

TÜRKİYE ÖZEL OKULLAR DERNEĞİ

EĞİTİMDE OLUMLU YAKLAŞIM: ETKİLERİ VE ÖNEMİ

Prof. Dr. Mehmet KARACA Sinem Aksay SABAH
Yusuf TAVUKÇUOĞLU Yrd.Doç.Dr. Yavuz SAMUR
Dr.Muammer YILDIZ Çiğdem ODABAŞI
Prof.Dr. Binnur YEŞİLYAPRAK Yrd.Doç.Dr. Hatice ERGİN
Pınar ARSLAN Nilhan ESER
Aydan BAYIR Yrd.Doç.Dr. Sefa Şahan BİROL
Yrd.Doç.Dr. Pelin YÜKSEL ARSLAN Sonnur ÖZEL
Yaprak SARIŞIK Uzm. Birgül Ural BAYOĞLU
Ayşe Şule BİLGİÇ Uzm.Dr. Öge Çultu KANTAROĞLU
Ümit KİREÇCİ Serap BENİBOL
Varol YAŞAROĞLU Dr. Burcu Güngör CABBAR
Fatih AKDOĞAN Buket YENİL
Murat KAÇAR Can SÖZER
Lia Yuanidi GÜRÜN Selva MUHARREMOĞLU
Dr. Jale ONUR Esin EKİNCİ
Hale BACAĞOĞLU Doğa ERHAN
Duygu KAYAMAN Ceren YALIN

ISBN 978-605-85128-6-3

TÜRKİYE ÖZEL OKULLAR DERNEĞİ

EĞİTİMDE OLUMLU YAKLAŞIM: ETKİLERİ VE ÖNEMİ

Prof. Dr. Mehmet KARACA	Sinem Aksay SABAH
Yusuf TAVUKÇUOĞLU	Yrd. Doç. Dr. Yavuz SAMUR
Dr. Muammer YILDIZ	Çiğdem ODABAŞI
Prof. Dr. Binnur YEŞİLYAPRAK	Yrd. Doç. Dr. Hatice ERGİN
Pınar ARSLAN	Nilhan ESER
Aydan BAYIR	Yrd. Doç. Dr. Sefa Şahan BİROL
Yrd. Doç. Dr. Pelin YÜKSEL ARSLAN	Sonnur ÖZEL
Yaprak SARIİŞİK	Uzm. Birgül Ural BAYOĞLU
Ayşe Şule BİLGİÇ	Uzm. Dr. Öge Çultu KANTAROĞLU
Ümit KİREÇCİ	Serap BENİBOL
Varol YAŞAROĞLU	Dr. Burcu Güngör CABBAR
Fatih AKDOĞAN	Buket YENİL
Murat KAÇAR	Can SÖZER
Lia Yuanidi GÜRÜN	Selva MUHARREMOĞLU
Dr. Jale ONUR	Esin EKİNCİ
Hale BACAKOĞLU	Doğa ERHAN
Duygu KAYAMAN	Ceren YALIN

VII. TEMEL EĞİTİM SEMPOZYUMU

Eğitimde Olumlu Yaklaşım: Etkileri ve Önemi
3-4 Aralık 2016, İstanbul

SEMPOZYUM DÜZENLEME KURULU

Yönetim Kurulu

Yusuf TAVUKÇUOĞLU
Cem GÜLAN
Nurullah DAL
Hayik NİŞAN
Özlem KARSAN
Mina AKÇEN
Erkan ÇELİK
Gökhan BAYBOĞAN
Mehtap KASAPBAŞOĞLU
Işıl Okan GÜLEN
Oya Sertdemir DÜŞMEZ
Zafer ÖZTÜRK

Okul Öncesi Eğitimi Komisyonu

Ayça CENK
Ayşe İlknur ŞENGÜL
Ayten YILMAZ
Burçin BOZOK
Emir BORU
Meral GÜNER
Pırıl NAZ
Sevinç YILMAZ
Selma YILDIRIM

İlkokul Komisyonu

Alis BAYRAM
Arlin YEŞİLTEPE
Bahar BİRKAL
Canan BULGAY
Cihat ARSLAN
Didem ŞİRANUR
Gürkan DENİZ
Nazan FETTAHOĞLU
Nilgün ALBAR
Tuncay ŞAMDAN
Zehra Kasap ERKAN

Akademik Danışman

Dr. Jale ONUR

YAYINA HAZIRLAYAN

Nalan TUĞ

BASKI

Akar Matbaa

TÜRKİYE ÖZEL OKULLAR DERNEĞİ

Gümüşsuyu Mh. İnönü Cad. Zambak Apt. No. 7 K. 5
Taksim / Beyoğlu -İSTANBUL
TEL: 0212 249 00 00 (pbx) FAKS: 0212 249 00 10
www.tozok.org.tr info@tozok.org.tr

İÇİNDEKİLER

➤ SUNUŞ	7
➤ AÇILIŞ KONUŞMALARI	
Prof.Dr.Mehmet KARACA.....	10
Yusuf TAVUKÇUOĞLU.....	12
Dr.Muammer YILDIZ.....	14
➤ KONFERANSLAR	
ÇOCUKLARIMIZIN İHTİYAÇLARINA DUYARLI OLMAK: GERÇEKLİK TERAPİSİNE DUYARLI BİR BAKIŞ	
Prof.Dr.Binnur YEŞİLBAYRAK.....	20
➤ PANELLER	
I.PANEL	
EĞİTİMDE OLUMLU NİYET VE BECERİ	
Pınar ARSLAN.....	38
EĞİTİMDE MERHAMETLİ YAKLAŞIMIN BİLİMSEL VE İYİLEŞTİRİCİ GÜCÜ	
Aydan BAYIR.....	43
II.PANEL	
DİJİTAL ÖYKÜ UYGULAMALARINA ÖRNEKLER VE MOBİL UYGULAMA	
Yrd.Doç.Dr. Pelin YÜKSEL ARSLAN.....	48
OYNA, EĞLEN, ÖĞREN:TEGV'DE EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÇOCUKLARDAKİ DEĞİŞİM	
Yaprak SARIİŞİK.....	57

III.PANEL

ÇİZGİ FİLMİN ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Ayşe Şule BİLGİÇ..... 64

MİZAH VE EĞİTİM

Ümit KİREÇCİ..... 74

ANİMASYONUN VE MİZAHIN ÇOCUKLARIN HAYAL GÜÇLERİNE VE YAŞAMLARINA BAKIŞLARINDAKİ OLUMLU ETKİLERİ

Varol YAŞAROĞLU..... 80

IV.PANEL

DUYGUSAL GÜVENLİK VE ÖĞRENME İKLİMİ OLUŞTURMA

Fatih AKDOĞAN-Murat KAÇAR..... 84

OLUMLU YAKLAŞIM, OLUMLU OKUL İKLİMİ

Lia Yuanidi GÜRÜN..... 93

V.PANEL

HAYATA OLUMLU BAKMAK

Dr.Jale ONUR- Hale BACAKOĞLU-Duygu KAYAMAN..... 106

VI.PANEL

MINDFULNESS:ÖNCE KENDİ PRATİĞİM

Sinem Aksay SABAH..... 114

OYUN VE OYUNLAŞTIRMA

Yrd.Doç.Dr.Yavuz SAMUR..... 116

VII.PANEL

FARKINDALIK VE SAYGI

Çiğdem ODABAŞI..... 132

OKUL ORTAMINDA ÇOCUKLARLA KURULAN OLUMLU İLETİŞİMİN ONLARIN DAVRANIŞLARI ÜZERİNE ETKİSİ

Yrd.Doç.Dr. Hatice ERGİN..... 136

FARKLI ÖĞRENME BİÇİMLERİNİN SINIF İÇİNDEKİ ETKİLERİ

Psikolog Nilhan ESER..... 142

VIII.PANEL

EĞİTİMDE 90+1

Yrd.Doç.Dr.Sefa Şahan BİROL..... 146

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNE DUYARLI SINIF

Sonnur ÖZEL..... 159

IX.PANEL

ÖĞRETMEN-EBEVEYN ETKİLEŞİMİ:OLUMLU YAKLAŞIM VE GÜVENLİ ÇEVRE

Uzm.Birgöl URAL BAYOĞLU-Uzm.Dr.Öge Çultu KANTAROĞLU..... 166

OLUMLU OKUL İKLİMİNDE YÖNETİCİNİN ROLÜ

Serap BENİBOL..... 167

➤ ÇALIŞTAYLAR

DOĞA İÇİNDE EĞİTİM MÜMKÜN MÜ?

Dr.Burcu Güngör CABBAR..... 172

OYUN OYNAMA SANATI VE ARACILI ÖĞRENME

Buket YENİL-Can SÖZER..... 175

ANADİL ÖĞRENME DOĞALLIĞINDA MATEMATİK İLE TANIŞMA

Selva MUHARREMOĞLU..... 182

OYUN ATÖLYESİ

Esin EKİNCİ-Doğa ERHAN..... 187

EĞİTİMDE POZİTİF BİR GELİŞİM ARACI OLARAK DANS

Ceren YALIN..... 196

➤ SONUÇ BİLDİRGESİ 204

SUNUŞ

Türkiye Özel Okullar Derneği İlkokul ve Okul Öncesi Eğitim Komisyonu üyelerinin desteğiyle düzenlenen VII. Temel Eğitim Sempozyumu, üyemiz İTÜ Geliştirme Vakfı Okulları, Özel Dr. Natuk Birkan İlkokulu ve Ortaokulu'nun ev sahipliğinde 3-4 Aralık 2016 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir.

705 civarında özel okul öncesi eğitimi kurumu ve ilkokulun yönetici ve öğretmenlerinin katıldığı sempozyumda **“Eğitimde Olumlu Yaklaşım: Etkileri ve Önemi”** genel teması çerçevesinde iletişim, farkındalık ve saygı, sınıf yönetimi, çatışma çözümü ve mizahın olumlu yaklaşımlardaki etkileri gibi konular ele alınmıştır.

Sempozyuma değerli katkılarından dolayı; MEB Müsteşar Yardımcısı Sayın Dr. Muammer YILDIZ'a, MEB Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü'nden Daire Başkanı Sayın Mehmet BARAN'a, değerli görüşleri ile katkı sağlayan çok değerli akademisyenlere ve uzmanlara, çalışmalarımızı daima destekleyen tüm özel okul kurucularına, yöneticilerine ve öğretmenlerine de en içten teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Bu sempozyumun düzenlenmesinde öncülük eden ve emeği geçen Türkiye Özel Okullar Okul Öncesi Eğitim Komisyonu ve İlkokul Komisyonu'nun değerli üyelerine, yönetim kurulu üyelerine ve dernek çalışanlarına, ayrıca bu yıl yedinci kez düzenlenen sempozyuma ev sahipliği yapan İTÜ Rektörü ve İTÜ GVO Kurucu Temsilcisi Prof. Dr. Mehmet KARACA'ya, tüm okul yöneticilerine ve çalışanlarına sağladıkları katkı ve desteklerinden dolayı teşekkür ediyoruz.

Elinizdeki kitap, bu Sempozyumda yapılan konuşmaları ve sunulan tebliğleri içermektedir. Titiz bir çalışma ile hazırlanan kitaptaki konuların, ülkemiz eğitim sistemi açısından değerli öneriler içerdiğine ve bunun milli eğitim sistemimize katkılar sağlayacağına inanıyor, saygılar sunuyoruz.

Yusuf TAVUKÇUOĞLU
Yönetim Kurulu Eş Başkanı

EĞİTİMDE OLUMLU YAKLAŞIM: ETKİLERİ ve ÖNEMİ

AÇILIŞ KONUŞMALARI

- **Prof. Dr. Mehmet KARACA**
İTÜ Rektörü & İTÜ GVO Kurucu Temsilcisi
- **Yusuf TAVUKÇUOĞLU**
Türkiye Özel Okullar Derneği Eş Başkanı
- **Dr. Muammer YILDIZ**
MEB Müsteşar Yardımcısı

Prof. Dr. Mehmet KARACA
İTÜ Rektörü ve İTÜ GVO Kurucu Temsilcisi

Saygıdeğer Müsteşarım, Sayın Daire Başkanım ve Sevgili Meslektaşlarım,

İTÜ Ailesi adına sizleri saygıyla ve sevgiyle selamlıyorum. Hoş geldiniz. Sizleri burada ağırlamaktan onur duyuyoruz. İTÜ Geliştirme Vakfı Okulları ev sahipliğinde, Türkiye Özel Okullar Derneği tarafından gerçekleştirilen 7. Temel Eğitim Sempozyumu vesilesiyle bu iki günü verimli geçireceğimize inanıyorum.

Özel okullar, eğitim sektöründe çok büyük bir boşluğu doldurarak güzel gelişmelere önderlik ediyor. Babamın bir sözünü asla unutamıyorum. Kendisi: “Evlatlarım! Size verebileceğim en önemli miras ev veya araba değil, iyi bir eğitimidir.” derdi. Gerçekten de kalıcı olan maddî miras değil, iyi bir eğitim oluyor. Bu açıdan baktığımızda, ülkemizdeki anne ve babaların, çocukları söz konusu olduğunda son derece özverili olduğunu düşünüyorum.

Ebeveynlerin ilköğretim okullarına, lise veya üniversitelere harcama yapmadığını, ancak dershanelere çok büyük miktarlarda ödeme yaptıklarını hepimiz hatırlıyoruz. Çünkü o dönem dershanelerin, üniversiteye kısa yoldan giriş olanağı sağladığına inanılırdı. Bence bunun nedeni, ilköğretimden tutun üniversiteye kadar uzun vadeli eğitimin çok daha önemli olmasının ve bu kurumlarla dershanelerden daha fazla ilgilenilmesi gerektiğinin gözden kaçırılmasıydı. Bunun öneminin, bugün çok daha iyi anlaşıldığını düşünüyorum. Genel öğrenci kalitesindeki düşüşün de bu açığın bir sonucu olduğu fikrindeyim. Yaşadığımız son olaylardan sonra, bu krizlerden ders çıkararak uzun yıllara dayanan iyi bir eğitim süreci başlatmak adına, siz değerli eğitimcilere çok önemli görevler düştüğü kanaatindeyim.

Bu noktayı, bir süre önce ortaokul düzeyinde öğrenim gören çocuklarıyla birlikte, Amerika Birleşik Devletleri’nden Türkiye’ye ziyarete gelen bir arkadaşımda da gözlemledim. Çocuklarının öğrenimlerine uzaktan eğitimle, yani çevrimiçi olarak devam ettiklerini söyledi. Bunun üzerine, eğitim yöntemi konusunda güncel düşünüp düşünmediğimi sorguladım ve sonrasında, bu eğitim yönteminin doğru olmadığına emin oldum. Nitekim bunu kanıtlayan bazı örnekleri de gördük. Bu noktada, Google CEO’sunun uzaktan eğitim ile matematik ve fizik eğitimlerini internet üzerinden verdiğini ve bu uzaktan eğitim sürecinde verimliliğin %25 düştüğünü hatırlamamız gerekiyor. Bu sebeple, “öğretmen” unsurunun eğitimde hâlâ önemli olduğunu, öğretmenlerin sadece sınıfta ders anlatmasıyla değil; duruşundan giyimine kadar birer rol model olduğunu düşünüyorum.

Son olarak şunu ifade etmek isterim ki önemli olan ekip çalışmasıdır. Bu nedenle, öğrencilerimizin gereken “takım ruhu”nu edinebilmeleri için onlara

mümkün olduğu kadar spor yapma olanağı da yaratmalıyız. Derslerini ihmal etmelerine yol açmadan onları bir spor dalına yönlendirecek zamanı ayırmamız çok önemlidir. Takım ruhumuzu onlarla yenileyelim, öğrensinler ve bu konuda da onlara gereken motivasyonu sağlayalım. Her ne kadar bu işi benden daha iyi bildiğinize eminsem de konunun önemi açısından bu noktayı da eklemek istedim.

Hepinize tekrardan “hoş geldiniz” derken, eğitim konusuna büyük emek vermiş Büyük Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve eğitim uğruna canını vermiş şehit öğretmenlerimiz ile birlikte, ülkemiz için canını feda eden tüm şehitlerimizi minnetle anıyor, kendilerine Allah’tan rahmet diliyorum.

Sizi sevgiyle ve saygıyla selamlıyorum.

Yusuf TAVUKÇUOĞLU

Türkiye Özel Okullar Derneği Eş Başkanı

Sayın Müsteşarım, Sayın Rektörüm, Sayın MEB Özel Öğretim Kurumları Daire Başkanım, basınımızın değerli çalışanları, değerli akademisyenler, sevgili öğretmen arkadaşlarım; böylesine güzel bir günde, böyle güzel bir salonda gelenekselleşen Temel Eğitim Sempozyumu'muzun yedincisinde yine birlikteyiz. Hoş geldiniz.

Konuşmama, Adana'da kaybettiğimiz çocuklarımıza Allah'tan rahmet, ailelerine sabır ve başsağlığı dileyerek başlamak istiyorum. Bildiğiniz gibi bu gün 3 Aralık Dünya Engelliler Günü. En büyük engel sevgisizliktir. Tüm engelli kardeşlerime sağlıklı ve huzurlu bir yaşam diliyorum.

Sevgili Dostlarım; Türkiye Özel Okullar Derneği, 1951 yılından itibaren özel okullar mevzuatından seminerlere, Sempozyumundan komisyon çalışmalarına kadar birçok konuda öğretmenlerimize, öğrencilerimize, velilerimize, okullarımıza dolayısıyla Milli Eğitim Bakanlığı'mızla birlikte ülkenin geleceği için hizmet vermektedir.

Bu sempozyumların konu başlığı, sizlerden gelen öneriler doğrultusunda belirlenmektedir. Yıl boyunca bizlere ulaştırdığınız öneriler, derneğimiz yönetim kurulu üyeleri ve okul öncesi eğitimi ile ilkökul komisyonu üyelerimizce değerlendirilmektedir. Bu öneriler doğrultusunda bu yıl ki sempozyumumuzun konusu, bildiğiniz gibi yine çok önemli: Eğitimde Olumlu Yaklaşım: Etkileri ve Önemi. Bu başlık altında; iletişim, farkındalık ve saygı, sınıf yönetimi ve çatışma çözümü, mizahın olumlu yaklaşımlardaki etkileri gibi konular bu iki gün boyunca çok değerli uzman ve akademisyenlerimizce ele alınacak.

Arkadaşlar bizler, yarın bu ülkede iş sahibi, söz sahibi olacak ve geleceğimizi yönlendirecek gençleri yetiştiriyoruz. İşimizi, tutkuyla, aşkla, sevgiyle ve inançla yapıyoruz. Yaptığımız işin adı eğitim-öğretimdir. Eğitim paydaşları ve değişkenleri çok olan bir sistemdir. Bu nedenle eğitimde niteliği yükseltmek için daha çok çalışmalıyız. Eğitimde herhangi bir değişikliğe gidileceği zaman emek veren akademisyeninden öğretmenine, velisinden öğrencisine ortak paydada buluşabilmek için görüş alınmalıdır.

Bu iki gün boyunca çok değerli akademisyenlerimiz konuyu enine boyuna sizlerle paylaşacaklar. Ben hayırlı bir sempozyum olmasını diliyor ve etkinliğimizin oluşmasında emek verenlere teşekkürlerimi sunarak sözlerimi sonlandırmak istiyorum:

Öncelikle hiçbir çalışmamızda bizleri yalnız bırakmayan MEB Müsteşar yardımcımız Dr. Muammer Yıldız'a, sempozyumumuza evsahipliği yapan İTÜ Rektörü ve İTÜ GVO Özel Dr. Natuk Birkan İlkokulu ve Ortaokulu Kurucu Temsilcisi Prof.Dr. Mehmet Karaca'ya ve tüm okul çalışanlarına, işleri nedeniyle aramızda bulunamayan MEB Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürü Kemal Şamlıoğlu'na ve İstanbul İl Milli Eğitim Müdürümüz Ömer Faruk Yelkenci'ye, MEB Özel Öğretim Kurumları Daire Başkanı Mehmet Baran'a, basın mensubu arkadaşlarımıza, iki gün boyunca bizlerle değerli görüşlerini paylaşacak olan çok değerli akademisyenlerimize, sempozyumun düzenlenmesinde emeği geçen okul öncesi eğitimi ve ilkokulu komisyonu üyelerimize, sponsor olan firmalarımıza, siz sevgili öğretmenlerimize ve tüm misafirlere çok teşekkür ediyor, etkinliğimizin eğitim sistemimiz için yararlı olmasını diliyorum.

Dr. Muammer YILDIZ
MEB Müsteşar Yardımcısı

Değerli eğitimciler, Değerli Öğretmen Arkadaşlarım,

Hepiniz hoş geldiniz. Her anın her birimiz için farklı bir anlamı ve farklı bir değeri vardır. Ama bugün 3 Aralık dolayısıyla Dünya Engelliler Günü. Biz de engelli olmasak bile birer engelli adayı olarak ve bu toplumun içerisinde yaşayan, eğitimciler noktasında rolümüz bu bilinci topluma kazandırmaktır. Bir görevimiz daha var, bu da topluma bu günü hem hatırlatmak hem hatırlamaktır. Ayrıca hissetme ve empati toplama noktasında bugünün yaşatılması gerekiyor. Nice engelsiz bir dünya için bizim aramızda olan çok değerli, yaşam mücadelesi veren engelli kardeşlerimizin de bu gününü tebrik etmek istiyorum.

Sözlerin boğazımıza düğümlendiği, yakın zamanda yaşanan Adana'daki yurttan çıkan yangın sonrası canlarımızı, çocuklarımızı, evlatlarımızı kaybettik. Ölen canlar geri gelmiyor. Yaşanan her hadisenin kendi bağlamında değerlendirilmesi gerekiyor. Bizler kamu görevlisi olarak devletin yaptığı her türlü açıklama ile yaşanan bu olayların bizlere birer ders olmasını ve tekrar yaşanmamasını temenni ediyoruz. Bu bir kaza tabii ki ama bir daha olmamasını diliyoruz. Bizler eğitimci olarak kaç gündür bu olayın ezikliğini, üzüntüsünü ve hüznünü yaşıyoruz. Bu eğitim sempozyumunda sizleri daha fazla üzme ve bu olayı daha fazla hatırlatmak istemiyorum. Ancak bu değerli sempozyumlarımızda maalesef bu tarz durumları dikkate alabilmek adına hatırlatmak da gerekiyor. Ailelerimize sabır diliyorum, geride tedavileri sürmekte olan tüm çocuklarımıza acil şifalar diliyorum. Bu tür olayların tekrar yaşanmaması için hepimizin ders çıkarması gerektiğini düşünüyorum.

Değerli arkadaşlar, Türkiye Özel Okullar Derneğimizin geleneksel hale getirdiği ve her defasında farklı bir tema ve konsept ile üzerinde durduğu bu sempozyumlarda çok güzel çalışmalar var. Biraz önce Yusuf Beyin ifade ettiği gibi benim de Milli Eğitim'de müdürlüğüm sırasında ve yine Milli Eğitim Bakanlığı'nda Talim ve Terbiye Kurulunda görevim sırasında da yapılan her seride bu çalışmalara destek vermeye ve içerisinde olmaya gayret ettim. Biz zihniyet olarak bunları ne kadar yansıtıyoruz bilmiyorum ama en azından düşünce boyutunda bunları tartışıyor ve hayata geçirmeye çalışıyoruz. Değerli arkadaşlar, biliyorsunuz ki şu anda Genel Müdürlüğümüzü temsilen Daire Başkanı Sayın Mehmet Baran da burada. Ben de aynı zamanda Özel Öğretim Kurumlarından sorumlu Müsteşar Yardımcısıyım. Dolayısıyla şunu söylemek istiyorum. Bu yapılan etkinliklerde sizlerle birlikte olmak istiyoruz. Bunu kendi açımızdan bir görev olarak görüyoruz ve şunu çok rahatlıkla ifade edebilirim ki Milli Eğitim Bakanlığı şu anda eğitim hizmetlerini yürütürken kurumlarımızı özel eğitim kurumları ve kamu kurumları olmak üzere iki kategoride yürütüyor.

Ama biz biliyoruz ki çok kere bu ifade edilirken bazen devlet okulları ve özel okullar diye tasvip ediliyor. Halbuki biz diyoruz ki bu çatı altında bütün kurumlar bulunmaktadır. Sadece finans desteği için devletin yanında, bir de özel sektörün, fertlerimizin, bireylerimizin, kurumlarımızın bu anlamda katkıları var. Bu açıdan eğitim çıktısı olarak değerli arkadaşlar sizlerin ortaya koymuş olduğunuz ve bizlerin kamu okullarımız içinde örnek olan çalışmalarınızı her zaman destekliyoruz ve bunun farkındayız. Biz artık kendimizin ödev olarak yapmamız gereken ama hem öğrenci sayısı bakımından hem de öğretmen sayısı bakımından temel eğitim olarak koymuş olduğumuz hedefi yakalayabilmemiz adına, belki yapamadığımız bir çok şeyi de siz değerli arkadaşlarımızın ürettiklerinden yola çıkarak ulaşmaya çalışıyoruz. Aynı zamanda sizlerin ortaya koyduğu bu iyi örnekler üzerinden bir anlamda kendimiz bunu görmek ve yaygınlaştırmak genelleştirmek, uygulanabilir, sürdürülebilir olarak tüm çocuklarımızla temel eğitim hakkında en kaliteli eğitimi almasını sağlamaya çalışıyoruz. Bunun için de bunu bir yarış içerisinde bizim tüm çocuklarımıza ulaştırmamız gerekiyor. Bu sebeple de buradaki iyi örneklerle ve çalışmalara ihtiyacımız var.

Değerli arkadaşlar, yıllardır eğitim reformu girişiminin haklı olarak hepimizin gurur duyduğu sürdürülebilirlik noktasında çok önemli çalışmalarla eğitimde iyi örnekleri var. Biz bunları ayırım gözetmeksizin sunuyoruz. Ben İstanbul'da bulunduğum süre içerisinde iyi örnekleri ortaya koymaya ve çocuklarımızın, öğretmenlerimizin, kurumlarımızın, yönetici arkadaşlarımızın iyi örneklerini görerek bunlara odaklanmaya çaba sarf ettik. Ben bunun çok değerli bir felsefeyi ortaya koyduğunu düşünüyorum. Bir felsefede Hazreti İsa efendimiz için diyor ki "Bir vadiden geçerken, affedersiniz bir hayvan leşini gördüklerini ve yanındakilerin gözlerini çevirdiklerini ve burunlarını tuttuklarını ve bu görülmemesi gereken şeyden uzaklaştıklarını ancak; Hazreti İsa Efendimizin şöyle nazar ederek ne güzel inci gibi dişleri var" diyor. Dolayısıyla değerli arkadaşlar biz her zaman bir yarış ve rekabet içerisinde özellikle özel eğitim kurumlarının bunu hakkıyla yapma gayretleri ve çabaları var. Tabii ki imkanları kamu kurumlarımızı düşündüğümüz zaman daha iyi. Ancak bu bence sadece imkan meselesi değil, biraz da zihniyet meselesidir. Dolayısıyla biz kamu yöneticileri olarak şunu görmeye çalışıyoruz bizim kurumlarımızda küçük de olsa kıymetli olan, değerli olan herkesin yapabileceği şeyi hayata geçirebilmesi yapabilmesidir. Ama bize düşen de onu görmek, onu tebrik ve takdir etmek onu daha görünebilir kılmak ve mümkünse bunun genelleştirmektir. Dolayısıyla olumlu örnek yaklaşımın ve içeride gördüğüm sunumların her birisi birbirinden kıymetli. Buradaki hazirunda arkadaşlar şimdi programı cebinize koydunuz ve sizin daha çok yoğunlaştığınız ilgi duyduğunuz öğretim görevlilerimiz, hocalarımız, misafirlerimiz var ve bir sanat etkinliği bağlamında çok güzel sunumlar var. Şimdi onları izlemek ve dinlemek için sabırsızlıkla bekliyorsunuz. Ben sizleri daha fazla meşgul etmek istemiyorum. Şu kadarını da ifade etmek istiyorum ki Milli Eğitim Bakanlığı temel iyileştirme eğitimin kalitesini artırma ve kurumsal kapasitemizi geliştirme, yükseltme noktasında geldiğimiz son bir çizgi de var. Bunları size ifade edeyim.

Değerli arkadaşlar biliyorsunuz ki sempozyumun başlıkları altında merkezi sınavlar da var. Bizim yenilediğimiz, güncellediğimiz ve daha öğrenci merkezli dediğimiz çocukların yaparak ve yaşayarak bu süreç içerisinde kendilerini öğrendikleri ile öğretmenlerin bir kılavuz rol olduğu ama daha çok öğrencilerimizin kendilerini ifade etme anlamında müfredat yaklaşımımız siz değerli arkadaşlarımız tarafından da kabul gördü. Bunu tüm okullarımızda yıllardan beri uygulamaya çalışıyoruz. Eksiklerimiz var bunu biliyoruz. Eğitim teknolojilerinin bağlamında bütün kurumlarımıza bir fırsat eşitliği yaratması noktasında bir gayretimiz ve çabamız var. Ancak biz şunu biliyoruz ki bütün iyileştirme ve geliştirmelere rağmen, aslında adını bizim koymadınız TEOG dediğimiz Merkezi Sınavımızı dönem içerisinde birinci dönem ve ikinci dönem olmak üzere uyguluyoruz. Biz bu sınava herhangi bir isim koymadık. Buna sınav bile demedik. Ama neticede biz bunu demesek bile kamuoyu bunu TEOG olarak adlandırdı.

Değerli arkadaşlar, bu sınav da hali hazırda yıllardır yapılıyor. Başlangıçta belki çok olumsuz yaklaşan arkadaş oldu. Ancak zaman içerisinde bizim eksiklerimizin de giderilmesiyle galiba olacak noktasına gelindi. İyi şeyler de oluyor. Ancak yine de algı noktasında hala görülüyor, hala anneler ve babalar çocuklarının matematik sınavından kaç aldıklarını bilmiyorlar. Bir sonraki TEOG sınavının tarihini bilmiyorlar. Bizler TEOG kapsamında merkezi olarak yaptığımız sınavda bütün hesapları buna göre yapıyoruz. Dolayısıyla bizim iyi niyetle ortaya koyduğumuz ve bir anlamda bir noktada da başarılı olduğunu düşündüğümüz sınavımıza ilişkin hala olumsuzluklar var. İşte burada da Milli Eğitim Bakanlığı'nın daha önce de kamuoyu önünde söz vermiş olduğu Sayın Bakanımızın da geçen hafta toplantıda dile getirdiği, karar kıldığı gündelik hayatımızda ders çizelgelerimiz noktasında bir düzenleme içerisindeyiz. Sizlere söyleyebileceğim TEOG'da daha önce söz vermiş olduğumuz öğrencilerimizin sanat ve spor etkinliklerinde göstermiş oldukları başarılarının portfolyo olarak değerlendirilmesi noktasında çalışmalarımız belli bir noktaya geldi. Dolayısıyla bugünkü sempozyumda ortaya çıkan fikirlerin ve çalışmaların bizim daha sonra inşallah kamuoyu ile paylaşacağımız ve bütün kurumlarımızın yapması gereken ve şuanda da yaptıkları ama bundan sonra da çocuklarımızın akademik olarak da değerlendirileceği ve bir yönetme-yönlendirme anlamında da çocuklarımız akademik olarak iyi çocuklar olarak yetişecek ve spor sanat alanında da başarılı olacaklar. Dersleri ile birlikte eşgüdüm olarak devam ettirebilecekleri bu akademik başarı için yine bizim çalışmalarımızın devam edeceğini söylemek istiyorum.

Biraz önce Yusuf Bey herkese teşekkür etti. Ben de şimdi bu sempozyumun hazırlanmasında emeği geçen herkese görünen ve görünmeyen bütün isimlere, bugün burada olan veya olmayan emeği geçen bütün arkadaşlara teşekkür ediyorum. Ayrıca İTÜ Geliştirme Vakfı'nın Mütevelli Heyet Başkanına, salonda görev yapan bütün arkadaşlarımıza, özellikle de siz değerli öğretmenlerime, yönetici arkadaşlarımıza, kurum temsilcilerimize teşekkür ediyorum. Eğer kurumlarımızın yaklaşımları olmaz ise bu birliktelik ve bu güzelliği yaşama

şansımız olmuyor. Özel Öğretim Kurumlarımızın bu konuya bakışı bizim için de çok değerlidir. Özellikle Dernek Başkanım ve Eş Başkanıma, Yönetim Kuruluna ayrıca teşekkür ediyorum. Bu tür sempozyumlara, girdi olarak siz öğretmenlerimizin küçük de olsa katkıları var. Ancak kamu okullarımızdan gelen öğretmenlerimiz için asla böyle bir şey söz konusu değildir. Onlar bizim en ağır aziz misafirlerimizdir. Yeter ki gelsinler bizim aramızda olsunlar. Her zaman başta da söylemiş olduğumuz temel felsefeye uygun bir şekilde kamu ve özel ayrımı yapılmaksızın şu an öğretmenlerimiz burada. Bu iş, en temelde biraz önce de söylediğim gibi müfredat ne olursa olsun, alt yapınız, donanımınız ne olursa olsun dünyanın en güzel müfredatını da ortaya koysanız bu işin asıl kahramanı siz öğretmenlersiniz.

Özel Öğretim Kurumları, Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlükleri de bize bağlı. Şu anda yapılan bu çalışma benim diğer Genel Müdürlüğüm için de ayrıca model bir çalışmadır. Bu açıdan sizlere teşekkür ediyorum. Konuşmamı sonlandırmadan önce özellikle belirtmek istediğim bir konu daha var. Biraz sonra Sayın Sunay Akın'ı dinleyeceğiz. Biz İstanbul'da müzeler diye yıllar önce bir program yapmıştık sonra İstanbul'a geldik ve İstanbul'un bir müze kenti olduğunu gördük. Dolayısıyla biraz önce söylediğim gibi çocuklarımız sadece okullarda müfredattan öğrenmiyorlar, aslında öğrenme hayat boyu süren gerçekten bizim odaklanma ve farkındalık dediğimiz hayatın her evresinde olan bir şeydir. Özellikle de müzede çocuklarımızın sadece bir turist gezisi gibi girip çıkmaları ve öğretmenlerimizin onları sıraya dizerek bu eski alışkanlıklar yaşatmaları da önemli. Her birimizin keşfetmesi gereken öğrenmemiz gereken bir eğitim ortamıdır. Dolayısıyla kendisinin de Türkiye'ye kazandırdığı bir bilinç var. Bu açıdan da öncüdür, liderlik yapmıştır. Ben de huzurlarınızda teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

EĞİTİMDE OLUMLU YAKLAŞIM: ETKİLERİ VE ÖNEMİ

KONFERANSLAR

- **ÇOCUKLARIMIZIN İHTİYAÇLARINA DUYARLI OLMAK:
GERÇEKLİK TERAPİSİNE DAYALI BİR BAKIŞ**

Prof. Dr. Binnur YEŞİLYAPRAK
Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Binnur YEŞİLYAPRAK
Ankara Üniversitesi

ÖĞRENCİLERİMİZİN İHTİYAÇLARINA DUYARLI OLMAK: GERÇEKLIK TERAPİSİNE DAYALI BİR BAKIŞ

Herkese hoş geldiniz diyorum. Bu sabah Jale Hanımın başkanlığındaki Hale Hanım ve Duygu Hanım'ın pırıl pırıl paylaşımları için çok teşekkür ediyorum. Umarım bu güzel pazar sabahı hepiniz iyisinizdir. Enerjiler yerindedir diye düşünüyorum. Biraz sonra enerjinizi test edeceğim. Bakalım salonda kimler var? Aramızda okul öncesi öğretmenler var mı? Evet, epeyce katılımcı var görüyorum. Peki ilk 4 yıl öğretmenlerimiz var mı? Evet görüyorum. İkinci 4 yıl var mı? Evet, sanırım daha az. Lise yok mu? Evet, lise yok. Okul öncesi ve ilkokul katılımcıları daha fazla olarak görüyorum. Peki aramızda yönetici olanlar var mı? Ne güzel evet yöneticiler de var aramızda. Güzel bir dağılım olmuş. Böyle bir toplantıyı organize ettiğiniz için sizlere teşekkür ediyorum. Ayrıca beni de davet ettiğiniz ve böyle bir organizasyonda bulunduğum için teşekkür ediyorum. Burada çok genç arkadaşlarımızın sunumlarını seyretme olanağı buldum. Çok şey öğrendim. Verimli bir toplantı olduğunu düşünüyorum. Ne kadar güzel. Kendimizi geliştirme ve tazeleme açısından bu etkileşimler çok işe yarıyor. Evet, şimdi sizlerden ellerinizi başınıza kaldırmanızı rica ediyorum. Bir jimnastik ile başlayacağız. Yönergemiz şu benimle birlikte “yap” dediğim hareketleri yapmanızı, “yapma” dediğim hareketleri yapmamanızı istiyorum. El çırparak başlıyoruz, evet ellerimizi çırpalım lütfen. Ritim tutarak devam edelim. Teşekkür ederim.

Sevgili öğretmen arkadaşlarım gördüğünüz gibi ben yap da desem yapma da desem gördüğünüz davranışı taklit ettiniz. İşte ilk dersimiz bu. Çocuklar bizim yaptığımız davranışları model alırlar. Yani bizi taklit ederler. Onlara yap ya da yapma dememizin çok da bir işlevi yoktur. Önemli olan biz neyi yapıyoruz? Nasıl model oluyoruz? Çocuklarımız, anne-baba olarak da, öğretmen olarak da bizi taklit ederler. Sevgili öğretmen arkadaşlarım bunun için onlara sürekli yap yapma diye yönergeler vermek yerine biz önce kendi davranışlarımızı daha iyi, daha iyi bir örnek olarak nasıl gösterebiliriz buna dikkat etmeliyiz. Bugün sizlerle gerçeklik terapisine dayalı bir yaklaşımla öğrencilerimizin ihtiyaçlarına karşı duyarlı olmak. Böylece olumlu yaklaşımı uygulamak üzerinde durmak istiyorum.

Gerçeklik terapisi ile ilgili belki üzerinde öğrenci iken durdunuz belki de durmadınız. Ben sadece kısa bir kısmını anlatıp üzerinde durmaya çalışacağım. Çocuklarımız bizim için çok önemli ve çok değerli. Bundan hiç kimsenin bir kuşkusu yok. Ne diyoruz? Geleceğimizin aydınlık olması onlara bağlı. Onlar nasıl yetişkinler olacaklar? Umarız onlar bizden daha iyi yetişkinler olacaklar. Ben her zaman şunu düşünüyorum. Biz yetişkinler olarak ne yazık ki çok iyi

modeller olamıyoruz. Çok iyi davranışlar sergileyemiyoruz. Bu ülkenin siyasetçileri olarak da, bu ülkenin eğitimcileri olarak da, bu ülkenin her türlü meslekten elamanları olarak da çok hata yapan bir toplumuz. Ama buna rağmen çocukların öyle bir tamir etme ve başarıma güçleri var ki. Çok başarılı çocuklar çıkıyor. Bizim tüm bu hatalarımıza rağmen çok iyi çocuklar çıkıyor. Onun için çocukların daha iyiye ve olumluya yönelik bir kapasitesi olduğuna inanıyoruz. Yeter ki biz yetişkenler onlara daha az engel çıkaralım. Daha az engel olalım. Edip Cansever'in şiirinden bir dize paylaşacağım sizlerle. Açıkçası ben çok etkilendim. Çocukluk ile ilgili diyor ki;

“Gökyüzü gibi bir şey bu çocukluk hiçbir yere gitmiyor.”

Yani çocukluktaki yaşantılar, bütün bir ömrü etkilemeye devam ediyor. Hiçbir yere gitmiyor. Hep o çocuğun içinde, yapısında, bilinçaltında, davranışlarında, korkularında yer alıyor. Gerçekten gökyüzü gibi bir şey hep üstümüzde.

Evet, biliyoruz ki bir çocuğun gelişiminde okul çok önemli. Okul neden önemli? Hepiniz bunu benden çok daha iyi biliyorsunuz. Çünkü okul çocukların ihtiyaçlarını karşılayabilecek, potansiyellerini ortaya çıkarabilecek ve onların gelişimlerini sürdürebilecek bir ortamdır. Bu ortamı sağlamak için okullar gereklidir. Benim **ÇALIŞAN ANNE VE ÇOCUK** kitabımda bunun üzerinde durduğum bir bölüm var. S. Freud diyor ki “Dünyada gerçekleştirilmesi en zor en önemli üç meslek vardır.” Nedir dünyada gerçekleştirilmesi en zor olan bu üç meslek?

Dünyada gerçekleştirilmesi en zor ve en önemli üç meslek vardır:

- Anne-baba olmak
- Psikolog/psikolojik danışman olmak
- Öğretmen olmak

S. Freud

Bunlardan birincisi yukarıda da göreceğiniz üzere anne-baba olmakmış. İkincisi psikolog ya da psikolojik danışman olmakmış. Üçüncüsü de öğretmen olmakmış. Bakın anne- babalıkta bir meslek olarak görülüyor. Buda çok önemli bir detay. Bunu doğru yapmak gerçekleştirmek gerçekten çok zor. Çok sorumluluk isteyen bir şey. Neden peki? Evet, yine hepimiz bu konuyla ilgili bir şeyler biliyorsunuz.

Siz hocam, sizce neden önemli? Siz bu mesleklerden hangisine sahipsiniz?

Evet, öğretmen ve baba olduğunuzu söylüyorsunuz.

Bakın ikisine birden sahipsiniz. Ne kadar önemli bir şey.

Çünkü bu üç meslek bir insanın gelişmesine, biçimlenmesine, kendini gerçekleştirmesine etki ediyor. Anne-babada, öğretmende, psikologda, psikolojik danışmada ne yapıyor? Bir insanın gelişimi, biçimlenmesi ve kendini gerçekleştirmesine etki ediyor. Uzmanlar diyor ki kalıtım ile getirdiklerimiz önemlidir. Bir çocuğun kalıtım ile anne babalardan ve üst nesilden getirdikleri önemlidir. Ama neye sahip olduğunuzdan çok sahip olduğunuzu nasıl kullandığınız önemlidir.

Kalıtım ile getirdiklerimiz önemli ancak:

- “NE”ye sahip olduğumuzdan çok; sahip olduğumuzu NASIL kullandığımız önemlidir!
- Her zaman seçenekler vardır. Seçenekleri görmek ve onları geliştirmek gerekir. (Seçim Kuramı)

Bakın çok önemli zeka potansiyeli ne olursa olsun. Özel yeteneği ne kadar farklı olursa olsun var olanı nasıl kullanıyoruz? Çünkü bazen çok üstün yetenekli çocukları bile harcıyoruz. Onları iyi değerlendirmediklerimiz için doğru yönlendiremediğimiz için onların gerçek kapasitelerini fark edemiyoruz. Var olan kapasiteleri çok iyi tanıyıp, gerçekleştirmesi yönünde onlara gereken fırsatları veremiyoruz. Onun için neye sahip olduğumuz değil, sahip olduklarımızı nasıl değerlendiririz? Bu her şey için böyledir. Çünkü diyor ki gerçeklik terapisini geliştiren W.Glasser, bir kişinin her zaman seçenekleri vardır. Seçenekleri görmek, seçenekleri geliştirmek ve onları değerlendirmek gerekir. Çünkü biz çoğunlukla bu seçenekleri görmeyiz farkında bile olmayız. Ve de dolayısıyla değerlendiremeyiz. Az önce Hale Hanım ve Duygu Hanım da buna çok güzel örnekler verdiler. Önemli olan yeni seçenekler aramak, engelleri kaldırmak için uğraşmaktır ve bunları değerlendirmektir. Bu seçenekleri görmek seçenekleri geliştirmek ve uygun seçenekleri seçmek önemlidir. Bizler nasıl öğrenciler istiyoruz? Bizler anaokulundan, üniversiteye kadar hangi dönemde öğretmen olursak olalım çocukların çalışkan, başarılı, uysal özellikli olmasını bekleriz.

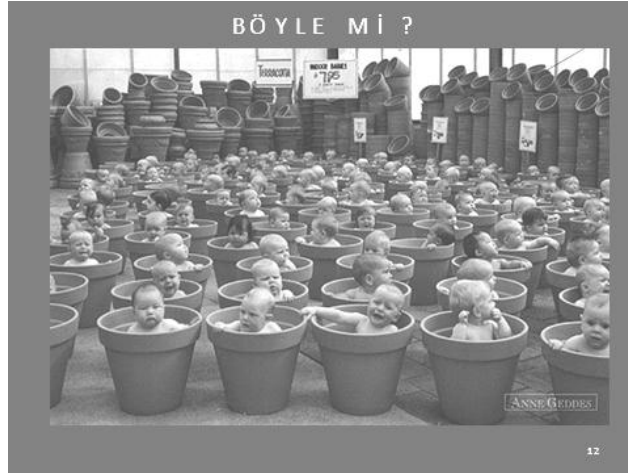
Peki bunlardan hangisi önce olsun? Sıralama yapın dediğimizde önceliğe hangisini koyarsınız? Akıllı uslu çocuklar değil mi? Anne-babalar da bunu istiyor. Evet, hepinizin verdiği cevaplar uslu değil mi? Evet, araştırmalara çok fazla girmek istemiyorum ama yapılan bir araştırmada 9 ülkeden anne babalar arasında yapılan bir araştırmada, Kağıtçıbaşı'nın katıldığı bir araştırma, “Çocuğunuzda istediğiniz en önemli özellik nedir? Nasıl olmasını isterseniz?” diye sorulduğunda verilen cevaplar toplanmış.

Peki sizlere sorsam sizler nasıl cevaplar verirsiniz? Evet, sorumluluk sahibi olsun diyorsunuz. Öz güveni yüksek olsun, akıllı olsun diyorsunuz.

Genellikle anne-babalar şunu istemişler. Özellikle bizim ülkemizde en yüksek istenen, “itaat etsin” demişler. Benim sözümü dinlesin demişler. 7 yaşında da, 40 yaşında da benim sözümü dinlesin demişler. Bakın bu da önemli. Bir şey

yapacağınız zaman büyüseniz de hala kendilerine danışılmasını istemişler. Sonra da “başarılı olsun” demişler. Efendim bizim gibi az gelişmiş ülkelerde bunlar yüksek düzeyde çıkmış. Gelişmiş ülkelerde ilk sırada “özerk olsun”, kendi ayakları üzerinde duran, kendi kararlarını verebilen, kendi sorumluluğunu alabilen kişiler olsun ve mutlu olsun demişler. İşte bakın aradaki fark gelişmiş bir ülke ile biz ne yazık ki hala gelişmemiş, gelişmekte olduğumuza kendimizi inandırmaya çalıştığımız bir ülke olarak evet, biz hala diyoruz ki bana itaat etsin.

Ama bizim kültürümüzde bu var değil mi bana itaat etsin Ben ne dersem onu yapsın çünkü konuşmalarda da söylendi bütün renkler, bütün farklılıklar çok önemlidir. Zenginliğimizdir ama benim dediğim doğrudur bunu istiyoruz. Evet, farklı fikirler olabilir lütfen söyleyin çekinmeyin farklı fikirlere açtığınız deriz ama sonunda da benim dediğim olsun. Biz çocuklarımızdan bunu bekliyoruz. Biz bunu sözel olarak açıktan vermediğimiz zaman bile, kültür içerisinde örtülü mesajlar diyoruz, örtülü mesajlarla çocuklarımıza sürekli bunları veriyoruz. Büyüklelerinin sözünü dinle, ne istiyorlarsa onu yap, aman uslu dur. Sorun çıkarma, ters gitme, başına iş çıkarma vs. gibi. Kurallara uy, akıllı, uslu, çalışkan bir çocuk ol. Ondan sonra da “mutlu ol” diyoruz. Peki bu nasıl olacak? Öyle değil mi? Çocuklar saksıda çiçekmiş gibi; biraz besleyelim, belli kalıplara sokalım, bizim istediğimizi yaptıralım ama sonradan mutlu olmalarını bekleyelim. Ne yazık ki onlar bizim saksı çiçeklerimiz değil.

Evet, bizim bildiğimiz kalıplara uymayacaklar. Bizim biçtiğimiz kalıplardan çok daha genişler. Bizim hayal ettiğimizden çok daha farklılar, çok daha özgünler, bizim kadar sınırlı değiller. Ne yürekleri, ne kafaları, ne hayalleri bizimle aynı fikirde değil. Efendim, bizler öğretmenler olarak başarılı öğrenciler istiyoruz.

Anne baba olarak da bunu istiyoruz en önemli başarımızın bu olduğunu sanıyoruz. Ama burada kritik nokta şu evet başarılı olsunlar ama sadece sınav

başarısı değil. Yaşamdaki başarı, yaşama uyum sağlamak, yaşamda mutlu olmak, kendini gerçekleştirmek. Çünkü başarının anlamı nedir?

Başarılı öğrenciler istiyoruz:

- Anlamı nedir?
- Ölçütü nedir?
- Nelere bağlıdır?
- Başarı bize neyi gösterir?
- Motivasyon, başarının bileşenlerinden biridir!

Başarının anlamı sadece sınavlarda birinci olmak değildir. Başarının anlamı en iyi üniversiteye girecek puanı tutturmak değildir.

O puanı tutturuyor da hayatta ne başarı yakalıyor?

Şu anda her 3 üniversite mezunu olan öğrenciden biri işsiz ya da eğitim gördüğü alandan farklı bir kulvarda çalışıyor. Sadece içlerinden birisi eğitim gördüğü alanda çalışabiliyor. Başarının ölçütü farklıdır.

Başarı nelere bağlıdır?

Başarı bize neyi gösterir?

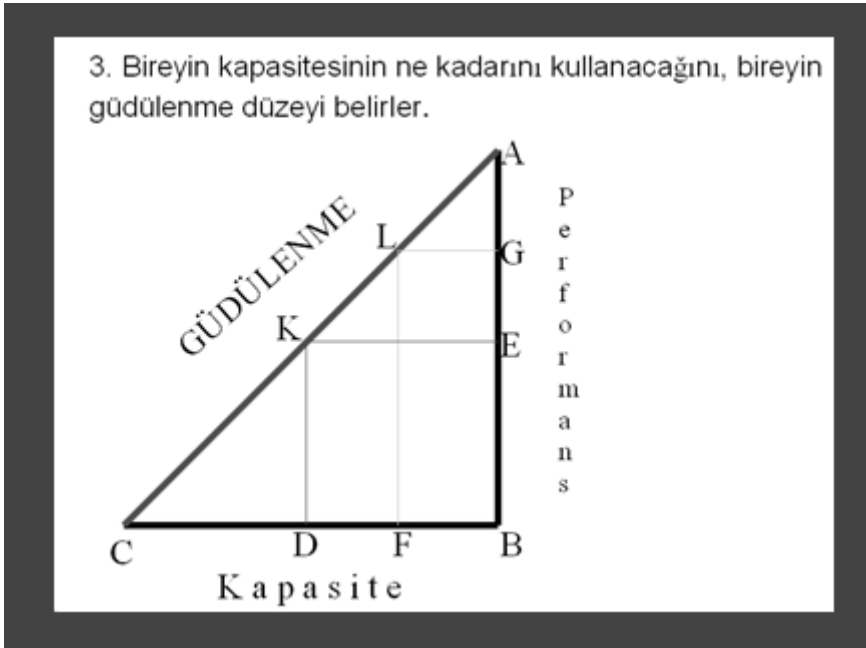
Bunların üzerinde çok durmayacağım sadece orada biraz motivasyona dikkat çekmek istiyorum. Motivasyon yani güdülenme dediğimiz şey başarının değişkenlerinden biridir. Bana göre de, öğrenme psikolojisi alanında çalışan uzmanlara göre de motivasyon başarının değişkenlerinden biridir. Ayrıca buna göre de başarı özellikle yeteneğin çaba ile etkileşimi sonucu ortaya çıkıyor.

BAŞARI= YETENEK x ÇABA

- Çok zeki ama yeterince ders çalışmıyor. Bu gidişle başarılı olamayacak!
- Zeki değil ama çok çalıştığı için başarılı oluyor.

Etkileşime dayalı bir sonuç başarı, ne diyorlar dehanın yüzde 95'i çalışmaktır. Çaba harcamaktır yoksa kendiliğinden bende yetenek var demekle olmaz. Kendiliğinden icatlar yapılamıyor ya da sporcu sanatçı olamıyorsun. Bunlar çok büyük disiplin ve çalışma gerektiriyor. Genellikle biz anne-babalar şöyle deriz; Benim çocuğum çok zeki, çok akıllı, hatta üstün zekalı deriz. Bu çok güzel iyi ama ders çalışmıyor, kim bilir çalışsa neler olacak. Ya da zeki değil ama çok çalıştığı için başarılı oluyor.

Bunu veliler pek fazla söylemezler ama biz bunu öğrencilerimizden görürüz. Çabalar, uğraşır, öğrenmeye çalışır hatta o zeki olandan daha başarılı hale gelir. Başarıyı, tüm kapasitelerinin uygun şekilde gelişmesi olarak tanımlıyoruz. Yani başarıyı sadece zekilik olarak tanımlamıyoruz. Çocuk kapasitesini biliyorsa geliştiriyorsa başarılı olur, gelişim ve donanımı artarak sürüyor ise başarılıdır. Aksi takdirde yan gelip yatıyor hiç çalışmadan sınavı kazanıyorsa bu başarı değildir. Geçen televizyonda bir genç kız da öyle söyledi. Hiç çalışmadım ama üniversite sınavını kazandım dedi. Çocuklara böyle mesajlar vermek doğru değil. “Kendini fazla yormadan başarı elde etmek” bu doğru değil, gelişim ve donanımın artması çok önemli. Benim burada iki gündür sizlerle paylaşımım sonrası gelişim ve donanımım artıyor. Beynimizde yeni nöronlar, yeni bağlantılar oluşuyor. Beynin yapısı gelişiyor; var olan kapasite ile motivasyonun arasında böyle bir ilişki var grafikte basitçe gösterdiğimiz gibi;

Güdülenme arttıkça kapasite daha fazla ilerliyor yani çocukların bir şeyi isteyerek ve severek yapması gerekiyor. Biz çok zorlamadan da onun çaba harcaması gerekiyor. Bu çocuklarda zaten doğal olarak var. Çocuklar meraklılar, araştırmacılar, dünyayı tanımak istiyorlar. Ama biz onlara yapma, etme, bozarsın, kırsarsın senden bunu yapmanı istemiyoruz. Otur dersine çalış dersek sonra o canım meraklı araştırma ruhlu çocuk yerine merak ve araştırma duygusu ölmüş bir çocuk geliyor. Araştırma ruhlarını azaltıyoruz, ne diyoruz çocuklara; şimdiye kadar böyle bir şey yoktu sen mi icat edeceksin. Bırak yapma diye çocukları sindiriyoruz. Eski köye yeni adet getirme gibi kelimeler kullanıyoruz. Bakın biz bunlara örtük mesajlar diyoruz. Anne babalar da biz

öğretmenler de farkında olmadan çok fazla örtük mesaj veriyoruz. Örtük mesajlar açık ve doğrudan verilen mesajlardan daha etkilidir. Araştırmalarda bunun böyle olduğunu söylüyor. Çocuklar bunları alıyor demek ki doğru model olmak lazım. Biz çocuğa sürekli yalan söyleme çok günahtır ayıptır gibi diyoruz ama biz yalan söylüyoruz ve çocuk oradan mesajı alıyor. Çocuk annem de yalan söylüyor, babam da yalan söylüyor, öğretmenim de yalan söylüyor diye mesajı alıyor. Örtük olarak aldığı mesajla zihnine yerleştiriyor.

Efendim motivasyon/ güdü davranışı başlatan bir şeydir davranışa yön veren ve ısrarla sürdürülmesini sağlayan bir güçtür. İçsel motivasyon da olabilir dışsal motivasyon da olabilir. Tercihimiz içsel motivasyon olsun ama içsel motivasyon olmuyor ise dışsal motivasyon ile bu süreci harekete geçirmeye çalışıyoruz. Bu bir süreçtir zihinsel bir etkinliği gerektirir bakın motivasyon amaçları içerir bir amaca yöneliktir. Motivasyon davranışa başlamayı ve sürdürmeyi sağlar bir bakıma motivasyon dediğimiz şey eyleme geçme gücüdür.

GÜDÜ (Motivasyon)

- Davranışı başlatan, davranışa yön veren ve ısrarla sürdürülmesini sağlayan içsel ve dışsal güçlerdir.
- Güdülenme bir süreçtir.
- Fiziksel ya da zihinsel bir etkinliği gerektirir.
- Davranışa başlamayı ve sürdürmeyi sağlar.

Çaba sarf etme isteği, devam eden bir enerjidir. Enerji bitmez motivasyonumuz olduğu sürece “iyi şeyler elde edeceğim başaracağım” demek önemlidir. Bu bir umut etmedir ve engeller karşısında vazgeçmemektir. Engeller her zaman olacaktır ama önemli olan biz o engeller karşısında hemen vazgeçiyor muyuz? Yoksa direniyor muyuz? Çabalıyor muyuz?

Efendim, böylece güdülenme ile bireylerin kapasitelerini en üst noktasına kadar kullanmalarını sağlıyor ve bireylerin mevcut kapasitelerini kullanmaktan alıkoyan engelleri de aşma konusunda çaba harcamasını sürdürmesini garantiliyor. Motivasyon olduğu sürece vazgeçmiyoruz devam ediyoruz çaba harcıyoruz.

Motivasyon/Güdülenme

- Eyleme geçme gücü
- Çaba gösterme isteği
- Devam eden enerji
- Umud etme
- Engeller karşısında vaz geçmeme

İşte ben size bugün biraz motivasyon ve ihtiyaçlar ilişkisini anlatmaya çalışacağım. Çünkü motivasyon ihtiyaçlara dayalıdır. Çocuk ve ergen ihtiyaçlarını karşılayacak olan davranışlara yönelik motive olur. Bizim de sınıfta yaptıklarımız, okulda yaptıklarımız öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılıyor mu? Onların motivasyonunu sağlıyor mu? Motivasyonunu yükseltiyor mu? Buna biraz dikkatinizi çekmeyi amaçlıyorum

Eğitimde olumlu yaklaşım, benim bu konudaki vermek istediğim mesaj bu. Sempozyumun ana teması eğitimde olumlu yaklaşım gerçekten çok beğendim. Çocukların ihtiyaçlarını karşılayacak olan yaklaşımlar neyse odur. Yani biz çocuklarımızın ihtiyaçlarını sağlıklı yollarla karşılayabiliyorsak bu eğitimde olumlu bir yaklaşımı gerçekleştiriyoruz demektir.

O halde sizce çocuk ve ergenlerde temel ihtiyaçlar nelerdir?

- Ergenler anlaşılmak isterler.
- Hocam oyun ihtiyaçları vardır diyor. Evet, çok güzel.
- Sevgi. Evet, bu da bir gerçek.
- İlgi görmektir, anlaşılmaktır, paylaşımdır.

Evet, çocuk ve ergenlerde temel ihtiyaçlar nelerdir? Maslow'un ihtiyaç piramidi üzerinde fazla durmayacağım, biraz hatırlatarak geçmek istiyorum. Aslında az önce saydığımız ihtiyaçlar bütün yaş grupları için bütün insanlar için geçerlidir. Ayrıca psikolojik güvenlik de çok önemlidir.

W. Glasser(Gerçeklik Terapisi)

- Çocukluk ve ergenlik döneminde dört temel ihtiyaç vardır.
- Çocuklar ve ergenler bu ihtiyaçlarını karşılayacak davranışları seçerler.
- Bu temel ihtiyaçlar sağlıklı yollarla karşılanmazsa patolojik davranışlar ortaya çıkar.

Ama gerçeklik terapisinde esas olan bu döneme özgü ihtiyaçlar üstünde durmak. Çocuk ve ergenlik döneminde dört temel ihtiyaç vardır. Şimdi size bunları sıralamak istiyorum. Çocuk ve ergenler bu ihtiyaçlarını karşılayacak olan davranışları seçerler. Bu temel ihtiyaçlar sağlıklı yollar ile karşılanmaz ise patolojik dediğimiz sorunlu davranışlar ortaya çıkar.

MASLOW'UN İHTİYAÇLAR HİYERARŞİSİ

Evet gelelim bu dört temel ihtiyaçlar nelerdir?

1.Ait olma ihtiyacı: Bu çok önemli, başkalarına bağlanma, sınıfa ait olma, çocuğun öğretmeni ile olan bağı, kısacası ait olduğunu hissetmesi kendini daha iyi hissettirecektir. Çocuğun kendini ifade edebiliyor olduğunu hissetmesi çok önemlidir. Bakın üniversiteye giden bir öğrenci bana şunu söylemişti. Bizler öğrencilerimizle sık sık derslerde eski yaşantıları konuşuyoruz. Öğrencim bana dedi ki, “sınıfımızda yıldız bir öğrenci vardı her sınıfta vardır ya bilirsiniz. Bizim sınıfımızda da Ayşegül vardı. Öğretmenimiz Ayşegül’ü çok severdi, bir gün Ayşegül sınıfa gelmedi. Öğretmenimiz şöyle bir sınıfa baktı ve Ayşegül olmadığı zaman sınıf bana boş geliyor” dedi. Düşünün o sınıftaki 40 öğrenci kendini nasıl hisseder? Hiç bir öğrencinin hiçbir değeri yok ve bakın bu çocuk onu yıllarca içinde taşımış.

Evet, belki öğretmen Ayşegül’ü çok seviyor olabilir ama bütün öğrencileriyle öğretmenin arasında bir bağ olmalı ve bu bağı çocuklar hissetmeli.

2.Güçlü olma ihtiyacı: Yani çocuk yapabileceği şeylerin görülmesini ve takdir edilmesini ister. Evet, yapamadığı şeyler vardır ve biz hep bunları onların kafasına kazarız. Ama yapabildiği şeylerin de görünmesini ister. Her çocuğun başarılı olduğu farklı yönleri vardır.

3.Özerklik ihtiyacı: Az önce de söyledik. Bizler toplumda çok desteklemiyoruz bu ihtiyacı ama çocuğun kendisini yönetme kendisi ile ilgili kararları kendisinin alması sınıfta alınacak kararlara onları katmak bu özerklik ihtiyacıdır.

4.Oyun ihtiyacı: Bu da çok önemli, eğlenme ihtiyacı, yaşamdan keyif almak, eğlenerek yaşamak, oyun oynamak, eğlenmek, bizim ciddi olmadığımızı göstermez. Tersine ciddi işleri de yapabileceğimiz kapasitemiz olduğunu gösterir.

Çocuk ve Ergenlerde Temel İhtiyaçlar

Ait olma

Güçlü olma

Özerklik

Oyun

İşte bu dört temel ihtiyaç çocukluk ve ergenlik döneminde çok önemlidir. O halde çocuk ve ergen bu ihtiyaçlarını karşılayabilecek davranışları seçer. Çünkü bu ihtiyaçları karşılandığı zaman daha mutlu daha başarılı bir birey olacaktır. Fakat biz bu ihtiyaçlarını karşılamıyorsak işte o zaman kendine göre farklı şekilde bu ihtiyaçlarını doyumaya çalışacaktır.

Peki çocuk ve ergenlerin bu ihtiyaçlarını nasıl karşılayabiliriz?

Ait olma ihtiyacını karşılamak için biz öğretmenler ne yapabiliriz?

Onları sevmek, sevdiğimizi göstermek, ifade etmek, onları sınıf yaşantılarına ortak etmek, duygu ve düşüncelerimizi onlarla paylaşmak, onlarla işbirliği yapma fırsatları sağlamak. Böylece çocuk kendine ait olma ve evet bana değer veriliyor duygusunu yaşama fırsatını tadar.

Güçlü olma ihtiyacı için onlara başarılı olabileceği görevler verin. Başarılarını fark edin güçlü yönlerini övün, onlara değer verin. Özellikle okul öncesi eğitimde bir çocuk okula başladığında ben şunu söylüyorum çocuklara önce başarıyı tattırmalıyız. Ben bunu yaşantılarından biliyorum. Mesela, yeğenlerimden bir tanesi anaokuluna başlamıştı. Bir hafta geçti uyum sağlayamadı. Ben ısrarla söylüyorum uyum sağlayacak yeter ki siz kararlı olun, sabırlı olun diye. Ancak yeğenim anaokulundan eve geliyor, çıldırıyor. Sanki duvarlara tırmanacak. Kardeşim bana “abla bu çocuk sanki düz duvarlara tırmanacak ne oluyor” diyor. “Bu çocuğun yapısı değişti” diyor. Bunun üzerine ben Ankara’dan kalkıp İstanbul’a geldim. Yeğenim 5 yaşında yanıma aldım ve bir danışman olarak onunla konuştum. “Günsu, canım annen çok üzülüyor sen bir türlü bu anaokulunu sevememişsin. Acaba ne yapabiliriz? Sana nasıl yardımcı olabiliriz?” diye iki yetişkin gibi karşılıklı konuştuk. Bana derdini anlatır mısın dedim? “Okulda ne yaşıyorsun da mutlu değilsin?” Dedi ki, “*öğretmenlerim hep*

ceza veriyor, hep ceza veriyor. Yemeğini bitirmedin dışarıya çıkmayacaksın cezalısın. Arkadaşına çarptın yerinde otur kalmayacaksın cezalısın. Hep ceza veriyorlar, hep ceza veriyorlar". Çocuk okulda sürekli ceza alıp oturduğu için eve gelince düz duvara tırmanıyor. Hırsını, enerjisini boşaltamadığı için çocuk enerjiyi eve gelince boşaltmaya çalışıyor. "Peki" dedim. "Günsu bu konuda ne yapabiliriz? Sen bize ne önerirsin?" "Ben bu okula gitmeyeceğim" dedi. "Peki, o halde seni farklı bir okula gönderelim" dedim. Sonra okulunu değiştirdik okula gidip öğretmeniyle hiç görüşmedim. Ankara'ya döndüm. Fakat Günsu her akşam bana telefon ediyordu. "Hala bugün öğretmen beni en güzel resim yapan seçti ve benim resmimi panoya astı." İşte ertesi gün diyor ki, "bugün bana arkadaşlarına en iyi yardım eden kişi" dedi. "Bana çok güzel şarkı söylüyorsun ded". Öğretmen her gün bu tarz şeylerle çocuğun başarılı olduğu yönlerini destekleyip ona bunu hissettiriyordu.

Evet, anaokulu öğretmenleri çok yaratıcı. Ben hepinizin önünde saygı ile eğiliyorum. Özellikle buraya gelenler kendilerini geliştirme motivasyonu olanlar elbette hepiniz takdiri hak ediyorsunuz. Sözümüz gelmeyenlere tabii ki bir şekilde onlara ulaşmak gerek. Bir çocuk okula başladığında okulu sevmesi bütün eğitim yaşantısını etkileyecek bir durumdur. Arkadaşlar aksi takdirde o çocuk üniversiteye geliyor bakın hala küçük yaşta yaşadığını içinden atamıyor. İşte gökyüzü gibi hala onun üzerinden gitmiyor, onu etkiliyor. Demek ki güçlü olma ihtiyacını, özerk olma ihtiyacını karşılayacağız.

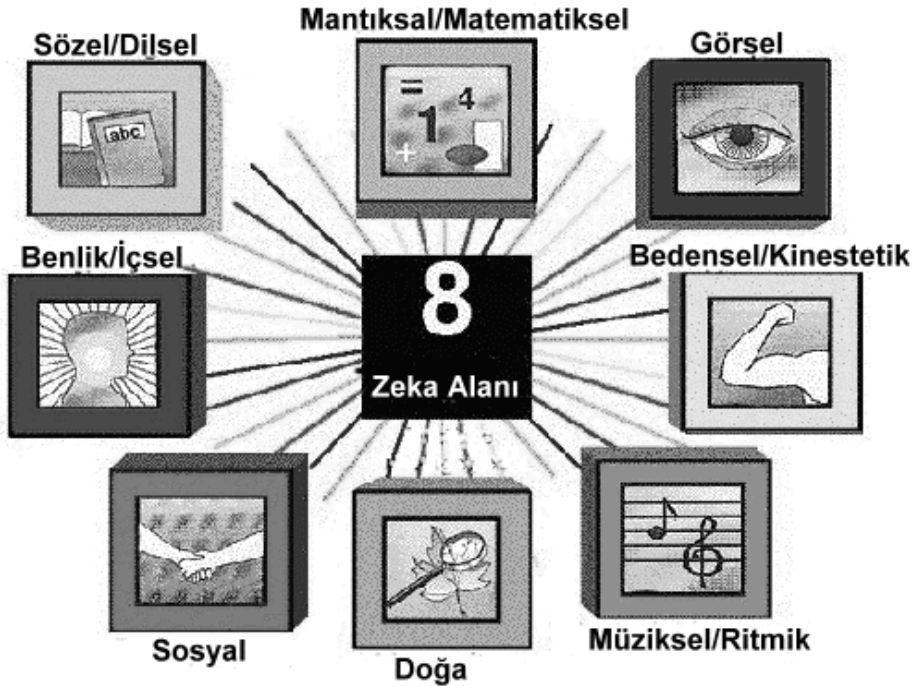
Ben hala üniversitede ilk derse girdiğimde "Sınıfın sağ tarafı benden beklentileriniz ne? Sınıfın sol tarafı benimle empati kurun. Öğretmen olsanız öğrencilerinizden ne beklersiniz?" diyorum ve onlar benim adıma kurallar söylüyorlar. Her iki taraf da kuralları söylüyor derse giren asistan da bu kuralları not ediyor. Herkes altına imzasını atıyor. Söz veriyor musunuz? Söz veriyoruz sonra 19-20 yaşındakilere bunu yine de ara ara hatırlatmak zorunda kalıyorum arkadaşlar ne kurallar koymuştunuz? Şunu, bunu. Kim koymuştu? Siz koymuştunuz. Acaba kuralı kim çiğniyor? Ben çiğniyorsam lütfen beni uyarın diyorum. Ben de sizi uyarmak zorundayım kurala uymuyorsunuz. Acaba size nasıl bir yaptırım uygulayabiliriz? Yaptırımı da onlar belirliyor geç kalınacak ise derse girilmeyecek. İlk ders devamsız yazılacak vs. Onun için kurallara katılması, özerklik, kendi kararlarının sorumluluğunun verilmesi çok önemli.

Efendim, oyun ihtiyacı neşelenmek, eğlenmek hepimizin hangi yaşta olursa olsun ihtiyacıdır. Ama bu çocuklukta çok daha önemlidir. Uzmanlar "oyun çocuğun vazifesidir" der. Bunu anaokulu öğretmenleri çok iyi bilir, oyun çocuğu yaşama hazırlar. Hakkıdır. Öğrenmeyi oyun içinde anlar ve oyunla birleştirmek

çok önemlidir. O yüzden öğreteceğiniz şeyleri oyun ile birleştirmek çocuğa öğretmek istediğimizi daha kolay verecektir. Evet çocuk ihtiyaçları karşılandığında kendini iyi hisseder. Kendini iyi hissettiğinde de olumlu davranışlar sergiler.

Bakın gerçeklik terapisi buna dayanıyor. Evet, olumlu bir yaklaşım mı elde etmek istiyorsunuz? O halde çocuğun ihtiyaçlarını karşılayın ve onları keşfedin. Bu ihtiyaçlara uygun sağlıklı yollarla çocuğa ulaşın. İhtiyaç motivasyonu yaratıyor ve motivasyon davranış olarak ortaya çıkıyor. Her çocuğun birbirinden farklı olduğunu biliyoruz. Bunun üzerinde durmayacağım bunu hepiniz ezbere biliyorsunuz.

HER ÇOCUK FARKLIDIR. GARDNER'IN ÇOKLU ZEKA TANIMLARI

Sadece her çocuğun bilişsel zekası yüksek olmayabilir. Bazı çocukların sözel zekası, müzik zekası, bedensel ya da doğal zekası vs. Önemli olan işte o farklı zeka alanlarını keşfedebilmek ve ihtiyaçlarını o yolla karşılamalarını sağlamak.

Efendim bir de özel okullar bunu çok iyi biliyorlar ancak devlet okullarında bu konuda yani farklı zeka alanlarına hitap etme açısından bir eksiklik olduğunu düşünüyorum. Beynimiz iki yarı küreden oluşmaktadır. Ancak sol yarım küreye ağırlığı veriyoruz. Yani bu sınavlarda puan getirecek bilgileri tuttuğumuz matematik, fen, Türkçe, yazma, mantık, analiz, bilgiyi işleme. Bütün bunlar düşünen beynin fonksiyonlarıdır. Ama araştırmalar şunu gösteriyor ki sol beynin kapasitesini arttırmak için sağ beynin gelişmesi gerektiğini söylüyorlar. Yani ikisinin birlikte gelişmesinin daha başarılı ve kapasiteyi geliştirici olduğu biliniyor.

Yani o duygusal beyin dediğimiz duygularımızla, hissetmemizle, ritim ile müzik ile yaratıcılık ile hayal gücü ile ilgili olan sağ beynimizi de geliştirmemiz gerekiyor. Konu ile ilgili birçok araştırma var. Mesela küçükken müzik aleti çalan çocuğun sol beyni daha iyi çalışıyor ve matematiği daha iyi anlıyor. Küçükken belli bir sanat uğraşı ile ilgilenen bir çocuğun ilerde çok daha fazla başarı gösterdiği biliniyor. Bunlarla ilgili yüzlerce araştırma var. Bu yüzden her iki beynin de aynı anda geliştirilmesi gerekiyor. Okul öncesi eğitimden itibaren ilköğretim de çok önemlidir, bu tip etkinlikler sağ beyni geliştirecek etkinlikler, oyunlar, müzik, beden eğitimi ile pek çok farklı etkinlik ile çocuğun kendini ifade etmesi öğrenmesi ve gelişmesini sağlayacaktır. Evet, çocuğunuzun başarılı

olmasını istiyorsunuz ama bu sadece test çözerek ezberleyerek olmaz. Araştırmalar şunu gösteriyor ki bir çocuğun oyun oynaması ya da müzik ile ilgilenmesi ya da resim yapması gerekiyor ki daha başarılı olsun. Tabii bir de bütün bunları sağlayacak olan biz öğretmenlerin motivasyonu nasıl olmalı?

Öğretmenin Motivasyonu

- Öğrenci motivasyonunu etkileyen en önemli faktördür.
- Öğretmen olarak yaptığım işte ne kadar istekliyim?
- Öğretmenlik benim için ne ifade ediyor?
- Öğretmenliğin yaşam rollerim arasındaki yeri nedir?

Kritik nokta bu; kendi motivasyonu yüksek olmayan bir öğretmenin öğrencisinde motivasyon yaratamadığı tespit ediliyor. Bunu siz de bilirsiniz bugün dersinize isteksiz girdiniz “hay Allah bugün nasıl geçecek hiç de halim yok” dediniz. Çocuklara oyalansınlar diye birkaç şey verip kendi derdiniz ile uğraştığınız zaman oluyordur. O zamanlarda da ne yazık ki öğrencilerimiz fazla bir şey öğrenemiyorlar bu günlerimiz hem bizler için hem de çocuklar için ziyan olmuş oluyor. Öğretmenin motivasyonun da en önemli etken olduğunu bilmemiz gerekiyor. Öğretmen yaptığı işi ne kadar severek yapıyor?

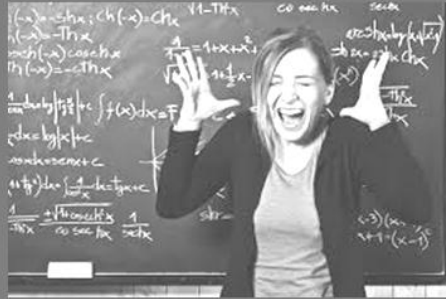
M o t i v a s y o n u n u z n a s ı l ?

Böyle mi?

Yoksa böyle mi?

Mesleğinizi ne kadar isteyerek yapıyorsunuz? Sizler cumartesi, pazarınızı bu eğitime ayırdınız. Daha çok şey öğrenmek ve kendinizi geliştirmek adına buradasınız. Bu demek oluyor ki sizin motivasyonunuz yüksek. Siz bu işi severek yapıyorsunuz. Ancak buraya gelmeyip evde kalmayı televizyon seyretmeyi tercih eden öğretmenlerimiz acaba öğretmenlik sizler için ne ifade ediyor? Yaşam rolleriniz arasındaki payı ne kadar? Yine benim kitaplarımdan birisi olan **Gelişimsel Rehberlik** adlı kitabım bu konuda öğretmenlere yardımcı olacaktır. İçinde çok güzel etkinlikler ve projeler sunmaya çalıştık. Öğretmenin kendi motivasyonunu değerlendirmesi, kendine yönelik bir takım gelişimleri de ilerletebilmesi için birçok etkinlik var. Evet kendinize sorun: Nasıl bir motivasyonla okula gidiyorsunuz? Nasıl bir motivasyonla derse giriyorsunuz? Motivasyonunuz yüksek ise öğrencilerimize yansımacaktır.

Şimdi sizlere ufak bir etkinlik yaptırıp konuşmama son vermek istiyorum hepinizin yanınızdaki arkadaşlarınız ile eş olmanızı rica ediyorum. Sizden istediğim şey şu; karşınızdakinin omzuna ellerinizi koyup omzuna aşağı doğru bastırmanızı istiyorum. Amacınız karşınızdakinin dizlerini bükmek. Diğer tarafın da amacı “hayır dizlerim bükülmeyecek! Direniyorum, çabalıyorum” olmalı. Şimdi tersini yapalım arkadaşımız omzumuzdan aşağı bastırırken izin verelim ve dizlerimiz bükülsün. Etkinliğime katıldığınız için teşekkür ediyorum. Evet, şunu görüyoruz ki biz izin vermezsek kimse bizim dizimizi bükemez. Dizimiz büküldü ise demek ki her seferinde izin verdiğimiz için bükülmüş demektir. Durup pes ettiğimiz için olmuştur.

Öğretmenlik bize Baş Öğretmenimizden, Mustafa Kemal Atatürk'ten yadigar kalan bir meslektir. Bize emanet ettiği bir meslektir. Onun mesleğini biz büyük bir sorumlulukla yapmalıyız ve motivasyonumuzu her zaman yüksek tutmalıyız. **Hayatın 1 numaralı kuralı “Seni mutlu eden şeyi yap!”**

Bu mesleği yapıyorsam mutlu olduğum şey budur. Çünkü bu mesleğin anlamını sorgulamamız, bilmemiz ve sorumluluğunu almamız gerekmektedir. Kendimizi de geliştirmemiz gerekiyor. Sonuç olarak kendi stratejini geliştir. İki gün boyunca burada öğrendiklerimizin tamamı bizim gelişmemize de yardımcı olacaktır. Sınıfımızdaki öğrencilerin ihtiyaçlarına duyarlılıkla karşılık vermeniz gerekmektedir. Siz stratejinizi kendiniz oluşturmalsınız. Bu çocuklar bizlere gönderilmiş birer armağandır. Sizlere bununla ilgili küçük bir slayt gösterisi seyrettirmek istiyorum. Bakın bu armağanlar bizlere nasıl gönderilmiş. Burada gerçekten bir yaşam mucizesi var. Bu mucizeyi hep anımsayıp bize gönderilen bu armağanların (çocukların) değerini bilelim ve onlara ulaşalım, ihtiyaçlarını karşılayalım. İşte o zaman olumlu yaklaşımı gerçekleştirmiş olacağız.

Hepinize teşekkürler..

EĞİTİMDE OLUMLU YAKLAŞIM: ETKİLERİ ve ÖNEMİ

PANELLER

I.PANEL

➤ **EĞİTİMDE OLUMLU NİYET VE BECERİ**

Pınar ARSLAN

Psikolog

➤ **EĞİTİMDE MERHAMETLİ YAKLAŞIMIN BİLİMSEL VE İYİLEŞTİRİCİ GÜCÜ**

Aydan BAYIR

Uzman Pozitif Psikolog

Pınar ARSLAN
Psikolog

KARŞILIKLILIK (OLUMLU NİYET VE BECERİ)

Bu sunumda, eğitimde iyi niyetten söz edeceğim ve tabii ki iyi niyetin tek başına yeterli olmadığından. Ancak önce daha önemli bir kavramı konuşarak başlayalım: **“KARŞILIKLILIK”**! Bu kavram yeterince doğru şekilde anlaşılamayabiliyor, bu yüzden karşılıklılık kavramına daha yakından bakmamız gerekiyor. Bu kavramı anlamak için “Hareketsiz Yüz Deneyi”ni (Still Face Experiment) izleyelim ve bu videonun bize neler düşündürdüğünü tartışalım istiyorum. Bu deneyde, anne ve bebek karşılıklı oturuyorlar. Bebek annenin duygularına ve tepkilerine cevap veriyor ve anne de bebeğin duygularına ve tepkilerine cevap veriyor. Bebek bir şey gösteriyor, anne o tarafa bakıyor. Anne sakın ise bebek de sakın oluyor, anne şaşırmışsa bebek de şaşıyor. Karşılıklılığı ölçüyor olsak bu videodaki anne ve çocuk arasındaki karşılıklılığa 10 üzerinden 10 veririz. Sonra bir noktada, araştırmacı annenin bebeğe hiç tepki vermemesini, duygularına ve ifadelerine tepkisiz kalmasını söylüyor. Bebek şaşıyor, ne olduğunu anlayamıyor. Annenin tepkisini alabilmek için stratejiler geliştiriyor. “Acaba gülssem annemde güler mi? Ona bir şey göstersem bakar mı?” diye düşünüyor. Ancak annesi hiçbir şeye tepki vermiyor. Yolunda olmayanın ne olduğunu merak ediyor. Annesinin ona bakması için yüzünü buruşturuyor, alkış yapıyor ama anneden tepki gelmiyor. Şirinlik yapmaya devam ediyor ama bir yandan da sabrı azalmaya başlıyor. Stres düzeyi artınca ağlamaya başlıyor. Tabi ki anne sonrasında dayanamıyor ve bebeğini sakinleştiriyor. Anne, orada olduğunu, bebeğiyle olduğunu gösteriyor ve yeniden birbirlerine gülüyorlar. Bu deney bize diyor ki; “Karşılıklılık denen şey daha çok küçük yaşlarda vardır. Bebekler tepki beklerler, karşılıklılık isterler ve olmadığında da üzülürler”. Yani, karşılıklılık bizim sonradan öğrendiğimiz bir şey değil, bu içimizde zaten olan doğal bir şeydir.

Eğitim açısından baktığımızda, “Eğitim karşılıklı olmalıdır” diye bir iddia yanlış olur çünkü karşılıklılık zaten var olan bir şey. O yüzden önemli olan “Karşılıklılığı nasıl etkili şekilde kullanabileceğimiz” olmalıdır.

Karşılıklılığın doğal olduğunu gösteren birçok bilimsel veri var. Onları hatırlayacak olursak, öncelikle beynimizdeki ayna nöronlardan söz edebiliriz. Bu nöronlar, karşımızdaki kişinin duygusunu algılamamızı ve karşılığında aynı duyguyu hissetmemizi sağlar. İkinci bir gösterge, zihin teorisi. Bu yaklaşıma göre, gelişimsel olarak çocuklar küçük yaşlarda karşındaki kişinin zihninden geçenleri anlayabilirler. Ancak gelişimsel bir anormallikte örneğin otistik çocuklarda karşısındakinin zihnini tahmin etme becerisi gelişmez ve bu yüzden bu çocuklar ciddi anlamda iletişim problemleri yaşarlar. Bir başka gösterge ise empati çünkü empati gelişiminde de karşılıklılığa ihtiyacımız vardır. Dolayısıyla, karşılıklılık kavramını eğitime taşıyacaksak, sınıfta da okulda da karşılıklılık zaten vardır. Çünkü çocuklar öğretmen sınıfa mutsuz mu gelmiş, evde bir soru mu yaşamış, heyecanlı mı, öfkeli mi anlayabilirler.

Öyleyse, çocuklar öğretmenin duygularını ve aklından geçenleri anlayabilirler ve sonra nasıl tavır alacaklarını, nasıl tepki vereceklerini düşünürler. Öğretmenlerinden gelecek tepkiyi de tahmin edebildikleri için davranışlarını buna göre ayarlarlar. Dolayısıyla eğitimde karşılıklılık zaten var olandır, kaçınılmaz olandır.

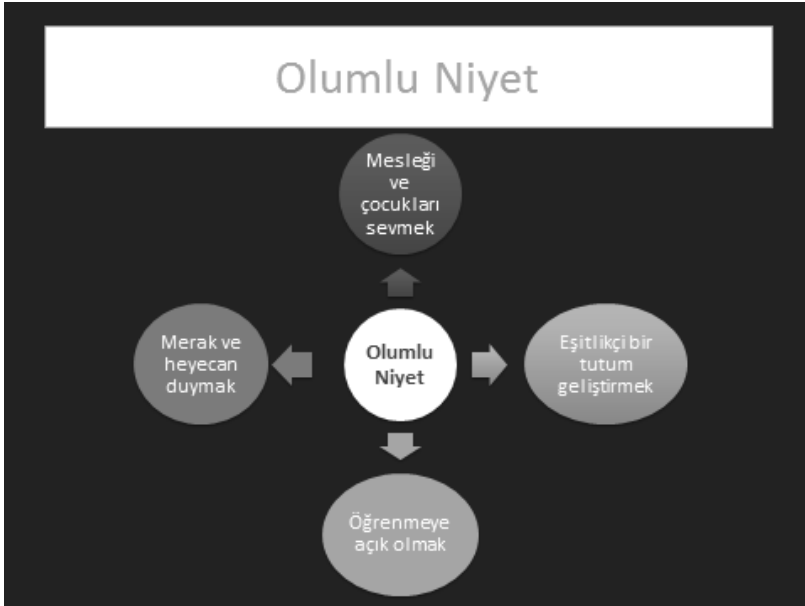
Eğitimde öğretmen ve öğrencilerin ortak amaçlarının olması, gerçekten öğrenmek için orada olmaları ve öğretmen ile etkileşimde olmaları önemlidir. Böyle bir karşılıklılık içinde, hem öğretmen hem de öğrenci anlatabilir, her ikisi de birbirini dinlemelidir ve her iki taraf da birbirine soru sorabilmelidir.

Bu süreçte birlikte öğrenebilme önemlidir. Wallace ve Ewald (2000) eğitimde 3 şeyin önemli olduğunu söyler:

1. Eşitlikçi bakış açısı, yani karşımızdakini kendimizden üstün ya da daha aşağıda görmemek,
2. Herkesin kendi deneyimini rahatlıkla paylaşabilmesi,
3. Öğretmen ve öğrencilerin birbirlerini bir ekip olarak görebilmeleri.

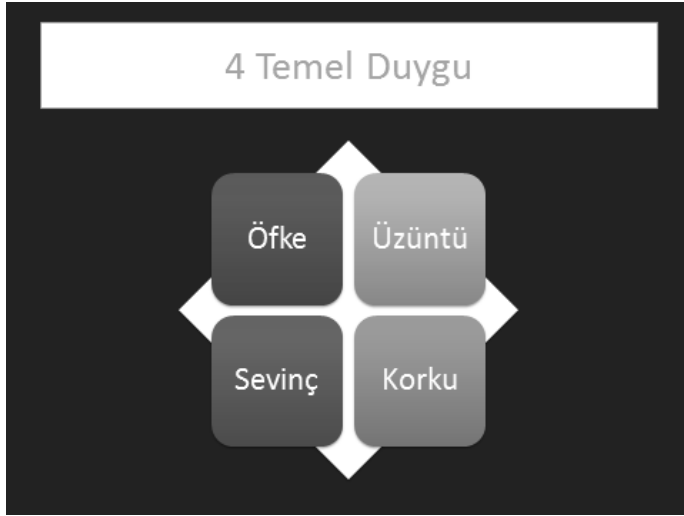
Peki, biz karşılıklılığı eğitimde nasıl kullanabiliriz? Bunun için olumlu niyet ve beceri gerekir. Ancak her ikisinin bir arada olması önemlidir. Pek çok eğitim beceriniz olabilir ama iyi niyetiniz olmazsa bu becerilerin bir anlamı olmaz; sadece niyetiniz iyiye ama bu niyetinizi ortaya koyabilecek becerileriniz yoksa iyi niyet tek başına işe yaramaz. Yine bunu paylaşarak ekip halinde çözümlemeye götürmeliyiz. Bu yüzden olumlu niyet ve beceri birlikte olmalıdır.

Olumlu niyet öğretmenliği ve çocukları sevmek ile başlar. Sevmediğiniz zaman zaten çok zorlanırsınız. Öğretmenlikte merak ve heyecan duymak çok önemlidir. Heyecanını yitirmiş olan öğretmenler, en sıkıcı öğretmenlerdir. Öğretmenin kendisinin de öğrenmeye açık olması gerekir. “Ben her şeyi biliyorum.” diye düşünmek eğitimcilerin yapacağı en hatalı davranışlardan biridir. Sınıfta eşitlikçi bir tutuma sahip olmak gerekir. Bunu açacak olursak, çocuklarla olumlu yani iki tarafın da kendini yeterli ve yapabilir hissettiği bir ilişki kurmak gerekir. Bir başka deyişle, hem öğrencilerin potansiyellerini küçümsemek yani onların yapabileceğine inanmak, hem de öğretmenin kendi potansiyelinin farkında olması önemlidir.

Öncelikle sözünü ettiğim olumlu niyet olduktan sonra beceriler devreye girer. Beceri derken olumlu ilişki kurmak, yaratıcı dersler yapabilmek, geri bildirim

almak ve vermekten söz edebiliriz. Sanırım, pek çoğumuzun en zorlandığı konu “geribildirim”. Halbuki, geribildirim bizi olduğu kadar çocukları da o kadar çok besleyen bir şeydir ki çocuklar akranlarından, ailelerinden, öğretmenlerinden geribildirim almaya; yani güçlü ve geliştirmeleri gereken yanlarını duymaya ihtiyaç duyarlar. Bir başka önemli beceri duygu düzenlemedir. Aslında bu beceri, tüm diğer becerileri etkiler. Günlük hayatta o kadar çok duygu yaşarız ki bu duyguları görmezden geldiğimizde ya da düzenlemeye çalışmadığımızda, duygusal becerilerimizi hiç kullanamayız. O yüzden öncelikle 4 temel duygunun farkında olmak gerekiyor.

Bu duyguların farkına vardıktan sonra, duyguları nasıl idare edeceğimiz önem kazanır. Gross’un duygu düzenleme modeli bu konuda bize yol gösterici olabilir. Bu modele göre, duyguları düzenlerken aslında duyguları nasıl yaşadığımızı ele almak gerekir. Duyguları ortaya çıkaran bir durum/olay vardır ve biz o duruma dikkatimizi veririz. Sonra, o durum/olay hakkında düşünürüz ve ardından yaşadığımız duyguyla bir tepki veririz yani davranış ortaya çıkar. Dolayısıyla, duyguları yönetebilmek için de bu süreçler üzerine kafa yormalıyız. Davranış, duyguyu yaşadığımızda verdiğimiz tepkidir ancak davranış ortaya çıkmadan önce dikkatimiz ve düşüncelerimiz bu süreçte rol oynar.

Bir örnek ile açıklayacak olursak, bir çocuk matematik dersinden kaçıyor diyelim, matematik sınavının olduğu gün okula gelmiyor, devamsızlık yapıyor. Bu durumda, bu çocuğun duygu düzenleme mekanizması “kaçmak”tır. Aslında tembellik yapmıyor, belli ki matematik dersine ilişkin çok yoğun bir kaygı yaşıyor ve bu durumdan kaçıyor. Bir başka çocuk, matematik dersinde anlatılan konuya hiç dikkatini vermiyor diyelim. Bu çocuk da kaygısıyla başa çıkamayacağını düşünüyor. “Çalışırsam yapabilirim” diye düşünemiyor, daha o noktaya gelmemiş, dikkatini dağıtarak kaygısını azaltıyor. Bir başka çocuk, derse geliyor, dinliyor ama sık sık “Matematiğin hayata ne faydası var?” diye

sorguluyor, dalga geçiyor. Bu çocuk kaygısını hiç görmüyor, bastırıyor ve dalga geçiyor. Bir başka çocuk, öfke ile tepki de verebilir. Bu örnekler çoğaltılabilir. Dolayısıyla, çocuklar duygularını farklı şekillerde taşımaya ve düzenlemeye çalışırlar. Biz eğitimciler olarak çocukların yaşadıkları bu süreçleri anlayabilirsek onlara daha doğru şekilde destek olabiliriz. Bunun için öncelikle çocuğun hangi duyguyla başa çıkmakta zorlandığını ve bunun nedenini anlamaya çalışmalıyız. Eğer bunu anlayabilirsek, çocuğa daha olumlu yaklaşabiliriz, daha işlevsel olan duygu düzenleme becerilerini öğrenebilmesi için ona yardım edebiliriz. Örneğin, dersten kaçan çocuğa, “Sanırım biraz kaygılısın ama ben sana bu konuda destek olabilirim” diyebiliriz. Ancak daha da önemlisi, kendi duygularımızın farkında olmamızdır çünkü kendi duygularımızın farkında olmazsak, çocuklara da yardımcı olamayız. Bu panelden sonra sizden duygularınıza daha dikkatle bakmanızı, onlarla nasıl başa çıktığınızı düşünmenizi ve daha işlevsel yöntemleri kullanmak için bir adım atmanızı rica ediyorum.

Bu sunumda, iyi niyetin ve becerinin ne kadar iç içe olduğunu, her ikisine de ihtiyacımız olduğunu ve eğitimde zaten içimizde var olan karşılıklılığı etkili şekilde kullanabilmek için bu ikisine ihtiyacımız olduğunu anlatmaya çalıştım. **Niyetim** buydu, umarım **becerebilmişimdir!**

Çok teşekkür ederim.

Aydan BAYIR
Uzman Pozitif Psikolog

EĞİTİMDE MERHAMETLİ YAKLAŞIMIN BİLİMSEL VE İYİLEŞTİRİCİ GÜCÜ

Okullarda akademik başarıya verdiğimiz önem kadar iyi insan olmayı yüceltseydik, şefkati müfredatımızın bir parçası haline getirseydik ne olurdu? Merhamet/Şefkat odaklı yaklaşımın, İngilizce adıyla "compassion-focused approach"un çıkış noktası tam da bu sorudur.

Compassion; İngilizce'den Türkçe'ye "merhamet, şefkat" olarak çevrilen ve eğitim atmosferinin temelini oluşturan bir kavramdır. Fakat ne şefkat ne de merhamet kelimelerinin etimolojik kökeni literatürde bahsedilen compassion'ın manasını tam olarak kapsar. Ama yine de tercüme olarak bu iki sözcük, birbirinin yerine kullanılmaktadır.

Compassion'ın Latince kökeni olan "com" ve "pati" sözcükleri "ile acı çekmek" anlamına gelirler ve bu bağlamda compassion başkalarının acılarını yargılamadan onlardan duygusal olarak etkilenmemiz ve bu acıyı dindirme isteği duymamız demektir (Bodian, 2006). Bu sebeple salt bir şefkatin ya da merhametin ötesinde, compassion'ın acıyı azaltabilmek amacıyla atılan adımları kapsayan aktif bir sorumluluk süreci de mevcuttur. Ayrıca compassion yalnızca dışarıya sunulan bir şey değil, kendi içsel psikolojik rezervlerimizi doldurabilmek amacıyla, kendimize karşı da yöneltebileceğimiz bir kaynaktır.

Özellikle son 20 yıldır compassion üzerine yapılan amprik çalışmalar ortaya koymaktadır ki; compassion pratikleri düzenli bir şekilde uygulandığında katı öz-eleştiriye bulunan bireylerin iyilikseverlik, mutluluk, iyimserlik, gelecekle ilgili umutlu olma, duygusal zeka, hayattan tatmin olma ve başarı düzeyleri yükselir, öte yandan depresyon, anksiyete, utanç, yanlış yapma korkuları azalır (Barnard & Curry, 2011; Neff, Kirkpatrick & Rude, 2007a). Bu faydalardan eğitim alanında yararlanmamak için ise hiç bir neden yoktur.

Bu sebeple okullarda compassion'ı uygulayabilmek için holistik bir yaklaşımı içselleştirmek gereklidir. Yani hem öğrencilere öğretmek ve uygulamak için, hem de eğitimcilerin kendi hayatlarını zenginleştirmeleri adına compassion'ın müfredatta bulunması, bu alandaki projelerin esas amacıdır.

Uluslararası düzeyde yürütülen örnek çalışmalar ise hem ulusal çalışmalarımıza ışık tutabilecek nitelikte hem de sonuçları umut vadetmektedir;

1-Merhametli/ Şefkatli Okul Projesi (The Compassionate Schools Project)

<http://www.compassionschools.org/program/>

Merhametli/ Şefkatli Okul Projesi (The Compassionate Schools Project) sağlık ve iyi oluşu (wellness) ilkökul ve ortaokul müfredat programının temel yapı taşı haline getirmiş çok önemli bir projedir. Bu proje Virginia Üniversitesi'nin ve Jefferson County Devlet Okullarının iş birliğiyle ve Louisville Metro Government'in destekleriyle ve halkın bağışlarıyla sürdürülmektedir. 6 yıldır sürmekte olan çalışma, 50 okulda uygulanmış ve 20.000'i aşkın çocuk projede yer almıştır.

Proje kapsamında; çocuğun zihin ve beden gelişimi, akademik anlamda başarılı olması, sağlıklı olması ve şefkatli bir karaktere sahip olması için çalışmalar yapılmaktadır. Projenin içeriği çocuğun kişisel farkındalığını ve öz-anlayışını geliştirmesi amacıyla oluşturulmuş bir dizi uygulamayı kapsamaktadır;

- Stres yönetimi ve öz-kontrol için bilinçli farkındalık (mindfulness)
- Beden farkındalığı ve çevikliği için yavaş ve düşünceli hareketler, duruşlar
- Verimli kişilerarası iletişim için sosyal ve duygusal yetilerin etkin kullanımı
- Sağlıklı yemek için beslenme bilgisi

Böylelikle ilk ve orta öğretim çağındaki çocuklar, akademik ve kişisel hayat başarılarının temelini oluşturan yetileri nasıl geliştireceklerini öğrenmektedirler. Ayrıca daha odaklı, ruhsal açıdan daha fazla esneyebilen, empati sahibi, bağlantılar kuran ve iyi oluş halini geliştiren birer bireye dönüşme yolunda adımlar atmaktadırlar.

2- Şefkatli Okullar Girişimi : Öğrenmenin ve Öğretmenin Kalbi (Compassionate Schools: The Heart of Learning and Teaching)

<http://www.k12.wa.us/compassionateschools/>

Washington'da sürdürülen bu proje, şefkatli yaklaşımı içselleştirmek isteyen kurumlara eğitim, rehberlik ve teknik yardım hizmetleri sunmaktadır. Aslında tüm öğrencilere yönelik çalışmalar yapıyor olsalar da asıl odak noktalarını yoğun stres altında kalmış ve travmatik deneyimler yaşamış öğrenciler oluşturmaktadır. Bu projede şefkatli sınıflar oluşturulmakta ve okul çalışanlarının da şefkatli olması için çalışmalar yürütülmektedir. Bu aslında bir program olmaktan ziyade, öğrencilerin sağlıklı bir iklim ve kültür içinde öğrenip yarattıkları bir süreçtir. Dolayısıyla bu girişimin destekleri sonucunda her okul kendine özgü şefkatli kimliğini oluşturmaktadır.

Sefkatli Okulların 10 Prensibi

1. Okul ya da topluluk içindeki kültüre ve iklime odaklan.
2. Travma yaşamış tüm çalışanları eğit ve destekle.
3. Açık ve düzenli bir iletişimin olması için herkesi cesaretlendir.
4. Öğrencilerle çalışırken güçlü yanların temel alındığı bir yaklaşım sun.
5. Disiplin kurallarının şefkatli ve etkili olduğundan emin ol.
6. Okul gelişim planının şefkatli stratejiler izlemesini sağla.
7. Öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik destekler sağla.
8. Farklı altyapılardan gelmiş öğrenciler için esneyebilir alanlar yarat.
9. Çalışanların, öğrencilerin ve toplulukların erişimlerini, seslerini duyurmalarını ve aidiyet hislerini destekle.
10. Bilgi kaynaklarını;
 - Hassas öğrencileri belirlemek,
 - Devamlı kalite ve gelişimi sağlayacak çıktıları ve stratejileri bulmak için kullan.

3-Genç Zihinler İyilikseverler (Young Mind Be Kind)

<http://youngmindbekind.com/>

Yenilikçi, interaktif bir web programı olan Young Mind Be Kind merhameti/şefkati anlamak ve duygularımızdaki etkisini fark etmemizi sağlamak amacıyla alıştırmalar sunmaktadır. Bu hizmet 16-25 yaş arasındaki gençlere ücretsiz olarak verilmektedir. 9 modülden oluşmakta ve her bir modül interaktif egzersizler, videolar, mindfulness kayıtları içermektedir. Online alıştırmalar ve ilgi çekici videolar kullanılarak CFT(compassion-focused therapy-merhamet odaklı terapi)'nin öğretilmesi amaçlanmaktadır. Böylelikle katılımcı duygularımız ve zor durumlarla nasıl ilişki kurduğumuzu anlamlandırmaya başlamakta, bu farkındalığı çeşitli hayat durumları için kullanmaktadır.

Kuşkusuz bu projeler compassion'ın okullarda benimsenmesiyle ilgili yapılan çalışmaların tamamını içermez. Ama ulusal düzeyde yapmayı düşündüğümüz projelere birer kaynak oluşturabilecek fikirler verebilirler.

Analitik psikolojinin kurucusu, saygı değer bilim adamı Carl Gustav Jung'un da belirttiği gibi; "Geçmişe dönüp öğretmenlerimizi takdirle anarız; ama insan ruhuna dokunmayı bilenleri asla unutmayız. Müfredat elbette gereklidir, ancak bir bitkinin büyümesi için su ne kadar gerekliyse, bir çocuğun büyümesi için de şefkat o kadar gereklidir." Bu sebeple daha merhametli, iyiliksever ve anlayışlı bir dünya için hem kendimizin hem de çocuklarımızın compassion ile tanışmasını ve onun bilimsel faydalarından yararlanmasını sağlamak eğitim anlayışımızın bel kemiğini oluşturmalıdır.

EĞİTİMDE OLUMLU YAKLAŞIM: ETKİLERİ ve ÖNEMİ

II.PANEL

- **DİJİTAL ÖYKÜ UYGULAMALARINA ÖRNEKLER VE MOBİL UYGULAMA**

Yrd. Doç. Dr. Pelin YÜKSEL ARSLAN
İnönü Üniversitesi

- **OYNA, EĞLEN, ÖĞREN: TEGV’de EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÇOCUKLARDAKİ DEĞİŞİM**

Yaprak SARIŞIK-Yeşim HANCI-Zeynet ÖZTUNCA
TEGV Eğitim Programları

Yrd. Doç. Dr. Pelin YÜKSEL ARSLAN
İnönü Üniversitesi

DİJİTAL ÖYKÜ ÇALIŞMALARI VE ÖRNEK UYGULAMALAR

Günümüzde artık çoğunlukla dijital bir ortamda yaşıyoruz. Şu an bizler birer dijital vatandaşız, dijital göçmeniz, dijital yerlileriz ve çağımızın gereksinimi ile artık dijital öyküler üretiyoruz ve dijital hikâyeler anlatıyoruz. Dijital öykü literatürde henüz 20 yıllık geçmişi olan bir kavramdır. Son yıllarda ülkemizde dijital öykünün kullanımı oldukça yaygınlaştı. Hayatta her adımımız küçük bir öyküdür aslında. Bir bebeğin ilk emekleyişi, ilk okula başladığımız gün ilk sevgilimiz, mezuniyetimiz. Güzel günler her zaman bir hikaye ile hatırlanır. Her anlatımımız, arkadaş sohbetlerimiz, yani hayat küçük hikayelerimizin toplamıdır. Dijital öykü ise bu hikayelerin sunuş biçimidir.

Peki nedir dijital hikayenin tanımı? Geleneksel öğretim yöntemlerimizden biri olan hikaye anlatımı, dijital öykü ile geleneksel öykünün ses ve görüntü ile zenginleştirilerek dijital ortamda yaratılması, sunulması olarak tanımlayabiliriz. Dijital öykü ile ilgili literatürde pek çok tanıma rastlayabilirsiniz. Dijital öyküde, dijital kavramı sadece bize öykünün dijital ortamda sunulduğu bilgisini verir. Dijital bir ortamda sunulan geleneksel öyküde, öykü kavramı bizim için daha büyük önem taşır. Burada asıl olan öykünün önemidir. Dijital bize daha çok öykünün nasıl sunulduğu ve ortamın bilgisini verir. İnsanların hayatlarından sunduğu nasıl bir kesit olduğu ve çağımızın teknolojisi ile nasıl zenginleştiğidir. Dijital öykü için eğitimde alternatif olarak kullanılabilecek çok etkili bir yöntem diyebiliriz.

Bir önceki sunuda, anlatıcı sunumuna başlarken kendi hayatından bir kesit sundu ve çok etkileyiciydi. Çünkü gerçekten yaşananlar her zaman çok etkilidir. Asıl hikâye aslında bizim hayatımızdan çıkar. Dijital öykü de bunu hedef almıştır. Kendi hayatımızdan kesitlerdir. Kalbimizden gelen öykülerdir.

Dijital öykü ne değildir? Denildiğinde yazarın kalbinden gelmeyen başka biri tarafından kullanılan öyküler değildir. Dijital öykü literatüründe kişinin kalbinden gelerek anlattığı öyküler kişisel öyküler olarak sınıflandırılmıştır. Bana göre bunlar en etkili olanlarıdır. Eğitimde kullanımı en yaygın olanları kişisel öykülerdir. İnsanın kendi deneyimlerini, anılarını, yaşanmış olaylarını anlattığı ve eğitim amaçlı hazırlanan hikâyeler, eğitimsel hikâyeler şeklinde bir diğer

grupta yer alır. Öğrenciye gerçekten bir olayı, hikâyeyi dijital öykü ile görselleştirmek ve bu şekilde ulaştırmak çok önemli. Son grupta da tarihsel olayları anlatan öyküler vardır bunlar da tarihsel öyküler olarak tanımlanmıştır.

Bu öykülere örnek göstermek gerekirse, ilk örneğimiz 3 yaşında küçük bir kızın öyküsüdür. Bu öyküde anlatıcı, dış dünya ile tamamen bağını kopartıp annesinin defalarca okuduğu ve hepimizin bildiği "çirkin ördek yavrusu" kitabını resimlere bakarak tekrar seslendiriyor. Aslında okuma yazma bilmediği için görsel okuma yapıyor. Bu öykü için, bir anı ya da çocuğun gelişimini belgeleyen bir dökümantasyon diyebiliriz. Dijital öykünün gücü bu hikayede oldukça net bir şekilde gözlemleniyor. Çocuk kendi hayal dünyasını doğrudan aktarıyor ve dışardan hiçbir beğeniye maruz kalmak için yapmıyor bunu, sadece kalbinden gelen öyküyü aktarıyor. Anne ise bu öyküyü dijital ortamda belgeliyor. Öyküdeki amaç öykünün kalitesinden çok çocuğun kendi paylaşımı ve daha sonra onu izleyip gelişimine faydası olması. Bu durum çocuğun görsel okur-yazarlığına etki sağlamış oluyor. Bu benim deneyimlediğim ilk dijital öykülerden bir tanesidir.

Öğrencilerin problem temelli yaklaşım ile ele alınarak hazırlanmış bir dijital öykü örneğine daha yer vermek istiyorum. Öykü oluşturulmadan önce öğretmene, "Öykünüzdeki problem ne olabilir? Ne anlatmak istersiniz?" diye soru yönelttik. Bu örnekte, bir okul öncesi öğretmenimiz kendi çocuğunun hikâyesi ile sınıfta uyku problemi olan bir öğrencisinin problemini çözmeyi başarmıştır. Dijital öykülerde bir teknoloji harikası oluşturmaya çalışmıyoruz. Gerçekten çocuğun dijital öyküsünde bir başkasına ders olabilmek onun problemine hitap edebilmek, problemi ele almak ve önemli olan o problemi çözebilme. Asıl amacımız daha önce bahsedilen hikayenin kalbimizden gelerek oluşturulmasıdır. Bir kişinin hayatından kesitler, gerçek yaşanmış anılar olması önemlidir. Beren'in uyku problemi ile ilgili bu dijital öykününün metni aşağıda yer almaktadır.

Örnek dijital öykü metni: Berenin Yatağı

Beren o gece yine uyumak istemiyordu. Odasında tek başına kalmak çok zor geliyordu. "Annemle babamla yatmak neden kötü anlamıyorum" diye düşünüyordu. Babasının yanına gitti ve "sizinle uyumak istiyorum" dedi. Babası "peki gel o zaman sana bir öykü okuyayım" dedi. Kitabın parlak güzel resimleri vardı, sanki gerçek gibiydi. Babası okumaya başladı. Yavru köpek Bobi sabah gözlerini açtığında babasının yanında olmadığını görmüş ne yapacağını bilmeden dolaşmaya başlamış. Bir yandan da "baba baba" diye bağıırıyormuş. Karnının acıktığını farketmiş o anda. Karnı doyduktan sonra biraz oyun oynamış, kirlenen patilerini kendisi temizlemek zorunda kalmış. Hava

kararmaya baslayınca babası çıkagelmiş. Bobi kızgın kızgın bakarak "Nerdeydin baba, sensiz ne yapacağımı hiç düşündün mü?" demiş. Babasını aramayı bırakıp yiyecek bulması gerektiğini düşünmüş ama nasıl yapacağını bilmiyormuş. Bu güne kadar yemeğini hep babası verirmiş. "Babam olsa peynir yememi söylerdi" demiş ve bulduğu bir kaç parça peyniri yemiş. Babası Bobi'yi öpmüş ve "Seni uzaktan izliyordum, seninle gurur duydum" demiş. Bobi anlayamamış. Babası devam etmiş. "Ben yanından kalktım ve sen uyumaya devam ettin. Daha sonra karnını doyurdun, oyun oynadın ve temizlendin. Bunları kendin yaptığında neler hissettin?" Bobi, "Büyümüş gibi" diye yanıtlamış babasını. İşte o anda anlamış Bobi babasının neden bütün gün uzakta durduğunu. "Evet baba her şeyi seninle yapmak çok güzel ama yalnız kalabildiğimi görmek de çok güzel." Artık kendi işlerini kendim yapacağım, senin her zaman yanımda olduğumu biliyorum. Babası da Bobi'ye: "Anneler çocuklarının her ihtiyacı olduğunda onların yakınında olur, babalar da öyle" demiş. Ve böylece öykü sona ermiş. .. Babası kitabı kapattı, Beren'e sarıldı ve "Kitabı beğendin mi?" dedi. Beren "evet babacığım, sanırım ben de artık büyüyorum" dedi... Ve uyumak için yatağına gitti. Hâlâ kendi başına yatmaktan biraz korkuyordu.

Yukarıda metni bulunan Dijital Öykü'nün şöyle bir hikâyesi var. Öğretmenimiz bunu gerçekten kendi öğrencisinin uyku problemini çözmek için yapıyor. Çünkü öğrencisi olan çocuk altı yaşında ve aile sürekli okula çocuğu şikâyetle geliyor. Veli öğretmenden "Çocuk sürekli bizimle yatıyor ve onu yanımdan ayıramıyoruz." şikâyeti ile yardım istiyor. Öğretmenin ise paylaşımı şu şekilde; "Hikâyeyi oluşturduktan sonra ve sınıfta çocuklara izletirken o kadar çok heyecanlandım ki, asıl problemi olan çocuğa direkt bakmayı unuttum." diyor ve bir hafta sonra aile öğretmeni ziyarete geliyor. "Hocam siz ne yaptınız? Çocuğum artık kendi başına odasında yatıyor" diyorlar. Aslında öğretmen kendi çocuğu ile yaptığı videoyu seyrettirdikten sonra o çocukla bir hafta boyunca başka hiçbir paylaşımda bulunamamış. Çocuk sadece bu dijital öyküyü seyretmiş. Evet, dijital öykünün gerçekten hayattan kesintiler olduğu için bu kadar kaliteli ve etkili olduğunu düşünüyoruz. Çünkü bu öyküde kullanılan resimler öğretmenin kendi çocuğunun resimleri ve problemi yaşayan çocuğun kendi öğretmeni. Öğretmenin hayatından bir kesit seyrettirmiş olması problemi olan çocuğa olumlu bir şekilde etki etmiş oldu.

Şimdi sizlere son bir öykü daha seyrettirmek istiyorum. Bu da çalıştaylardan sonra sınıflarda ne yapabileceğinizi, dijital öyküyü nasıl kullanabileceğinizi sizlere anlatacak bir dijital öykü örneği. Burada işbirlikçi öğrenme yaklaşımı kullanılmıştır. Aşağıda örnek öykü panosu yer alan dijital öykümüz, 6 yaş okul öncesi grubunun öğretmenleri ile hazırladığı bir öykü. Öğretmen sınıfta yaptığı etkinliği bu öyküde bize dijital öykü olarak sergiliyor. Öncelikle çocuklara serbest resim yapma etkinliği düzenliyor. Resimlerini yapan öğrenciler bir masanın

etrafında toplanıyorlar ve öğretmen bu resimleri ortaya yayıyor. İçlerinden ilk resmi seçmelerini istiyor ve "bu resimde ne anlatılıyor" diye çocuklara soruyor. Çocuklar resmi yapan öğrencinin adı Eylül olduğu için resimdeki kızın adının da Eylül olmasını istiyorlar ve sonrasında hikaye başlıyor. Öğretmen "Eylül ne yapmak istiyor" diye yöneltiyor bu sefer soruyu öğrencilerden "Eylül tatile gitmek istiyor ama paraları yok" diye bir yanıt geliyor ve diğer resime geçip tek tek resimler arasında bir bağ kurularak öykü oluşturuluyor. Bu esnada öğretmen çocukların kendi yaptıkları resimlerden çıkan hikayeyi hızlıca not alıyor.

Sonrasında çok fazla müdhale etmeden öyküyü düzenliyor ve gönüllü öğrencilerden seslendirmelerini istiyor. Ses kaydı tamamlanan öykünün, görsel öğeleri de öğrenci resimleri ile video birleştirme programında birleştirilerek sınıfımızın ilk dijital öyküsü oluşturuluyor.

Bu öykünün özelliği, öğretmenin bu dijital öyküyü oluşturması esnasında sınıftaki herkes yer alıyor. Bu öyküdeki çocuklar Ankara'nın Tuzluçayır Mahallesi'nde teknolojiden yoksun ve bihaberler. Öğretmenleri sınıfta çocukların yaptığı bu dijital öyküyü hem onlara hem de ailelerine seyrettirdiğinde aileler bir kenarda ağlıyor ve sınıftaki çocuklardan "Öğretmenim biz televizyona çıktık!" tepkisi geliyor.

Peki bizim çocuklarımız bu hikâyeleri yapmıyor mu? Konuşmuyorlar mı? Evet, hayatta öykü anlamında çok fazla şey var ama dijital öykü olarak bunu dökümantasyon yapmak, paylaşmak, saklamak çok önemli. Teknoloji bilgisi hiç olmadığını düşünen bazı öğretmenlerimizle de bu çalışmaları yaptık ve sonunda öğretmenler ile öğrenciler arasında alternatif bir ders materyali olmuş oldu. Dijital öyküyü, sınıfta içinden çıkamadığınız problemleri çözmek adına çok güzel bir alternatif ders materyali olarak kullanabilirsiniz. Sınıfta verilen proje ödevleri için yeni bir öğretim yöntemi anlamında güzel bir alternatif olabilir.

Çocuklara proje vererek bir hikaye oluşturmalarını isteyebilirsiniz. Dijital öykü çok geniş bir konu, kısa sürede anlatılacak bir konu değil. Ama mutlaka yaşanması gereken bir konu. Yaparak bu macerayı deneyimleyerek kendi öykünüzü yaratarak dijital öyküyü daha iyi anlayabilirsiniz. Ayrıca özellikle sınıf içinde neler yapıldığını merak eden veliler için çok önemli ve güzel bir dökümantasyon kaynağı olabilir. Sizler de öğretmen olarak, sınıflarınızda sınıf içerisindeki etkinliklerinizi öğrencilerinizle dijital öyküler oluşturup, hem öğrencilerinize hem de velilere bunu güvenle seyrettirebilirsiniz. Çocukların özgüvenini ve kendini yansıtmaya becerilerini geliştireceği bir etkinlik sağlayabilirsiniz.

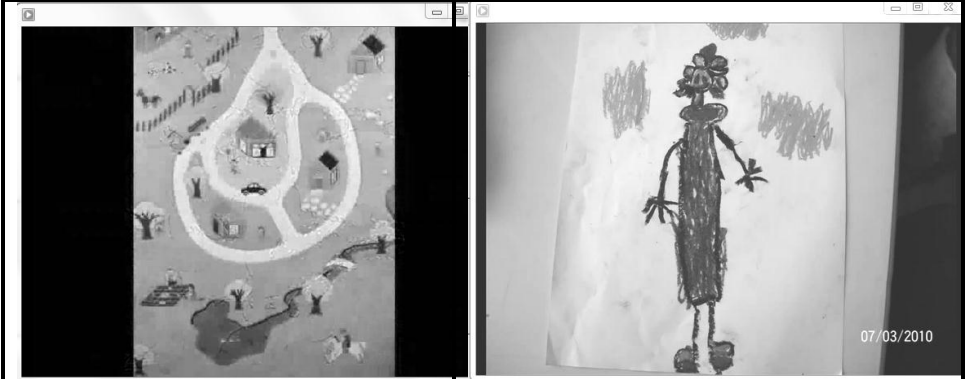
Örnek öykü panosu

	
Bizim Hikayemiz	Eylül, mor renkli elbiseler giymeyi çok seviyordu. Bütün gün çalışmıştı ve yorulmuştu. Tatile gitmek istiyordu. Ama yanında en sevdiği arkadaşları Yağmur ve Burak olmadan gitmek istemiyordu.
	
Çünkü Yağmur ve Burak en iyi arkadaşlarıydı. Hepsi tatile gitmek istiyorlardı ama paraları yoktu.	Anneleri ve babalarından para istemeyi düşündüler. Gittiler, annelerinden ve babalarından para istediler, onlar da verdi.

Ama Eylül'ün anne ve babası para veremedi. Çünkü onların parası yoktu. Eylül para istemek için köydeki akrabası Efe'ye gitti. Efe'nin köyde çok büyük bir çiftliği vardı.

Çiftlikte karınca ordusu besliyordu. Kuş, kartal ve dinazor da besliyordu. Paraya ihtiyacı olduğu zaman beslediği hayvanlardan bir kaçını satıyordu. Bu hayvanlardan kuş, domuz ve jaguarı sattı.

Domuzu 66'ya sattı. Kuşu 7, dinazoru 77, karıncanın 4 tanesini 1'e sattı.

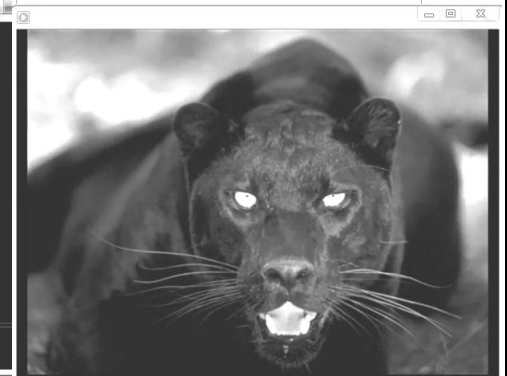
Eylül amcasının yanına gitti ve ona dedi ki: "Efe amca tatile gitmek istiyorum para verir misin? Param olunca sana borcumu öderim."

	
Demek tatile gitmek istiyorsun, sana borç veririm ama bir şartım var...	“...Bana tatile gittiğin yerden köpek balığı getireceksin. Köpekbalığı istiyorum.” Gerçekten de tatile gittikleri yerde çok köpek balığı vardı.
	
Eylül parayı aldı, bu güzel haberi hemen arkadaşlarına vermek istiyordu.	Uçağa bindi ve arkadaşlarının yanına gitti. Yağmur ve Burak onu heyecanla karşıladılar.

“Bilin bakalım ne oldu?” dedi Eylül.
“Efe bana borç verdi” dedi
gülümseyerek. “Yuhuu tatile
gidiyorum, çok sevindim, borç para
buldum.”

Arkadaşları Berfin “Ben sizi götürürüm
arabamla limana kadar” dedi.
“Ben sizi götürürüm limana kadar
arkadaşlar, arabam var, ben sizi
götürürüm arkadaşlar.”

Bu birbirini çok seven arkadaşlar
Berfin'in arabasına bindiler yol
boyunca çobanlarla çeşitli
hayvanlarla karşılaştılar.

Yolda, jaguarlar saldırdı. Onlardan
kaçarak kurtuldular.

	
Nehrin kıyısında bir gemi buldular. Gemiye bindiler ve tatil yerine gittiler.	Bol bol film izlediler. Gemide sıkıldıkları için film izlediler. Filmde bir erkek vardı, roket kostümü giymişti bir de kız vardı. Sarıışındı. Kız erkeği takip ediyordu, çünkü ona aşık olmuştu. Sonra adam eldiven giymişti, adam çok güzeldi ama kız çok çirkindi. Onun için kaçıyordu adam eski nişanlısından. Sonra film bitmeden uyuyakaldılar.

Yaprak SARIIŞIK-Yeşim HANCI-Zeynet ÖZTUNCA
TEGV Eğitim Programları

OYNA, EĞLEN, ÖĞREN: TEGV'DE EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÇOCUKLARDAKİ DEĞİŞİM

Öncelikle Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı'nda (TEGV) neler yaptığımızdan, modelimizden ve eğitim yaklaşımımızdan kısaca bahsedelim. Vakfımızın Türkiye'nin 72 farklı noktasında etkinlik noktaları bulunuyor. Geniş alanlara kurulu, açık ve kapalı etkinlik alanlarına sahip eğitim parklarımız, bunlardan biraz daha küçük ölçekteki öğrenim birimlerimiz, bir de Ateşböceği dediğimiz gezici öğrenim birimlerimiz var. Muhtemelen sizlerin okullarında çalışmaya çok alışkın olmadığınız, daha dezavantajlı koşullara sahip çocuklarla çalışıyoruz. Onlara, sizlerin okullarınızda alışkın olabileceğiniz, nitelikli eğitimi ulaştırmaya çalışıyoruz. Her yıl 150.000 çocuğa ulaşıyoruz. Çocukların kendilerini mutlu hissedecekleri rengarenk mekanlarımızda, tüm etkinliklerimiz gönüllülerimiz tarafından uygulanıyor. Eğitim programlarımız, çocukların aktif, etkinlik temelli ve eğlenceli biçimde öğrenmelerini sağlayacak şekilde tasarlanıyor. İstiyoruz ki, çocuklar elleriyle yaparak, kurcalayarak, oynayarak öğrensinsin; oyun ve öğrenme arasındaki sınır kalsın. Programımızın isimleri de bunu yansıtıyor, örneğin “Matematik Fen Eğlenerek Öğren” ve “Okuyorum Oynuyorum”.

Matematik, Fen, Okuma-Yazma ve Sanat alanında programlarımız var, bu programların hepsinde aslında ortak bir amacımız var. Çocuklara bilgi aktarmaktansa, öğrenmeyi sevdirelim istiyoruz. Örneğin, birçok çocuğun matematikle ilgili kaygıları olabiliyor; “Ben yapamam, matematiğim iyi değildir” diye düşünebiliyorlar. Ya da sanat alanında, “Ben yeteneksizim” diye düşünebilirler. Bizim programlarımızda asıl amacımız bu kaygıları ve olumsuz düşünceleri kırmak. Çocukların özgüvenini güçlendirmeye ve kendi potansiyellerini keşfedebilecekleri bir alan açmaya çalışıyoruz. Tüm farklı alanlardaki programlarımızın ortak temeli bu.

Bugün sizlerle, iki programımızdan uygulamalı kısa örnekler paylaşacağız. Bu etkinlikleri biz normalde çocuklarla 90 dakikada yapıyoruz, bugünkü süremizi verimli kullanmak adına sizlere bu etkinliklerden kısa kesitler paylaşacağız. Etkinlikler sonrasında da, programlarımızda uyguladığımız izleme ve değerlendirme çalışmalarından ve sonuçlarından biraz bahsedeceğiz.

Öncelikle sizlerle Okuyorum Oynuyorum programımızdan bir örnek paylaşacağız. Bu çatı program altında, yaratıcı okuma ve yaratıcı yazma olmak üzere iki farklı programımız var. Aklınıza okumayı veya yazmayı öğretmek gelmesin; programda daha çok yaratıcılığı vurguluyoruz. Programın genel yapısından bahsedecek olursak, 10 haftalık bir program ve her hafta bir çocuk kitabı üzerinden etkinlikler yapıyoruz. Program danışmanımız bir çocuk kitabı yazarı, aynı zamanda akademisyen olan Nilay Yılmaz. Programda kullanılacak

kitapları Nilay Yılmaz ve bizler özenle seçiyoruz. Her hafta etkinlik bir ısınma oyunu ile başlıyor. Sonrasında o günkü konu üzerine çocuğun kafasında daha çok soru oluşacak belli düşünce sorularımız oluyor ve çocuklara bunları sormaya başlıyoruz. Konuya ısındıktan ve artık sorular kafamızda oluştuktan sonra birlikte kitabın kapağını inceliyoruz. “Kitabın kapağı bize neler söylüyor?”, “Bu kitabın içerisinde bizi neler bekliyor?” gibi sorularla birlikte düşünüyoruz. Sonrasında kitabı okuduktan sonra kitabı birlikte tartışıyoruz. Karakterleri ve konuyu anlamak üzerine birçok düşünce sorusu yöneltiyoruz. Haftanın sonunda da o haftanın kazanımı ile ilgili bir ürün çıkarmaya çalışıyoruz ve o kitaptan aldıkları ile ilgili hayatlarına geçirmeleri için bir ürün üretiyoruz. Biz bu programı sınıf ortamında değil, az önce fotoğraflarda gördüğünüz, etkinlik noktalarımızda Okuma Adası adını verdiğimiz özel tasarlanmış odalarda gerçekleştiriyoruz. Bu odaya özellikle okuma odası değil Okuma Adası diyoruz. Çocukların yerdeki minderlerin üzerinde ayakkabılarını çıkartarak istedikleri canlandırmaları yapabilecekleri, rahatlıkla okuma yapabilecekleri bir ada burası. Çocuklar adayı bir eğitim materyali olarak program boyunca kullanıyorlar. Bir canlandırmada çocuklar adaya çıkabilir, denize düşebilir, hayal ederek oyunlar oynayabilirler.

Bugün sizlerle yapacağımız uygulama, *Nokta* isimli kitapla ilgili olacak. Bu kitabı özellikle anaokulu ve ilkokul öğretmenleri için tavsiye ediyoruz. Şimdi sizlerle minik bir yaratıcı okuma etkinliği yapacağız; ama öncesinde bir ısınma oyunu ile başlayacağız. Sizlerden iki grup oluşturmanızı rica ediyorum. Şimdi benim elimde iki farklı top, şu an bunlardan bir tanesini kullanacağım. Bunu normalde genellikle üç farklı renkli top ile yapıyoruz. Şimdi, ben aranızdan bir kişiyle göz teması kuracağım ve o kişinin ismini sormadan ya da söylemeden sadece göz teması kurduğum kişiye bu topu atacağım. Topu ona atarken o kişiye aklımdan geçen “yuvarlak bir kelime” söylüyorum, o kişinin de topu bir sonraki kişiye atarken aynı şekilde aklından geçen yuvarlak bir kelimeyi söylemesini bekliyorum ve oyun bu şekilde devam ediyor.

Evet, ben şimdi göz teması kurduğum kişiye topu atıyorum ve yuvarlak bir kelime olarak da top kelimesini kullanıyorum.

[Oyun başlıyor, topu atan katılımcılar kelimeleri sıralıyor] Dolunay, misket, portakal, çember.

Evet, ilk aşamada çıtaı biraz geniş tuttuk şimdi bu çıtaı biraz daraltalım ve sadece meyveleri kullanalım.

Karpuz, kavun, elma, armut.

Şimdi çıtaı biraz daha daraltıyorum sadece yeşil ve kırmızı meyveleri kullanalım.

Elma, kiraz, çilek.

Şimdi biraz daha daraltarak içerisinde yuvarlak herhangi bir materyal bulunan giysileri kullanalım Şapka, kemer, düğme.

Evet, hepinize teşekkür ediyorum. Benim bu oyunla yapmak istediğim şey hayatımızda yuvarlak olan şeyleri fark etmenizi, hatırlamanızın sağlamak ve bunu düşünmeye başlamanızı sağlamaktır. Çok farklı şeyler söyledik geniş bir

alandan daraltarak meyveler ve kıyafetler gibi konuyu ele aldık. Aslında buradaki mantık, çocukların tek bir kategoride değil farklı kategorilerde de düşünmelerini teşvik etmek.

Şimdi *Nokta* adlı kitabımız ile ilgili ikinci ısınma aşamasına geçelim. Bunun ismi de “Benim noktam”. Şimdi bulunduğumuz ortam içerisinde herkesin serbest bir şekilde dolaşmasını istiyorum.

[Oyun başlıyor, katılımcılar oda içinde hareket ediyorlar.]

Şimdi siz yürürken ben dur komutunu verdiğim anda durup gözünüze kestirdiğiniz yuvarlak ya da nokta şeklindeki herhangi bir şeye odaklanmanızı ve bu odaklandığınız yuvarlak ya da nokta olan şeyi kimseye söylememenizi rica ediyorum.

Evet, şimdi o odaklandığımız şeyden gözünüzü ayırmadan yürümeye devam etmenizi istiyorum.

Şimdi en yakınınızdaki kişi ile ikili olun ancak gözünüze kestirdiniz noktadan ayrılmayın. Ona bakmaya devam edin.

Şimdi dörtlü olalım noktaya bakmaya ve dörtlü bir şekilde yürümeye devam edelim.

Mekan büyük olduğunda ve daha kalabalık olduğunda bunu 8'li gruplar halinde de devam ettirebilirsiniz. Hepinize teşekkür ediyorum. Kendinizi nasıl hissettiniz? İlk gözünüze kestirdiğiniz anda noktaya baktığınız ve sonrasında grup olup devam ettiğinizde son baktığınız an arasında bir fark oldu mu? Evet, o baktığınız noktaya aranıza bir şeyler girdiği için büyüyebilir, küçülebilir. Peki, dörtlü olduğunuzda herkes farklı bir noktaya bakıyor iken birlikte hareket etmeye çalışmak nasıldı? Kolay oldu mu? Evet, bu etkinlikte farklı “noktalara” bakmayı deneyimlemiş olduk. Beraber bir şeyler yapmaya çalıştık; ama farklı noktalara bakan insanların beraber bir şey yapmasının zaman zaman zor olabileceğini, yine de bir şekilde çözüm bulunabileceğini fark ettik. Farklı noktalara baksak da birlikte hareket edebileceğimizi, çözüm üretebileceğimizi fark ettik.

TEGV’de okuma-yazma, matematik, fen ve sanat alanında programlarımızın içerisinde, temel becerilerin yanı sıra çocukların iletişim, takım çalışması gibi sosyal becerilerini de destekliyoruz. Az önce yaptığımız “Benim noktam” etkinliğinde, takım çalışmasında beraber ilerleyebilmeyi, birlikte farklı noktalara bakarken de iletişim kurabilmeyi destekleyen bir etkinlik yaptık. Noktayı gördük, düşündük, kelimeye döktük. Bir sonraki adımımızda bedenimiz ile bir nokta olmaya çalışıyoruz. Noktalı virgül ya da üç nokta etkinliğimiz oluyor. Bu sefer bedenimiz ile nokta kavramını içselleştirmeye çalışıyoruz.

Sonrasında da kitabımız ile tanışmaya başlıyoruz. Dediğim gibi önce kitabın kapağından başlıyoruz ve çocuklara soruyoruz. Kitabımızın kapağında bir nokta ve bir çocuk var bu kapaktan yola çıkarak, “Sizce kitabın içeriğinde ne var?” “Bu nokta, bu kapak size ne çağırıyor?” gibi birkaç soru soruyoruz. Gerçekten hikaye ile ilgili çok ilgi çekici geribildirimler ile karşılaşlıyoruz. Sonrasında da

mutlaka yazarı tanıtıyoruz. Kitaplarda genellikle yazar ile ilgili bir tanıtım oluyor. Ancak biz biraz daha bunu çocuk diliyle hikayeleştirerek anlatıyoruz. Arkasından da hikayemizi okumaya başlıyoruz. Hikayeyi okurken mutlaka kitabın içerisindeki resimleri çocuklara çevirerek görmelerini sağlıyoruz. Şimdi sizlere aynı uygulama ile hikayeyi okumak istiyorum.

[Peter H. Reynolds'ın *Nokta* isimli kitabı, resimleri katılımcılara gösterilerek sesli okunuyor].

Hikayemiz bu kadar. Gerçekten çok keyifli bir hikaye, çocuklar buna bayılıyorlar. Daha sonra düşünce sorularında gerçekten ilerleme olduğunu fark ediyoruz. Okumanın ardından çocuklara hikayeyi pekiştirecek, onların gözünde hikayenin nasıl anlaşıldığını anlayabileceğimiz birkaç soru yöneltiliyor. Hikayenin kahramanı Vashti neden resim dersinde kendini iyi hissetmiyordu? Öğretmeni Vashti'nin bembeyaz kağıdına baktığında ona "Kar fırtınasına yakalanmış bir kutup ayısı" demişti. O kağıt sizde olsaydı, siz ne çizerdiniz? Sonrasında, kitabın içerisindeki karakterler ile bir drama çalışması yapıyoruz. Mesela bu hikayede Vashti var, bir çerçeve var, çok iyi resim yapabilen başka çocuklar var. Sizlerle de bu karakterlerden oluşan bir grup kuralım ve bir etkinlik yapalım. Evet, şimdi sizlerden bir çerçeve, bir çok iyi resim yapan çocuk ve Vashti'nin birkaç arkadaşı olmanızı rica ediyorum.

[Katılımcılar ile canlandırma etkinliği yapılıyor].

Zeynet: Evet, resim öğretmeniniz masasının arkasına sizin resminizi astı ve bütün sınıf sizin resminize bakıyor. Siz ne hissedersiniz?

Vashti: Kendimi mutlu ve özel hissederdim. Yapamadığımı düşündüğüm şeyi aslında yapmış olduğumu düşünürdüm. Bütün sınıfın resmime bakmasından gurur duyardım. Aslında benim için basit olan şeyin birileri tarafından özel olduğunu görmenin; hatta bunun çerçevelenerek güzelleştirilmesinin, özelleştirilmesinin benim iyi şeyler yapmama vesile olduğunu düşünürdüm.

Zeynet: O halde çerçeveye geçelim. Uzun zamandır orada boş duruyordunuz ve içinize bir resim yerleştirildi. Herkes size bakmaya başladı. Siz ne düşünürdünüz?

Çerçeve: Kendimi benimle bütünleşen resimle daha özel hissederdim. İçimde bir emeğin geçtiği eserin olmasından dolayı ve içindeki resimle öne çıkmanın verdiği mutlulukla gurur duyardım. Benimle birlikte resmin ayrıca bir özellik kazandığını düşünürdüm.

Zeynet: Evet, sınıfta resim yapan başka çocuklar da vardı. Vashti resim yapabilme yeteneğini gösterdi ve resmi panoya asıldı. Ama siz çok daha güzel resim yapıyordunuz. Sizin resminiz asılmadı. Siz ne hissederdiniz?

İyi resim çizen çocuk: Ben daha fazla emek verdim, daha güzel resim çizdim. Neden benim resmim değil de Vashti'nin sadece bir noktası çerçevelerde? İçimden öfkelenirdim.

Zeynet: Peki, Vashti'nin sergilenen resimlerini gören diğer arkadaşları neler hissedirdi?

Vashti'nin arkadaşı: *Vashti'nin çok yetenekli olduğunu, renkleri ne kadar güzel kullandığını düşünürdüm. Ben de onun kadar güzel resim çizeyim diye düşünürdüm.*

Hepinize katılımınız için teşekkür ederim. Evet, bu tarz canlandırmalarımızdan sonra çocuklarla hep birlikte resim çalışması yapıyoruz. Çocuklara yeni bir sergi yapılacağını söylüyor, bu yeni sergide ne tür resimler yapmak istediklerini soruyoruz. Hayallerini kağıda yansıtmalarını istiyor, resim yapmalarını istiyoruz. *Nokta*'yla ilgili farklı etkinliklerimiz de var. Örnek verecek olursam, çocuklardan Vashti'nin annesi olmalarını ve öğretmene bir mektup yazmalarını istiyoruz. Bu olaylar olurken annesinin neler hissedeceğini düşünmesini istiyoruz ve öğretmenine hitaben bir mektup yazmalarını istiyoruz. Bunun gibi birkaç etkinliğimiz var. Şimdi Matematik Eğlenerek Öğren programımızdan örnek uygulamalar için sözü Yeşim'e vermek istiyorum.

Sizlerle şimdi Matematik Eğlenerek Öğren programımızdan birkaç örnek uygulama yapacağız. Öncesinde programla ilgili genel bir bilgilendirme yapmak isterim. Matematik programımızda, matematiğin hayatın her alanının içinde olduğunu, hayatın farklı alanlarında matematiğin nasıl karşımıza çıktığını gösteren birçok etkinlik yapıyoruz. Mesela 3. sınıflarla Picasso'nun eserlerini inceliyoruz ve sonra çocuklardan geometrik şekillerin nasıl kullanıldığını düşünmelerini ve buna benzer portreler çizmelerini istiyoruz. Yine 4. ve 5. sınıflarda bu tarz sergiler yaparak matematiksel kavramları işleyip resimler çizdiriyoruz. Müzik ile matematiğin arasındaki ilişkiye yönelik çalışmalar yapıyoruz.

Etkinliklerimiz, programın adından da anlayacağınız gibi eğlenceli etkinlikler. Örneğin, 2. sınıflarla uzunluk konusunu işlerken kağıttan uçaklar yapıyoruz. Sonra bu uçakları çocukların yarıştırmalarını istiyoruz. En uzağa giden uçağı yere bantlayarak sabitliyoruz, çocukların uçakların gittiği mesafeyi ölçmesini istiyoruz. Yine 4. ve 5. sınıflarla bir etkinlikte, çeşitli malzemelerle (makarna, ip, marşmelov gibi) en yüksek kuleyi yapmalarını istiyoruz. Kuleyi inşa ettikten sonra dikey bir ölçümleme yapmalarını istiyoruz. 6. ve 7. sınıflarla pıranometre yapıyoruz. Bunların hazır olanları var, elektronik ve manuel olanları da var. Biz bunu direkt çocuklara yaptırıyoruz. Tetraflexagon yaptığımız bir etkinlik var; çocuklara kağıt ile 3 boyutlu bir matematik materyali yaptırıyoruz. Tetraflexagon (tetra flexagon) diye internette arattığınızda videolar bulabilirsiniz. Simetriye ilişkin bir etkinliğimizde giriş uygulaması olarak, iki çocuk karşılıklı duruyor ve çocuklardan biri ayna oluyor. Ayna ile karşısındaki çocuk aynı şekilde hareket ediyor. Bunun üzerinden simetriyle ilgili etkinliğe başlıyoruz.

[Katılımcılarla birlikte üç boyutlu kart yapıyor.]

Daha önce bahsettiğim gibi, müzik ve matematiği ilişkilendiren etkinliklerimiz var. Bunlardan birini sizinle uygulayalım. Sizlere dağıtacağım materyallerle kendi panflütlerimizi yapacağız.

[Katılımcılarla birlikte pipetlerden panflüt yapılıyor. Bu etkinlik, uzunluk ve kesirlerle bağlantılı olarak uygulanabiliyor.]

Sizlere birkaç kısa uygulamayla, etkinliklerimizden örnekler vermeye çalıştık. Başta da bahsettiğimiz gibi programlarımız bu gibi etkinlikler üzerine kurulu. Çocukların eğlenerek, oyunlarla öğrenmelerini sağlıyoruz. Çocukların “Ben matematiği beceremem”, “Bence okumak çok sıkıcı”, “Benim resim yeteneğim yok” gibi olumsuz düşünceleri varsa bunları kırmaya, özgüvenlerini desteklemeye ve onlara öğrenmeyi sevdirmeye çalışıyoruz.

Peki biz bu programları uygularken, başarılı olup olmadığımızı nasıl anlıyoruz? Tüm programlarımızda bizim için en önemli bileşenlerden biri izleme-değerlendirme sürecidir. Bizler dönem boyunca hem programları uygulayan gönüllülerimizden, hem de çocuklarımızdan çeşitli yöntemlerle veriler topluyoruz. Etkinlikler sırasında gözlemler yapıyoruz, çocuklarla ve gönüllülerle görüşmeler yapıyoruz. Etkinliklerin en başında ve en sonunda öntest-sontest uygulaması yapıyoruz. Bu uygulamada kullandığımız anketlerde hem program içeriğine ilişkin becerileri ölçecek sorular, hem de çocukların program alanına olan ilgisini, bu alana ilişkin tutumunu ve özyeterlik algısını tespit etmeye yönelik sorular var. Her dönem tüm bu verileri analiz edip, programlarımızı alan çocuklarda 10 hafta boyunca nasıl değişiklikler olduğunu değerlendiriyoruz. Bu değerlendirmeler, programlarda yapacağımız güncellemeleri ve yeni program geliştirme süreçlerimizi besliyor.

Örneğin, sizlerle birlikte örneklerini uyguladığımız Matematik Eğlenerek Öğren programının geçen yılki değerlendirmesinden birkaç bulguya bakalım. Etkinliğin ilk haftası ve son haftası arasındaki farka baktığımızda “Matematikte yetenekliyim”, “Zor matematik sorularını çözebilirim” gibi ifadelere katıldığını söyleyen çocukların oranı istatistiksel olarak anlamlı biçimde artıyor. Benzer şekilde çocukların matematikle ilgili kaygılarına işaret edebilecek “Bence matematik anlaşılabilir bir şeydir”, “Matematik sınavlarından korkuyorum”, “Matematik dersinde bana soru sorulmasından korkuyorum” gibi ifadelere katıldığını söyleyen çocukların oranı azalıyor. “Matematik eğlencelidir” ve “En sevdiğim ders Matematik” diyen çocukların ise oranı artıyor.

Bu gelişmeler son derece önemli; çünkü çocukların kendileri ve becerileriyle ilgili inançları, özyeterlik algıları; öğrenmeleriyle ve performanslarıyla doğrudan ilişkili. PISA uluslararası değerlendirmesini duymuşsunuzdur. PISA 2012'nin sonuçlarına göre, değerlendirmeye katılan çocukların %30'u matematik sorularını yaparken kendini çaresiz hissediyor ve matematik kaygısı taşıyan öğrencilerin, akranlarına göre bir okul yılı daha geride olduğunu görüyoruz. Çocuklar kaygı duydukça başarısız olacaklar, başarısız oldukça da kaygıları artacak.

Bu döngüyü kırabilmek, çocukların özyeterlik algılarını desteklemek, onları bir şeyleri “yapabileceklerine” inandırmak çocukların başarıları için en önemli adımdır. Tam da bu nedenle, bu sempozyumun konusu olan “Olumlu yaklaşımın” çok önemli olduğunu düşünüyoruz. Bizi dinlediğiniz için teşekkür ediyoruz.

EĞİTİMDE OLUMLU YAKLAŞIM: ETKİLERİ ve ÖNEMİ

III.PANEL

➤ ÇİZGİ FİLMİN ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Ayşe Şule BİLGİÇ

Düşyeri Kurucusu, Pepee'nin Yaratıcısı

➤ MİZAH VE EĞİTİM

Ümit KİREÇCİ

Oyun Yazarı, Yönetmen ve Oyuncu

➤ ANİMASYONUN VE MİZAHIN ÇOCUKLARIN HAYAL GÜÇLERİNE VE YAŞAMLARINA BAKIŞLARINDAKİ OLUMLU ETKİLERİ

Varol YAŞAROĞLU

Yapımcı

Ayşe Şule BİLGİÇ

Düşyeri Kurucusu, Pepee'nin Yaratıcısı

ÇİZGİ FİLMİN ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Sizlere çizgi filmin bir kitle iletişim aracı olarak, okul öncesi yaş grubu çocuklardaki etkilerinden bahsedeceğim. Konuya girmeden önce kısaca kendimi tanıtmak isterim. Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi mezunuyum. Mezun olana kadar hayatımda hangi mesleği yapacağımı çok düşünmemiştim ama 1. sınıftan itibaren İletişim Fakültesi'nin önüne açtığı her dalda kendime çalışma imkânı yaratmaya çalıştım. Mezun olduğumda “Reklamcı mı olsam? Gazeteci mi olsam? Ya da bir Televizyonda mı çalışsam?” diye epey derin düşünceler içindeydim. Mezun olduğumda kendi kendime şunu söyledim; “Ben kendi işimi yapmak istiyorum!” İnsanlar düşler kurarlar ve bana göre her kurulan şirket bir düştür. Bir başkasının kurduğu düşün bir parçası da olabilirdim, kendi düşümü de kurabilirdim. Ben kendi düşümü kurmaya karar verdim. Çocukluğumdan beri düş kurmayı çok seviyorum.

Bana; “Ayşe! Sen düş dünyasında yaşıyorsun.” diyen insanları hiç ciddiye almadım. Düş kurmayı ise hep çok ciddiye aldım. Çünkü düş kurmak ciddi bir iştir. Ve kendi şirketimi kurdum, Adını da **Düşyeri** koydum. “Burası iş yeri değil **Düşyeri**” dedim.

Düşyeri Türkiye'de çizgi filminden doğan sürdürülebilir bir iş kolu yaratmak amacı ile kuruldu. Bir iletişimci, bir anne adayı ve bu ülkeyi çok seven bir vatandaş olarak Türkiye'de yerli çizgi film yapılmıyor olmasından çok hayıflanıyordum. Bizim kültürümüzle beslenen kültürümüzü yansıtan hiçbir çizgi film yoktu. Bu nedenle bir iletişimci, o dönem bir anne adayı ve bu ülkenin bir vatandaşı olarak bir şeyler yapmaya karar verdim.

Türkiye'de çocuklarımız Christmas, Cadılar Bayramı gibi yabancı ülkelerin değer ve kültürlerini seyredererek büyüyorlardı. Büyükanne, büyükbaba demeyi bu çizgi filmlerden öğreniyorlardı ve biz onlara bir alternatif koyamıyorduk.

Türkiye çok özel bir yer, burası benim ülkem ve bu ülke benim için çok özeldir. Ben bunu hep anlatırım ve benim ülkemün önermelerini, benim ülkemün kültürünü, değerlerini içermeyen işlerin bu kadar popüler olup da bunun yanında hiçbir şekilde alternatifinin olmaması, yerli bir alternatifinin olmaması Türkiye'de büyük bir eksiklik olarak gördüm.

Çok üzüldüm ve sonrasında hızlıca bir araştırmaya girdim. “Neden Türkiye’de çizgi film yok?” diye. Aslında çizgi filmin Türkiye’de bir iş olarak yapılmamasının nedeninin burada bir sektör olarak ilerlemesinden kaynaklandığını gördüm. Türkiye’de konu ile ilgili yetişmiş insan gücünün olmadığını fark ettim. Sadece konu ile ilgili karşıma Eskişehir Anadolu Üniversitesi’nde Çizgi Film Bölümünün olduğunu gördüm. Ancak 15 yıldır mezun veriyordu ve her yıl 15 kişi mezun ediyordu. Yani $15 \times 15 = 225$ yetişmiş insan oluyordu. Mezun olan bu öğrencileri araştırdığımda bazıları bankacı olmuş, bazıları babasının elektrikçi dükkanında çalışıyordu. Çünkü Türkiye’de çizgi film yapabilecekleri bir yer bulamamışlardı. Bir nebze yitip gitmişlerdi. İçlerinden sadece birkaç tanesi konuları ile ilgili yurtdışında çalışıyordu.

Sonrasında çok hızlı bir fizibilite çalışması yaptım. Bunu sürdürülebilir bir iş haline getirmek istiyordum. O dönemlerde otuzlu yaşlarımda başındaydım kendi kendime; “Ayşe ne yapmak istiyorsun?” diye sorduğumda “evet, çocuklar çok değerli çünkü onlar daha fidanlar. Henüz tam olarak şekillenmemiş, küçük birer bireyler ve onlara o yaşlarda, o dönemlerinde verdiğin güzel şeylerin kültürün etkisi çok daha büyük oluyor.”

Ben de karar verdim. Yaşadığım hayat içerisinde edindiğim tüm bilgileri matematikten, mühendislikten, felsefeden her türlü bilgiyi çocuklara güzel sözlerle onların anlayabileceği şekilde çizgi film şeklinde onlara vereyim istedim. Benim dünyadaki amacım bu olsun diye düşündüm. Ben aslında öğretmen olmayı da çok isterdim ama hiçbir zaman bu şekilde yönlendirilmedim ve bu isteğimin tam olarak farkına da varamadım ama sonra kendi kendime dedim ki ben öğretmen olmamışsam da yine de öğretmen gibi çocuklara bir şeyler öğretebilirim. Bu dünya üzerinde nacişane çok basit ve insan olarak herkesin bildiği yetişirken, büyürken unuttuğu bazı sözleri çizgi film ile söyleyebilirim. Çünkü çizgi film gerçekten çok önemli bir kitle iletişim aracıdır.

Çizgi filmin nasıl bir kitle iletişim aracı olduğu ile ilgili ufak bir örnek vereceğim. Bu bir şehir efsanesi değildir. Dünyadaki tüm pizza şirketleri bir araya geliyor ve diyorlar ki biz global hale gelmek istiyoruz. “Biliyorsunuz ki pizza İtalyan temelli ve bunu dünyaya yaymak istiyoruz” diyorlar. Sonuçta kendi kültürü ile beslenen yaptıkları bir yemek ve bunu dünyaya açmak istiyorlar. İletişim araçlarının

gücünü iyi bildikleri için de şu anda hepimizin bildiği ve yediye dört büyük pizza şirketi bir araya geliyor ve diyorlar ki;

Biz nasıl başka kültürle ve toplumlara bu pizza kültürünü yayabiliriz? Sonra da tüm dünyada pizza dükkanları açıp buralarda nasıl iş imkanı yaratabiliriz? diye düşünüyorlar. Bir kültüre entegre olabilmek için, bir kültürün içinde var olabilmek için ya da kültürün oturmuş olduğu toplumlarda değişim yaratabilmek için, kitlelerde değişim yaratabilmek için çocuk yaştan girmemiz gerekiyor diye düşünüyorlar. Bir yetişkine pizza harika bir şeydir dersek o bunu kabul edip yemez ama çocuk algısında iken pizza harika bir şey diye onlara hitap edersek, kahramanlar pizza yer ve sadece pizza ile beslenir dersek, biz pizzayı daha küçük yaşta çocukların gerçekten aklına ve zihnine sokarız diye düşünüyorlar. Sonrasında da onlar kendi satın alma güçlerini elde ettikleri ve kendi beslenme alışkanlıklarını edindikleri zaman ben pizza yemek istiyorum der ve bizim potansiyel müşterimiz olur diye düşünüyorlar. Gerçekten de hatırlarsanız hepimiz 1980 yıllarda **Ançuez** diye bir şey duymaya başladık ve bu nedir diye etrafımıza soruyorduk. O zamanlardaki slogan bu pizzayı sadece iyiler ve kahramanlar yerler bu pizzayı yediğin zaman güçleniyorsun ve iyilik yapıyorsun diye yaymaya başlamışlardı. Süper bir alt metin ve çocuk yaşlarımda ben de çok pizza yedim. Evet, sizlere bunu neden anlattım? Gerçekten çizgi film bir toplumun kitle iletişim aracı olarak genleri ile oynayabileceğiniz kadar tehlikelidir. Ne yaptığınıza bağlı olarak olumlu şeyler koyduğunuzda da bir o kadar devrim yaratacak güçlü bir enstrümandır.

Yine bir örnek vereceğim ben Pepee'yi yaparken Pepee'ye halk oyunlarını koyacağım dedim. 56 bölüm yaptıktan sonra çevre ve dostlarıma sormaya başladım. % 98'i o dönemde Pepee'yi tanımıyor, tanıyan birkaç kişi aramızda konuşuyoruz. Ben Pepee'ye halk oyunları koyacağım çünkü ben halk oyunları aşıyım diyordum. Hatırlıyorum da ilkokul dönemlerimde okullarda para karşılığı katıldığın halk oyunlarına ben bütçe açısından katılamazdım. Ancak okulun camından bahçede halk oyunu oynayan arkadaşlarımızı seyrederek bütün halk oyunları ile tanışmıştım. Ben halk oyunlarını çok samimi buluyorum. Bu yüzden Pepee'ye halk oyunlarını koyacağımı söyledim ve dediğim gibi çevreme arkadaşlarıma sormaya başladım.

O zamanlar herkes bana dedi ki; "Ayşe! Son teknoloji bir iş yapıyorsun, dünya standartlarında bir çizgi film yapıyorsun içine halk oyunlarını mı koyacaksın? Ne sıkıcı" dediler. "Gerçekten böyle mi düşünüyorsunuz?" diye onlara sordum ve hepsi "evet, çok sıkıcı" dediler. Ne kadar acı olduğunu düşündüm. "O türküler, o ezgileri, o hareketleri yapan bizim atalarımız, dedelerimiz, ninelerimizdir. Bunlar gerçekten bir toplumun içindeki, bir toplumun kendi kaygıları ile o toplumun içindeki bireylerin duygularıdır. O türkülerde ölen kaybettiği sevdiğinin arkasından yaktıkları aşıtlar var. Dedelerimiz gerçekten âşık olmuş o türküyü yapmışlar o halk oyunlarında samimiyet var, gerçek var. Bu bizim köklerimizdir. Bu bizim kültürümüzdür bunlar bizim atalarımızdır. Nasıl yani?" dedim. Genç bir adam çeşmenin başında bir kız görmüş gerçekten o kıza âşık olmuş o türküyü

yapmış. Youtube'da ne kadar çok izlenecek acaba diye yapmamış. “Siz yetişkinler beni asla anlamıyorsunuz” Sizlerin bu düşüncesini reddediyorum ve bu çizgi filmi ben sizin için yapmıyorum çocuklar beni anlayacaklardır dedim. Sizin zihniyetiniz köretilmiş olabilir daha çocukları köretilmedi göreceksiniz onlar halk oyunlarına karşı böyle düşünceler beslemeyecekler dedim. Sonra bir gün bir parkta bir çocuk gördüm ve onunla sohbet ettim. Çocuğa sordum sen Pepee'yi seyreliyor musun? Evet, seyreliyorum dedi. Bu sefer ona sordum “Pepee'ye halk oyunları koyacağım ne düşünüyorsun?” dedim. “Oyun mu? Bu harika bir fikir.” dedi. Çocuğun hiç önyargısı olmadan o kadar çok sevindi ki çok mutlu oldum.

Pepee'ye her kültürden halkoyunları koymaya başladım. Çocuklar ve velilerden gelen talepler yüzünden müfredattan kaldırılan halk oyunları tekrar müfredata girdi. Düşünün bir çizgi film ile aslında koca bir alışkanlığı değiştirebiliyorsunuz.

Bana gelen birçok mail de Ayşe senin yüzünden çocuğumuz sürekli zeybek oynuyor, halay çekiyor diyorlar. Evet, en üst seviyede ekonomik, sosyal statüsü yukarıda olan kişiler en çok burun kıvrıran kişiler onlara diyorum ki en son gittiğin düğünü hatırla. Kimin düğünüydü? Sosyetenin bilmem kimin düğünü. Peki, son çalan parça neydi? Evet, sosyetenin düğününde de en son çalan parça da o güzel topuklu ayakkabılar ayaklardan çıkıyor ve hep birlikte halay çekiliyor.

Gerçeğini unutma! Sen osun! Sen oraya aitsin! İstedğin kadar kendini değiştir ama kültürüne sahip çık!

Çizgi filmler bu noktada bu koca kitlelerin davranışlarını değiştirebileceğimiz bir gerçektir. Aslında benim konum çizgi film olduğu için ben bu konuda sizlere bazı örnekler veriyorum. Tabi ki başka şekillerde de kitlelere hitap edilebilir. “Evet, ülkemizde şiddet neden artıyor?” diyoruz ama hiç dönüp dizi filmlere bakmıyoruz. Her dizide reyting uğruna bir sorunu çözmek için bir diğerine doğrultulan silah var... Ve tetik çekiliyor. Küçük yaşta çocuklar bu önermeleri görüyorlar. Biz bunu kanıksıyoruz şimdi burada birisi silah çekse en fazla ürkmüş ifadesi kullanırız. Dizi filmlerde de onlarca insan gözümüzün önünde ölüyor ve sadece seyredip içinde verilen drama ile günümüzde devam ediyoruz. Oysa ki bu koca bir topluma empoze ediliyor. Diyoruz ki artık köyde köylü üretmiyor, sürekli büyük şehirlere göçüyorlar. Neden bir tane kitle iletişim araçlarında köylünün gerçekten üretmesinin önemli olduğunu, bunun çok büyük bir değer olduğunu ve köylülerin baş tacı edilmesi gerektiğini önermiyoruz? Bunu içeren bir işleyiş gösterebilir misiniz? Hayır! Sürekli kızlar köyden Büyükşehir’e kaçıyor ya ünlü olması gerekiyor ya zengin bir eş bulacak ya ünlü olacak. Mümkün mertebe güzel olacak bütün önermeler bunun üzerine. Medya dediğimiz kitle iletişim aracımızdır ve bu medya bomba kadar tehlikelidir.

Bana en çok sorulan sorulardan biri “Pepee’nin mucizesi ne?” Yanıtım çok basit. Pepee’nin mucizesi “Bilimden, Sanattan, Fenden, Matematikten, Mühendislikten besleniyor olması!” Pepee’nin herhangi bir yerde yayınlanma ihtimali bile yok iken uzman psikologlar, davranış bilimciler, eğitim danışmanları oturduk daha Pepee’yi henüz bir vücuda geçirmemişken onlara dedim ki “104 bölüm Pepee izleyen bir çocuğun kazanımları diye bir liste çıkartmak istiyorum.” 104 bölüm demek 104 adet benim söylemek istediğim sözü bu çizgi film ile çocuklara vermem demektir.

Uzmanlarla oturup şunu tartıştık; “Bir çocuk nasıl olmalı? Doğru çocuk önermesi nedir?” Çünkü bunun için Pepee bir rol model olacaktı. Genel olarak bir kamu araştırması yaptığımızda anneler şunu istiyorlardı. Uslu, annesi ne derse kabul

eden, çok ses çıkarmayan, uyumlu, her şeye uyum gösteren annelerin düşündeki çocuk buydu.

Evet, anneler böyle bir çocuk isterken peki bilim ne diyor? Bilim doğru çocuk önermesinde nasıl bir çocuk anlatıyor? Soran, sorgulayan, merak eden, araştıran, aktif, sürekli hareket eden, hiç yerinde durmayan bir çocuk önermesi yapıyor. Bunlar içerisinde en kritik olan neydi? Bizim gözlemlerimiz üzerine **kendini ifade edebilmek** en önemli kriterdir. Uzmanlar ile yaptığımız çalışmalar neticesinde şunu fark ettik. Bir çocuğa kendini ifade edebilme yetisi kazandırdığımız da bunu aile ve okul ile destekleyerek bir çocuğa kendini ifade edebilme yeteneği kazandırdığımızda kişilik olarak yaşayabileceği pek çok sorunu önceden çözmüş oluyorsunuz. Çünkü çocuk kendini ifade ediyor, biriktiriyor ve içeride buzdağı büyümüyor. Çünkü duygularına hitap edebilen düşünceye sahip kendini ifade eden çocuk her türlü problemine çözüm de bulacaktır. Yani ona baktığımda, “Bana öyle baktığınız için kendimi kötü hissediyorum” diyen çocuk bu problemi çözebilir. Çözmek için de adım atar çünkü karşı taraf ile diyalog kurmaktan çekinmeyecektir.

Bizde **Düşyeri** olarak dedik ki: “Yapacağımız tüm projelerde en üst başlıkta kendini ifade edebilen çocuklar önermesini savunacağız.” Bizim bütün projelerimizin içerisinde çocuklardaki ana önerme budur ve gerçekten şu tepkileri ailelerden çok aldık. Çocuğum Pepee izlediğinden beri sürekli konuşuyor onunla baş edemiyoruz. Ama biz bunu duyunca çok mutlu oluyoruz. Çünkü çocuk açılmış kendine gelmiş çocuğumuz çok soru soruyor bazen bize küsüyor diyorlar. Küsmek de bir davranışı ifade etme biçimidir. Ağlayacağına içine kapanacağını küsmesi sizin ona göstermiş olduğunuz bir davranışa karşı kendini ifade etme şeklidir.

Dünyada çok güzel bir kavram var belki duymuşsunuzdur “EduTime”. Education eğitimi ile eğlencenin bir araya getirdiği eğlenceli eğitim. Eğitimi eğlenceye çevirebileceğimiz bu kavram gerçekten çok önemli. Pepee’nin mucizesi de 104 bölüm izleyen bir çocuğun geri bildirimi. İnanın bu çok keyifli. Dünyada tüm eğitim sistemlerinde söylenen şey bir şeyde eğitici ise sıkıcıdır. Eğlenceli ise eğitici değildir. Bir şey hem eğlenceli hem de eğitici olamaz diye bir ezber var. Bizim Pepee’ de yaptığımız en büyük mucize bu ve bir öğretmen olarak bence hayatta yapılabilecek en büyük mucize ders saatlerini eğlenceye çevirebilmektir.

Çünkü, çocuğu eğlendirdiğinizde her şeyi öğretebilirsiniz. Şöyle düşünün eğlence çocukta öğrenme algılarının tamamını açıyor. Mesela bir çekmece olsun bu çekmecenin içine bilgi koydunuz ve düşünün ilk başta o çekmece boş çekmeceye öğretmen olarak bilgi koyacaksınız ama o çekmecenin açılması gerekiyor. Biz ne yapıyoruz? Çocuğun çekmecelerini açmadan bilgi ve enformasyon yüklüyoruz. Bunu klasik yöntemlerle yapıyoruz. Ama eğlence ile yaptığımızda çekmeceyi çocuk kendisi açıyor. Siz öğretmek istediklerinizi koyuyorsunuz ve o bilgiler de çocuğun kendi hard diskinde yerleşmiş oluyor.

İleride de ihtiyacı olduğunda o bilgileri oradan çıkarıp kullanabiliyor. Yine İl Milli Eğitim Müdürü'nün söylediği bir söz çok hoşuma gitmişti.

“Ben bir çocuğun Pepee ile mi büyümüş, Pepee seyretmeden mi büyümüş olduğunu birkaç soru sorarak anlayabiliyorum” demişti. “Siz bizim üzerimizden çok yük aldınız” demişti.

Tabii bizim burada var olan bir eğitim sistemine alternatif olmak gibi bir niyetimiz yok sadece şunu yapmaya çalıştık. Gerçekten çok dezavantajlı bölgelerde çocuklarımız var. Bazı çocukların anaokuluna gitme ihtimali yok. Muhtemelen bazı köylerde anaokulu bile yok ama bu çocuğun evinde bir televizyon mutlaka var ve bu çocuk da televizyon seyrediyor. Biz buraya dokunmak istedik. Çocuk Pepee'yi seyrederek ilkokula gittiğinde kavramları biliyor, renkleri biliyor, sayıları biliyor olsun ve çok eğlenmiş olsun istedik. Kendini ifade edebilecek özgüvene sahip olsun istedik. Biz “bunu kitle iletişim aracı ile nasıl yaparız?” derdine düştük. 8 senedir bunun için mücadele veriyoruz.

Şimdi sizlerden sorularınız var ise almak isterim.

Katılımcı: Eğitim Fakültesi mezunu değilsiniz. Pepee bölümlerinin içerisinde eğitim ile ilgili kavramlar da var. Bütün bölümleri siz mi yazdınız?

Evet, ben yazdım, doğru eğitim fakültesi mezunu değilim. Üniversite de 2 dal yapmak istedim, 5 tercih yaptım 2 tanesi psikoloji 3 tanesi iletişim bölümüydü. İletişim bölümünün içerisinde insan var kitle iletişimi dediğinizde aslında çok kesişen yanları var. Evet, ben bir eğitimci değilim ama kendi okumalarım, kendi merakım ve sonrasında aldığım bilgiler ile edindiğim disiplin ve fikrine inandığım eğitimciler ile çok fazla iletişim halinde oldum. Onlarla konuyu çok fazla tartıştım. Ben önde bir kırkayak olarak başı çektim arkamda da konu ile ilgili onlarca insan vardı. Ayrıca o zamanlar anne adayıydım ve yapmak istediklerimi anne süzgecinden geçirerek bir araya topladım. Düşüncelerimi faaliyete geçirmeden önce “bir anne olarak ne hissediyorum?” diye gözlemledim ve sonrasında da o süzgeçten siz geçin, siz geçmeyin diyordum. Ayrıca bilimden hiçbir zaman uzaklaşmadım ama uzman pedagoglar eşliğinde çalışmış olsak da bazen yüzde 1'lik bir pay ile hata yapabiliyorsun. O yüzden küçük focus gruplara ilk bölümleri izletiyor sonrasında olabilecekleri takip ediyorduk. Türkiye'ye izletmeden önce analiz ediyorduk ancak bunları yaptığımız halde yayına girdiği zaman yaptığımız hatalarımızı fark ettiğimiz de oluyordu. Mesela “Pepee Pepee Çok Üzülüyor” bölümü o zaman milyonları ağlattı. Şunu biliyorduk evet, bu bölümü izleyen ağlayacaktı. Bunu danışmanlarımız ile ön görmüştük. Aslında bölümü yayınlamadan önce çok tartışmıştık. “Yayınlamasak mı?” diye sonra dedim ki: “Bir dakika hayatta ağlamak yok mu?” “Var. Peki çok sevdiğin birinin canı yandığında ağlar mısın? Evet, ağlarsın.” Sonra dedim ki “bir çocuk ekran başında bu bölümü izleyip ağlayacak ise bu çok büyük empati gücü oluşturur. Bırakalım bu çocuklar bu bölümü izlediklerin de ağlamaları gerekiyor ise

gerçekten ağlasınlar.” “Çünkü hayat için çok güzel, harika içinde kötü olan hiçbir şey yok” diyemeyiz. Hayatın içinde ağlamak da var. Sevdiğin birinin canı yanarsa sende ağlarsın buradaki önermede ben yanlış bir şey görmüyorum. Eğer bu yanlış ise onu bana bilimsel olarak ispatlayın dedim ve hiç kimse bunun yanlış olduğunu ispatlayamadı. Burada hayata dair çok güzel bir duygu var dedik. Yayınlamaya karar verdik. Sonra bu bölümü izledikten sonra yaptığımız yanlış fark ettik. Peepee'yi biraz fazla ağlatmışız. Sonrasında biz o bölümü yayından çektik o ağlama bölümünü revize ettik ve tekrar yayına gönderdik.

Katılımcı: Uzmanlar çocukların çok fazla televizyon seyretmemesi konusunda birçok uyarılarda bulunuyorlar. En fazla gün içerisinde 1 saat televizyon seyretmelerini söylüyorlar. Ancak günümüz şartlarında anneler babalar işe gidiyorlar veya başka bir şey ile uğraşırken çocuklar saatlerce televizyon karşısında kalıyorlar. Sizler de televizyonu çocuklara daha cazip hale getiriyorsunuz. Çocuğu televizyona daha bağımlı hale getirmeniz ne kadar doğru?

Evet, ben bu sorunu çok düşündüm ve uzmanlar ile de çok tartıştık. Öncelikle 2,5 yaşına kadar biz de hiçbir içeriğe maruz kalmaması gerektiğini savunuyoruz.

Geldiğimiz noktada çok ince bir çizgi var hayatta her şeyi dozunda yapmak zorundayız. Bunun dozunu ayarlamak da ebeveynlere düşüyor. Çünkü biz örneğin Düşyeri olarak odalara giremiyoruz ancak televizyonlar odalara o evin içerisine giriyor ve televizyonlar evin içerisinde baş tacı ediliyor. Biz bu televizyonun evin içinde baş tacı edilmesi gerçeğini değişmediğimiz müddetçe buna yapılacak en iyi çözüm ebeveyni bilinçlendirmek olur.

Yasaklar ile teknoloji bağımlılığına dur demek çok gerçekçi değil. Çocuklarımız bizim yaşadığımız gibi sosyalleşemiyorlar. Bizler yaşayarak öğreniyorduk şu an sokaklarda eski sessizlik yok. Sürekli araba geçiyor çocuklar sokaklarda oynayamıyorlar. Şimdi teknoloji var ve hatta bu teknoloji sınıflara bile girdi. Benim zamanımda da böyle bir teknoloji yoktu. Artık bu teknolojiyi hayatımızdan çıkartmak mümkün değil. Işığı çıkartmak gibi bir şey, ışığın olmadığı dönemlere gidelim. O zamanlar anneler hatta eğitimciler ışık yeni kullanıma başladığında bu çocuğa zararlıdır demiş olabilirler. Işık büyüme hormonlarını engelliyor demişler hatta. Işık yüzünden geceler aydınlandı ve uyku vaktinden çalıp, daha uzun süre oturuyor çocuklar dediler.

Şimdi teknoloji için de aynı şeyi söylüyoruz. Bunu yasaklamak ya da ortadan kaldırmak mümkün değil. Ancak asıl sorun teknolojide çocuk için içerik sorunu var. Teknoloji şu anda çocuk için güvenli bir yer değil. Aslında anne çocuğu seyretsin diye YouTube'dan Peepee'nin bir bölümünü açıyor eline veriyor. Evet, çocuk bunu seyreliyor ancak bu bölüm bittikten sonra yanında ki önermelerden

başka bir video seyretmeye geçebiliyor ve çocuk orada seyrettiği video veya kliplerde gördüğü uygunsuz bir içerikten tramva yaşayabiliyor.

Psikoloji bölümünde arkadaşlarım var ve onların seanslarında YouTube travmaları diye bir bölüm var. Nedir bu YouTube tramvası? İşte çocuk bir bölüm seyrederken oradan başka bir yere yönlendiriliyor sonrasında da gece uykuları kaçan çocuklar var.

Teknoloji şu anda güvenli değil konu bu biz Düşyeri olarak şunu yapmaya çalışıyoruz. Teknolojinin ebeveyn ve çocuk için güvenli ve sınırlı kullanılmasını öneren içerik yaratmasını için çalışıyoruz. Birinin taşın altına elini sokması gerekiyor çünkü hiç izleme diyemezsiniz. Ancak sınırları bilmesi gerekiyor bir ilkokul çocuğu günde bir saat televizyon izleyebilir. Bunun sonunda çocuklar da bir hasar oluşmuş olabilir ancak bu ne izlediği ile de bağlantılıdır. Çocuk kendisi için faydalı bir şey seyrediyor ise zaten bunda bir problem yok. Kontrol etmek ve yönetmek gerekiyor ama yasaklamak değil.

Tüm öğretmenlere burdan nazikane bir bakış açısı sunmak istiyorum...

Matematiğin içinde sanat vardır. Sanatın içinde matematik vardır. Teknolojinin içinde bilim vardır. Bilimin içinde yine sanat vardır. Mühendisliğin içinde matematik vardır. Matematiğin içinde de sanat vardır. Sanatın içinde de teknoloji vardır. Hepsi insan içindir ve hepsinin de birbirinin içerisine geçmişliği söz konusudur. Biz müfredat yapacağız diye bunların hepsi birbirinden ayrılmıştır. Derslerin tamamı birbirinden ayrıştırılmış. Hepsi bir harman içerisinde ve çocuğa dokunmak istiyorsanız çocuğa anlattıklarınızın işlenmesini istiyorsanız bunların hepsinin birbirleriyle iç içe geçmiş şeklinde disiplin edilmesi gerekiyor. Sizler de bunu bu şekilde kullanmalısınız. Çocuğa tek başına matematik dersini anlatamazsınız. Anlatırsınız ama öğretmezsiniz. Ezberler sonra da yok olur gider. Ama bunun içine drama koyarsanız dersi çok daha içine işleyerek, hayatının içine yerleşerek öğrenir. Çocuğu sevdiğinizde ve doğru bir disiplin içerisinde bu dramayı da derse kattığınız zaman inanın çok daha güzel öğrenecektir.

Hayat, paylaşmak, sevmek ve dokunmaktır. Sevdiğin kişiye sevdiğini söylemelisin.

Utanma, sıkılma, çekinme sevdiğini söyle. Çocuğuna, eşine sevdiğini söyle. Bu her yaşta herkesin duymak isteyeceği bir şeydir. Yine okumalarımın edindiğim bir bilgiyi sizlere aktarmak istiyorum. Buna inandığım için söylüyorum. Sizler inanmaya bilirsiniz ben inandığım için söyleyeceğim. Öldükten sonrası hepimiz için meçhuldür. Hepimizin bildiği, inandığı bazı şeyler vardır ama benim neye inanırsanız inanın çok ikna olduğum bir şey. Öldükten sonra kaybettiğimiz bir şey. Öbür tarafta milyonlarca çok daha güzel şey olabilir. Ama

bulamayacağımız şey neymiş biliyor musunuz? İçselleştirme, dokunmak dediğimiz kavrammış.

Tamamen şu an yaşadığımız dünyaya ait insanlara verilmiş en büyük hazzardan, keyiflerden, mutluluklardan bir tanesidir. Bu yüzden biz sarılmayı seviyoruz. O yüzden diyor ki o yazıda. Bu dünyada iken dokunun, sarılın bu hazzı yaşayın. Ben dokunmayı çok severim. Kendime dokunmayı da, çocuklarıma dokunmayı da, başka değerlere dokunmayı da çok severim. Mümkün olduğunca sevdiklerinize dokunmaktan geri durmayın.

Ümit KİREÇCİ

Oyun Yazarı, Yönetmen ve Oyuncu

MİZAH VE EĞİTİM

Olay bu ya, anaokulundan bu yana tanıdığım ilkokul ikinci sınıf öğrencilerimden biri okul koridorunda bana içtenlikle sarılıp “Göbiş” dedi. Bir diğeri de hızla arkama dolanarak sarıldı ve “Popiş” deyiverdi bir gün... Ve her ikisi de başarılı, çalışkan, haşarı ve zeki çocuklarımdı...

Bir yaratıcı drama lideri olarak çocuklarla birlikte oyun oynamanın, sonsuz hayal gücünün içinde yolculuk etmenin, hayata gülerek bakabilmenin, zorlukları aşmak için birlikte yöntemler bulabilmenin tadını çıkarma şansını yakalamanın, haklı onurunu yaşayan bir insanım. Ve inanıyorum ki başta yaratıcı drama olmak üzere eğitimin her alanında başarılı olabilmek için muzip, haşarı, gülen, güldüren, eğlenebilen öğretmene ihtiyaç duymaktayız.

Böylesi bir tezin kolay kabul göreceğinden emin değilim. Akıllarda bunun uygulanabilir olduğuna dair şüpheler oluşacağı da muhakkak. Ancak belki “eğitim”den neyi kast ettiğime bakmamız bize yardımcı olabilir. Hayır, ben “eğitim” derken kavramın sözlük anlamından bahsetmiyorum. Ve hayır, milli eğitimin veya uzmanlık alanının terminolojik açıklamalarından da bahsetmiyorum. Benim “eğitim”den anladığım şey bir çocuğun hayatta kalabilmek için donanımlı olmasının sağlanması sürecidir.

İnsanlarla ilişkiler, toplumsal değerler, doğayı dinleme ve anlama, doğayı alt etme, barınma, giyinme, iletişim kurma... Eğitimin belki de taş devrinden bu yana süregelen kaygısı temel olarak hep bu olmuş gibidir. Hayatta kalmak, hayatı sürdürmek, ayakta dimdik durmak ve akla dayalı yeni yöntemlerle bu mücadeleyi geliştirmek. İşin güzel tarafı bu mücadeleyi ve yöntemlerini oyunla öğrenmek.

Saklambaç, körebe, yerden yüksek, ebelemece, yakalamaca, istop, beş taş gibi oyunların sadece sokak oyunları kültürüyle açıklanması mümkün değildir bana göre. Bu oyunların henüz dün bulunduğunu düşünmek de doğru olmaz. Avlanan ve savaşılan kabileler döneminde sabırla saklanmanın, sessiz olmanın, nefesini bile kontrol etmenin avlanma ve savaşta üstünlük sağlama konusundaki işlevini görmezden gelmek mümkün müdür bilmiyorum. Sonra sokak aydınlatması olmayan bir çağda veya ortamda işitme, koku alma, hissetme duyularını geliştirmenin insana sağlayacağı faydalar... Hızla yer değiştirme, refleks geliştirme, hareketli veya hareketsiz hedeflere isabetli atış yapabilme becerisinin geliştirilmesi, el-kol koordinasyonunu sağlama, görme ve ayrıntıları görme yeteneğini artırma, bedene hükmetme...

Görüldüğü üzere Taş Devri'nden bu yana yöntemler değişse de hayatta kalma, hayata meydan okuma, üstün gelebilme eğitiminin verilmesinde değişen bir şey olmamıştır. Hatta bu eğitimin “oyunla” verilmesi yöntemi de aynıdır. Oyunun olduğu yerde de eğlence, gülmeye, gülümsemeye, mizahın olmaması düşünülemez.

Haydi diyelim ki abarttım. Konuyu Taş Devri'ne kadar uzatmanın bir gereği yoktu. Okula, eğitimciye nasıl çocuklar geliyor onu sorgulayalım. Bugüne bakalım.

Olur, bakalım.

Çocuğa bakalım ama benim durduğum yerden görünmüyor çocuk. Ben çocuğu sadece okuldaki formuyla hayal edemiyorum. Çünkü benim aklımdaki çocuk ilk olarak anne karnında çıkıyor ortaya...

Bir çocuk nereden geliyor biliyoruz. Kocaman insanlarız, biliyoruzdur elbet. Peki, ama acaba oradayken nasıl insanlar olarak yetişiyorlar onu hiç biliyor muyuz?

Yanıt basit.

Hamile bir yakınımız varsa hepimiz biliriz, içinde bebek var diye kocaman bir göbekte konuşuyoruz muhatabımızı görmeden. Üstelik göbeğin bağlantıda olduğu kişiyi unutup doğrudan bebeğe-çocuğa sesleniyoruz... Neşeyle konuşuyor veya şefkatle okşayarak sevgi ve mutluluk mesajları iletmeye başlıyoruz içerdeki minik varlığa. Eğer iddialar doğruysa bebek o su tankının içinden sesleri işitiyor ve en azından ayırt edebiliyormuş. Bu durumda bir bebeğe ilk öğrettiğimiz şey, sevgi, coşku, neşe, sevinç, eğlenme, gülümseme olmuyor mu? Oluyor! Kelime dağarcıkları zayıf olduğundan belki söylenenleri anlamıyorlardır ama iddia ediyorum hayata dair ilk önce son derece güçlü, olumlu duyguları öğreniyorlardır anne karnında.

Sonra... Sonra dünyaya geldiklerinde değişen bir şey olmuyor hepimiz biliyoruz. Bebekliklerinden itibaren en ufak gülümsemeleri için neler yapıyoruz neler... Sıradan insanlar olup diğer yetişkinlere daha çok top model, aktör ve aktris yüzümüzü takınarak gezerken bir bebeğin karşısında aldığımız tutuma bakalım hemen. Çıkardığımız sesler, yüzümüzün aldığı şekiller, ellerimizle yaptığımız tuhaf hareketler, berbat seslerimizle söylediğimiz ninniler ve şarkılar... Ama en önemlisi içimizde hissettiğimiz ve her fırsatta bebeğe aktardığımız en içten mutluluğumuz ve eğlencemiz.

Daha sonraki süreçte değişen bir şey oluyor mu? Olmuyor!

Çocuklara hayatı, hayata uyum sağlamayı, hayatta kalma eğitimlerini verirken de eğlendirmeyi tercih ediyoruz. Eğlence ve oyun bu eğitim sürecinin ayrılmaz bir parçası oluveriyor. Yaptıkları her hatayı görmezden gelerek onlara tekrar tekrar deneme şansı veriyoruz. Olumlu yaklaşımla, hatalarına gülmeye destek oluyoruz çocuklara. İşin güzel tarafı çocuklara kendilerine gülebilmeyi öğretiyoruz farkında olmadan. Savunma duvarlarının ardına sığınmayan, kendini başkası gibi göstermeyen, kendisini hatasıyla sevabıyla kendisi olarak görebilen ve durumuna gülebilen bireyler oluveriyorlar bu aralıkta. Üstelik onlara yaptığımız şakaları taklitte başlayıp geliştirerek kullanmaya da başlıyorlar. Hareketlerine yansıyan muziplik, haşarılık ve zıırlık tam da bu aralıkta başlıyor. Zeka göstergesi her “mizahi” hareketine gülüyoruz çocukların. Sürekli destekliyoruz. Teşvik ediyoruz. Mizahi hareketler bir bütün olarak doğru ve olumlu bir davranış olarak onaylıyoruz.

Özetlemem gerekirse şunu rahatlıkla söyleyebilirim: Anne karnında başlayan mizah eğitimi okul öncesinde artarak sürmektedir. Üstelik çocuklar bebekliklerinden itibaren şakayı ve gülmeyi öğrendikleri gibi uygulamaya da başlıyorlar.

Derken günü geliyor çocuk bizimse kendi çocuğumuzu okula gönderiyor veya çocuk başkasından gelip yine bizim olunca okulda karşılıyoruz...

Bu arada biliyoruz ki karşıladığımız her çocuk neresinden bakılırsa bakılsın farklı kültür, farklı dil, farklı davranış modelleriyle işlenerek geliyor, her biri özel bir eğitim yöntemi talep ediyor farkında olmadan. Eğitimci olarak tüm bu farklı çocukları iletişim bağlamında ortak bir paydada toplamamız gerekiyor. Bunun için de ortak bir yaşamışlığı bulmamız ve deneyimledikleri bir davranış modelini kullanmamız yolumuzu kısaltabiliyor: Eğlence/Mizah

Eğitimde şifre eğlencedir!

Mizahın insanın zekasını bileylediği konuşulur hep. Mizahın, herkesin bakmadığı açılardan bakmayı, incelemeyi, irdelemeyi gerektirdiği söylenir. Gülmek gülümsemek, gülebilmek için olaylara ve koşullara ciddiyle yaklaşmak gerektiğinin altı çizilir. Belki çelişki gibi durabilir ama mizah ciddiyetsiz yapılamayacak bir şeydir. Kişi farkında olmadan belli bir olgunluğa ulaşır. "Komedyenler ciddi insanlardır" sözü boş yere söylenmemiştir.

Eğitim dediğimizde ne anlıyoruz belki de asıl sorgulamamız gereken şey budur bu noktada...

1. Amaç bir ton bilgiyi didaktik bir tarzda çocuklara aktarmak ve robot gibi büyümelerini mi sağlamaktır?

2. Yoksa kendine ve çevresine gülerek, zekayla, muziplikle bakabilen, gülebildiği alaycı yaklaşımdan dolayı hoşgörüyü de öğrenen, sorgulayan, korkmadan konuşan, öz güveni yüksek bireyler yetiştirmek midir?

Eğer yanıt ikinci şıkta o zaman işimiz biraz zor olmakla birlikte doğrudur.

Bu noktada eğitimciye önerim sınıfının veya dersliğinin bir sahne olduğunu hayal etmesidir. Hal böyle olunca da öğretmen o sahnenin veya dersliğin oyuncusu, yıldızı, stand-up sunumcusu olur. Öğrencilerse sahneden iletilecek eğlencelik oyun içinde interaktif bir şekilde yer alan izleyiciler.

Eğitmenin her dersi için ders içerik bilgisi hazırlığı yaptığı muhakkak. İşte sınıfın yıldızı olan öğretmenin bu içeriği aktarmak için yapması gereken ikinci bir hazırlık daha ortaya çıkar maalesef: Fıkra bulmak, bilmece ayarlamak, şiir veya edebiyattan örnekler vermek, film, çizgi film, çizgi romandan ilişkili örnekler aktarmak, anılara dalmak ve öğretmenin kendi çocukluğundan veya öğrencilerinden biriktirdiği eğlenceli noktaları paylaşmak...

Bir stand-up belgeselinde izleyicilerden biri gösteri sunanlar için “Önce kendinizi ve anılarınızı anlatıyorsunuz sonra konulara giriyorsunuz” diyordu. Son derece doğru bir saptama. Madem böylesi bir teknik var, bunu öğretmenin kullanmasını engelleyecek bir şey de yoktur diye düşünüyorum. Hatta uyguluyorum. Sınıfa girdiğimde gözlerinden ışıltılar saçarak “Oğlun bugün ne yaptı? Öğrencilerin ne yaptı?” diye sorulmasına bu nedenle çok alışığım. Öğrencilerim anlatacaklarını bekliyor, dinliyor, gülüyor, söz alarak kendi deneyimlerini ve şakalarını aktarıyor ilk beş dakikadan sonra derse sımsıkı sarılıp, sahip çıkarak katılım sağlıyorlar. Böylesi bir yöntemin herkesin işine yaracağından şüphem yok. Denenmeli...

Ancak dikkat da edilmeli. Aziz Nesin’in de belirttiği gibi “Gıdıklayarak güldürmek” yerine hayata dokunan noktaları bulmak, doğru dil ve mizah anlayışını saptamak gerekir.

Bu bilginin ışığında çizgi film takibi yapılması doğru olabilir. Çizgi filmlerin, çizgi romanların, bilmece ve bulmacaların dillerinin artık sadece geniş aralıklı kuşaklara göre değil neredeyse yıllık sezonlarda bile değişiklik gösterdiği bir gerçek. Çizgi filmlerin mesajları, hayata dokunuşları ve konuları bambaşka bir düzlemlerde akıyor. Eğitmenin bugünün çocuğunu anlayabilmesi için beslendiği kaynakları takip etmesi güç olmakla birlikte bir zorunluluk. Bu hem çocuklarla iletişim kurmak için hem de popüler olan bu sanatların takibi vasıtasıyla ders içeriklerine uygun paylaşımlarda bulunulabilmekte yardımcı olacaktır. Örneğin bir gün bitkilerin nasıl yetiştiğini konuşurken öğrencilerimden biri ayrıntılı bir şekilde pirincin büyüme koşullarını aktarmıştı. Nereden öğrendiğini sorduğumda da “Doraemon’dan” demişti. Bir başkası güneş tutulmasını, bir diğeri karın şeklini anlattı yine çizgi film üzerinden...

Yeni gelişen çocuk edebiyatı mizahı da iyi bir yol gösterici olabilir. Eskimeyen karakter Pippi Uzunçorapla yenilerden Saftirik Greg, Kaptan Düşük Don ve diğerleri belli yaş çocuklarının nelere güldüğünü göstermekte yardımcı olabilir. Küçükler konusundaysa ne tip bir mizaha doğru ilerledikleri yönünde ipucu verir.

Bir de unutmadan eklemem gerekiyor, ders içeriği aktarmada mizahın olumlu etkisinin yanı sıra mizahın gözlemlediğim bir başka etkisi de çocukların şakalaşma ve oyun adına birbirlerine vurmalarını azaltan etkisi olduğu gerçeğidir. Beni örnek almalarından güç alarak çocuklarıma defalarca “ben sizi dokunmadan eğlendirebiliyorsam bunu siz de başarabilirsiniz!” demenin faydasını çokça gördüm. Çocukların anne-babalarından sonra en çok öğretmenlerini örnek aldıkları savı doğruysa gülen yüzümüz, olayları eğlenceli değerlendirmelerimiz, bilgiyi komik aktarışımız ve sorunları muziplikle çözümlemelerimiz eminim sağlıklı küçük bireylerle yol almamızı kolaylaştıracaktır.

Bu noktada belki de en çok korkulacak şeyi de konuşmamız gerekir: Ya çocuklar eğlenme adına kontrolsüzleşirse! Hemen deneyimlediklerimi aktarayım: Olmuyor öyle bir şey... Veya az çocukta oluyor ama uygun bir sohbetle bu da giderilebiliyor.

Biraz zahmetli olsa da çocuklara şakalaşmayı, mizahı “engellemek” yerine “yerine uygun” yapmayı tavsiye etmek gerekir. Böylece çocuğun koşulları gözlemlemesi, konu bağlamını takip etmesi ve muhakeme yeteneğini geliştirmesi yönünde olumlu bir adım atılmış olur. Sonuç itibarıyla doğuştan gelen bir mizah anlayışları ve bunu her yerde gösterme merakları olduğunu yukarıda dile getirmiştım, bu bilgiyi kendi lehimize ve çocuğun gelişimine katkı sağlayacak şekilde kullanalım.

Özetle, çocukların eğlenceyle, şakayla, mizahla içli dışlı olması onları kontrolsüz yapmaz! Tam tersine, korkmadan belli bir sistemle uygulandığında çocukları daha duyarlı ve ölçülü yapar.

Yalnız bu noktada bir ayrıntıyı atlamamayı önermek durumundayım: Alay etmek! Teknik olarak mizah alay etmeyi çok sık kullanır. İster eleştiri amaçlı olsun ister bayağı bir tarzda alay etmek mizahın doğasında vardır.

Bu bağlamda çocukların davranışlarının bir yetişkin gözünde komik olduğunu ama alay edilecek veya zaman içinde o küçük bireyleri küçümsetecek bir bakış açısına götürmemesine dikkat etmek gerekir. Çocukların hal ve tavırlarının biz yetişkinlere komik ve eğlenceli gelmesinin böylesi bir yanılsama yaratabileceği bir gerçek.

Aşağıdaki örnek bir fikir verebilir belki:

4 yaş grubuyla yaratıcı drama dersindeydik. Duru, devamlı olarak saçıyla oynayan, sözel gelişimi yüksek cin gibi bir kız.

- Kim canlandıracak sevdiği hayvanı?
- Ben?
- Gel, Duru. Geldin ama öylece duruyorsun bir tanem.
- Atı oynuyorum.
- Durarak mı? Hareket etmen gerekmiyor mu?
- Gerekıyor ama ben nasıl oynayayım? Çalışmadım ki hiç? Nereden bileyim?
- Tahmin et veya gördüğün atları taklit et.
- Edemem... Bilmiyorum...
- At kafadan...
- Kafamdan atamam ben.
- Ya ne yaparsın?
- Saçımdan atarım!
- Efendim!
- Saçımdan atarım!
- İyi, peki, madem öyle, saçından at...

Yaklaşık bir dakika boyunca eli saçında, saçını sallayarak turladı.

- Ne yaptın sen şimdi?
- Saçımdan attım.

Şirin, cici, komik bir olay... Ancak bu olay sadece o güne özgü yaşanmış eğlenceli bir anı olma özelliğine sahiptir benim için. Duru'ya (uydurma isim) veya yaşlılarına yapıştırdığım bir etiket değildir. Bu durumda önemli olan belli eğlencelik davranış kalıplarını genele yakıştırmamaktır. Aksinin yapılması çocukların sözlerini ciddiye almamayı, zekâ belirtisi olan mizahi davranışlarıyla farkında olmadan yetişkine komik gelen davranışlarını ayırt edememeye götürebilir. Hatta her davranışlarına; görecekleri şekilde, gülmek onlarda sürekli "alay edildiği" hissini uyandırır ki bu hepten kendilerini kapatmalarına, kendilerini ifade etmekten çekinmelerine götürür.

Sonuç Olarak...

Eğitmen kendi sahnesinin yıldızı ve izleyicisinin yol göstericisidir. Doğmadan mizahla yoğrulmaya başlayan izleyicisini iyi tahlil etmiş, mizah anlayışını kavramış, dillerini çözümlemiş bir eğitmen şovmen her daim popüler, her daim komik, her daim rol model olarak görülür. Taklit edilir, örnek alınır, saygı duyulur, davranışları özümser ve paylaştığı bilgiler zihne keyifle alınır. Modern eğitim mizahsız, eğlencesiz olamaz. İnanmayan kaldı mı? Taş devrine bakın bir daha.

Varol YAŞAROĞLU

Yapımcı

ANİMASYONUN VE MİZAHIN ÇOCUKLARIN HAYAL GÜÇLERİNE VE YAŞAMLARINA BAKIŞLARINDAKİ OLUMLU ETKİLERİ

Benim sunumumun adı “Animasyon ve çocuk”. Çocukluk kahramanım Pembe Panter’di. Onda gördüğüm en büyük özellik şuydu: Her koşulda neşe ve coşkusunu kaybetmiyordu. Mesela bir macerasını izlerken Pembe Panter bir uçurumun kenarına geliyordu, uçurumun kenarında yürümeye başlıyor, sonra gökyüzüne doğru yürümeye başlıyordu. Ben çocuk aklımla biraz sonra düşecek sanıyordum. Gerçekten de düşüyordu ve sonra da çocuk aklımla şunu düşünüyorum: Pembe Panter kesin öldü! Oysa kamera aşağıya doğru indiğinde Pembe Panter’i bir dala tutunmuş olarak görüyordum ve kameraya doğru neşeyle gülümsüyordu. “Bizi öldürmeyen şey güçlü kılar” sözünün kanıtıydı Pembe Panter. Ve küçükken kendime söz verdim: “Ben de neşe ve coşku ile yaşayacağım ve bunu kaybetmeyeceğim.” İnsanların büyüdükçe suratlarının asıldığını ve ciddileşmeye başladıklarını görüyordum. Bu yüzden kendime şu sözü verdim: İnsanlar neşe ve coşkusunu kaybetmesinler diye, büyüyünce çizgi filmleri izlemeye devam edeceğim ve çizgi filmleri insanlara izleteceğim.

Ben 5 yaşında çizmeye başladım. 11 yaşında defterleri çizgi romanlara dönüştürdüm. O yaşlarda yaptığım bir çizgi romanda: Thor, Süpermen, Örümcek Adam, Iron Man hepsi toplanmışlar. Fakat buraya toplayan kişi de bir Türk kahramanı: Şahin; 11 yaşında yarattığım bir Türk kahramanı. O çizgi romandaki konuşmalarda Türk üslubu ile Örümcek Adam diyor ki; “Şahin hangi neden için bizi topladığını biliyoruz. Dünyayı kurtarmak için geldin.” Şahin diyor ki; “Hepimiz güçlerimizi birleştirelim. Bir tane süper kahramanın içinde bunu biriktirelim ve o bütün dünyayı kurtarsın.

O zaman 11 yaşındaki aklım ile günümüzün “Avengers”ını oluşturmuşum. Çocuklar oyun oynarken ya da resim çizerken hep o anın içinde kaybolurlar. Ben de küçükken hep resim çizerken anın içindeydim, sevgi dolu ve masumdum. Kazanmak ya da kaybetmek yoktu. Tamamen o anın içinde kısaca mutluydum ve yaratıcılığımın doruk noktasındaydım. Daha sonra büyüdüm. Şu anda animasyon yapıyorum. Animasyon yaptığım zaman çocuklukta yaşadığım her şeyi tekrar yaşıyorum. Anı yaşıyorum, masumum, rahat ve kendini bırakmış haldeyim. Yani kısaca yine mutluyum. Annem bu yolculuğumda bana hep sevgisini verdi. En önemlisi de bana saygı duydu. Ne yapmak istiyorsam onun daha iyi olabilmesi için benim hep arkamda durdu. Bana çizgi romanlar aldı, defterler aldı ve ben onları hep çizerek, çizgi romanlar yaparak doldurdum. Sonrasında hayatımda koşullandırmalar oldu: “Hırs, güç, para sahibi ol! Kıyasla! Birinci ol! Rekabet et! Ciddi ol. Komşunun oğlu doktor olacak. Sen de doktor ol!”

gibi koşullandırmalar beynimi doldurmaya başladı. Ben de yaşam m¼cadelesinde nasıl kalırım korkusu ile bilim, k¼lt¼r, teknik, sanat ne varsa hafızamı her t¼rl¼ bilgiyle doldurmaya başladım. Ve İ.T.¼. İnşaat M¼hendislięi b¼l¼m¼n¼ kazanarak inşaat m¼hendisi oldum. İnşaat m¼hendisi olduğum zaman ise ¼ocuklukta ¼izdięim zamanlardaki doyumunu yakalayamadım. ¼ocukken bende oluşan b¼t¼n olumlu nitelikler olumsuzla d¼n¼řm¼řt¼.

Kısaca ben mutsuz bir adam olmuştum. şunu anladım: Potansiyelimi ger¼ekleřtirmesem, mutsuz bir adam olacaktım. Benim potansiyelim neydi; ¼izmek! ¼izdięim zaman neşe ve coşku ardından geliyordu. Yaptığım işi seversem ¼z motivasyonum ve i¼imdeki huzur tamamen y¼ksek olduğu i¼in ben mutlu oluyordum. Bunu ¼ok ¼nemsiyorum: Basitçe kendim olmak! Ben ¼izmek ve animasyon ile kendim oldum. Drama, dans, m¼zik bunların hepsi kendiniz olmak, i¼inizde coşku ve neşeyi korumak i¼in enstr¼manlar.

Biz Grafi2000 şirketi olarak animasyonlarımızda m¼mk¼n olduğunca mizahı kullanıyoruz. ¼¼nk¼ mizah, mutluluk hormonunun salgılanmasını sağlıyor ve ¼ęrenme ¼ncesi gevşeme ve rahatlık sağlıyor. Biz Animasyon ile ne yapıyoruz?: Yeni nesil mizah anlayışına sayęı duyuyoruz. ¼¼nk¼ yeni nesil ¼ocuklar anne, babalarından ¼ok daha zekiler. ¼¼nk¼ anne-babalar ge¼miře aitler, ¼ocuklarsa geleceğe... Eğlenerek ¼ęrenmeyi benimsiyoruz. Mesela biz ¼ocuklara diş sağlığını ¼ęreten “¼¼r¼k Ali & Mikrop Necati” adında bir seri ¼izęi film hazırladık. Bunun ¼zerine aldığımız tepkiler o kadar g¼zel ki. Bir¼ok ¼ocuk diş fır¼alamayı bu ¼izęi film sayesinde ¼ęrendi.

Yine şu anda **Trafik Hayattır** projesi kapsamında trafik kurallarını ¼ęretmek i¼in “Pictoos” adında yeni projemiz var. Yakında yayınlamaya başlayacağız. Trafik işaretlerindeki grafik insanlar canlanıp Pictoos karakterlerine d¼n¼ř¼yor ve eğlenceli maceraları ile trafik kurallarını ¼ęretiyor. Bunu da ¼ok ¼nemsiyoruz. ¼¼nk¼ trafik şu anda ¼lkemiz i¼in korkun¼ bir durumda. Ben k¼¼¼kken tarihten ¼ok sıkılırdım. Tarih derslerini dinlerken genelde uyuya kalıyordum. Bunun i¼in TRT ¼ocuk i¼in “¼ınar” adlı projeyi hayata ge¼irdik. ¼ocuklar, Osman Bey d¼neminden Fatih Sultan Mehmet d¼nemine kadar uzanan bir yolculuğa ¼ıkıyor. ¼ınar adlı ¼ocuk kahramanımız bu d¼nemlere zaman yolculuğu yaparak, tarihi ¼ęrenmemizi sağlıyor. Aslında ¼ocuklar “¼ınar”ı izlerken eğlenceli bir macera izliyorlar ve tarihimizi zevkle belleklerine kazıyorlar. Eğitime y¼nelik eğlenceli ¼ęrenme; Bu ¼ok g¼zel bir kavram, biraz ¼nce ¼alıřtayda şunu anlattım: şu anda kullandığımız ellerinizdeki cep telefonları, tabletler, akıllı telefonlar bir bilgisayarın yapabileceği her şeyi yapmaya başladı.

Bu anlamda ¼ocuklara animasyonları, m¼zięi, dramayı ve bir¼ok sanatsal etkinliği değişik mobil cihaz uygulamaları ile g¼sterebiliriz. Ger¼ekten elimizdeki uygulamalarla ¼ocuklarımız inanılmaz projeler ger¼ekleřtirebilir. ¼ocuęunuz elinizdeki telefon ya da tablet ile artık profesyonel anlamda m¼zik yapabiliyor. Sonra bu m¼zik ger¼ekten iyi olmuş ise bunu internette yayınlayıp y¼ksek izlenmelere ve başarılarla ulaşabiliyor.

Animasyonda önem verdiğimiz şeylerden bir tanesi de sevgi ve saygıda model olmaktır. Gerçekten çocuk sizin ne söylediğinize bakmıyor. Her şeye sizi izleyerek karar veriyor. Yani sizin sözleriniz değil davranışlarınız model oluyor. En son varacağım nokta şu: Aslında hepimiz oyun oynuyoruz, hayatı bir oyun gibi yaşamak bence neşe ve coşkuyu kaybetmemek için çok önemli.

Küçükken benim kendime söz verdiğim şey şuydu: Bir çocuk bir yetişkin ile birlikte animasyonları izleyebilsin. Şu anda aldığımız tepkiler bu anlamda çok iyi ve bunu artık gerçekleştirebiliyoruz. Sözümü tuttum. Cartoon Network TV kanalında yayınlanan ilk Türk animasyon dizimiz Kral Şakir ile ilgili aldığımız geri dönüşlerden, bir anne ve babanın çocuğuyla birlikte animasyonlarımızı izleyip neşe ve coşku içinde olabildiklerini görüyoruz.

Son sözüm ise şu:

Kalbiyle gülemeyen, sevemeyen hayatta küçük şeylerden zevk alamayan ciddi yetişkinlerden olmayın. Kendi özelliklerini koruyan, kendi potansiyellerini gerçekleştiren iç motivasyonları ve öz denetimleri yüksek çocuklarımız olsun istiyorsak; neşeyi, coşkuyu içimizdeki çocuğu yaşatmak ve eğlenerek öğrenmek için **“Yaşasın animasyon!”** diyorum.

EĞİTİMDE OLUMLU YAKLAŞIM: ETKİLERİ ve ÖNEMİ

IV.PANEL

➤ **DUYGUSAL GÜVENLİK VE ÖĞRENME İKLİMİ
OLUŞTURMA**

Fatih AKDOĞAN – Murat KAÇAR
Eğitimde Kalite ve İşbirliği Platformu

➤ **OLUMLU YAKLAŞIM, OLUMLU OKUL İKLİMİ**

Lia Yuanidi GÜRÜN
Psikolog, Aile ve Çift Terapisti

Fatih AKDOĞAN – Murat KAÇAR

Eğitimde Kalite ve İşbirliği Platformu

DUYGUSAL GÜVENLİK VE ÖĞRENME İKLİMİ OLUŞTURMA

Fatih AKDOĞAN: Evet sizlerle yaklaşık 90 dakikalık bir çalışma olacak, nasıl bir atölye olsun?

-Aktif bir çalışma olsun, aktif katılım olsun, yeni bilgiler yer alsın, seviyeye uygun uygulanabilirlik olsun, her gruba hitap edebilecek şekilde sürdürülebilir olsun, eğlenceli olsun, yaşayarak öğrenebilme olsun.

Eğlenceli olsun derken içinde başka neler yer alsın?

-Sürekli heyecan versin. Bizi düşündürsün, öğrenciler rahat olsun, motive edici olsun.

Peki ne olursa motive edici olur?

-Hitap edici olursa, insanın içine işlerse, içten gelirse kişi motive olur. Kişinin ihtiyacına hitap ederse kişi motive olur.

Şimdi sizlere bir karikatür göstermek istiyorum. Bunun hakkında ne düşündüğünüzü merak ediyorum. Duygusal güvenlik dediğimizde aklınıza ne geliyor?

Kabul edilmek, önemsenmek, kişinin kendini rahat ifade edebilmesi, arkadaşlarının olduğu sevildiği bir ortam, adil bir ortam, sınıf içerisinde tutarlı davranışlar, farklılığımızın kabul gördüğü bir ortam, öğretmenin iyi bir dinleyici olması, öğrenciyi anlaması.

Peki, sizlere soruyu biraz daha değiştirerek şöyle söylesem, sınıflarımızda biraz rekabetçi bir ortam var. Böyle bir ortamda bulunan çocukların duygusal güvenliği sizce nasıl oluşur?

Evet, benim oğlum bana “anne beni dershaneye göndermelisin” diyor. Çünkü çocuk bunu başarılı olma kaygısı ile söylüyor. Çünkü sınıfta bir yarış var ve çocuk da geri kalma korkusu oluşuyor.

Peki beyin bize ne diyor? Beynimizi yukarıdan kestiğimiz zaman 3 parçaya ayrılıyor.

Bunlar; ilkel beynimiz biz buna sürünge beyin diyoruz. Bir diğeri de duygusal beyin bu tüm memeli canlılarda var. İnsanı insan yapan aslında burasıdır. Biz buna ön korteks diyoruz ve en sonuncu kalıcı hafıza. Bu üç beynimiz aslında günün her saatinde kendi içinde çok aktif bir şekilde çalışıyor. Sürünge beynimizin birkaç temel görevi var. Burası bizim hayatta kalmamızı sağlayan kısım aslında bize bir kaç komut veriyor. Hayatta kalma, barınma, beslenme, üreme ile ilgili temel ihtiyacımızı bize sürünge beyin veriyor.

Duygusal beyin ise bizim öğrenmemizin gerçekleştiği kısımdır. Bizler duygusal beyin aracılığı ile öğreniyoruz. Peki, gün içerisinde beyin nasıl öğreniyor? Şu anda öğreniyor mudur? Öğrendiklerini depoluyor mudur? Evet, beyin gün içerisinde çok fazla şeyi depoluyor. Enerjisinin % 80'ini görmeye ve hareket etmeye harcıyor. Beyin akşam olunca biz uykuya daldıktan sonra boynumuzdan aşağısını kısmi bir felce uğrattırıyor ve etkisiz hale getiriyor. Masaya oturuyor ve diyor ki; “Ben bugün ne gördüm?” Çünkü bir dakikada 50 tane resim çeken bir göz ile temas halinde ve o çektiği resimleri ön kortekste biriktiriyor. Masaya oturduktan sonra diyor ki; Örneğin bugün öğretmenimiz matematikten bize kesirleri anlattı. Daha önce kesir ile ilgili bir bilgi var ise hemen oraya gönderiyor. Diyor ki, daha önce kesirler ile ilgili bir bilgi vardı orada bilgileri toplar ve orada o bilgiler ile alakalı ağlar oluşturmaya başlıyor. Ne kadar çok bilgi giderse orada kalıcı hafıza oluyor. Eğer o bilgi net bir şekilde gitmiş ise; Örneğin öğretmen kesiri öğretirken ben arka sırada otursam ve “öğretmen beni kaldıracak mı?” diye. “Yapabilir miyim?” diye endişe ediyor isem veya sınıfta rekabetçi bir ortam var ise herkes birbirini rakip olarak görüyor ise o bilgi stres ile ulaşmışsa şöyle bir sorun yaşıyoruz. Duygusal beyin diyor ki “bana kesirler ile ilgili bir bilgi geldi ama burada bir stresi var. Ben bunu sana göndereyim” diyor ve o bilgiyi sürünge beyne gönderiyor. Sürünge beyin akşam o bilgi alıyor diyor ki “sen bu bilgiyi bana göndermişsin ama bu kesirlerin hayatta kalma ile ilgili bir görevi yok”. “Ben bunu siliyorum” diyor ve direkt olarak bizim verdiğimiz bilgiler akşamleyin ya da gün içerisinde geri dönüşüm kutusundan boşluğa doğru gidiyor. Sonrasında da biz sınıf içerisinde; “Çocuklar biz daha önce defalarca bu kesirler ile ilgili konu işledik. Niçin bilmiyorsunuz? Niçin hatırlamıyorsunuz?” dediğimizde aklımıza şu soru gelmesi gerekiyor.

O sınıf içerisinde öğrenme iklimi var mı?

Çünkü 30 tane öğrencinin bulunduğu bir ortam içerisinde eğer sorunlu davranış gösteren bir öğrenci var ise ve bizim öğrenciye ulaşma şeklimiz 29 öğrenciye mal olsa bile, tüm öğrencileri çok seviyor olsak da, o bir öğrenciye göstermiş olduğumuz tavır, ona göstermiş olacağımız ilgi diğer 29 öğrencinin de öğretmen bana da böyle bir tavır gösterebilir, benimle de böyle ilgilenebilir düşüncesi

yaratmış olacaktır. Eğer çocuk “ben yapamayacağım” kaygısına kapılıyor ise “ben başaramayacağım” diyorsa karşılaştırma gündeme geliyor ise “Ahmet benden daha başarılı, öğretmen onu ön plana çıkarıyor” diyor ise çocuk sizinle şöyle bir savaşa girmeye başlıyor. Diyor ki “ben ya geri çekileceğim sınıf içerisinde sessiz olacağım. Çok görünür olmayacağım, boyun eğen çocuk olacağım. Dolayısıyla öğretmen benimle çok fazla muhatap olmayacak ya da ben öğretmenim ile savaşıacağım.”

Bizim sınıfımızın içerisinde sorunlu davranış gösteren öğrencilerin çoğunluğu aslında o sürünge beyin içerisindeki sizinle savaşmayı tercih eden öğrencilerdir ve bunlar çok uzun bir süre içerisinde değil de birinci ve ikinci sınıf içerisinde kendini bulmuş oluyor. Uzun bir sürede bu çocuklar aynı mantık içerisinde devam ediyorlar. Ta ki birisi bir gün onlara dokunana kadar. Bizler bazen lise ve ortaokul öğretmenleri ile çalıştığımızda onlarla sohbet ettiğimizde diyorlar ki; “Aslında benim öğretmen olmama vesile olan ilkokulda ya da ortaokuldaki bir öğretmenim.” Geçenlerde yaşadığım bir örneği paylaşmak istiyorum. Bir okuldayız matematik öğretmeni dedi ki, “ben öğrencilik yıllarımda en önde oturuyordum ve matematik öğretmenim de ders anlatırken sürekli elini benim omuzuma koyardı. Onun elini benim omzuma koyması beni öyle çok güvende tutardı ki benim matematik öğretmenim olmamı sağlayan tek neden budur”. Öğretmeni ile başka hiçbir iletişim kurmamış ve sadece bu yaşamış olduğu şeyden aldığı güven sayesinde matematik öğretmenim olmuş. Evet, o çocuklar okul hayatına başladıklarında liseye kadar bir öğretmenin onlara dokunması, gülmesi, onunla ilgili düştüğü zaman ilgilenmesi, onu değerli hissettirmesi onun hayatında önemli bir yeri kapsıyor.

Bugün geçmişe döndüğünüz zaman aklınıza öğretmenin ile ilgili ilk gelen nedir? Onların sizlere bıraktığı hislerdir. Aslında hiç kimse “benim öğretmenim çok iyi ders anlattı” demez. Herkes size bıraktığı duygulardan bahsetmeye çalışır.

Peki, biz bu algıyı kurallı olarak nasıl hayatımıza geçireceğiz.

Örneğin Thomas Gordon der ki; “Sanal bir pencereniz olduğunu düşünün.” Bu sanal penceredeki bazı şeyleri kabul ederiz, bazı şeyleri de kabul etmeyiz. Kabul etmediğimiz davranışları yönetmeye çalışırız. Kabul ettiğimiz davranışları onaylayıp pekiştirmeye çalışırız. Örneğin şöyle bir görselimiz var. Burada diyor ki; “Kişi rahatsızlık hissediyor ise sorun kimdedir?” Sorun kişinin rahatsız olduğu an kendisindedir. Dolayısıyla benim sınıfa girdiğim her an ya da başka bir an sınıfa girdiğim anlar birbirini tutmayabilir. Bazen çok heyecanlı, çok mutlu girebiliyorum. Kendimi çok iyi hissediyorum ve kendimi çok iyi hissettiğim zaman performansım artıyor. Öğrenciyle iletişimim artıyor daha önce gözüme batan davranışlara ses çıkarmıyorum, hoşgörülü yaklaşıyorum. Bazen de sınıfa motivasyonsuz girdiğim zaman da daha önce yapılmış olan tüm davranışlar

gözüme batmaya başlıyor ve buna karşı bir tavır geliştiriyorum. Aslında bu tamamen benimle ilgili bir şey.

Peki sorunun bende olmaması, benim tamamen mutlu olmam sınıfta öğrencilerin performanslarını etkiler mi? Tek başına etkilemez. O bir etkidir ama sınıftaki öğrencilerde de sorun olabilir. Onun da hayatı, geldiği ortam ve var olan stresiyle girdiği ortamı değiştirebilir. Dolayısıyla şu algı çok önemli: Sabah herkes okula geldiği an itibarıyla her birisi farklı bir ortamdan çıkıp buraya geliyor. Her birinin ailesi, ilişki ağları, sosyal ortamı farklıdır. Sınıfta kendi rutinleri, kendilerini sınıfta güvende hissedebilir algısı olmalı. Arkadaşlarına kendilerini rahatlıkla ifade edebilme algısı çok önemlidir. Bu olumlu okul iklimi ile olumlu öğrenim iklimi çok önemlidir. Dolayısıyla burada iletişim devreye giriyor. Temel beceri, iletişim becerisidir. Her alanda iletişimi kullanmak zorundayız. Bazen gittiğimiz seminerlerde öğretmenler bizlere hocam bize öyle bir şey söyleyin ki biz bunu hemen ertesi günü hayata geçirelim ve her şey çok daha iyi olsun diyorlar. Ancak böyle bir şey yok, eğitimin bir reçetesi yok. Öyle zor bir meslek ile uğraşıyoruz ki sizin bugün attığınız tohumlar 15 yıl sonra kendini verecektir. Çıktıyı hemen alma şansımız yok. Belki de o sınıfın öğretmeni olduğunuz süre içerisinde attığınız her tohumun sonucunu göremeyeceksiniz. Ama şunu çok iyi biliyoruz ki bizim şu an onlara kazandırdığımız birçok şey ileride onlara geri dönecek.

Sizlere ayrıca şöyle bir örnek vermek istiyorum. Bir gün bir eğitimdeyiz, bir öğretmenimiz vardı derse girer her beş dakikada bir kitap okurdu. Öyle iştahlı okurdu ki sanki afiyetle yemek yer gibiydi. Her gün okurdu ve biz bu kadar çok okumasına anlam veremezdik. Benim o öğretmenimle rutin bir şekilde beş yılım böyle geçti. Sonra ben üniversiteyi bitirdim akademisyen oldum. Bir gün bir sınıfa derse girdim. Masaya oturdum, bir kitap açtım kitap okumaya başladım ve o an o öğretmenimi hatırladım. Aradan tam 15 yıl geçtikten sonra öğretmenimin yaptığını yapıyordum. Sizler şu an şunu söylüyor musunuz? Anneme, babama dönüşmeye başladım. Bu kaçınılmaz sonumuzdur. Annenize, babanıza dönüşmek zorundasınız. Bunu ya kabul edersiniz dersiniz ki “annem gibi olmaya başladım ve ben bu davranışı sevmiyordum ben bunu yapmayacağım.” Bu sizin tercihinizdir ya da “Annemin babamın özelliği vardır. Evet, ben bu özelliği kullanmak istiyorum.” dersiniz devam edersiniz. Bunu söylediğiniz zaman bilinçli olarak bir tercihte bulunuyorsunuz. Dolayısıyla çocuğun yetişkin kodunu anne, babadan sonra en çok etkileyen öğretmenlerdir. Çünkü çocuklar anne, baba ve öğretmen üzerinden yetişkin kodlarını oluştururlar ve onlar yetişkin olduğu zaman o kodlar devreye giriyor. Yani 16-17 yaşında devreye girmiyor. Yetişkinliğe vardıklarında devreye giriyor ve siz bunları göremeyeceksiniz.

Sonuç olarak ne diyoruz? Sorun bende değil ise sorun karşı tarafta ise bizim bir öğrenme iklimi yaratmamız gerekiyor. Duygusal güvenli dediğimiz alan da burada başlıyor. Sınıflarımızı kimsenin sorun yaşamadığı bir ortama dönüştürmemiz gerekiyor. O zaman sınıfta öğrenme gerçekleşiyor. Bunun

dışında sizin çabanız, emeğiniz, sözünüz, testler hiçbirisi sonuca ulaşmıyor. Bazen siz şunu diyorsunuz, “Ben bu dönem rahatım konumu bitirdim.” Peki konunun ne kadarının çocuğa ulaştığı bilgisine sahip miyiz? Bunu bilmiyoruz. Sadece herkes kendisiyle ilgilenmeye çalışıyor ve bana verilen görevi ben gerçekleştirdim. Tüm konuları anlattım, testleri çözdürdüm ve en sonunda sınıf başarılı ise “İyi öğrenciler geldi.” eğer sonuç başarısız oldu ise” kötü öğrenciler var” diyoruz ve biz buna kendimize inandırıyoruz. Ancak doğru olan bu değil. Her çocuğa ulaşabilmek, onlara verdiğimiz almalarını sağlamak çok önemlidir. Şimdi sizlere bir video seyrettirmek istiyorum. Akabinde bununla ilgili bir şeyler anlatacağım.

Evet, seyrettiğimiz video üzerinden çocukların duygusal ortamı nasıl?

Bizler Türkiye'nin birçok bölgesinde çok farklı ve fazla okullara gidebilme imkanına sahibiz. Türkiye'de çok farklı eğitim otoritesine sahip okullar var. Burada seyrettiğimiz videoda durumun geldiği en son noktada sürünen beyin; çocuk öğretmenine bir şeyler söyleme gereği hissetti. Çocuk bir şey söylediğinde herkes ona güldü. Evet, sınıf yönetimi gerçekten çok zordur. Sınıfta bir problem var ise veya bir çocukta problem var ise onun altında yatan nedenleri bulmak çok önemlidir. Bir gün bir eğitime gittik. Sorunlu davranışları konuşuyoruz. Bir öğretmen “hocam” dedi. “Bizim sorunlu bir öğrencimiz vardı. 8. sınıf öğrencisi ama neler yaptığına inanamazsınız. Her türlü olumsuz davranışlara sahipti. Konuştuk olmadı, velisini çağırdık kimse gelmedi, rehber öğretmen konuştu olmadı. Yani yapılması ne gerekiyorsa yaptık ama bir sonuç alamadık.”

“Peki, sonra ne yaptınız?” dedim.

Biz bütün öğretmenler toplandık bir kilo baklava aldık çocuğun evine gittik. Çocuk çok yoksul bir mahallede oturuyor. Kapısını çaldık evde anne ve baba yoktu. Çocuk bizi içeri aldı. Oturduk tatlımızı ikram etti, çay verdi. Evdeki çocuk farklı, okuldaki çocuktan hiç bir eser yok. Öğrendik ki çocuğun annesi yokmuş ve babası da eve çok fazla gelmiyormuş. Çocuk evde tek başına yaşıyormuş. Evet, arka planda öyle farklı sorunlar var ki öğrenciler bizim sınıfımıza girdikleri an o formayı giydikleri an sanki bize hepsi aynı çocuk, aynı ortamdan geliyormuş gibi düşünüyoruz. Bu şekilde sınıfı yönetmek de zorlaşır. O yüzden duygusal güvenlikten önce herkesin hikâyesini iyi bilmek gerekir.

Şimdi sözü Murat Hocama bırakıyorum.

Murat KAÇAR: Ben çocukların tablet, telefon kullanımı ile ilgili neler düşündüğünüzü merak ediyorum. Bunlar sizde ne gibi rahatsızlıklar oluşturuyor? Neler düşünüyorsunuz?

Tabletlerinlerin, telefonların iç dünyası çok renkli olduğu için çocuklar buna konsantre oluyorlar ve o zaman ona ulaşamadığımı düşünüyorum. Sesleniyorum ancak kendimi duyuramadığımı düşünüyorum. Eğer çocuk tableti ya da telefonu olumlu olarak kullanıyor ise öğrenmek, dersini çalışmak, araştırmak amaçlı kullanıyor ise bunda bir sorun yoktur. Ancak olumsuz anlamda sadece oyunlara kitlenmiş ise sıkıntı oluyor. Biz bazen çocuklara el becerileri ile ilgili oyunlar öğretmeye çalışıyoruz ama onlar tabletlerde savaş oyunları oynuyorlar.

Evet, öğrencileri bu anlamda nasıl yönlendiriyoruz? Evde ve okulda çocuk kimleri model alıyor? Bu çok önemli. Ben bunu kendimde de fark ettim. Elimde cep telefonu sürekli bir yerlere bakıyoruz. Evde de muhtemelen bu şekilde. Çocuklar da bu araçları birer oyun aracı olarak düşünüyorlar. Sınıfta da Tabletlerimiz var. Bazen çocuklardan bir soru geldiğinde "Bunun cevabını bilmiyorum bir bakayım." diyorum. Aslında cevabını biliyorum ancak araştırma yönünü göstermek adına tablette sorunun cevabını aratıyorum. Zaman zaman bana gelip "Öğretmenim tabletinizi verebilir misiniz? Bilmediğimiz bir soru var. Ona bakmak istiyoruz." diyorlar. Biz Fatih Hoca ile eğitimlere katıldığımızda bazen bazı soruların cevaplarını tablet ya da telefondan bakıyoruz veya katılımcılara baktırıp bulmalarını sağlıyoruz.

Fatih hocam anlatırken bu konu ile ilgili ben bir araştırmaya girdim. Sınıflarda da bunu kullanıyoruz. Sadece bir öğretmen bile o okulu çocuğa sevdirebilir. Bir öğretmenin çocuğun omzuna dokunması, onunla göz teması kurması, ona gülümsemesi yani biz buna pin kodu diyoruz. O çocuğun pin kodunu çözmesi çok önemli. Bunu özellikle söylemek istedim çocuklara gerçekten model olmak lazım.

Hiç duydunuz mu? Bilmiyorum ama "Ancora Impo ro-İtalyanca Hala Öğreniyorum"

89 yaşında hayata gözlerini yummuş Michelangelo. Çalışma sırasında yanındaki öğrencilere ve mimarlara soruyor "Bu konuyla ilgili bir planınız var mı? Bununla ilgili ne düşünüyorsunuz?" Bir tanesi diyor ki "Siz ki Michelangelo. Bizden daha iyi bilirsiniz. O sırada söylüyor "Ancora Imparo-İtalyanca Hala Öğreniyorum"

Öncelikle öğretmenin hala öğreniyor olması lazım. Çünkü aslında öğretmenlik, öğretmenin kendi öğrenme yolculuğudur. Bu durumda bizim yaptığımız her şey yine oraya atıfta bulunan Sunay Akın'ın söylediği gibi. Elimizde telefon sürekli haber, sosyal medya dolaşıyoruz. Aslında çocuklar oradan model alıyor. Bunun için sınıflarımızda neyi değiştireceğiz? Finlandiya'da sınıf çalışmalarında sürekli çocukların elinde laptoplar var ve laptoplarının kutusu var. Öğretmen o haftanın fenomeni ile ilgili çalışırken örneğin köpekler ile ilgili konu geçiyor ya da

mevsimlerle ilgili konu işlenirken; Hangi hayvanları biliyorsunuz? Bildiğiniz hayvanlar, sebzeler, mevsimler var mı? Peki bununla ilgili bildikleriniz bilmedikleriniz var mı? Öğrenciler olabilir diyor. Öğretmen hadi o zaman biraz araştırın diyor. Bakalım bugüne kadar hiç görmediğimiz hayvanlar var mı? Sonra hemen orada laptoplar çantadan çıkıyor. Bir grup sebzelere bakarken bir grup hayvanlara bakıyor. Sonra bu bilgiler birleştiriliyor. Aslında burada teknoloji ile ders içi birlikte devam ediyor. Bizim de sınıflarımıza teknolojiyi model almak anlamında nasıl taşıyacağımızı düşünmemiz lazım.

Fatih AKDOĞAN:Şimdi anlaşılmaya dönelim nasıl bir atölye istiyoruz ki ben bunu 90 dakikalık için söylemişim. Ama yaklaşık 70 dakikası kalmıştı ve 70 dakikada aktif katılım olsun dediniz. Kendimiz için istediğimiz bu sınıf ortamında seviyeye uygun ve uygulanabilir olsun. Yeni bilgiler içersin taze ve sürdürülebilir olsun. Yaşayarak öğrenelim eğlenceli olsun. Rahat ortam olsun dikkatimizi çeken, geliştirilebilir, içten gelsin motive edici ve merak uyandırıcı olsun dediniz. Sizler yetişkin olarak 70 dakika için bizden bunu istediniz.

Biz Fatih hocam ile yaklaşık 300'e yakın eğitim yapmışızdır. 300'e yakın atölyede ortak bir şey vardı. Eğlenceli olsun. Bunu 90 dakika için istediler, yarım gün içinde iki günlük atölye içinde. Hepsinde eğlenceli olsun geldi. Çünkü böyle öğreniyoruz ihtiyacımız olan bu. Peki, bir görsel üzerinden bakalım. Bu sanırım üçüncü sınıf öğrencisi akşamdan ertesi gün için okula hazırlanıyor. Annesi ona bir kontrol listesi yapmayı öğretmiş. Defter, kitap çantaya, kalem kalem kutusuna sonra oda çantaya, ödev çantaya, selpak, suluk, yiyecek, içecek çantaya. Oyuncak öğrenme çantası içine, mutluluk, sevinç, eğlence çantaya.

Peki, 180 gün okula gelen çocuk nasıl öğrenmek ister?

Onun o 40 dakikalık dersini nasıl kullanacağız?

O haftayı ve o yılı nasıl kullanacağız?

Bu çocuğun öğretmeni nasıl bir öğretmendir?

Peki, bu çocuğun böyle her gün eğlenceli severek ve isteyerek okula gelmesi için ne yapmalıyız?

Ne düşünüyorsunuz?

Görseldeki ve sizin istediğiniz atölye ile ilgili ne düşünüyorsunuz?

Her akşam eve gittiğimizde ben bugün çocuklar için ne yaptım? Onlara bugün ne verebildim? Aynı zamanda mutlu edebildim mi? Yani vicdan, ben bazen çocuklarla kitap çalışması yaparken bakıyorum çok sıkılıyorlar. Hadi kapatın

bakalım kitapları bahçeye çıkıyoruz diyorum. O gün hedef kazanımları boş veriyorum. Bilişsel süreçte öğrenecekleri çok zaman olacak ama onları kazanım çok daha önemli diye düşünüyorum.

Evet, sizler çok güzel şeyler söylüyorsunuz ama okula gittiğinizde idare, veli, okul ortamı size bunu ne kadar sağlayabiliyor? Bu da önemli, bu bir tek öğretmen ile bitmiyor. Veli size aynı desteği sağlamadığı müddetçe sizin sağlamaya çalıştığınız kazanç yeterli olmuyor.

Biz Fatih hocamla bir çalışma yaptık veliler ile bir çalışmaydı. “Nasıl bir sınıf hayal ediyorsunuz?” diye onlara sorduk. Onlara kâğıtlar dağıttık ve onların hayallerinden çıkan cümleleri aldık. O ortak yazılanları birleştirdik. Tahtaya yazdık. Peki, çocuklarınızı düşünerek de bunları yazın dedik. Çocukları en iyi siz tanıyorsunuz. Nelerden mutlu olurlar? Gelecek ile ilgili kaygılarınız neler? Çocuklarınız için olumsuzluk oluşturacak engelleri nasıl ortadan kaldırabiliriz? Sonra ortaya çıktı ki aslında çocukların hayalleri ile kendi hayalleri örtüşüyor. Sonra sınıfta sorduk ben kendi hayallerimi koydum ve ortaya bir sınıf vizyonumuz çıktı. Onların içinde eğlence de vardı. Çünkü veli toplantılarının bu anlamda iyi kullanılması lazım. Bir de öğretmenin mesleki gelişim aşkı, donanımı velileri de etkiliyor. Konuşmak lazım yani onların ve çocukların oyun ile ilgili ne düşündükleri bunları onlara sorduk ve bunu iyi kullandık.

Bizim takım arkadaşlarımız “ben test yöntemi ile çocuğa bir şey öğretemediğimin farkındayım” diyorlar. “Ama sınıfı susturmak için bunu kullanmak zorundayım” diyorlar. Çünkü herkesin önüne bir test verdiğim zaman o test 30 dakika sürüyor ve çocuklar konuşamıyorlar. Evet, ama bu süreçte kendilerini ifade edemiyorlar. Duygusal boşluk eksik kalıyor çocuklar en iyi birbirlerinden öğrenirler. Yapılandırmacı yaklaşımın temelinde de bu var. Önceki bilgilerin üzerine hani nöronlardan bahsettik ya önceki bilgi ile bir bağ kuracak ama kuramıyor. İnovasyon diyorsun ama kaçımızın aklında bir şey oluşuyor. Ama bir tanesi inovasyon şudur dediğinde ben de böyle bir film izledim. O zaman orada yapılan da inovatif bir şey. Niye Aslında hemen o bağı kuruyorlar? Bunun en büyük şansı da akran öğrenmesi. Sonrasında duygusal güvenlik ve bunu geri bildirim ile besleme. Şimdi sizlerin önünde kâğıtlar var sizlerden bu kâğıda fıstık çocuk tasarlamanızı istiyorum. Kâğıdın tamamına yayılacak elleri kolları olan hayal gücünüze bağlı özellikle fıstık çocuk çizmenizi rica ediyorum. Masalardaki renkli postitleri kullanmanızı rica ediyorum. Özellikle belirtmek istiyorum ki fıstık kız ya da fıstık adam demedim. Fıstık çocuk dedim. Öğrenme iklimini konuştuk. Öğrenme iklimini öğretmenin hangi özellikleri sağlar? Postitlere birer tane yazıp kâğıdın uzun etrafına yapıştırmanızı rica ediyorum. Yazdığımız yazılardan rengarenk bir kıyafet çıksın.

Evet, hangi sonuçlar çıktı?

Sizlerden okumanızı rica ediyorum.

Sevgili, hoşgörölü, heyecanlı, enerjik, şefkatli, neşeli, mizaç yeteneği gelişmiş. Mesleki yetenekler olarak baktığımızda da pratik, empati yeteneği olan, hikaye okumayı bilen, model olan, başarılı olan, değişim odaklı, yeniliklere açık.

Peki, sınıf yönetimi ile ilgili neler söyleyeceksiniz?

Ölçme değerlendirme yapabilen gözlemci olmalı, çok iyi bir iletişim becerisi olmalı.

Bu kağıtların arasında ödül ile ilgili ne yazılabilir?

Öğretmenin ödül ya da ceza yöntemleri kullanması, ödül çocuğu samimi bir şekilde takdir etme olmalı.

Peki bunun üzerine devam edelim. Özellikle ödül yerine ne olabilir? Bir öğrencinin size şöyle bir kağıt verdiğini düşünün “Öğretmenim nasıl olmuş?” diyor. İki ayrı ders düşünün biri matematik biri Türkçe ile ilgili olsun. Bu kağıda bakıp bu öğrenciye ne söyleriz?

Mevsimleri çok güzel anlatmışsın. Teşekkür ediyorum yazman gereken yazı ile ilgili şöyle yapsak iyi olur mu? Ne dersin? Biraz daha oradaki yanlışı ona buldurmaya çalışarak kağıdını yorumlardım. Ben kağıda baktıktan sonra “sen ne düşünüyorsun?” diye çocuğa sorardım. “Sen beğendin mi?” diye sorardım.

Peki, iller ile ilgili bir şey söylemedik.

Ben çok güzel gidiyorsun ama.....

Zaman çok kısa olduğu için hemen geri bildirim ile konuyu özetleyeyim. Öğrenciye “çok güzel” dediniz arkasından “ama” demek iletişimde bir zarftır. Biz bunu çok yapıyoruz. “Ama”yı kaldıralım öğretmenim. Yerine ne koyabiliriz? “Çok güzel gidiyorsun birlikte illere de bakalım.” Çok güzel hocam bazı iletişimciler “ama” yerine “ve” kelimesini kullanırlar. Ama, ancak, lakin fakat zaten bu zarf kelimeleri kaldırdıktan sonra her şey daha değişir. Ne dersek çocuğu geliştiririz, öz değerlendirme yaptırmış oluruz?

Mevlana’nın şu sözü üzerinden gitsek. “Ey gülüşü güzel akıllı ve olgun insan. Anlayışlı insanlar kusuru değil güzelliği ararlar.” İki kelimelik bir başlık yazmışsın. Baş harfleri büyük. Cümleye paragraf başı yapıp, ilk harfi büyük başlamışsın noktayı koyup küçük harfle devam etmişsin. Ne düşünüyorsun? Yanlış yapmışsın demedim yol göstermedim, akıl vermedim. Etkili Öğretmenlik Eğitimi kitabında 12 iletişim engeline bakın. Söylediğimiz olumlu geribildirim cümlelerinin bile çoğu aslında iletişim engelli. Çünkü yol gösterme, akıl verme, şöyle yap böyle yap, şuraya bak değil. Ona buldurun nereye bakacağını. O yüzden de daha çok burada ben stickerı yapıştırırsaydım bu kadar etkili olmayacaktı. 7 kere 2= 14 Elde var 1, 2 x 2: 4 demişsin “Öğretmenim eldeyi unutmuşum.” diyorsa çocuk zaten öğrenmiştir ama o bulsun. Olumlu geribildirim ile çocuğu geliştirici olmalıyız.

Sizlere çok teşekkür ediyorum.

Lia Yuanidi GÜRÜN

Psikolog, Aile ve Çift Terapisti

OLUMLU YAKLAŞIM, OLUMLU OKUL İKLİMİ

Olumlu yaklaşım, olumlu okul iklimi, okul yaşantısını düşündüğünüz zaman okul dediğinizde bunu birbiri ile ilişkilendirirsek aklınıza ne gelir?

Katılımcılar: Farklı statülerden gelen çocuklar.

Okul dediğimiz zaman aslında akla ilk gelen unsurlar veli öğrenci ve öğretmendir. Okulu yaratan bu üç unsurdur. Dolayısıyla bir tablo düşünün, en altta bir tabak var. Bu tabak aslında aileyi temsil ediyor. Çünkü en altta olmasının sebebi çocuklar aile içerisinde büyür ve aileden aldıkları ile okula ve sizlere gelirler. Aileden aldıkları bilgiler, yetiştirilme tarzları, örf ve adetler, alışkanlıklar çocuklar bunlarla okula gelirler. Çuvalı dolu bir şekilde okula geldikten sonra o çuval sizler, bizler tarafından, arkadaşları ve yaşlıları tarafından gittikçe daha da doldurulur. Dolayısıyla en alt katman yani tabak aileyi temsil ediyor. Ortadaki katman öğretmenleri temsil ediyor. Öğretmenleri temsil etmesinin sebebi en yukarıdaki topları taşıyor. Buradaki farklı renkteki toplar öğrenciler değişik kültürlerden, değişik ortamlardan gelen öğrencilerin bir arada toplanmasıdır. Buradaki en önemli nokta orta tabaka yani bizler, yani öğretmenler. Çünkü aile ile öğrencileri birleştiren ve ikisi arasında köprü görevi gören varlıklar bizleriz. O yüzden burada en dikkat etmemiz gereken şey öğretmen okul içerisinde ne yapacak? Öğretmen aile, yönetim ve öğrenci ile nasıl bir iş birliği içerisinde bulunmalı? Olumlu okul iklimi dediğimiz durumun oluşturulabilmesi için sizce neler yapılmalı? Okul neden var? Katılımcılar: Okul Öğrencilerin potansiyellerini devam ettirmek için var.

Peki, sizlerle bir grup çalışması yapalım mı? Neden okul var?

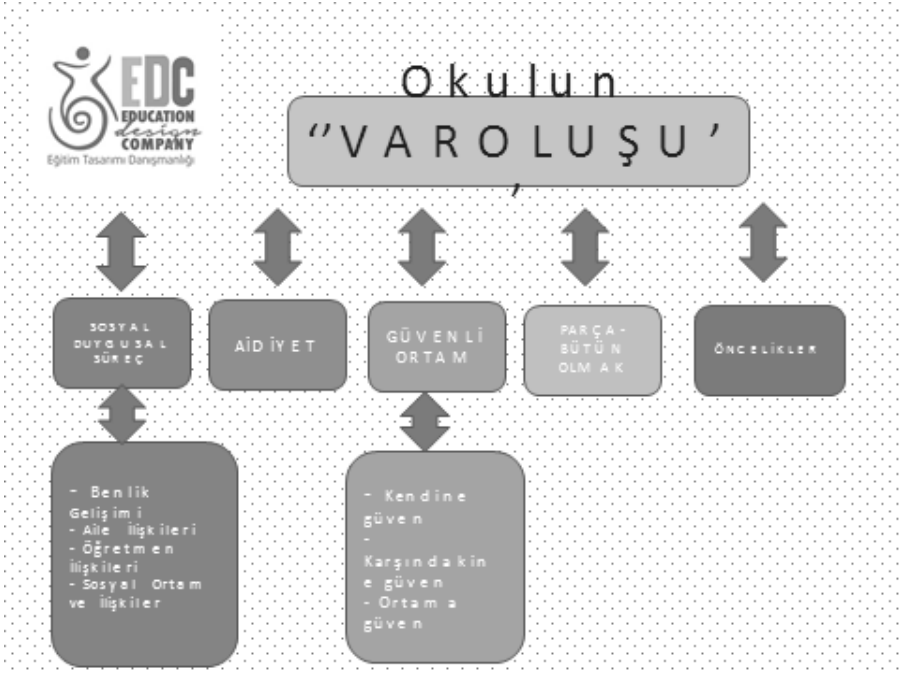
Birinci grup: Bizim grubumuzun ortaya çıkardığı düşünce; “Sadık vatandaş olmak için okullar var.” diye düşündük. Bu da tarihsel olarak ilk başta okulların kurulmasının sebebidir. İyi bir vatandaş olmak için, vatandaşlık dersleri verilmesi amacı ile okullar kurulmuştur. Grubumuzdan diğer bir hocamızın düşüncesi de “Farklı sosyal yapılardan gelen çocukların ortak kültür ve değerlere sahip olması için okullar vardır.” diye düşündük. Bir diğer düşüncemiz ise “hayatın her alanında olan eğitimi sistemsel hale getirmek için okul vardır.” En son olarak da “Okullar biraz daha eşit bir yaşam ortaya çıkarmak için vardır.” dedik.

Yani çocukların hepsi evlerinde eğitim alamazlar ama bir okul ortamında çocuklar sınıfa girdiğinde bütün çocuklar eşit derecede bir şeyler öğrenebilir diye okullar vardır. Teşekkür ederiz.

İkinci grup: Biz öğrencilerin potansiyellerini okul ortamında öğrencinin iletişimi ve sosyal becerisini duygusal beceri ve diğer becerilerinin gelişmesi için grup içerisinde kendini var etmesi ortaya çıkarması için okullar var diye düşündük. Çocuk kendini nasıl ortaya çıkarabilir? Keşfederek ortaya çıkarır. İşte okulda çocuğa keşfetme ortamı sağlar. Deneme yanılma yolu ile yaşayarak öğrenmesini sağlar. Çok fazla bilginin olmadığı bir ortamdır, evet belli bir derecede bilgi verilir ancak çocuğun okul ortamında bazı şeyleri de yaşayarak tecrübe edilmesi sağlanır. Biz grup olarak okulun var olma temelinde bunlar var diye düşündük. Teşekkür ederiz.

Üçüncü grup: Biz okulun bireyi topluma katmak için, sosyalleştirmek için, kültürel değerlerin aktarımı için mutlaka olması gerektiğini düşünüyoruz. Farklı kültürlerden bir araya gelen öğrencilerin kültürel değerlerini geliştirmek için mutlaka okul gerekiyor. Farklı yaş guruplarına eğitim olanağı sağlayan fiziksel ve duygusal gelişimin dengeli bir şekilde ilerlemesini sağlamak, akran ve yetişkinler arası bilgi aktarımını sağlayan bir ortam olduğu için okulun var olması gerektiğini düşünüyoruz. Teşekkür ederiz.

Evet, ben de hepinize teşekkür ediyorum. Temelde okulun var olması ile ilgili birkaç unsur var. Farklılıkların, benzerlik haline dönüşebilmesi için gerekli ortam sağlanmalı. Sosyal ve duygusal gelişim için gerekli bir ortam aidiyet duygusu için gereklidir. Vatandaşlık ait olduğu toprağı, ülkeyi tanımak, alışmak ve o ülkenin vatandaşı olmak adına ülkenin kültürünü devam ettirebilmek adına da okullar vardır. Hepinizden de bu anlamda ortak fikirler çıktı. Şimdi bunları biraz detaylandırmak istiyorum. Bu konu ile ilgili yapılan birçok araştırma var. Özellikle Amerika'da bu konu ile ilgili çok araştırma yapılıyor. Neden okul var? Okulun varlığı neye hizmet ediyor? Hangi amaca hizmet ediyor? Yapılan araştırmalarda ortaya çıkan en önemli unsur bunlar aslında ve bu bizlerde de ortaya çıkıyor. Aidiyet gelişimi içinde bulunduğu yere inanma bir bütünün parçası olma o bütünü oluşturma ve sahiplenme.

Aslında bu beş unsur okulun varlığında olmazsa olan unsurlar. Dolayısıyla biz olumlu okul iklimi oluşturmaktan bahsettiğimiz zaman bu 5 unsura el atmadığımız sürece aynı yerde kalırız. O yüzden bu tabaka ve öğretmenin bulunduğu orta katmandaki pozisyon yönetimin pozisyonu ve bu çok önemli. Çocukların aile okul ve okul dışındaki yaşantıları için çok önemli. Çünkü bu 5 unsuru oluşturmak için belli bir sistem oluşturmak lazım. Bu sistemi oluşturmadığınız zaman aidiyet duygusu oluşturamazsınız. Bir parçanın bütün olma duygusunu oluşturamazsınız ve bütün oluşmasını da sağlayamazsınız. Dolayısıyla aidiyet duygusunu geliştirebilmek için ne yapmalıyız? Öğrencilerde nasıl yapmalıyız da bir parçanın bütününü veya bir bütünün parçası olduklarını onları hissettirmeliyiz? Sizce bunun en önemli gerekliliği nedir? Ben buraya aitim, güvendeyim bu parçanın bütünüyüm ve bütünü oluşturan bir parçayım. Öğrenci mantığı ile düşündüğünüz zaman sizce cevap nedir?

- Kendini ifade edebilmesi,
- Tanınması kendinin önemli olduğunu hissetmesi,
- Okulu oluşturan fiziksel ortamda ona ait bir parça olması,
- Farklılıkları ile kabul edilmesi,

Peki, arkadaşlar çocuğa önemsendiğini nasıl hissettirebiliriz?

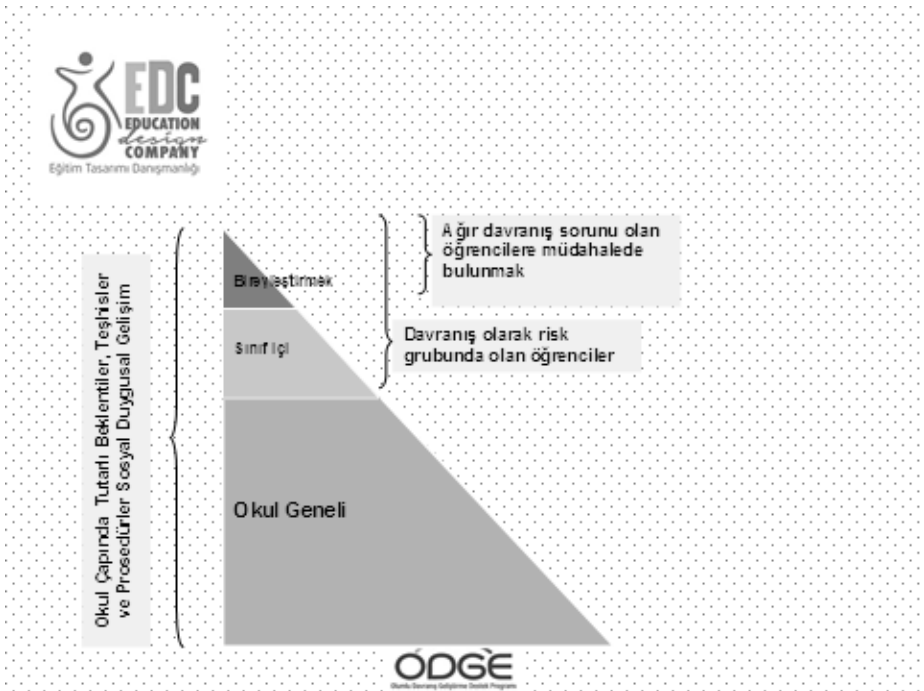
Katılımcılar: Yapılacak bir etkinlikte eksik olan o öğrenciye o olmadan bu etkinliğin tamamlanamayacağını hissettirmek ile onu önemsendiğimizi anlar.

Evet arkadaşlar aslında konuşma sebebimiz de “bu var olma nedeni”. Şimdi teker teker bunlara bakalım. Sosyal ve duygusal süreçten bahsedelim. Bir ev düşünün ve bir evi oluşturan bu yapıyı oluşturan temelleri düşünün. Olumlu okul iklimi yaratırken bu beş temel olan kolon olmazsa olmazdır. Bunlara teker teker baktığımızda nelere ihtiyaç duyarız? Bu kolonların her birinin temelini oluşturmak için neler gerekir? Biraz onlara bakalım az önce grup çalışmasında da bahsedildiği gibi yine aynı şeyler çıkacak. Sosyal, duygusal gelişim için ve kültürel devamlılık için. Şimdi sosyal ve duygusal süreç dediğimizde bunun içerisinde neleri barındırıyor? Duygularını kontrol etme ve yönetme. Kendini kabul etmesi, iletişim ve hazır bulunuşluk, empati kurabilmesi ve arkadaşlar çok önemli. Burada dört başlık var.

Bunlardan birincisi benlik, gelişme hazır bulunuşluk ile çok alakalı. Hiçbir birey öğrenciler dahil bunu anaokulundan liseye kadar geçerli olarak düşünün lütfen. Biz öğretmenler ve yetişkinler için de aynı şey geçerli. Gelişimi tamamlanmamış hiçbir birey, hiçbir öğrenci kendini hiçbir yere ait hissedemez. Ayrıca olumlu bir sosyal iletişim kurması söz konusu bile olamaz. Çünkü benlik gelişimi derken kendinin farkına varmak karşısındaki farkına varmak kadar önemlidir. Eğer bir kişi kendinin farkında değilse öğrenci benlik gelişimini oluşturmadı ise yaşantısındaki gereksinimlerini yerine getiremiyor ise ilişki kuramaz. Dolayısıyla benlik gelişimini oluşturmak için mutlaka o benlik gelişimi oluşturacak ortamları da hazırlamak gerekiyor. Az önce söylediğimiz fiziksel ortamda bununla bağlantılı olumlu davranış geliştirme programını hayata geçirdiğiniz zaman o fiziksel ortamı da mutlaka oluşturmuş olacaksınız.

Yani bir öğrenciye kuralları öğretirken neyi yapmaması gerektiğini değil de neyi yapması gerektiğini anlatıyor olmanız gerekiyor. Hani biz hep yapma çocuğum, gitme gibi yapmaması gereken şeyleri söyleriz. İnsanlık olarak bizlerin dili olumsuzla o kadar alıştık ki otomatik olarak olumsuzlukları söyleriz. Olumlu bir öğüt vermekle ilgili zorluk çekiyoruz. Dolayısıyla benlik gelişimindeki en büyük etki bu. Bir öğretmen ya da anne baba öğrenciye çocuğa ne yapmaması gerektiğini söylediği sürece benlik gelişimini desteklemesi söz konusu olamaz. Dolayısıyla okullar da öyle ortamlar oluşturmamız ki ne yapmaları gerektiğini onlara hissettirecek ve yaşatacak ortamlar oluşturmamız. Yani merdivenlerden yürüyerek inmesini istiyorsak merdivenlerden yürüyerek ineriz. Aferin

merdivenden yürüyerek iniyorsun gibi öğütler veririz. Dolayısıyla olumsuz bir öğüt vermekten kaçınmış ve imtina etmiş oluruz. Aidiyetlik duygusundan bahsetmiştik zaten bir öğrenci kendisini bir ortama ait hissettiği sürece kendini güvende hisseder. Eğer ki bir ortama ait hissetmez ise hiçbir şey başaramaz. Bir sınıf ortamı düşünün danışmanlar bazen sınıfları ziyaret ederler bir sınıfa girdiğinizde bazı çocuklar vardır ve hemen fark edilirler. O çocukta bir şeyler ters gidiyordur ve bir problem vardır. Problem yaratmaya meyilli olabilir ya da öyle gibi gözüküyor olabilir. Oraya doğru baktığınızda sıkıntı yaşayan çocuğa baktığınızda aslında o çocuğun kendini o ortama ait hissetmediğinden kaynaklandığını anlarsınız. Orada var olmadığını hissediyordur. O yüzden çocuğa orada var olduğunu oraya ait olduğunu anlatmak için ona buna hissettirmek gerekir. Bazen bazı sınıflar vardır problem yaratan bir çocuk vardır. Öğretmen sınıfa girerken istemeyerek girer aslında. O çocuk “Ben buradayım ama kendimi buraya ait hissetmiyorum. Bir problem var beni görün ve anlayın.” diye bunu ifade etmeye çalışır. Sıkıntısı olan çocuklara zamanında müdahale etmez isek o çocuğun sıkıntısı sınıfa yayılır.

Çünkü çocuklar çoğunlukla olumsuzlu almakta daha başarılıdırlar. Sınıflarda bazen daha ağır abiler veya havalı kızlar vardır. Bunlar daha çabuk grup oluştururlar ve etrafında sürekli onları model alan, grup olmak adına onları

örnek alan çocuklar vardır. Yani sivri olana, asi olana benzemek adına çocuklar meyillidir. Dolayısıyla o ilk çocuğu fark ettiğinizde onun kendisini oraya ait hissedip hissetmediğini bir bakın. Çocuğun ailesi onu okula hazırlamış mı? Kendini arkadaşlarına ait hissediyor mu? Aidiyet gelişiminin olmadığı her yerde mutlaka sıkıntı çıkar. Telepatik ilişkilerde de bu böyledir. Psikolojik seanslarda da o kişilerin benliğini koyup koymadığını bakarak anlarsınız.

Dolayısıyla aslında bütün konuştuklarımızın içerisinde benlik gelişimi ve aidiyet duygusunu çok iyi takip etmemiz gerekir. Bazı ipuçları vardır. Bunları fark etmek lazım. Güvenli ortam hepimiz için geçerli değil mi? Biz yetişkinler için bile bu geçerlidir. Yeni bir iş ortamına girdiğiniz zaman, yeni bir arkadaş grubuna girdiğiniz zaman kendinizi güvende hissetmezsiniz. O zaman döngü yeniden başlar. Güvenli ortam derken sadece fiziksel ortamdan bahsetmiyoruz. Elbette ki okulun fiziksel olarak güvenli olması gerekir ama duygusal olarak sosyal olarak benim bütün günüm burada geçiyor. Yanımda şu kişiler var ve ben burada günü güvenli bir şekilde tamamlayabilirim. Bulunduğum ortamda bir şey beni hırpalarsa veya yorar ise başvurabileceğim merciler var. Öğretmene gidip bunu söylersem bana sırtını dönmeyecek, beni yargılamayacak, kızmayacak diyebilmeli. Eğer bir çocuk size bir probleminden ötürü geliyor ise o çocuğa olumlu ya da olumsuz cevabınız da nedenleri mutlaka iletmeniz gerekir. Çünkü çocuklar nedenleri merak ederler. Bunun sebebini açıkladıktan sonra çocuk bir şikayetle bulundu diye ilişkisinin öğretmeniyle bozulmayacağını bilmeli. Öğrenci size ne kadar fazla gelse de onu dinlemelisiniz. Bazen çocuk şunu hissedebilir, bugün öğretmene çok gittim. Artık bu problemi de söyleyemem diye hissedebilir. Biz bunu bazen istemeden de çocuklara verebiliriz. Bu konuda dikkatli olmamız gerekiyor. Çocuğun gerçekten de aynı gün içerisinde birkaç problemi olabilir. Hatta bununla ilgili size bir karikatür göstermek istiyorum. Burada bir şey ifade ediyor. Siz bu karikatüre baktığınızda ne düşünüyorsunuz?

Katılımcılar: Farklılıkları öldürmek, standartlaştırma, kötü giden sistem ve sisteme bağlı öğretmen,

Evet arkadaşlar bu karikatüre baktığımızda ilk önce öğretmeni görüyor gibiyiz. Aslında en önemli unsur burada tabak, tabaktan başlıyor. Tabak alırsanız her şey yere düşer hiçbir şey taşınmaz. Tabak var olduğu sürece orta tabaka oluşur ve farklı renkte toplar öğrenciler oluşur. Aslında aynı şekli almış burada otururken büyümüş gelmiş yeni bir ağaç odunu getiriyor ve ensesinden tutup zorla içeri sokuyor. Tabii ki bu abartılı bir karikatür ama baktığımız zaman anaokulu ve ilkokul çağını düşündüğümüzde hatta aslında ortaokul ve liseye baktığımızda küçük ilçelerden, köylerden, kasabalardan büyük şehre gelen ya

da özel okuldan devlet okuluna gelmek zorunda olan, devlet okulundan özel okula gelmiş öğrenciler için de aynı şey geçerli. Onları ne kadar da yavaş yavaş yetişkinliğe geçen bireyler olarak görüyorsak da aynı şey onlar için de geçerli. Onların mantıklarında eğer benlik gelişimi oturmamış ise eğer güvenli ortam oluşmamışsa tam da hissettiği bu olacak.

Yani beni birileri istediği gibi yontacak ve benim de sonum herkes gibi olacak. Çünkü ne yazık ki farklı olanı kabullenmekte zorluk çekiyoruz. Hani problemlili dediğimiz öğrenci hep de bu noktaya çekiyorum, çünkü yolunda giden bir şeyler bizi çok da fazla etkilemiyor. Sınıf içerisinde yolunda gitmeyen şeyler daha fazla etkiliyor. İşte olumlu okul iklimi budur. Her iki durumu da dengelemek içindir. Mutlaka sıkıntı ve problem yaşayan öğrencilerin yanında onlara destek vererek sınıf içerisinde lokomotif gibi olmalıyız.

Özellikle anaokulu ve ilkokuldaki öğrencilere daha çok, daha dikkat etmeliyiz. Çünkü ortaokul ve lisede biraz daha ergenlik dönemi oluyor. Bu bambaşka bir konu ama ana okulda ve ilkokulda problem yaşadığınız, zorlandığınız olumlu iklimi oluşturmada yaşadığınız problemlerde sınıfı etkileyen durumu terse götüren bir öğrenci var ise o çocuklara müdahale etmek için mutlaka lokomotif dediğimiz destek olacak öğrencileri içine katarak problemi başta çözmeliyiz. Yani anaokulu ve ilkokul döneminde çocuklar daha masum oldukları için onlara çok daha çabuk müdahale edip kandırabiliyorsunuz. O yüzden karşısındakine güven, kendine güven ve ortama güven sıralama bu olmalı. Özgüven çok önemli tabii. Özgüven dediğimizde yine aileye geri dönüyoruz. Aile içerisinde çocuğa özgüvenin iyi verilmiş olması gerekiyor. Aslında son 5 yılın problemi çocuklar aşırı özgüvenli fark ediyor musunuz? Çünkü aileler çok fazla mükemmeliyetçi çocuklar her şeyin en iyisini yapmalı. Eğer, yapamıyorsan hiç yapmamalısın. Sınıflarda görüyorsunuzdur aslında o çocuğun etkinliği çok güzel yapacağını biliyorsunuz ya da sorduğunuz sorunun cevabını bildiğinden eminsiniz ama çocuk kendini geri çekiyor. Çünkü ya ben harika yapacağım en iyi işi çıkaracağım, çıkartamazsam da yapmam o zaman geri çekilirim. İşte burada düşük özgüven ile yüksek özgüveni dengelemek gerekir. Bunu takip etmek çok önemli.

Sınıf içerisinde diğer arkadaşları ile dalga geçen arkadaşlarını duygusal olarak taciz eden kendini diğerlerinden çok daha iyi gören çocuklar olduğunda mutlaka aileye geri dönüp bakmak gerekir. Çünkü hiçbir çocuk kendiliğinden böyle bir duyguyu geliştirmesin. Bu yüzden aileye geri dönüp bakmak lazım eğer aile içerisinde çocuğun özgüveni köstekleniyorsa ya da kendini evde ifade edemediği için okulda özgüveni yerinde olduğu için tam tersine hareket ediyor

olabilir. Evet şimdi gelelim parça bütün olmak ve önceliklere. Parça ve bütün olmayı konuştuk.

Öncelikler dediğimiz zaman sizin aklınıza ne geliyor?

Katılımcılar: Çocukların istekleri, ihtiyaçları, biz öğretmenlerin istedikleri değil onların fikirleri, çocukların fark edilmeleri,

Evet, sizin söylediklerinizin hepsi var aslında ama burada en önemlisi öğrenci ve öğretmenin önceliklerini iyi belirlenmesidir. Özellikle Türk müfredatında bir koşturmamız var. Belli bir dönemde o kitap bitecek. Konu bitmeli, yetişmeli ne yazık ki öncelik o konuları ve o prosedürü uygulamak. Bu bir gerçek maalesef hiçbir öğretmenin öyle bir lüksü yok. Ben bu dersi bırakayım sadece öğrencilerin problemleriyle ilgileneyim maalesef bunu yapamıyoruz. Ama öğretmen o konu ile ilgili kitabı bitirmeye çalışırken o sınıfının içindeki bir çocuk kötü bir sabah geçirmiş olabilir. O çocuk sürekli problem yaratan bir çocuk olmayabilir her dersi bölen, her ders sıkıntı yaratan bir çocuk değildir. Gerçekten öyle bir süreç mi var? Yoksa bu sabah için mi bir problemi var? Burada şuna bakmak gerekiyor. Benim önceliğim ne? Çocuğun önceliği ne? Benim önceliğim bu konuyu bitirmek ama bu çocuk şu anda huzursuz ise bir sıkıntı var. O çocuğun önceliği farklı dediğim gibi çok kötü bir sabah geçirmiş olabilir. Ailesi boşanma süreci yaşıyor olabilir. Şiddet görüyor olabilir arkadaşı ile tartışmış olabilir. Bizim bu durumda sınıfın içerisinde bir şeyin ters gittiğini gördüğümüz anda kendi önceliğimizi geri plana bırakıp o çocuğun önceliğine bakmamız gerekiyor. Çocuğun önceliğine bakmadığımız zaman o dalga büyüyor. Çünkü çocuk fark edilmek için yanındakini konuşturmaya başlıyor, yanındaki arkasına dönüyor bu sefer diğer çocuk rahatsız oluyor. Sonuçta kocaman bir kitle halini alıyor ve siz çocuğun önceliğini halletmediğiniz için otomatik olarak sizin önceliğiniz de gerçekleşmemiş oluyor. Siz belki fiziksel olarak, materyal olarak dersi bitirmiş oluyorsunuz ancak çocuklar o dersten gerçek anlamda almaları gerekeni alamamış oluyorlar. O yüzden benim önceliğim öğretmen olarak öğrencinin önceliği dememiz gerekiyor. Olumlu okul iklimi oluşturmak için tüm bunları yapmak gerekiyor. Konuştuğumuzun hepsi alt katmanda sizce bunu sağlayabilmek için ne gerekiyor?

Katılımcılar: Öğrencilerin nasıl bir veli ortamından geldiklerini anlamak çok önemli.

Öğretmen gerekirse çocuğu evinde ziyaret etmeli, veliyi iyi tanımalı. Çünkü veli toplantılarında belli bir zaman kısıtlaması var. Belki de çocuğun okuldan eve, evden okula nasıl gelip gittiğine kadar sorgulamak ve araştırmak gerekir.

Çok iyi bir yönetim kadrosu sağlamamız gerekir.

Olumlu okul iklimi için, okulun yönetimi bilinçli olmalı.

Şu andaki var olan sistemin değişmesi gerektiğini düşünüyorum. Çocuğun kendi ihtiyaçlarını kendinin karşılayabileceği az ders ve çok yaşam içerisinde öğrenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Evet, arkadaşlar çocuklar baktığınızda hazır bir ortama geliyor ve o hazır ortamın gereklilikleri sürdürülüyor. Çocuğa ne yapması, ne yapmaması gerektiği ve kurallar öğretiliyor. Çocuk uyarsa her şey yolunda, uymazsa disipline gönderiliyor. Ya da bir şekilde bir yaptırım süreci başlıyor ama çocuk hazır olan bir havuzun içine atılıyor ve o havuz dolarken hangi süreçlerden geçiyor suyun sıcaklığına bakmak gibi sürece dâhil bile olmuyor. Dolayısıyla bir öğrenciyi bu süreçlere dahil etmediğimiz müddetçe olumlu okul iklimi de oluşturamazsınız. Yani okulun gereklilikleri, okulun kuralları, işleyişi, okulun ödül ve yaptırım sistemi bunlar önemlidir.

Müfredat oluşturulurken çocukları bu sistemin içine katmadığımız müddetçe çocuklar kendilerini o sisteme ait hissetmezler. Çünkü onlardan yana ortaya çıkmış hiçbir şey yok. Kendinizi düşünün iş yerinizde ya da okul ortamınızda orada bulunan odanıza kendinizden bir şey katmazsanız size ait olan bir şeyi koyamazsınız kendinizi oraya ait hissetmezsiniz. İşte aynı şey çocuk için de geçerli. Okul içerisinde onlar üretmeli ki oranın parçası olduklarını hissetsinler. Ayrıca çocuklara sürekli birileri bir şey anlatıyor. Bu olumlu okul iklimi oluşturma olumlu davranış geliştirme programından bahsettiğimizde ilk önce en başta yazdığımız bir sistem var. Bu sistemin içerisinde öğrenci, öğretmen ve veli aktif bir şekilde rol alır. Her üç grup da rol almadığı sürece yine işler iyi gitmez. Evet, en önemlisi öğrencinin daha fazla görev almasıdır. Veliyi, yönetimi ve öğretmeni aktif hale getirmeden yine işlemez.

Şöyle düşünün bir okul ortamı düşünün herkes geliyor birileri okul ortamına el atmış her şeyi hazırlamış ve müfredat hazır. Hiçbir çocuk ve hiçbir öğretmen keyifle bir ders anlatmaz veya var olan bir problemi kendi isteği ile çözme eyleminde bulunmaz. Ancak hep birlikte bir şey üretildiği zaman okul içerisinde öğretmen öğrenciler ve veliler kendileri için değerli öncelikli ve kıymetli değerleri

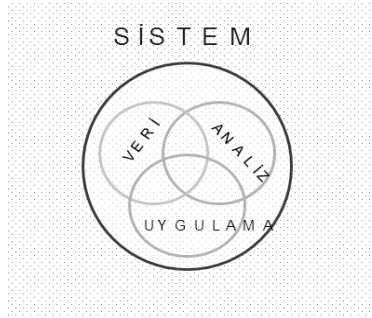
belirlerler. Saygı, sorumluluk, aidiyet bir sürü şey belirleyerek kendilerinden bir parça oluştururlar ve sonra okulun kuralları öğrencilerden beklenen davranışlarla velilerden, yönetimden, öğrenciden gelenler doğrultusunda oluşturulur. Yönetim ve öğretmenler ben öğrenciden şu kuralları beklerim. Benim önceliklerim şunlardır ve ben öğrenciden bunları beklerim der ve bunlar yapıldıktan sonra olumlu bir okul iklimi oluşur. Öğrenci yine aynı şekilde benim bu okuldan beklentilerim şunlardır der ve bütün bu beklenen davranışlar sonucunda ödül ve yaptırım sistemi oluşturulmalıdır. Ödül ve yaptırım sistemi de oluşturulurken yine öğrenciler bu konuya katılım gösteriyor olmalı. Yani bir öğrenci eğer olumlu bir davranış sergiler ise karşılığında alacağı ödülünü veya olumsuz davranışlar sergiler ise karşılaşacağı yaptırımı da kendi belirliyor olursa o zaman itiraz hakkı da olmaz. Çünkü bu kuralları ödülü ve yaptırımları sen belirledin, olumlu ya da olumsuz bunları sen belirledin ve bu sayede çocukta aidiyet duygusunu geliştirmiş olursunuz.

Olumlu iklim programı kapsamında 4 sene önce Finlandiya'yı ziyaretimizde orada bazı eğitimler verdik. Gezdiğimiz 4, 5 okulda dikkatimizi en çok çeken şey, okul çok temiz ve okulda temizlik elemanı olarak hiçbir görevli görmemiştik. Hatta bir okul müdürüne “sizin okulunuz neden bu kadar temiz?” diye sorduk. Sonrasında da bir atölyeye girdik atölye o kadar temiz ve düzenleydi ki gözlerimize inanamadık. Bu kadar düzen olmasına rağmen müdür bize “kusura bakmayın atölyemiz şu anda çok dağınık” dedi. Ders yeni bitti ve toparlamaya vakit bulamadık dedi. Ama bize göre her şey çok yerindeydi. Tüm kullanılan materyaller yerindeydi ama onlara göre dağınıktı. Daha sonra onlara sorduğumuz sorunun cevabı olarak birkaç görevlimiz var ama genelde bu işi öğrenciler yapıyor. “Çünkü bu işe karar veren öğrenciler oldu” dediler. Hatta sene başlarında bir anket yapılmış ve “temizlik olarak görevli eleman desteği istiyor musunuz?” diye soruyorlarmış. % 78 oranında “hayır ihtiyacımız yok” çıkıyormuş. Bu bizim ülkemizde olsa sanırım veliler ciddi problemler çıkartırlardı. Hatta bazen bazı çalışmalar sonucu bir öğrenci arkadaşının materyaline zarar veriyor ise arkadaşının eşyasını yenilemesini istediğimizde buna bile veliler tepki gösteriyor. Hatta yemekhanede çocuklar ciddi anlamda ortamı kirli bıraktıklarında ona orayı temizlemesi görevini verdiğimizde veli bize gelip ciddi anlamda tepki gösteriyor. Finlandiya'da bu tarz şeylere kurallara kültürel olarak alışmışlar ancak bizim ülkemizde böyle bir sistem yok.

Oluşuma karar verdiğiniz zaman önce veri toplamalısınız. Her ne aşamada olursa olsun veriyi toplayacağız, analiz edeceğiz. Gerekli müdahale sistemlerini oluşturacağız ve yine bunu bütün grupların işbirliği ile yapacağız. Müdahale sistemini oluşturduktan sonra ne kadar işe yaradı veya yaramadı yeniden

gözden geçirip veri toplayacağız. Hep böyle bir döngü var. Veri toplama, analiz etme, o analizin sonucunda müdahale etme, müdahaleyi geliştirdikten sonra ne durumda olduğunu tespit etmek için yeniden veri toplama gerekmektedir. Dolayısıyla sistem oturmuş ve yerleşmiş oluyor. Biz genelde bir şeyleri gözlemleyerek yapmaya çalışırız. Yine toplum olarak okullar çok veri tutmazlar.

Biz geçen sene yaptığımız projede birçok veri toplamak durumundaydık. Üsküdar bölgesinde öğrenciler disiplin verileri, başarı ortalamaları vs. ve bir çok veriye ulaşamadık. Çünkü okullar bunları zamanında toplamamışlar. Ya da bir birim diyor ki “topladık ama nerede olduğunu bilmiyoruz”. Öbür birim “toplamadık” diyor. Üsküdar Kaymakamlığı bizlerle beraber bir sürü veriyi yeniden topladı. Düşünün en önemli ilçelerden birisi ve en önemli merci Kaymakamlık ama ellerinde öğrencilere dair en ufak bir veri yok. Ne yazık ki böyle bir alışkanlığımız var. Dolayısıyla olumlu okul iklimi oluştururken mutlaka veri kullanmak zorundayız. Verileri kayıt altına almak zorundayız. Ölçüm yapmak zorundayız. Ölçüm yapmadığımız sürece yol alıp almadığımızı bilemeyiz. Genellikle okullarda bu ölçümleri psikolojik danışmanlar yaparlar. Öğretmenler, yönetim hatta velilere verilecek olan dokümanlar ile bu veriler toplanmalı.

Sınıf içine girdiğimizde toplayacağımız veriler ile risk gruplarını belirlemiş oluyoruz. Artık tüm veriler toplandıktan ve gerekli sistem oluşturduktan sonra yapılan elemeler ile bir veri analizi yapmış olduğunuzda en üst tabakaya bakarız ve kırmızı sinyal veren duruma ulaştığınızda bir kısım öğrenciyi kazandınız ve bir kısım öğrenciyi kazanamıyoruz. Okul içerisinde herkese müdahale edemeyiz. Çünkü her sorun okul içerisinde çözülemez. Dolayısıyla bu kırmızı alanımızda bireyselleştirdiğimiz devreye geçmiş oluyoruz. Müdahale edemediğimiz, eksik ve başaramadığımız artık dışarıya yönlendirmek zorunda kaldığımız öğrenci grupları da oluyor. Ama genelde bu sistem ile çalışmadığımız için, okul geneli ile yönetim ile yapmamız gereken çalışmaları

yapmadan öğrenciyi hemen dışarı yönlendirebiliyoruz. Oysa ki bir durmak lazım bu okul geneli sürecinde sistemi oluştururken o çocuğu kazanabilir miyim? Kazanamaz mıyım? Bu çocuğun problemi nedir? Sıkıntısı nedir? O başta bahsettiğimiz alanlardan mı problem yaşıyor? Yoksa patolojik bir durum mu var? Bunu yakalayabiliyorsunuz. Ama bunu zamanında yakalayamazsanız hemen dışarıya yönlendirirseniz çok küçük bir problemi çok büyük bir probleme dönüştürme riskimiz var. Bu yüzden psikolojik danışmanların çok hassas ve dikkatli olması önemlidir.. Buralarda yakalayamadığımız çocuklar artık en son olarak dışarıya yönlendirilir. Dolayısıyla bu katmanı oluşturduğunuz zaman olumlu okul iklimini de yavaş yavaş oluşturmaya başlamış oluyorsunuz. Her katmanda veli, öğretmen, öğrenci var.

Şimdi sizlerle küçük bir etkinlik yapmak istiyorum. Panele başlarken “neden okul var?” dedik. Okulun olmasının avantajlarından ve olumlu okul ikliminden bahsettik. Grup olarak hayalinizdeki okulu kurmanızı oluşturmanızı istiyorum. Siz bir okul kuracak olsanız nasıl bir kurum oluştururdunuz?

Birinci grup: Bizim okulumuz ormanın içinde ve mantar şeklinde inşa edilmiş bir okul olurdu. Bunu seçme nedenimiz çocuklar şirinlerden etkilenmelerinden kaynaklanıyor. Okul bütün doğal ortamı görecektir şekilde camdan oluşturulmuş olurdu. Doğa ile uğraşabilecekleri küçük atölyeler kurduğumuzu hayal ettik. Kendi oyuncaklarını, kendilerinin yapacakları atölyeler hayal ettik. Rahatlayacakları hayvanların olduğu onlara bakım verecekleri ortamı oluşturduğumuz tamamen doğa ile iç içe bir okul hayal ettik. Ayrıca buraya çocukların evlerinden getirdikleri eşyalarını koyabilecekleri bölümler hayal ettik ve bu eşyalar isterlerse burada kalabiliyor.

İkinci grup: Biz okulumuzu her ders için ayrı sınıf olacak şekilde hayal ettik. Müzik sınıfı, resim sınıfı, sanatsal diğer konular ile ilgili sınıflar, atölyeler oluşturduk. Okulun bahçesinde de ayrıca sınıflar hayal ettik ve bu sınıflarda hayvanların yaşama ortamına uygun şirin ve kullanışlı atölyeler oluşturduk. Çocukların hareket edebilecekleri, oksijen alabilecekleri çok geniş bir alan hayal ettik. Ödev olarak şunu ezberle, ritmik saymayı öğren değil de bundan ziyade sınıfa çıkarken koridorda oluşturduğumuz ritmik sayma ile ilgili ilgi çekici rakamlar, oyunlar. Sek sek oynayarak ezber yöntemi gibi onun hem enerjisini boşaltacağı hem de öğreneceği ortamlar düşündük. Yani çocuklara dikte etmekten ziyade görerek öğrenme yöntemi sağlamayı hayal ettik.

Katılımlarınızdan dolayı hepinize çok teşekkür ediyorum.

EĞİTİMDE OLUMLU YAKLAŞIM: ETKİLERİ ve ÖNEMİ

V.PANEL

➤ HAYATA OLUMLU BAKMAK

Dr. Jale ONUR

Türkiye Özel Okullar Derneği Akademik Danışmanı

Hale BACAKOĞLU

*Parıltı Görmeyen Çocuklara Destek Derneği Başkanı,
Akademisyen, Bürokrat*

Duygu KAYAMAN

Parıltı Görmeyen Çocuklara Destek Derneği

Dr.Jale ONUR

Türkiye Özel Okullar Derneği Akademik Danışmanı

Hale BACAĞOĞLU

Parıltı Görmeyen Çocuklara Destek Derneği Başkanı, Akademisyen, Bürokrat

Duygu KAYAMAN

Parıltı Görmeyen Çocuklara Destek Derneği

HAYATA OLUMLU BAKMAK

Dr.Jale ONUR: Öncelikle bu güzel pazar sabahı hepinize burada olduğunuz için teşekkür ediyorum. Panelistlerimize sorularına geçmeden önce sizlerle görme engellilerle olan kendi deneyimlerimi paylaşarak giriş yapmak istiyorum. Kızımın görme engelli bir arkadaşı vardı. %10 oranında görüyordu ve şu anda Cern'de fizikçi olarak Türkiye'yi temsil ediyor. Kızım 16 yaşındayken aralarında geçen bir konuşmayı bana aktarmıştı. Arkadaşına, “ Benim yerimde olmak ister miydin?” diye sormuş. Cevap, “Katiyen istemezdim, çünkü senin müzik yeteneğin yok. Ben ise piyanosuz yapamam,” olmuş. Bu tercih beni gerçekten etkilemişti. Herkesin farklı yetenekleri var. Daha sonra kendim **Karanlıkta Diyalog Sergisine** gittim. O deneyiminden sonra öğretmen olarak şunu düşünmüştüm. “Aman Allah'ım, öğretmen olarak bizim yapmak istediğimiz şey tam da bu.” Öğrencilerin dikkatlerini toplamalarını sağlamak, bütün algılarını açmak, birbirleriyle konuşmayı, dinlemeyi, işbirliğini, doğru soru sormayı ve cevabı dinlemeyi öğrenmeleri.

Birazdan sizlere, böyle bir duyularının eksikliğinde çok başarılı olmuş iki konuşmacımızı takdim edeceğim. Hale Bacakoğlu ve Duygu Kayaman. Önce Hale Hanım, biraz kendinizden bahsedebilir misiniz ?

Hale BACAĞOĞLU: Merhabalar, hepiniz hoşgeldiniz diyorum. Ben 16 yaşında lise son sınıfta iken görmemeye başladım. Bu sebeple yaklaşık 2 yıl eğitimime ara verdim. Türkiye ve yurtdışında tedavi arayışı içerisinde oldum. Akabinde İstanbul Emirgan'da Altı Nokta Körler Okulu'nda 6 ay eğitim aldım, başkalarının bağımsız olabilmek için gerekli becerileri elde etmek adına burada eğitim aldım. Bu altı aylık eğitimden sonra liseyi dışardan bitirdim. Bir sene sonra da üniversite imtihanına girerek İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi psikoloji bölümünü kazandım ve ilk bürokratik engeller ile orada karşılaştım. Daha önce psikolojiyi bitirmiş birçok görme engelli olduğu halde, o sene görme engelli alınmayacak diye psikoloji bölümünden bir baskı geldi. Ancak fakülte yönetim kurulu bunu sıcak karşılamadı. “Kazandığı bölümü okusun, gerekirse uygulamalı dersleri başka bölümlerden takviye ederiz” diyerek bölümde kalmama karar verdi. Derslerde çok zorlanmadım; tam tersine hocalarımız “senin çok zorlanacağını düşünmüştük” dediler. Tabi bunu bana

daha sonra söylediler ve ben bölümü dördüncü olarak bitirdim. İlk karşılaştığım engel buydu. Daha sonraki yıllarda eğitim hayatında master ve doktora da aynı bölümde yaptığım için hocalar beni tanıdıklarından dolayı artık beni kabullenmişlerdi. Dışarıdan gelen yeni hocalar da beni çok zorlamadılar. Yapabileceğimi fark ettikleri andan itibaren eğitim hayatımda bu anlamda çok fazla zorluk yaşamadım. Ama, Duygu Hanım da anlatır daha sonra kaynaştırma eğitimi konusunda birçok sorun yaşadık.

Duygu KAYAMAN: Ben 2,5 yaşında görmemeye başladım. Ama ailem gören bir çocuk nasıl yetiştirilirse beni öyle yetistirdi. Yeri geldi ağaca tırmandım, yeri geldi koştum. Ancak beş yaşına geldiğimde ailemde çok büyük bir korku başlamıştı. “Görme engelli okuyabilir mi? Kitabı var mı? Biz şimdi ne yapacağız?” diye düşünürlerken o dönem Hale Bacakoğlu ile tanıştılar. Hale abla her zaman benim rol model olarak aldığım, psikoloğum, ablam her şeyim oldu. O dönem yatılı okullar vardı. Kilyos’ta olan bu yatılı okulda benim kalmam imkansızdı. Çünkü bunu hem benim kabullenmem hem de ailemin kabullenmesi zor gözüküyordu. Bu yüzden her hafta kar kış demeden oraya ders almaya gittim. Sonra Üsküdar’da Türkan Sabancı Okulu açıldı. Beşinci sınıfa kadar Türkan Sabancı Görme Engelliler Okulu’nda okudum. Beşinci sınıfa geldiğimde hem Hale abla hem de öğretmenlerim bana sürekli “kaynaştırmaya gitmelisin” diyorlardı. Kaynaştırmaya başlamadan önce çok büyük problemlerim vardı. “Arkadaşlarım beni kabul edecekler mi? Öğretmenler nasıl davranacaklar? Ben ne yapacağım?” gibi endişelerim vardı. Daha sonra tüm arkadaş ve öğretmenlerimle çok güzel kaynaştık ve bu korkularımın çok gereksiz olduğunun farkına vardım. Ben ilk örneklerden biri olarak kaynaştırma eğitimine başlamıştım. Üniversiteye geldiğimde tek bir hedefim vardı. Tahmin edersiniz ki örnek aldığım Hale abla gibi psikolog olmak istiyordum. 9 tercih yaptım, dokuzu da psikoloji bölümü oldu. Haliç Üniversitesi’nde burslu olarak eğitimimi tamamladım. Psikoloji bölümü bittiğinde çalıştığım projelerden dolayı daha çok özel sektörde çalışmak istediğime karar verdim. İnsan kaynakları olabilir diyordum. Bu yüzden Microsoft’ta işe başladım ama bir yandan da kendimi geliştirmeliydim.

Evet, psikoloji okudum ama iş dünyasına da alışmalıyım derken bilgi Üniversitesi’nde YGA okudum. Kısacası eğitim hayatım bu şekilde.

Dr. Jale ONUR: Tebrikler! Duygu Hanım kazandığı ödüllerden ve başarılarından bahsetti. Hale Hanım sizin de özel bir başarınız dikkatimi çekti. 1988 yılında televizyondaki banko yarışmasında çok başarılı olarak dikkatleri üzerinize çektiniz. Az önce de bahsettiğimiz üzere o zaman Cumhurbaşkanı Turgut Özal da devreye girdi. Eğitimciler olarak, aklına gelen soru, “böyle bir yarışmaya nasıl hazırlandınız?”

Hale BACAĞOĞLU: Jale Hanım güzel bir soru. Nasıl hazırlandım? Çocukluğumdan itibaren okumayı çok seviyordum. Okumaya başladığım an

itibariyle elime ne geçerse okudum. Yolda yürürken yerde bir gazete parçası görsem onu alıp okurdum. Hatta bu sebepten başıma bir kaza da geldi ve hastanelik oldum. Ortaokul döneminde çocuklara yönelik olan Dünya Klasikleri'ni okumuştum. Lisede de o döneme uygun olan kitapların hepsini okumaya çalıştım. Hatta ilk görmemeye başladığımda benim de aklıma ilk gelen ben nasıl okuyacağım? Hiç hayatımda görme engelli biri ile karşılaşmamıştım. Ailemin de, benim de hiç böyle bir tecrübemiz yoktu. Bu sebeple, nasıl olacağı konusunda da hiçbir fikrim yoktu. Liseyi açıktan bitirdiğimde ve üniversite imtihanlarına hazırlanırken birçok şeyi kardeşim bana okudu. O dönemdeki genel kültür yarışmasında da güncel şeyleri bilemiyordum. Çünkü her şeyi takip etmek zor. O zamanlar TRT tek kanal olduğu için yarışma biraz da o açıdan ilgimi çekti. Daha sonraki dönemlerde de cd, kaset ne bulursam dinlemeye, okumaya devam ettim. Doktora sırasında sanırım çok fazla yoruldum ve bu sebeple son yıllarda çok fazla okuyamıyorum. Duyduklarım, dinlediklerim ve televizyonda duyduklarım kadarı ile yetiniyorum diyelim.

Dr.Jale ONUR: Ben şimdi her ikinize de aynı soruyu sormak istiyorum. İkinizin de çok güzel başarıları var. Bu başarılar içerisinde en özel olanı hangileri?

Duygu KAYAMAN: Aslında hayatta ezber bozan noktalar oluyor. Yenilik bence benim için kaynaştırma eğitimi oldu. Çünkü kaynaştırma eğitimi ile çok daha farklı bir toplum içerisine girdim. Öğretmenlerim ve arkadaşlarım beni tanıdı. Ben onları tanıdım. Birlikte neler yapabiliriz bunu fark ettik.

Aslında en önemlisi, en özeli Hale abla ile tanışmamdır. Ben şanslıyım. 800.000 görme engelli var. Bu engeller arasında hayatımda hep başarılı insanlar ile tanıştım. Avukat, yazar, müzisyen TÜRGÖK Başkanı Sn. Gültekin Yazgan ve Hale abla gibi alanında başarılı insanlar ile tanıştım. Onlar bana model oldular.

İkincisi kaynaştırma eğitimi. Üçüncüsü ise YGA ile tanışmam oldu. Daha önce içine kapanık sosyal sorumlulukları çok seven ama neler yapabileceğini bilmeyen bir Duygu vardı. YGA'dan sonra, “ Daha farklı neler yapabilirim?” diyen birisi oldum. Bir sonraki aşama da işe başlama sürecim. Çünkü birçok şirket engellileri işe almazken Microsoft'ta “Biz senin için neler yapabiliriz? Birlikte nasıl engellilerin hayatını değiştirebiliriz?” dediler. Tüm bu süreçler aslında hayatımdaki önemli değişim noktalarıdır diye düşünüyorum.

Hale BACAĞOĞLU: Kısaca derneği nasıl kurduğumuzu anlatabilirim. 2003 yılında 'Parıltı Görmeyen ve Az Gören Çocuklara Destek Derneği' ni kurduk. Bu süreç aslında kolay olmadı. 1990'lı yılların sonlarında doktora yaparken ilk Duygu ile tanıştım. O benim ilk tedavimdi. Görme engelli bir çocuk eğitim alacaktı. O dönemde okul imkanı sırf körler ile sınırlıydı. “Ne yapalım?” diye çok düşündük. Anne ve baba ile de o dönemde çok konuşmalarımız oldu. Kaynaştırma eğitimi 95 ve 96 yıllarında daha yeni başlamıştı. Biz bu

kaynaştırma eğitimi düşüncesini savunuyorduk ve bir yandan da Duygu'yu hazırlamaya çalışıyorduk. O dönemde Duygu'dan sonra başka çocuklar da başvurmaya başladı. İstanbul Üniversitesi'nde Gelişim Ana Bilimi'nde çalışıyordum. Sonra, bebek aileleri, yeni doğanlar da başvurmaya başladı. Biz "Bu çocuklar nasıl eğitilir? Onlara nasıl yol göstereceğiz?" diye birçok yol arayışı içerisine girdik. Tabii kaynaştırma diyoruz ama daha o zaman Türkiye'de henüz kaynaştırma diye bir şey yok. Erken eğitim diye bir şey yok. Dernek kuralım, vakıf kuralım derken 2003 yılında aileler ile birlikte derneği kurduk. Bu önemli bir adım oldu.

Derneği kurduk ve çalışmaları yürütüyoruz. Birçok sıkıntı ile karşılaşılıyor. Bunları nasıl başaralım derken o dönemde milletvekili olan arkadaşım Lokman Bey ile durumu istişare ediyorum ve ondan birtakım şeyler talep ediyorum. Kabartma kitapları gerekiyor kaynaştırma ile ilgili bazı şeylere ihtiyaçlarımız oluyor. Kitaplarımız yok. Peki, biz kaynaştırmayı nasıl ileteceğiz? Bunları böyle tartışırken 2005 yılının sonlarında bakan Sayın Selim Çevik "özel eğitimde çalışacak engelli bir akademisyen istiyorum" diye bir teklifle geldi. Lokman Bey bana, "Sakin geri çevirme, bu teklifi kabul et; elini taşın altına koy" dedi. Açıkçası Ankara olması biraz gözümü korkuttu. Çünkü ben İstanbul'da çalışıyorum, İstanbul Üniversitesi'nde görevim var, ailem İstanbul'da, doktoramı yeni bitirmişim, akademik anlamda hayatımı ilerletmem gerekiyor. Marmara Üniversitesi özel eğitimden de Adnan Hoca ısrar ediyor "Buraya gel," diye. "Ben ne yapayım" derken kendimi Ankara'da buldum. 2006 yılından bugüne kadar da engelli çocuklar için kaynaştırma yoluyla eğitim konusunda oldukça baskı unsuru olduk gördük diyebilirim. Genel Müdürlükte, Bakanlıkta, Avrupa Birliği'nde ve diğer çevrelerde de bu konuyla ilgili özel eğitim projeleri yaptık. Bunun dışında özellikle kaynaştırmaya ve görme engellilere yönelik kitapların basılması konusunda iyi bir yol aldık. Görme engelli ve diğer engelli çocuklara da sınavlarda (özellikle SBS gibi sınavlarda) ek süre verilmesi konusunda bir çalışmamız oldu. Bu süreci de atlattık. Benim ilk aklıma gelen başarılar bunlar teşekkür ediyorum.

Dr.Jale ONUR: Biz teşekkür ediyoruz. Evet aslında çok zor bir hayat, her hafta Ankara'ya gidip geliyorsunuz.

Hale BACAĞOĞLU: Evet iki sene öncesine kadar bu şekildeydi. Ancak son iki senedir on beş günde bir gidiyorum. Çünkü hem ailem burada hem de dernek çalışmalarını burada devam ettiriyorum. Ancak, bakanlıktaki görevimi de devam ettiriyorum.

Dr.Jale ONUR: Duygu Hanım, siz Hale Hanımın başlattığı kaynaştırma eğitiminden faydalanan ilk öğrenci olarak biraz kaynaştırma eğitimi ve öğretmenleriniz ile ilgili bizlere bir şeyler anlatabilir misiniz? Yorumlarınızı dinlemek isteriz.

Duygu KAYAMAN: Ben kaynaştırma eğitimine başlarken biraz önce de

bahsettiğim gibi korkularım vardı. Kabul edilecek miyim? Orada ne yapacağım? Görme engelliler okulunda herkes görme engelli ama burada farklı. Başladığımda korkularıma odaklandığının farkına vardım. O dönemdeki arkadaşlarım şimdi benim gerçek dostlarım. O zaman öğretmenlerimden biri bana önyargı ile yaklaştı. Biz ne yapabiliriz diye sormaya başladı? Önyargı ile “Sen matematiği yapamazsın! Sakın matematik seçme. Sen sözel bölümü seç,” dediler. Ama ben Türkçe-Matematik bölümünü seçtim. Bir öğretmenim ise anneme gidip, “Benim oğlum liseyi kazanamadı, seviyesi düşük bir liseyi kazandı. Ama senin kızınız iyi bir puan yaptı.” dedi. Sınavlarda beni arkadaşlarımla birlikte almayan, daha sonra alan öğretmenlerim de oldu. Ama bunun yanı sıra çok pozitif yaklaşan, “senin özgüvenini kaybetmeni istemiyoruz” diyen öğretmenlerim de oldu. Matematikte yetişemediğim yerlerde benim yazmamı bekleyen öğretmenlerim oldu. Arkadaşlarım ders notlarını benimle paylaştılar. Tahtada yazılı olanları bana sesli olarak yazdıran arkadaşlarım da oldu. Birlikte çalışmalar yapıyorduk. Hatta guaj boya ile bana resim yaptıran bir öğretmenim bile oldu. Aslında bu noktada her şeyin aşılabileceğini önemli olanın duruma pozitif bakmam gerektiğinin farkına vardım. Öğretmenlerle arkadaş olarak birlikte neler yapabiliriz diye baktığımızda çok daha iyi yol kat ettiğimizi görüyoruz. Önemli olan önyargı ile yaklaşmamak gerektiğinin farkına varmaktır. Şimdiki çocuklarımız çok şanslı; kaynaştırmaya anasınıfından itibaren başlıyorlar. Çocuklarımıza daktilo, bilgisayar, baston kullanmayı öğretiyoruz. Çocuklar bu sayede daha özgüvenli büyüyorlar. Arkadaşları da onları çok küçük yaştan itibaren tanımış oluyor ve birlikte büyüyorlar. Görme engelli biri lise çağında direkt kaynaşmaya gittiğinde ne kendini ifade edebiliyor ne de arkadaşları onu kabul ediyor.

Hale BACAĞOĞLU: Derneğimiz alanında ilk ve tek. Özellikle kaynaştırma konusunda erken eğitim 2003 yılında çok yok iken son yıllarda hem Milli Eğitim’in yaptığı çalışmalar hem de sivil toplumun çalışmaları ile erken eğitim daha hız kazandı. Ama kaynaştırma maalesef hala istediğimiz noktaya gelmiş değil. Derneğe başvuran çocukları eğer farklı bir engeli yok ise direkt üç yaşından itibaren kaynaştırma eğitimine yönlendiriyoruz. 1998 yılında ilk kaynaştırma öğrencimiz okula gitmişti. Daha sonra ise Duygu okula gitti. Bunun arkasından da peşpeşe devamı gelmeye başladı. Ben o yıllarda birebir okul müdürleri ile görüşüyordum. Çünkü aileleri hayal kırıklığına uğratmadan önce tepkileri ben almak istiyordum. Önyargı önce yöneticilerden, müdürlerden geliyordu. “Biz bu çocuklarla nasıl yapacağız?” gibi yorumlarda bulunuyorlardı. Tabii ki çok yardımsever öğretmenler ile de karşılaştık. “Çocuklarımızı kabul ediyoruz” deyip benimseyen öğretmenler de oldu. Önyargılar hala daha devam etmekte. Bu son yıllarda özel eğitim projesinde bakanlıkta çalışırken fark ettik ki artık öğretmenlerimiz, “Biz bilmiyoruz, bize yol gösterirseniz yaparız.” demeye başladılar. Bu da bizim için büyük bir aşama. Ama dediğim gibi hala istediğimiz noktada değiliz. Okullarda bazı konularda direnişle karşılaşabiliyoruz. İlk tepki, “Bu çocukların okulu var. Niye burası?” gibi. Özellikle İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük illerde bu problemi daha çok yaşıyoruz. Küçük illerde daha kolay sahipleniyorlar. Başka illerden de gelen çocuklarımız oluyor. İzmir, İzmit,

Adapazarı, Samsun gibi ve biz bu çocuklarımızı da kaynaşma eğitimi için okullara yerleştiriyoruz.

Duygu KAYAMAN : Bunlardan güzel meyveler de alıyoruz. Bir tanesi Bursa'da Fen Lisesi'ni kazanan bir öğrencimiz oldu. Şu an Fen Lisesi son sınıfta. Çok güzel üniversiteleri kazanan öğrenciler de var.

Dr.Jale ONUR: Aslında sizlere sormak istediğimiz çok soru var. Ancak zamanımız kısıtlı. Bu sebeple son bir soru sormak istiyorum. Merkezinizde sizi ziyaret ettim. Sadece görme engelliler değil, başka engellilere de el atmışsınız. Onlara da yardım etmeye çalışıyorsunuz. Bu çok güzel ve siz az önce bir şey söylediniz. “Öğretmenler bize yol gösterin diyorlar.” dediniz. Öğretmenlerin bu konuda ne yapacağını bilmesi konusunda yaptığınız bir çalışma var mı?

Hale BACAKOĞLU: İki taraflı çalışmalar devam ediyor. Hizmetiçi eğitimle, özel eğitim konusunda bilgilendiriyoruz. Şu anda bütün Türkiye genelinde özel eğitime ve kaynaştırmaya gelen çocuklara yönelik özellikle öğretmenlere bilgilendirmeler yapılıyor. Öğretmenlerimize yönelik kurslar ve seminerler veriliyor. Buna isteyen herkes katılabilir. Özel okulları da bu proje kapsamına dahil etmiştik. Hatta birer ikişer özel okul katılmıştı ve öğretmenlere bilgilendirme seminerleri vermiştik. Öncelikle alanında tutum değiştirme ile başarabiliyoruz. Bu da öncelikle bilinçli eğitimle ve deneyerek, yaşayarak oluyor. Bazen bire bir çocukla çalışırken tıkdıkları yerde bize danışıyorlar ve daha hızlı yol kat ediyorlar. Dediğim gibi önce eğitim gerekiyor ama birebir çalışma ve uygulama da gerekiyor.

Dr.Jale ONUR: Sanırım, bizler de bu seminerlerimizde böyle çalıştaylar ekleyerek özel okullarda yol alınmasına yardımcı olabiliriz. Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı? Artık bize ayrılan vaktin sonuna geldik.

Hale BACAKOĞLU: Özel okullarda kaynaştırma ile ilgili özel eğitim öğretmenleri görevlendirilebilir. Devlet okullarında rehberlik tarafından görevlendirilen gezici öğretmen kitlelerine ulaşılabilir. Bazı pilot okullarda bu uygulanmaya başlandı. Okullarda kaynaştırmanın başarılı olabilmesi için destek odasının açılması önemli. Bu bütün okullar için geçerli. Özel okullarda da öyle bir sistem oturtulursa çocuklara gerekli durumlarda burada birebir ders verilmesini sağlamış oluruz. Bizi dinlediğiniz için teşekkür ediyoruz.

Duygu KAYAMAN: Ben çok sevdiğim bir söz ile konuşmamızı bitirmek istiyorum. Atatürk'e sormuşlar, “Başarı reçeteniz nedir?” diye.

“Hayal ettim. Hayalimin önündeki engelleri tespit ettim. Engelleri kaldırdığımda hayalim kendiliğinden gerçekleşti,” demiş. Ben de hayallerinizin önündeki engelleri kaldıracağınıza inanıyor, çok teşekkür ediyorum.

EĞİTİMDE OLUMLU YAKLAŞIM: ETKİLERİ ve ÖNEMİ

VI.PANEL

➤ **MINDFULNESS: ÖNCE KENDİ PRATİĞİM**

Sinem Aksay SABAH

Mindfulness Türkiye Kurucusu ve Eğitmen

➤ **OYUN VE OYUNLAŞTIRMA**

Yrd. Doç. Dr. Yavuz SAMUR

Bahçeşehir Üniversitesi

Sinem Aksay SABAH

Mindfulness Türkiye Kurucusu ve Eğitmen

MINDFULNESS: ÖNCE KENDİ PRATİĞİM

Çocuklar ile kurulan iletişimde yapıcı davranışın önemi kuşkusuz ki çok büyük. Çocuklar ile yakın temasta olan kişiler genellikle bununla ilgili kendilerini en iyi şekilde yetiştirmek isterler; eğitimler alırlar, kitaplar okurlar. Hatta çoğu kez bu yolda çocuklara sınır çizmek zorlaşır. Çocuklara sabır göstermek, onlara kendileri olmaları için yeterli alanı tanımak, potansiyellerini gerçekleştirmeleri için destek olmak, her daim onların isteklerine ve hislerine saygı göstermek. Bunlar pek tabi çocuklarımızı destekleyen yaklaşımlar. Peki ya biz? Bizden birçok yönden o kadar farklılar ki, onlar ile sürekli diyalog halinde olmak bizi nasıl etkiliyor? Çoğu zaman onlar için müthiş fedakârlıklar yapan ve çok hassasiyetle yaklaştıkları çocuklarını eğitimcilere teslim eden veliler ile sürekli diyalog halinde olmak bizi nasıl etkiliyor? Bir örnek olarak iletişimde olduğumuz çocuğa gösterebileceğimiz en olumlu davranışlardan sabırlı olma halini düşünelim, sabır gösterirken bize neler olduğuna bakalım. Ancak önce mindfulness'in tanımına bir bakalım.

Mindfulness, yaşadığın şu anda kendinde ve etrafında gerçekleşenleri olabildiğince oldukları gibi fark etmektir, an be an. Zihninden geçen düşünceleri görmek, yaşadığın duyguları, vücudundaki hisleri oldukları gibi algılamak ve normalde yaptığın gibi gerçekleşenleri isimlendirmedeğin ve yargılamadığın için tepki vermeden onlarla kalabilmektir. İlişkide olduğumuz her şeyle (örneğin: kendimiz, işimiz, eşimiz, çocuklar, beslenme, spor) zihnin yapma halinde etkileşiriz. “Zihnin yapma hali, içinde bulunduğumuz durum hakkında düşünme, analiz etme, anlama ve muhakeme gibi bilişsel süreçleri içerir. Esasında bizim bir alternatif kapasitemiz daha var o da zihnin olma hali. Bir bakıma, biz bu alternatif kapasitemizle tüm hayatımız boyunca iç içe yaşamışızdır. Zihnimizin yapma halinin gölgesi altında kalan bu yeteneğimiz, eleştirel düşünme tarzıyla değil, uyanık olma yoluyla işler. Zihnin olma hali, yapma halinden çok daha farklı bir anlama ve kavrama yoludur. Zihnin olma hali, yapma halinin yarattığı sorunların bir panzehiridir.”*

Peki ben en olumlu davranışlardan olan sabrı gösterirken bana neler oluyor? Bu herkesin yapamadığı, eğitimcilerin seneler içerisinde geliştirerek güçlendirdikleri sabır kasını kullanırken iç dünyalarında neler oluyor? Beyninin olma halini mi, yapma halini mi kullanıyorlar?

Çocuklar ile tüm gün beraber olmak, onlara sabırla, şefkatle yaklaşmak bizde bütün bir günün sonunda strese neden olabilir. Eğer pozitif davranış gösterme zorunluluğu o anda bizde strese neden olmuşsa, bizim bu strese nasıl tepki verdiğimiz çok önemlidir. Çünkü tahmin edin genelde bu durumlarda nasıl tepki

veririz. Ne için olur ise olsun, strese verdiğimiz tepki üç şekildedir; savaş, kaç ve don. Ya bizde stres yaratan durum ile savaşıyoruz ya ondan kaçıyoruz ya da donar kalırız. İşte bu tepkilerden hangisini verirsek verelim bizim üzerimizde farklı etkileri olur.

Bizim hayatımızda olanlara, hoşumuza gitsin veya gitmesin, karşı gösterdiğimiz tepkilerin; düşüncelerimize, davranışlarımıza, duygularımıza ve bedendeki hislere etkileri olur ve tabi bunlar da genel iyi olma halimizi etkiler. Hayatımızda olanlara karşı tepki göstermek yerine en başta bahsettiğim gibi alternatif bir yaklaşım mümkün. Bu da yanıt verme lüksü, işte bu tepki yerine yanıt verebilmek zihnimizin olma halinden gelir. Tepki göstermek yerine, olanla kalabilmek, olana karşı merak duyabilmek, olanı yargılamadan kabul etmek, olanın yeterli olduğunu düşünmek hep bu olma halinin özellikleridir. Bu şekilde tüm ilişkilerimizin dönüşümüne, bir yerde hayatımızın dönüşümüne neden olabilir. Olma hali ile sergilenen sabır bizim iyi olma halimizi olumlu destekler, sabrı gösterdiğimiz çocuğumuz için ise paha biçilmez bir yaklaşım. Çocuğu kabul eden, ona saygı duyan, onun merakını tetikleyen, onu besleyen bir yaklaşım.

Peki bu olma haline nasıl gelebiliriz? Bu pek o kadar kolay bir şey değil. Belki birçok kişisel gelişim kitabı okuduk. Okurken şahane, motiveyiz, kesin yapacağız yazılanları. Ancak ya kitap bitince, raftaki yerine ☺ İşte mindfulness, bugüne kadar kişisel gelişim kitaplarının, anda olmanın önemini anlatan tüm içeriğin, sahip olmadığı bir şeye sahip. O da bunu nasıl hayatıma sokabilirimin cevabı. Mindfulness pratiklerini yaparak! Her gün, sabırla, güvenle, merakla, şefkatle. Olma halini hayatımızda yaygınlaştırmak istiyorsak mindfulness pratiğimiz olmalı. Aynı fit bir beden için spor alışkanlığına sahip olmak gibi. Bunu elde etmenin en destekleyici yolu ise 8 haftalık mindfulness eğitimleri. Bu eğitimlerin desteği ile bir kişisel bir pratiğe sahip olmak ve mindfulness'ın bizim üzerimizde bilimsel kanıta dayalı faydalarından yararlanmak mümkün.

* İyi hissetme sanatı; Mark Williams, John Teasdale, Zindel Segal ve Jon Kabat-Zinn

Yrd. Doç. Dr. Yavuz SAMUR
Bahçeşehir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi

EĞİTİMDE OYUN, OYUNLAŞTIRMA VE EĞİTSEL OYUN TASARIMI

Merhaba. Sizlerle bana ayrılan süre içerisinde (20 dakikada) eğitsel oyun tasarlatmayı düşünüyorum. Yani sizin hâlihazırda bir kazanım belirleyip eğitsel oyun dediğimiz bir tasarım belirlemenizi isteyeceğim. Şimdi size bahsedeceğim konu oyun elementleri. Daha sonra oyunlaştırmadan bahsedeceğim. Sonrasında da sizlere derslerinizde kullanabileceğiniz oyun örnekleri vereceğim. Bunlar dijital oyun örnekleri olacak ve sonrasında da sizlerin nasıl eğitsel oyun tasarlayacağınız hakkında bilgi ve yöntemler göstereceğim. İlk olarak oyun örneklerinden başlamak istiyorum. Bundan sınıf öğretmenleri ve okul öncesi öğretmenlerinin çok faydalanacağını düşünüyorum. Şimdi sizlere oyunlardan resimler göstereceğim buradaki oyun elementlerini size sormak istiyorum. Yani burada göreceğiniz oyunda hangi oyun elementleri var?

Oyun elementi dediğimde de şunu söylemek istiyorum. Mesela körebe oyunu; bu oyunu eğlenceli ve zor yapan, oyun içerisinde ne var?

E s k i d e n ...

- ☒ A z m ı k ö r e b e o l d u k ?
- ✓ M e r a k
- ✓ E n g e l
- ✓ H e d e f
- ✓ R e k a b
- ✓ E ğ l e n c

- Gözün kapalı olması var.

Bu ne oluşturuyor?

- Merak ve bilinmezlik.

Burada “merak” bir oyun elementidir. “Risk” bir oyun elementidir. Kazanma, kaybetme duygusu var. Aynı zamanda bu oyun içerisinde 3 boyutlu harita kullanma becerisi var. Yani gözü kapalı iken “ben şu anda şu kısımdayım,

buradayım” gibi yöntemler izliyorsunuz. Ayrıca rekabet ve eğlence var. Evet bu saydıklarımız hep oyun elementleridir. Bu resimde ise;

E s k i d e n ...

☑ Az mı saklandı ?

✓ Merak

✓ Bilinmezlik

✓ Hızlı hareket

✓ Süre

✓ ...

Bu oyunlarda aslında oyun elementleri oyunu oluşturmaktadır. Bu oyunun içerisinde oyun elementi olarak “strateji, kural, hedef, hız, hareket, engel” var ayrıca “merak, bilinmezlik, hızlı hareket etmek” de var.

Bir diğer oyun yağ satarım bal satarım;

E s k i d e n ...

☑ Az mı yağ sattık , bal
sattık ?

Bu oyunda da “bilinmezlik” elementi var. Bilinmezlik, merakı oluşturur ve çok güçlü bir oyun elementidir.

Seksek oyununu incelediğimizde ise; “el-göz koordinasyonu ile hedef” var. Aslında burada “nişan alma ve hedefi tutturma” var. Buna oyun mekaniği diyoruz. Bir fiil olması lazım ve o fiilin eğlenceli olması lazım. Buradaki eğlenceli eylem ise bir hedefin olması ve o hedefe taşı atıyoruz. Bu oyundan mekaniğini çıkardığımız zaman oyun hiç bir anlam ifade etmez. Bu oyunda diğer oyunlarda olmayan farklı bir oyun elementi var o da “seviye”dir.

Mesela bir diğer oyun Beştaş;

B a k a l ı m h a t ı r l a y a c a k
m i s i n i z ?

Burada da “seviye” var. Yani “level atlama, hızlı hareket etme ve koordinasyon” var.

Bir diğer oyunumuz takım oyunu olan taş dizme, 2 grup oluşur, gruplardan biri taşı dizmeye çalışırken diğer grup 9 taşın dizilmesini engeller ve taş dizildikten sonra diğer grup hedef alarak taşları düşürmeye çalışır. Burada “takım ruhu ile birliktelik” var. “Hedef alma ve strateji” var.

Bir diğer oyunumuz sınıflarda oynanan vazgeçilmez oyunlarımızdan biri aç kapıyı bezirgan başı oyunu. Yine bu oyunda “bilinmezlik yani şans” var. “Tahmin etme, tekerleme, seçme” var.

Yakar top oyununda; topu havada yakaladığımız zaman ya bonus elde etme hakkı alıyorduk ya ekstra can ya da dışardan başka bir arkadaşını oyuna dahil etme imkânı veriliyordu. Yani burada en önemli şey “ya kendini düşünüyorsun bonusu kendin için kullanıyorsun ya da sana bu bonus seçim hakkı veriyor.” “Bir arkadaşını seçiyorsun”, bu çok önemli bir oyun elementidir.

Misket oyunu var burada yine diğerlerinden farklı bir element olan “biriktirme” elementi var. Evet bu oyunların birçoğunu sizler de mutlaka oynatıyorsunuzdur.

Gerçekten bunları derslerde kullanmak güzel. Çocuklarla oyunları derslere yönelik oynadığınızda kalıcılığı ve eğlenceyle derse katılımı daha fazla sağlamış olursunuz.

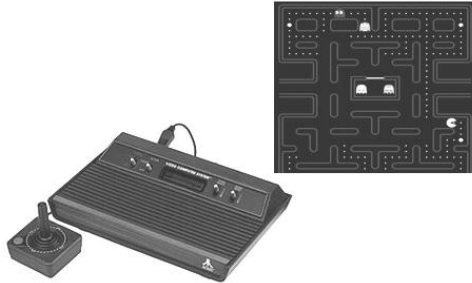

Mesela matematik dersinde çocuk 20 ile oluşabilecek bütün çarpım sayılarını oyun halinde nişan alarak eğlenip oynayıp öğrenebilir.

Bizim bütün meselemiz oyunlar hangi kavramlar ve kazanımlar ile birleştirilip kullanılabilir? Bunu yapabildiğimiz zaman bütün oynayarak öğrenme meselesi yerleşmiş olacak.

Biraz daha oyunlarımızdan bahsedecek olursak adam asmaca, isim şehir oyunları, sos oyunları, solo test oyunları vardı. Sonrasında bu oyunlar tabi ki günümüze uyarlayıp dijitalleşmeye başladı.

Sonra sonra ...

Play Station tabletlerdeki oyunlar sonrasında artırılmış gerçeklik oyunları mesela Pokemon oyunu sonrasında da yavaş yavaş gelecek olan sanal gerçeklik. Bunları önümüzdeki 5 ila 10 yıl arası içerisinde göreceğiz. Eğitim açısından sanal gerçeklik adına çok güzel şeyler olacağını düşünüyorum. Mesela hiç olamadığınız bir ortamda ya da çok olmak istediğiniz bir ortamda olabileceksiniz. Mesela sosyal bilgiler dersinde İstanbul fethedilirken Fatih ile beraber İstanbul'u fethediyor olacaksınız.

VR Oyunları: FSM ile İstanbul'un Fethi

Yani o süreci birlikte yaşayacaksınız ya da Hazerfen ile Galata'dan Üsküdar'a uçuyor olacaksınız. Kinect oyunları var. Bunlar sınıf içerisinde fiziksel olarak oynayabileceğiniz oyunlar.

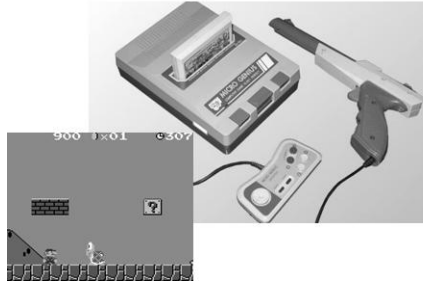
Kinect Oyunları

Evet az önce konuştuğumuz gibi bu gösterdiğimiz oyunların hepsinin bazı özellikleri var oyunu oyun yapan birçok element saydık. Kişiyi sürekli oyuna bağlayan şeyler bu oyun elementleridir. Oyun tasarımcıları bu elementleri (özellikle dijital oyun tasarımcıları) son 40 yıldır bunların üzerine detaylı bir şekilde emek sarf ederek ciddi anlamda konu üzerine çalışarak, çocukları, gençleri, yetişkinleri nasıl daha fazla bilgisayar karşısında tutup bu oyunları daha fazla oynatabiliriz diye araştırıp çalışmaya devam ediyorlar ve çok da başarılılar. Günümüzde oyun sektörü sinema sektörünü geçmiş ve oyun sektörünün kazancı çok daha üst seviyelere çıkmıştır. Bunlar bizim özelliklerimizden kaynaklı bu oynadığımız dijital oyunlar ileride çok daha fazla vaktimizi alacak. Evet maalesef bu kaçınılmaz bir gerçektir. Haliyle bu çocuklar sınıflarda da oyun olsun istiyorlar ve evde ya da sokakta oyun oynayamayan çocuklar haklılar.

Çok karıştırılan iki kavramla ilgili bir ayrım yapmamız gerekiyor. Bunlardan birisi Game diğeri de "Play". Bunun ayrımı ise "Play"de amaçsız hedefsiz oyun vardır yani size bir balon veriyorum ve siz o balonla öylece oynuyorsunuz. Ancak "Game"de ise size diyorum ki "arkadaşlar şimdi bir balon vereceğim, bu balonu 5 dakika boyunca yere düşürmeden zıplatarak havada tutmaya çalışın." İşte bunda bir hedef var. Buna da "Game" diyoruz.

S o n r a ?

S o n r a ?

TDK'nın tanımına baktığımızda "Play" uzak bir amaca ya da ileriye yönelik bir memnunluk duygusu ile ilişkisi olmayan amacı özünde bulunan zevk verici herhangi bir etkinlik olarak tanımlanmaktadır. Ama oyun ise en azından mekanik ile az önce söylediğimiz gibi ateş etme, nişan alma gibi mekanikle çevrilmiş belli bir kuralları olan amacı ve amaçlar doğrultusunda gerçekleşen, mücadele doğrultusunda ölçülebilir sonucu olan oyunlara "game" diyoruz.

Peki o halde "Oyunlaştırma" nedir? Sunumun başından beri saydığımız oyun elementlerini, oyun olmayan bir yerde kullanıyorsak ve ortada bir "Game" yoksa ama oyun elementleri var ise o zaman oyunlaştırma oluyor.

Peki bu oyun elementlerinden hangileri en çok eğitimde kullanılabilir?

Mücadele, yeniden yapma, geri bildirim, yeniden yapma hakkı vermek çok önemlidir. Örnek verecek olursak sizlerle basit bir oyunlaştırma yapalım. 10 saniye içerisinde kâğıtlarınıza "U" harfi ile başlayan 3 adet ülke ismi yazmanızı istiyorum.

Evet, kimler yazabildi? Aranızda 4 adet ülke yazabilen var mı? Sizlerle küçük bir oyunlaştırma yapmış olduk. Kural, zaman, heyecan, gibi oyun elementlerini kullandık. Ancak bu bir oyun değildi. Sizler bu oyunu oynadık zannederken ben sizlerin kafanızı karıştırmak için süreç içerisinde sizlere engeller sundum "U" harfi yerine Yugoslavya dedim. Bu düşünmenizi engelleyecek bir unsurdur. Kural, zaman, heyecan bunu yaşadığınız. Aslında bir oyun oynamadık oyun elementlerini kullandık. Merak, hırs, zaman, rekabet ettiğiniz birbirinizle bunların içerisinde bir tane oyun elementi vardı. Bunu fark ettiniz mi? Merak ediyorum. Sizlere engel sundum. Yunanistan dedim sizin kafanızı karıştırmak için Süper Mario'daki Kaplumbağa gibi kafanızı karıştırdım. Engel olmayınca olmuyor, eğlenceli hale getiriyor ve sınıf olarak düşünürsek bu süreçte sınıf çok sessizdi. Herkes dikkat kesilmiş dikkatle bizi dinlesin merak etsin istiyoruz. Bunu elde etmiş olduk buradaki engel ile oyunlaştırma yapmış olduk. Tabii ki her şeyi oyunlaştırmaya dönüştürün demiyoruz. Arkasından ödül verin demiyoruz. Ödül aynı zamanda bir oyun elementidir bu bazen ceza olarak da kullanılabilir. Diyelim ki üç tane "Y" harfi ile başlayan ülkeleri kimler buldu ve bulana şu ödülü vereceğim dediğimizde ödül kullanmış oluyorsunuz. Ancak ödül bağımlılığı oluşabilir her sınavdan ya da her oyunlaştırmadan sonra ödül bekleyebilirler. *Ödül bizim için yanlış bir araçtır oyunlaştırmada da ödül odaklı olmayalım daha çok geri bildirim verelim. Teşvik edici olalım daha iyisini yapmasını sağlamaya çalışalım. Benim burada vereceğim en önemli mesaj budur.*

Şimdi size bazı örnekler vermek istiyorum. Mesela oyunlaştırma ile ilgili trafik kurallarına uyum. Siz de kendi okulunuzda bunu kullanabilirsiniz. Mesela burada tam tersi olarak kullanılmış bir oyunlaştırma var. 50 ile gidilecek bir yer burada bir ödül koyuyorlar. 50 ile gidenlerin evine bir Milli Piyango gönderiyorlar. Dolayısıyla insanlar ödülü alabilmek için hep 50'nin altında gidiyorlar. Oyunlaştırma bir motivasyon aracıdır ve siz motive etmek istediğiniz

davranışı oyunlaştırırsınız. Bu yüzden dikkatli olmak lazım. Mesela başka bir oyunlaştırma örneği; İnsanlar çöplerini atıyorlar bir ışık yanıyor ve çöp atma fiilini eğlenceli hale çevirerek puan kazanıyor, en yüksek puanı kazanan kişiye ödül var. Dolayısıyla insanlar ışığı yakmak puanı kazanmak için tüm çöplerini buraya atıyorlar.

İyi örneklerden - I

İyi örneklerden - II

En yüksek puanı almak istiyorlar yine sağlık anlamında 10 tane squat yap ücretsiz tren bileti kazan gibi örnekler var. Oyunlaştırmanın en temeli nerede biliyor musunuz? Biraz geriye gittiğimizde gazeteler bize zamanında çok kupon toplattırdılar, çok eskilerde hatta araba verdikleri de vardı. Bakın bize burada bir davranışı pekiştirme, motive etme yönünde yani gazeteyi satın aldirmek okumak anlamında bizleri teşvik ettiler. Biz de o kuponları biriktirmek için bu

oyunlaştırmamızın içine dâhil olduk. Evet, sizlere örnekleri hep gerçek hayattan veriyorum ama bizler bunu eğitimde nasıl yapabiliriz?

Diğer Örnekler

- ☑ Gazete – Kupon toplama
- ☑ Kredi Kartları – Harcama Yaptıkça Bonus Toplama
- ☑ Gözlerini telefondan ayırma – Samsung Telefon
- ☑ Duolingo – Yabancı dil öğrenme uygulaması
- ☑ VoScreen – Yabancı dil pratik uygulaması
- ☑ Khan Academy
- ☑ FitWell – sağlık uygulaması
- ☑ Xbox Live— achievements, leaderboards
- ☑ Foursquare— badges, rewards
- ☑ LinkedIn— progress bar
- ☑ CaptainUp – websiteleri için
- ☑ Starbucks— leveling, rewards
- ☑ Nike— achievements, badges, challenges, rewards
- ☑ Turkish Airlines— progress bar – Miles & Smiles

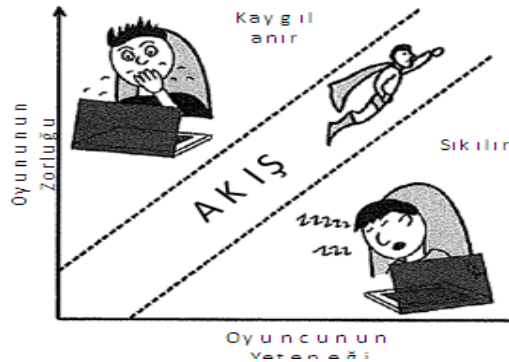
Bunu düşünün istiyorum. Sizler sürekli bir şey yapıyorsunuz aslında ama bunlar çocuklar için bir değer teşkil etmiyor olabilir. O yüzden düzenli yaptığınız şeyleri düşünün ve bunların hepsinin sonucunda bir değer elde etmeniz gerektiğini düşünün ve bu anlamda ilerleyin. Gerçekten bir davranışı ciddi anlamda pekiştiriyor. Evet tekrar oyun elementlerine geri dönecek olursak. Sanal para, zorluklar, rozetler dediğim gibi “Azı karar çoğu zarar” çok olmadığı müddetçe ölçüsünde kullandığınız zaman daha çok geri bildirim kullandığınızda daha faydalı olacaktır.

Mesela başarılı olan kişi art arda başarısını devam ettirirse onu ödüllendirmek daha çok teşvik edici olacaktır ya da belli bir seviyeye gelmiş bir öğrenciye başka bir hak vermek gibi yöntemler seçebilirsiniz. Her çocuğa ve her yaşa hitap eden rozetler var bizler bunları kullanıyoruz ama çocuklar ben bunu alamadım. Neden bana verilmedi gibi üzücü sonuçlar verebiliyor sonucunda sıkıntılı sızlanmalara sebep olabilir. Bu yüzden dediğim gibi her zaman daha dikkatli ödül sistemini kullanmalıyız.

Mesela burada sizin kullanmak isteyeceğiniz seviyeler var. Bunları kullanalım bütün bilgisayar destekli öğretimde de çok fazla tam öğrenmede de kullanılan bir şey seviye iyi bir motivasyon aracıdır. Bir ödül değildir, dışsal bir motivasyon değildir ama içsel olarak çocuğu motive edebilir. Sen artık şu seviyedesin gibi bu şekilde yaklaşmak daha doğru olabilir. Mesela bir oyuncunun yeteneği vardır, bir de oyunun zorluğu vardır. Bunu bir de bu şekilde düşünün çocuğun bir yeteneği vardır bir de verdiğimiz ödevin zorluğu vardır. Eğer oyuncunun yeteneğinin çok altında olur ise çocuk sıkılır. Eğer görevin kendisi çok zor olursa çocuk yapamıyorum diye kaygılanır. Dolayısıyla ikisinin ortasını vermeliyiz ki çocuk akışa geçmeli.

P e k i , b u i ŝ i n t e o r i s i n e ,
n e y e d i k k a t e t m e k
g e r e k i r ?

Bizler çocuklara ille de yardımla yapılacak şeyler vermemeliyiz. Belki biraz yardım ile yapılacak çocuğa hitap edecek yeteneğine hitap edecek tarzda görevler vermeliyiz. Aslında farklı alandaki hocalar, akademisyenler hep çocuğun yapabileceğinin bir kademe üstünde ver derler ya da onu çok zorlayacak görevler verme derler.

Şimdi liderlik tablosuna gelmek istiyorum. Bu liderlik tablosunda şöyle bir sıkıntımız var. Evet bu liderlik tablosunu kullananlar var. Resimde gördüğümüz gibi bu tablonun üstünde ilk 3, ilk 5 için her şey harika ancak diyelim ki sınıf 20 kişilik en dipteki Ali bitmiş durumda olur. Bu yüzden ilk üçü verebiliriz ancak bundan sonrasını liderlik tablosunda göstermemek çok daha mantıklı olacaktır. Pedagojik açıdan uygun değildir. Bizim sistemimizde var olan puan sistemi bu da bir oyun elementidir ama oyun açısından kullanılabilir güzel bir şeydir. En azından çocuk bu puanları biriktiriyor sonrasında belli bir seviye üzerine çıktığında artık sen yaptın diyebiliyorsunuz.

Çocuklara içsel motivasyon yaşatmak çok önemli. Biz aslında bir şeyi yaparken içsel motive olduğumuz için yapıyoruz. Diyelim ki ödev, çocuk ödevi niye yapmak ister? Aslında istemez ama puan kazanmak için yapmalısın dersden dışsal motivasyon ile yapar. Ancak çocuk “bu benim sorumluluğum ve bu benim öğrenmeye yardımcı olan bir şey” diye düşünür ise içsel motive ile ödevini yapar. Bu benim tekrar etmeye yardımcı olan bir şey diye düşünmeli. Eğer çocuğa bu içsel motiveyi verebilirsene bir öğretmen için bundan daha güzel bir ödül olamaz.

Ancak bazen ödevini yapmadıkları zaman öğretmenler çocuklara ceza veriyorlar. Sen bu teneffüs dışarı çıkamazsın, oturup ödevini yapacaksın diyorlar. Bu bir tür ceza çocuğun teneffüs hakkını elinden alıyorsunuz. Diğer yandan da öğretmenlerimiz de diyor ki “çocuk sorumluluğunu yerine getirmiyor ise bunun sonucuna katlanmalı.” Evet biz ceza sistemini kullanmıyoruz, kullanılmasını istemiyoruz.

Ancak bir kaç türde ceza vardır. Mümkün olduğunca cezadan kaçınılıp çocuğun içsel motivasyonunu sağlayacak adımlar atmak gerekiyor. Şimdi burada da bir hocamız farklı bir yöntem kullanmış diyor ki, “Stuff Access Power ve Statü”. Bu hocamızın yöntemi 4 aşamadan oluşuyor. Bu yine dışsal motivasyondur. Ama dışsal motivasyonun nasıl güzel gösterildiğinin örneğidir. Bu çocuğa ödevini yaptıktan sonra aferin al sana bir rozet deyip ona bir eşya verdiğimizde ya da bir çikolata verdiğimizde sürekli aynı şeyi almaktan sıkılıyor ve ben bunu sevmiyorum zaten diyor. Ancak çocuğa güç vermiş olursanız, yetki vererseniz bundan sonra ödevleri sen kontrol edeceksin dersiniz bu birinci adım power çocuğa uzun süreli değil ama kısa süreli olarak bunu ödül olarak vermek onu içsel anlamda motive edebilir. Erişim adımına baktığımızda bu herkesin erişemediği bir haktır herkesin ulaşamadığı bir haktır. Mesela öğretmenler odasına giriş, hani günlük yaşamda herkesin giremediği bir VIP mekanlar vardır.

Onun eğitimdeki versiyonunu düşünün öğretmenler odasına girebildiğini düşünün ya da okulda asansörü kullanma hakkı verebilirsiniz. Öğretmenle birlikte yemek yeme imkanı verebilirsiniz. Bu çok büyük bir erişim olmuş olur. Statü ise daha uzun süreli bir görevdir. Eskiden olduğu gibi Kızılay Kolu, Spor Kolu, Yeşilay Kolu önceden bunlar vardı. Sınıf başkanı, seviye, rütbe gibi çocuğa statü verebilirsiniz.

Ayrıca içsel motivasyon için bir olayı hikayeye dönüştürebilirsiniz. Mesela Endermen Zombi bunlardan birinin zor durumda olduğunu ve kurtarılması gerektiğini söyleyerek vereceğiniz görevi hikayeleştirmeniz çocuğu içsel anlamda motive edebilir. Kollektif bir şekilde bunu tamamlamak için çocuk uğraşabiliyor. Az önce söylediğimiz gibi zaman-süre oyunlaştırmanın içerisinde olması gerekiyor. Ayrıca en önemlilerinden bir tanesi de sorun bizler bir çocuğa bir oyun ya da sunum verirken bunu onlara sorunsuz veriyoruz. Ama engel koyduğumuz zaman sorun koyduğumuz zaman daha eğlenceli hale geliyor. Çocuklara bu sorunları halledebilmeleri için ikinci bir şans vermeniz gerekmektedir ve sonrasında da onları mutlaka geri bildirimle desteklemelisiniz. İlerleme çubuğu ile seviyelerinden yararlanın öğrenciye güç ya da seçenek vermelisiniz tüm sınıf odaklı başarı için çabalamalısınız. Teknolojiden gerçek anlamda yararlanmalısınız.

Size bazı oyunlaştırma örnekleri vereceğim. Mesela Khan Academy' nin birçok videosu var burada birçok seviyeler var. Televizyonlarda olan Büyük Risk oyunu gibi bunu sınıflarımızda yapabilirsiniz. Matematikle alakalı Math Fight gibi bir sürü oyunlaştırma aracı var. Yine Türk öğrencilerinin geliştirdiği VoScreen uygulaması tamamen öğretmene göre tasarlanmış bir program diğer tüm saydığım; Duolingo gibi yabancı amaçlı programlanmış seviyeleri olan güzel bir program bunu da kullanabilirsiniz.

Class Dojo diye bir program var. Burada öğretmenler çocuklara puanlar veriyorlar. Çocuk öğretmene soru sorduğu zaman öğretmen ona puan veriyor. Çocuk sadece puan almak için öğretmene soru sorar hale gelebiliyor, öğretmenin öğrenci ile öğretmenin okulun velisi ile etkileşimi için iyi bir program ancak bu Class Dojo programında çocuk ödev yaparsa artı, ödevini yapmaz ise eksi puan alıyor. Bu sefer çocuk ödevini Class Dojo da eksi almamak için yapar hale geliyor. Dolayısıyla ben daha çok kısa vadeli oyunlaştırmaları seviyorum. Az önce yaptığımız gibi çok kısa oyunlaştırma yaptık ve bitti. Bu noktada yapanların deneyimleri tabi ki önemli. Aranızda bunları deneyimleyenler de mutlaka vardır. Dolayısıyla önerilerimiz var bizim kısa vadede daha çok etkili olduğunu düşündüğümüzü de aktarabilirim. Evet, uzun vadede de yapılabilir burada kullandığımız oyun elementleri bir yöntemi de destekler.

Oyunlardaki bir diğer element ise “seviye”. Seviyeler vardır, belli bir şey öğrenmeden bir sonraki seviyeye geçemezsin. Bunların tamamı bir yaklaşımı

hedefliyor. Şimdi oyunların sağladığı öğrenme teknikleri, yöntemler, yaklaşımlar beyin ile ilgili yapılan çalışmalar var.

Örnek eğitsel oyunlardan biraz bahsedecek olursak, Minecraft kullanabileceklerimizden bir tanesi bunun eğitsel versiyonu çıktı, öğretmenlerin yönetebilmesi için çok güzel bir sistem sunuyor ve sosyal bilgiler dersinde rahatlıkla kullanılabilir. Ortaokul öğrencileri için simcity gibi oyunlar kullanarak yararlarını görebilirsiniz. Mesela Minecraft'ta atardamar, toplardamar dersini rahatlıkla işleyip öğretebilirsiniz. Hatta DNA ve boşaltım sistemini yapabilirsiniz. Yani somut olan her şeyi burada yapabilirsiniz. Elektrik devreleri bile üretebilirsiniz.

Şimdi sizlerle grup olarak bir oyun tasarlatmak istiyorum. Sınıfta oynayabileceğimiz bir oyun oluşturmanızı istiyorum. İsterseniz bireysel olarak da oyun tasarlayabilirsiniz. Sonra sizlerden bu tasarladığınız oyunları anlatmanıza rica edeceğim. Tasarlayacağınız oyunları oyun elementleri ile tasarlamanızı istiyorum veya isterseniz sizin kendi belirleyeceğiniz elementler ile de bir oyun tasarlayabilirsiniz. Bu bir eğitsel oyun olmalıdır bunu sınıfta oynatabilmelisiniz. Ben hep şunu düşünüyorum “en iyi eğitsel oyunu öğretmen tasarlar.” Siz de bana şu anda bunu kanıtlayacaksınız.

GRUP 1: Aslında önce biz büyük bir dijital oyun tasarlayalım dedik. Büyük bir resim tasarlamaya karar verdik. Çocuk buradan bir kategori, bir puan seçiyor ve puana göre sorular çekiyor. Soru çekme aşamasında top atmaya nişan(hedef) olarak kullanabiliriz diye düşündük. Zorluğuna göre zaman kısıtlaması olur ve bu zor soruları zaman kısıtlaması ile cevaplayarak puan toplayacak. Sonra verileri sınıfta da toplamaya devam edelim diye sınıfta bir dart uygulaması yapalım dedik. Bu dart da yuvarlak karton ve içinde renkler olsun diye düşündük. En içte küçük kırmızı ve içten dışa doğru sarı, mavi gibi oluşturalım dedik. Bu renklerde zorluk seviyelerini belirliyor ve en ortadaki kırmızı en zor olanı ve bu dışa doğru zorluk seviyesi değişiyor. Çocuk yapışkan olan bu dart sistemine topu atınca yapışkan top, yapışkanlı cırtlı darta isabet edince önceden oluşturduğumuz konu ile uyarlanarak soru çekiliyor. Mesela kas ve iskelet sistemi bunun için kartlar var bu kartlar renklere göre gruplandırılmış şekilde oluyor. Kırmızı denk geldi ise ona göre kart çekecek ve buna göre belirlenen süre içerisinde yanıtlarını verecek. Ama en kolayına isabet etti ise süresi çok daha kısa olacak. Biz oyunun ismini renkli hedef olarak belirledik.

GRUP 2: Bildiğiniz gibi zaman kısıtlayıcı olarak sperro var. Bu top şeklinde ve bunun bir uygulaması var bomba gibi. Zaman kısıtlayıcı olarak bunu elinde tutuyorsun ve o zamanı belirliyor. İlk kişi elinde tutuyor ve soruyu yanıtlamaya çalışıyor. Doğru yanıtlayıp yanında ki kişiye verince puan alıyor. Bu şekilde soruyu cevaplayan sürekli bir yanındaki kişiye topu vererek bu şekilde ilerleme sağlanıyor. Soruyu cevaplayamayan kişinin elinde o top patlıyor ve o kişi oyundan eleniyor.

GRUP 3: Soyut ve somut kazanım için öğretmen her öğrenciden bir nesneyi kutunun içine bırakmasını ister. Daha sonra o nesnelerin birer soyut ve birer somut özelliğini herkes aklından düşünür. Daha sonra sınıf gruplara ayrılır ve her grubun öğrencilerinden birer kişi önce çıkar ve kutudaki nesnelerden bir tanesini kafasında belirledikten sonra belirlediği nesne için soyut ve somut bir düşünceyi belirler. Ardından birinci turda sadece soyut özellikleri söyler ve diğer grup üyeleri de o nesneyi tahmin etmeye çalışır. Burada sözlü söylemek yerine kağıtlara yazılıp öğretmende de toplanabilir. Bu birinci turu oluşturur. İkinci turda ise o kavram ile ilgili somut özellikler belirlenir. Üçüncü turda yani seviyede cümle içerisinde kullanılması istenebilir. Dördüncü seviyede de o kavram ile ilgili hikaye kurmaya yöneltilerek seviye seviye zorlaştırabilir.

Burada o kafada belirlenen nesneyi bulamayan grup oyundan elenir. İlerleyen seviyelerde de kazanan grup, elenen gruptan bir kişiyi kurtararak kendi grubuna tekrar kazandırabilir.

EĞİTİMDE OLUMLU YAKLAŞIM: ETKİLERİ ve ÖNEMİ

VII.PANEL

➤ **FARKINDALIK VE SAYGI**

Çiğdem ODABAŞI

Yaratıcı Drama, Okuma Eğitmeni, Yazar

➤ **OKUL ORTAMINDA ÇOCUKLARLA KURULAN OLUMLU İLETİŞİMİN, ONLARIN DAVRANIŞLARI ÜZERİNE ETKİSİ**

Yrd. Doç. Dr. Hatice ERGİN

İstanbul Üniversitesi

➤ **FARKLI ÖĞRENME BİÇİMLERİNİN SINIF İÇİNDEKİ ÖNEMİ**

Nilhan ESER

Psikolog

Çiğdem ODABAŞI

Yaratıcı Drama, Okuma Eğitmeni, Yazar

FARKINDALIK VE SAYGI

İletişim kavramı, kendine ve karşındakine empati ile farkındalık geliştirmen gereken bir kavram olup saygıyı, çatışmayı ve çözümü, mizahın yapılandırıcı yönünü kullanıp kişinin ve grubun kendi içindeki etkileşimini sağlayan bütünlüyci bir eylemdir.

Çalışmada, tüm başlıklara birer yaklaşım örnekleri vererek iletişim basamaklarından biri olan 'farkındalık ve saygı' konu başlığı özel olarak işlenecektir. 'Balonu havada tut' çalışması ile grup eşliğinde deneysel sürdürülerek etkileri sorgulanacaktır.

Bu çalışma ile amacımız grubun önemini fark etme, grubun güvenliğini gözetme, yanındakine alan açma, kendi alanını fark etme, balonun güvenliğini gözetme ve grupta etkileşimini izleme gibi birçok kazanıma ışık tutması hedeflenecektir.

Saygı duyma ve bekleme kavramlarının sıkça yineleneyeceği 'etkileşimli sayı sayma' egzersizi ile grupça aynı anda birbirine senkronize olarak 1'den 24'e kadar saymaları istenecektir. Grubun birbirini gözetmesi, yanındakinin kalp atışını duymayı, söz alma hakkını, varlığını, birlikteliklerini fark etmeyi, etkileşimli olarak birbirini gözetmenin aslında kendini gözetmeye giden bir yol olduğunu fark etmesi amaçlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Farkındalık, Saygı, Alan Açma, Anda Olma, Etkileşimli Oyun

GİRİŞ

Günümüzde farkındalık ve saygı kavramlarını, 'İlköğretim öğrencilerine engellilik farkındalığı ya da öz bakım becerileri farkındalığı kazandırma' gibi akademik konu başlıklarında görmekteyiz. Ayrıca gündelik söylemlerimizde yer alan; 'arkadaşına saygı duymalısın, ona vurmamalısın, ona da saygılı davranmalısın' gibi ifadelerin sık sık kullanıldığına rastlamaktayız. Kullandığımız ve duyduğumuz, hayatımızın merkezinde olan bu kavramların anlamlarını irdelemek kavramları anlamak, içselleştirmek ve doğru kullanmak açısından önemlidir.

John Kabat-Zinn farkındalık kavramını, 'yargısız bir şekilde şimdiki ana odaklanabilmek amacıyla dikkatini toplayabilmektir' (Öztekin, 2016, s.10) diye tanımlamaktadır. Yargısızlık dediğimiz, nötr halde kaldığımız an, farkındalığı çağırduğumuz andır. Farkındalık, nötr olma halindeyken yargıdan uzak, süreci sabote etmeden tam da o anda olup biteni fark ediyor olabilmekle ilgilidir. Yani andaki düşüncelerimizi, duygularımızı, içimizde olup bitenleri yargılamadan gözlemleyebilme haline işaret etmektedir. Örneğin iyi, kötü, çirkin, güzel gibi olumlu ya da olumsuz tanımlamaların olmadığı nötr bir durumdur.

Farkındalık, ayrıca psikoterapi içerisinde otuz yıla yakın bir süredir, düşünce, duygu ve beden duyularına belli bir şekilde odaklanmayı amaçlayan bir psikoterapi yöntemi olarak kullanılmaktadır. Bu da farkındalık kavramının sağaltımdaki önemlilik derecesini göstermektedir.

Farkındalığın sürekli bir şekilde çalışılmasının etkileri şunlardır: İçgörü, huzur, içsel bir barış hali, rahatlık, duygu ve düşüncelerin yönetilme becerisinin iyileşmesi ve yeni deneyimler için açık olma hali. Bu sayede yerleşmiş ve bizi otomatik olarak yöneten belli kalıplardan kurtulur ve dünyayı daha tam ve geniş bir perspektiften kavrayabiliriz. (Hasanoğlu, 2015, Radikal Gazetesi)

Farkındalıkla birlikte gelişen saygı kavramı ise TDK'ye göre; değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet anlamına gelir. Ayrıca, başkalarını rahatsız etmekten çekinme duygusu anlamında da kullanılır (TDK, 2016).

Bu tanımlardan yola çıktığımızda saygı ve farkındalık kavramlarının birbirinden bağımsız olmadığını görmekteyiz. Peki, pek çok yerde karşımıza çıkan bu kavramların sürdürülebilirliği için neler gerekir? Gerçeklikte hayatta karşılığını çoğu zaman göremediğimiz saygı ve farkındalık kavramlarının bireylerde bilgi düzeyinden davranış düzeyine yansımaları için bazı uygulamalar yapılmıştır. İnsan kaynakları uzmanlarıyla, gençlerle, çocuklarla (okuma etkinliklerinde farkındalık ve saygıyla ilgili kazanımları işaret eden kitaplar aracılığıyla) saygı görme, söz alma, gözetilme, değer görme vb. demokratik haklarla ilgili deneysel biçimde bireylerin kendilerini fark ederek birbirlerinin aynası olduğu uygulamalar yapıldığında olumlu sonuçların ortaya çıktığı görülmüştür.

Saygı ve farkındalık kavramları ile ilgili yapılan uygulamalardan biri balon oyunudur. Buradaki amaç, odaklanma, ortak amaç için hareket etmek, anda olmak, amacın istikrarını sağlamak, grupla uyumlu hareket etmek, yanındakinin güvenliğini ve alanını gözetmekle birlikte bir amaca hizmet etmenin farkındalığını sağlamaktır.

Oyunda bir balon vardır. Balonun elden ele gezdirilmesi ve yere düşürülmemesi temel kuraldır. Balona sadece parmak uçlarıyla hassas bir şekilde

dokunulmalıdır. Balon oyununun sürdürülebilmesi için anda olmak çok önemlidir. Bu tıpkı bir başkasıyla iletişime geçildiğinde ona hassas davranılması gibidir. Balonun hassasiyetinde olabilecek yüklediğimiz tüm anlamları içeren dokunuşlarla balona vurarak elden ele balonu düşürmeden (ortalama gruptaki katılımcı sayısı 24 kişiye) 24 kişinin parmak uçlarında gezdirebilmek hedeflenir. Dikkat edilmesi gereken diğer bir konu ise balona dokunma hızıdır. Balona ne derece hızla vurulursa balon aynı hızla geri dönecektir. Bu farkındalık ne ekersen onu biçersen atasözüne işaret eder. Oyun, liderin grup için belirlediği sayı barajına ulaşıldığında sonlanır.

Bu oyundaki balon objesine nasıl bir anlam yüklenebilir? Örneğin saygı duymak denilirse çok hassas olman gerekir. Grupça saygıyı yere düşürmemek için, herkesin süreçte yer alması gereklidir. Çünkü sadece bir kişinin dokunması diğer kişiyi gözetmediği anlamına gelebilir. Ayrıca başkasının alanına girerek balona dokunması yanındaki güvenliğini tehdit etmekle birlikte saygısızlık anlamına da gelebilir. O nedenle kişiler birbirlerine eşit mesafede duracakları ve balona herkesin aynı mesafeden eşit aralıklarla, saygı içinde, başkasını fark ederek sürece dahil olmaları sağlanır.

İlk aşamada lider gruptan sadece balonu düşürmemelerini isterken, ikinci aşamada bu eylemi eşit mesafede durarak mekanda yeniden konumlanmalarını ister. Üçüncü aşamada ise tüm süre tamamen sessizlik içinde sadece balona konsantre biçimde yapmalarını ister. Süreç farkındalık ve saygı duyma eylemlerinin yaşandığı deneysel bir oyun uygulamasına dönüştürülür.

Saygı ve farkındalık kavramları ile ilgili yapılan diğer uygulamalardan biri de 'etkileşimli sayı sayma oyunu' dur. Bu egzersiz ile gruptan gözleri kapalı aynı anda birbirine senkronize olarak 1'den 24'e kadar saymaları istenir. Buradaki temel kural aynı anda bir sayının yinelenmeden söylenmesidir. Eğer 1'den itibaren sayarken herhangi bir sayı aynı anda bir başkası tarafından da yinelenirse sayma işlemi baştan alınır. Çalışmada, grubun birbirini gözetmesi, söz alma hakkını kullanması, beklemeyi öğrenirken yanındaki kalp atışını bile duyabilmesi, ayrıca etkileşimli olarak birbirini gözetmenin aslında kendini gözetmeye giden bir yol olduğunun farkındalığı amaçlanmaktadır.

Eğitim ortamlarında, örneğin çocukların projelerini birlikte yürütürken, ortak karar almaları, grupla etkileşim içindeyken grup üyelerinin de yapabilirliklerini fark etmeleri ve bu farkındalığın bireyin kendi yapabilme becerisine saygı duymasıyla ilgili olduğunu görebilmesi çok önemlidir. Çünkü, saygıyla farkındalık birbirinden bağımsız değildir. Farkındalık, anda olduğu sürece yanındaki de hakkını gözetme halidir. Yani saygı aslında bir neticedir. Farkındalık; fark ediyorsan o saygıyı da görebilme halidir. Farkındaysan sorumlusun. Neden sorumlusun? Karşı tarafın hakkından sorumlusun. Bu farkındalık hali ve onun sonucu olan saygı duyma davranışı birlikte, barış içinde yaşamak için bir ön koşuldur. Juddi Krishnamurti'nin de dediği gibi; 'aile içinde

birbirimize gerçekten saygı göstermeden ve başkalarına gerçekten saygı göstermeden savaşları sona erdirecek süreç başlatılamaz. ‘ (Krishnamurti, J. 2012).

Sonuç: Saygı, kendi içinde kabul onayı gerektiren bir kavram olup kişinin ya da durumun, varlığının farkındalığını içerir. Eğitimimizde, saygıyı bir netice olarak çözümlerken, farkındalık kavramını da saygının kökeninde keşfediyoruz.

Kaynakça

Öztekin, H. (2016). *Hayata Bakışımızdaki Farkındalık*. Antalya: Nokta E-Kitap.

<http://www.radikal.com.tr/yazarlar/alper-hasanoglu/kabul-ve-farkindalik-1428797/>

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.584316b4acf033.10460367

<http://jiddukrishnamurtikitaplari.com/iliski-uzerine/>

Yrd. Doç. Dr. Hatice ERGİN
İstanbul Üniversitesi

OKUL ORTAMINDA ÇOCUKLARLA KURULAN OLUMLU İLETİŞİMİN, ONLARIN DAVRANIŞLARI ÜZERİNE ETKİSİ

Öğretmenlerin ve anne-babaların çocuk yetiştirirken temel amacı; onlarda olumlu, kalıcı davranışların gelişimini sağlayabilmektir. Öğrencilerin olumlu davranışları ile karşılaştığımızda onlarla gurur duyar, mutlu oluruz. Olumsuz davranışlarla karşılaştığımızda bir şeylerin yolunda gitmediğini biliriz. Olumsuz davranışı olumluya çevirmek için birçok yöntem deneriz. Hatta bazen umudumuzu kaybeder, her yolu denedim olmuyor deriz.

Öğrencilerde olumsuz davranışın ortaya çıkmasında bir veya birden fazla neden olabilir. İstenmeyen davranış model alınarak öğrenilmiş olabilir. Öğrenci nasıl davranması gerektiğini bilmediği için bu davranışı yapıyor olabilir. Aslında nasıl davranması gerektiğini biliyor ancak gelişimsel özellikleri nedeni ile bu davranışı yapmakta zorlanıyor olabilir. Örneğin 40 dakika boyunca derste oturması gerektiğini biliyor ancak aşırı hareketli olma veya dürtüsel davranışları nedeni ile oturmakta güçlük çekiyor olabilir. Bazen de öğrenciler nasıl davranmaları gerektiğini biliyor fakat gözünüzün içine baka baka o davranışı yapmaya devam ediyor olabilir. Bir grubun içinde dikkat çekme veya karşı gelme, saldırganlık vb bir problemi olduğu için bu davranışlara başvuruyor olabilir. Akademik alanlarda güçlük yaşadığı için sınıfta istenmeyen davranışlar göstererek var olmaya çalışıyor olabilir. Günümüzde çocuklar maruz kaldıkları ya da kalmadıkları uyaranlar nedeni ile de bu davranışları öğrenmiş olabiliyor. Örneğin bilgisayar oyunlarına uzun süre maruz kalan çocukların -ki bu gibi ortamlarda uyaranların yaklaşık 3 sn’de bir değiştiği düşünüldüğünde- öğrencinin sebat gerektiren diğer çalışmalarda toleransının azaldığını, bir grup içinde arkadaşının sözünü bitirmesine tahammül edemediği, oyunlarda sıra beklemede zorlandığı, oyunlarda kaybetmeye tahammül edemediğini gözlemleyebiliyoruz.

Öğrenciler bazen de bir davranıştan kurtulmak için veya bir şeyleri elde etmek için istenmeyen davranışlara başvuruyor olabilir. O nedenle de istenmeyen davranıştan hemen önce ne olduğunu iyi gözlemlemek gerekiyor. Örneğin öğrenci sınıfta yazı yazmaktan kurtulmak için istenmeyen davranışlara başvuruyor olabilir.

Sebepler ne olursa olsun bizler sorumluluğunu üstlendiğimiz her bir öğrencinin gelişimini desteklemek ve olumlu davranışlarını geliştirmek zorundayız. Tek bir çocuğu bile gözden çıkaramayız. Her çocuk için yapılacak bir şeyler olduğunu unutmamamız gerekiyor. Öğrencilerin davranışlarını olumlu yönde geliştirmek için “yapacak bir şey yok değil mutlaka yapılacak birşeyler olmalı” diye

düşünebiliriz. Aksi halde öğretimin verimliliği, öğretmen-öğrenci ilişkisi, hatta veli-öğretmen ilişkileri de olumsuz yönde etkilenmeye başlıyor.

Olumlu davranışları geliştirmenin birçok yolu vardır. Ancak her öğrencinin istenmeyen davranışının nedeni ve bu davranışla başa çıkma yolu farklı olabilir. Bir öğrenci istenmeyen davranışlarından dolayı tıbbi destek alması gerekirken, bir diğer öğrencinin o davranışla ilgili beceri kazanması gerekebilir. Bu bölümde bu yöntemler tek tek incelenmeyecektir. Ancak hangi yöntem kullanılırsa kullanılsın öğrenciyi olduğu gibi kabul etmenin ve onunla olumlu iletişim kurmanın olumlu davranışlar üzerindeki etkisi ele alınmaya çalışılacaktır.

Öğrencilerimize olumlu davranışları kazandırmak istiyorsak öncelikle onları olduğu gibi kabul etmemiz gerekiyor. Öğrenciler bizim hem sözel hem de sözel olmayan iletişimimizden etkilenirler. Onlarla göz kontağı kurup kurmadığımız, onları sınıf içinde bir birey olarak kabul edip etmediğimiz, onlara söz hakkı verdiğimizde sonuna kadar olumlu bir yüz ifadesi ile bekleyip beklemediğimizi izlerler. Onlar bizim beden dilimizden “keşke bugün gelmeseydin, keşke benim sınıfımda olmasaydın, sana tahammül etmekte zorlanıyorum” mesajını kolaylıkla anlarlar ve kendilerini kabul ettirmek için uğraş verirler. Olumlu davranışları ile sınıfa ait olamıyorlarsa olumsuz davranışlar göstererek yine de size kendilerini göstermeye çalışabilirler. Sınıfımızdaki her çocuk davranışı ne olursa olsun değerli bir varlıktır. Onu olduğu gibi kabul etmek demek onun istenmeyen davranışlarını hoş görmek demek değildir. Çocuk bizim onunla olan iletişimimizden, öğretmenim bu davranışımı kabul etmiyor ancak olumlu davrandığımda benimle daha olumlu iletişim kuruyor ayrımını yapabilmelidir. Bir öğrenciyi tümüyle reddettiğimizde o da kendisini kabul ettirme mücadelesine girebilir. Bu da öğretmen ve öğrenci iletişiminde istenmeyen bir kısır döngü oluşturabilir.

Öğrenci kabul edildiğini beden dilimizin yanı sıra bizim ona verdiğimiz olumlu sözel geribildirimler yolu ile de anlayabilmektedir. Öğrenciye olumlu geribildirim verirken mutlaka onun olumlu davranışları tanımlanmalıdır. Daha doğrusu bu davranışın geribildirimi gözlenebilir, ölçülebilir ve tanımlanabilir olmalıdır. Örneğin “yemeğini güzel yedin.” demek öğrencinin olumlu davranışının sıklığının artmasını sağlamayabilir. Çünkü tam olarak hangi davranışın pekiştirildiğini kavrayamayabilir. Örneğin çocuğa “*yemeğini çok güzel yedin*” dediğimizde bunun anlamı her çeşitten yemek, daha önce yemediği bir yemeği yemek, tabağındaki yemeğin tamamını bitirmek, kendi başına yemek, yemek kurallarına uygun bir şekilde yemek gibi birçok anlama gelebilir ve bu anlamlar kişiden kişiye değişebilir. Yemek yeme ile ilgili olumlu geribildirim verirken onlara “tabağındaki yemeği bitirdiğin için”, “yemeğini kendi başına yediğin için” gibi ifadeler tercih edilmelidir. Yani tam olarak çocuğun yaptığı davranış her neyse onu çocuğa tanımlamak gerekiyor.

Örneğin öğrencilerin olumlu davranışlarını pekiştirirken yapılan bir uygulamada öğrencilere 100 puan ve yapmamaları gereken davranışlarla ilgili bir liste

verilmiş, öğrenci listede yer alan davranışlardan herhangi birini yaptığında puanları geri alınmaya başlanmış. Bu durumda öğrencinin puanları kaybetmemesi ve olumsuz davranışları yapmaması gerekiyor. Puanlar geri alınırken şu olumsuz davranışı yaptığın için 20 puanını veya 10 puanını geri alıyorum denir. Burada amaç öğrencinin olumlu davranışlarının sıklığını arttırmak iken ne yazık ki artan, pekişen davranış olumsuz davranış olmaktadır. Hangi davranışları daha sık dile getirirsek o davranışın sıklığını arttırmış oluyoruz. Olumsuz davranışı daha sık dile getirdiğimizde hem olumsuz davranışı pekiştirmiş hem de öğrencinin olumlu davranışı yapma konusunda motivasyonunu kırmış oluyoruz. Oysa öğrencilere belli olumlu davranışlar tanımlanmalı ve öğrenciler bu olumlu davranışları yaptıkça puan kazanmalıdır. Böylece öğrenci öğretmenden de olumlu davranışlar için geribildirim almış olacaktır. Öğrenciye ifade edilen olumlu davranış sayısının ard arda en az beş tane olduktan sonra bir olumsuz davranış ifade edilebilir. Bazı öğretmenlerin, özellikle istenmeyen davranışlara sıklıkla başvuran öğrencilerine olumsuz davranışları daha sıklıkla ifade ettiklerini gözlemliyoruz. Olumsuz geribildirim alan bir öğrencinin olumlu davranmasını beklemek hayal kırıklığı olacaktır. Beş olumluya karşı bir olumsuz davranışı ifade etmek, öğrencinin olumlu davranışlarla ilgili farkındalığını da arttıracaktır.

Bazı öğretmenler de “ben aslında olumlu davranışlarını ifade etmek istiyorum ancak öğrencinin yaptığı olumlu davranış yok ki” diyebiliyor. Bunu kabul etmek mümkün değil. Oysa sıradan davranışlar olsa bile öğrencilerin birçok olumlu davranışı vardır. Öğretmenler olarak bu davranışları bizlerin iyi gözlemlemesi, mümkün olan ilk fırsatta bu davranışlara ilişkin olumlu geribildirim vermesi gerekiyor.

Yine bir diğer örnekte her bir öğrenci için sınıfın duvarına kartondan kesilmiş bir uçurtma resmi asılır ve uçurtmaların uçlarına her öğrenci için eşit uzunlukta ipler asılır. Yine öğrenci istenmeyen davranış yaptığında uçurtmanın ipi bir miktar kesilir. Yukarıdaki puan örneğinde olduğu gibi her ipi kestiğimizde öğrenciye bir daha ve bir daha olumsuz geribildirim vermiş oluruz. Bir süre sonra öğrenciler, doğal olarak artık uçurtmalarla ilgilenmeyebilir ve ödül bu öğrencilerde işe yaramıyor denilebilir. Aldıkları geribildirimler olumlu olduğunda olumlu davranışlar sergileyen öğrencilerin olumlu davranışları, olumsuz olduğunda ise olumsuz davranışları artacaktır. Oysa amaç tüm öğrencilerin olumlu davranışlarını geliştirmek olmalıdır. Bu uygulama şu şekilde değiştirildiğinde olumlu davranışların daha fazla gelişmesini sağlanabilecektir. Her öğrenci için eşit uzunlukta 10 parça ip hazırlamak ve olumlu davranışlar yaptıklarında onların uçurtmalarına bir ip eklemek ve öğrencinin uçurtmanın ipini tamamlamak için güdülenmesini sağlamak ve böylece aslında olumlu davranışı yapmak için bir gayret içine girmesini teşvik etmiş oluruz. Bu noktada öğretmenin bakış açısı da olumsuz davranışlardan olumlu davranışlara doğru yönelmiş olacaktır. Önemli olan burada uçurtmaya her ip eklediğimizde olumlu davranışı tanımlayarak öğrenciye geribildirim vermektir. Bunu yaparken öğrenciye “eğer şu davranışı yaparsan uçurtmana bir ip ekleyebilirim” demek

uygun değildir. Yine benzer şekilde “eğer şu davranışı yapmazsan uçurtmana ip eklenmez” demek de uygun değildir. Önemli olan öğrencinin olumlu davranışı gerçekleştirmesi ve olumlu davranışın gerçekleşmesinin ardından geribildirim verilmesidir. Ayrıca kesinlikle öğrencinin uçurtmasına eklenen bir ip, öğrenci olumsuz davranış yaptığında geri çıkarılamaz. Bu durum bir tutarsızlık meydana getirebilir. Öğrencinin uçurtmasına iki ip ekliyoruz sonra birini çıkarıyoruz sonra üç ip ekliyoruz ardından birini çıkarıyoruz. O zaman öğrencinin kafası karışıyor. İki olumlu, bir olumsuz sonra üç olumlu, bir olumsuz geribildirim alan öğrenci düşünmeye başlıyor “ben olumlu davranan bir öğrenci miyim? Yoksa olumsuz davranan bir öğrenci mi?” ve sonuç olarak olumlu davranma konusunda motivasyonu kırılabilir. Oysa yukarıda olumlu davranışları geliştirmek için beş olumlu davranıştan sonra bir olumsuz davranışın ifade edilebileceği belirtilmişti. Öğretmenlerin bu oranı göz ardı etmemeleri olumlu öğretmen- öğrenci iletişimi açısından da son derece önemlidir.

Olumlu geribildirim vermede uçurtmaya ip bağlama örneği ya da puan toplama örneğinin dışında öğretmenin geliştirebileceği daha farklı örnekler de olabilir. Bu öğretmenin yaratıcılığına kalmıştır. Bir öğretmen, olumlu davranışın ardından vereceği birer parça yap-boz ile yap-bozu tamamlayabilir, bir diğeri bir ağacın yapraklarını yeşile boyatarak olumlu davranışlarla birlikte öğrencinin ağacının yeşerdiğini söyleyebilir veya farklı renklerde kartlar, yıldızlar, boncuklar biriktirmelerini sağlayabilirler. Bu yapılanlar öğretmenlerin de olumlu davranışları daha fazla görmelerine fırsat verecektir. Genellikle olumlu davranışlar olması gereken davranışlar olarak kabul edilip geribildirim verme gereği duyulmaz. Ancak olumsuz davranış ortaya çıktığında olumsuz davranış değiştirmek amacıyla hemen geribildirim verilir. Bu verilen geribildirimler çoğu zaman olumsuz davranışın sıklığının daha da artmasına yol açabilmektedir. Öğretmen olumsuz davranışla mücadele ederken öğrenci de diğer yandan öğretmen ile mücadele edebilmekte ve bu durum bir kısır döngü halini alabilmektedir.

Çocuklara olumlu davranışları kazandırmak istiyorsak onlara emir vermekten, onları tehdit etmekten, onlara teşhis koyar gibi davranmaktan, onları yargılamaktan, sorgulamaktan vazgeçmemiz gerekiyor. Öğrencilerini bir kurum ziyaretine götüren öğretmen, bazı öğrencilerinin sıraya girmedeğini gördüğünde onlara “sıraya girmeyeni burada bırakırım” diyebilmektedir. Bu ifade, öğrencinin sıraya girebilme becerisini geliştiremediği gibi onun için inandırıcı da değildir. İnanması halinde de kaygı düzeyi artmaktadır. Aslında öğretmenin yapmak istediği sıraya girme davranışını sağlamak ancak vurgu yaptığı davranış sıraya girmeme davranış olabilmektedir. Yani öğrencinin yapmadığı davranış dile getirerek olumlu davranış yapmasını sağlamaya çalışmaktadır. Oysa sıraya düzgün bir şekilde giren öğrencilerin davranışlarına yönelik verilecek olumlu geribildirimler öğrencileri sıraya girme davranış açısından daha fazla güdüleyebilir. En önemlisi sıraya girme davranışının içselleşmesini sağlayabilir.

Öğrencilere yapmamaları gereken değil yapmaları gereken davranışları tanımlayarak iletişim kurmak, onların olumlu davranışları daha sık yapmalarını sağlayabilir. Onlara koşmayın demek yerine yavaş yürüyelim, bağırma yerine alçak sesle konuşalım, söz almadan konuşma yerine lütfen parmak kaldırarak söz hakkı alıp konuşalım, konuşma yerine lütfen sessizce dinleyelim ifadelerini kullanmak daha uygun olacaktır.

Aslında öğretmenler ve anne-babalar, çoğu zaman iyi niyetle bu ifadeleri kullanarak olumlu davranışı arttırmaya çalışmaktadırlar. Örneğin; okula yeni başlayan ve özellikle ağlama davranışı gösteren öğrencilerine bazen öğretmenler okula daha kolay alışsın veya ağlama davranışı sona ersin diye şunları söyleyebiliyorlar: “Ağlarsan annen gelip akşama seni almaz”, “bak arkadaşların ağlamıyor”, “neden ağlıyorsun”, “ağlamazsan seninle oyun oynayacağız”, “ağlarsan sana sulu gözlü çocuk derler” gibi özellikle çocuğun ağlama davranışını pekiştirecek ifadeleri kullanabilmektedirler. Bir de bu öğretmen bağırır tonda bir ses tonu ile konuşuyor, “öf sene başı yine bir sürü ağlayan çocuk ile uğraşacağım” düşüncesi ile hareket ediyor ve beden dili ile de bunu yansıtıyor. Ağlama davranışı pekişmiş olacaktır. Ortama henüz güvenmekte zorlanan öğrenci bu ifadelerle birlikte daha fazla tedirgin olup okula alışma süreci daha da uzayabilmektedir. Bu noktada olumlu bir beden dili, güven veren bir yaklaşım, çocuğun yaptığı bazı olumlu davranışların pekiştirilmesi çok daha etkili olacaktır.

Bazı öğretmenler sınıf başkanlarından konuşanları tahtaya yazmalarını isterler. Oysa sessizce, sakince bekleyenlerin tahtaya yazılmasını istemek, uygun şekilde bekleme davranışının sıklığını arttıracaktır. Aslında bunu yapmak çok zor değildir. Ancak bu bir alışkanlık gerektiriyor. Öğrencilerimize bazen “günü iyi geçirdiğin zaman yıldız alabilirsin” diyoruz. Günü iyi geçirmek ne demek? Çocuk bunu bilmiyor o yüzden de günün sonunda şaşırabiliyor. Bence günüm iyi geçti ama yıldız alamadım. Neden yıldız alamadım? diye merak ediyor. Oysa “teneffüs zili çalınca kadar sıranda oturduğün zaman yıldız alabilirsin” şeklinde bir davranış tanımı yapılmış olsaydı, çocuk kendisinden ne istendiğini daha net anlamış ve bu davranışı gerçekleştirmek için daha fazla uğraşmış olacaktı. Uslu, yaramaz, haylaz gibi kelimeleri sıklıkla kullanabiliyoruz. Bu kelimelerin çocuk için davranışsal bir anlamı yoktur.

Öğrencilere olumlu davranışlar kazandırmak istiyorsak öncelikle onlara bu konuda olumlu modeller sunmak zorundayız. Her şeyden önce biz öğretmenler olumlu bir beden dili, olumlu bir ses tonu, olumlu bir yaklaşım ve sözel beceriler göstermek zorundayız. Bizler gergin, toleransı düşük, sabırsız, tahammülsüz davranırken onların kontrollü olmasını bekleyemeyiz. Biz yetişkin olarak bunu becermekte zorlanırken onların öğrenci olarak bunları yapmasını beklememiz söz konusu olamaz.

Sınıf içinde olumlu davranışlar sergileyen öğrenciler, diğer öğrenciler için model olabilir. Olumlu davranan öğrencilerin bu davranışlarını pekiştirmek olumsuz

davranışları olan öğrencilerin bu davranışlardan vazgeçmesini sağlayabilir. 4 ya da 6 kişiden oluşan bir grup kurup, etkinlikler ve oyunlar yolu ile öğrencilerin olumlu davranışlarını fark etmeleri, olumsuz davranışlarını değiştirmeleri sağlanabilir. Grup çalışmaları esnasında sıranı bekledin, arkadaşını dinledin, çalışmanı bitirmek için sonuna kadar gayret ettin, parmak kaldırarak konuştun, arkadaşınla paylaştın, arkadaşına nazik davrandın gibi birçok olumlu davranış gözlemlenip öğrencilere ifade edilebilir. Böylece onların olumlu davranışları yapma ile ilgili beceriler kazanmaları sağlanmış olacaktır. Özellikle sosyal beceriler üzerine hazırlanmış görsel hikayeler kullanılarak öğrencilerin sosyal muhakemeleri geliştirilebilir. Bu davranış uygun mu? Başka ne yapabilirdi? Sen olsaydın ne yapardın? gibi sorularla düşünmeleri sağlanabilir. Ayrıca drama çalışmalarının da olumlu davranışların kazanılmasında etkili bir yol olduğunu söyleyebiliriz.

Sonuç olarak öğrencilere bugün arkadaşlarına vurmadığın için değil arkadaşlarına nazik davrandığın için, yerinden kalkmadığın için değil ders zili çalınca kadar yerinde oturduğun için, bağırmadığın için değil alçak sesle konuştuğun için, hiç yanlış yapmadığın için değil doğru yapmak için gayret ettiğin için, çalışmanı bitirmediğin için değil, çalışmanı bitirinceye kadar uğraştığın için seni kutluyorum demek zorundayız. Olumlu davranışlara sahip öğrenciler yetiştirmek istiyorsak bu cümleleri öncelikle bizler kullanarak onlara model olmak, onların olumlu davranışlarını fark etmelerini, olumlu davranışları ile gurur duymalarını sağlamak, olumlu bir beden dili, olumlu, sıcak ve sevecen bir ses tonu kullanarak onlarla iletişim kurmak temel hedeflerimiz arasında olmak zorundadır.

Nilhan ESER
Psikolog

FARKLI ÖĞRENME BİÇİMLERİNİN SINIF İÇİNDEKİ ÖNEMİ

Farklı öğrenme biçimleri, hem çocuğun öğrenmesini kolaylaştırmak hem iletişim modellerini değiştirmek hem de sınıf içi yönetimde kolaylaştırıcı bir unsur olarak kullanılabilir. Farklı öğrenme çeşitlerini kısaca tanıtmak, bunların müfredatta yapılacak düzenlemelerinin örneklerini göstermek, iletişim modellerine etkilerini göstermek sınıf içi sorunlar oluşmadan, sorun sırasında ve sorun sonrasında çatışma çözüm yöntemleri ve buna bağlı disiplin yöntemlerini anlatacağım. Bu şekilde sınıf atmosferi, sınıf iklimi ile ilgili değişebilecektir. Öğrencilerle neler yaptığımızı, gerekliliğine dair en azından iletişim ve olumlu disiplin davranışları kullanabilmek için çok güzel bilgiler aldık. Benim kafamda şöyle bir model var. Bir sınıfın içerisinde üç tane başlık vardır.

1. İletişim
2. Olumlu disiplin yöntemleri
3. Bireysel farklılıklar

Özellikle sormak istiyorum. Bireysel farklılıklar nedir?

- Öğrenme...

Evet, öğrenme bizim anahtar kelimelerimizden bir tanesidir. Biz öğrenme farklılıklarına göre birtakım davranışları çocuklara aktarabiliyoruz. Öğrenmenin farklı çeşitleri olduğuna dair fikirleriniz var mı? Neler var? Hangi tarzda öğrenmeler var?

Yaparak, yaşayarak, gözlemleyerek, yorumlayarak, oynayarak, taklit ederek, tam öğrenme, ezber. Evet, ezber. Bu da bir öğrenme çeşididir. Benim tüm eğitim verdiğim dönem içinde şöyle bir gelişim olmakta; en başta işitsel, görsel ve kinestetik vardı. Bu hala var mı? Yok. Çok net söylüyorum artık yok. Bundan kurtulduk işitsel, kinestetik ve görsel öğrenme diye bir şey yoktur. Bunlar bizim öğrenmemize giden yollardır. Yani ben Taksim'e gitmek istiyorum Boğaz'dan mı? Yoksa diğer yoldan mı gideceğim? Bu benim görsel ve işitsel medyada hangi algıyı alıp kullanmamla ilgilidir. Lütfen öğrenme ile algılarımızı karıştırmayınız. Bu benim en sık rastladığım ve sürekli karşı çıktığım bir şeydir. Her konuşmada, her etkinlikte karşı çıktığım bir şeydir. Bunlar bizim gittiğimiz yollardır. Yani işlem burada yapılırken o operasyonun olabilmesi için bir gün oradan bana gelebilmesi lazım. Buradan mı gelir? Öbür yoldan mı gelir? Bunu yaparım ya da koklarım, tadarım bunlar olur bu başka bir şeydir. Ama beynimizde olan operasyon tamamen başka bir şeydir. Şimdi sizlere bu operasyonları soruyorum. Bu işlemler nelerdir? Yani beyinde bazı işlemler olmakta. Bunlar nelerdir?

Bilginin kodlanması. Peki bu öğrenme midir?

Bazen de bazı öğrenmeler duygusaldır. Motivasyon gerektirir. Yani çocuk Taksim'e gidip geri dönecek mi? Bunu istiyor mu? İstemiyor mu? Zaten bizim kullandığımız dil, kullandığımız iletişim becerimiz, disiplin etme biçimimiz, Hatice Hanımın söylediği şeyleri hatırlayabiliriz. Çocuğa nasıl davranılır? Duygusal davranışımız. Olumlu dil mi kullanıyoruz? Olumsuz dil mi kullanıyoruz? “Yapma!” diyoruz. Bunlar duygusal alan. Ben tamamen beyni konuşuyorum. Beyin ne işlem yapıyor?

Bağlantılar kuruyor. Bakın burada çok acı bir şey var. Biz ülke olarak çok fazla kavramsal düşünmüyoruz. Gerçekten de kavramsallaştıramıyoruz. Çünkü bir takım bilgileri kendimiz oluşturuyoruz. Dışarıdan onları alıp getirdiğimiz için kendimize uyarlaştırmaya çalışıyoruz. Beynin tüm fonksiyonlarını tam anlamıyla anlayamadığımız zaman ne yazık ki öğrenmek gibi temel bir başlıkta kavramlaşmamış oluyor. Beyin analiz yapıyor, mantık yürütüyor sonra bu bilgileri alıp yürüttükten sonra içselleştiriyor. Daha sonra da bunu uygulamaya götürüyor. İşte buna da dört öğrenme biçimi diyoruz.

Mantık yürütme, analitik düşünme-analiz yapma, uygulama/yaparak yaşayarak öğrenme ve sentezleme-içselleştirme dediğimiz, beynimizde 4 temel işlem/operasyon var. Bunların hepsini kullanmaktayız ancak her insanın bir işlem biçimi ağırlıktadır. Bence bir sınıfta öğrenmeyi gerçekleştirebilmek için ya da sınıfın iklimini olumlu bir ortama sokabilmek için bu dört öğrenme biçiminin en azından 40 dakika içerisinde olmadı ise gün içinde derslere yayarak müfredata uyarlamalısınız.

Sınıf içerisinde bunu veremediğiniz zaman öğretilecek bir malzemeyi çocuk öğrenmeyecektir. Öğrenmeyen çocuk da sıkıntı olacaktır. Yani benim buradaki asıl derdim, öğretmenlerin öğrenme çeşitleri nelerdir bilmesi ve bunları sınıf içinde müfredata doğru aktarabilmesidir. Mesela diyelim ki, dolaşım sistemini anlatıyoruz. Dolaşım sistemi çalışırken ben 4 öğrenme biçimine hitap eden bir öğretmen isem şunu yapmam lazım. Niçin dolaşım sistemi var? Niçin sorusunu çocuklara sorup cevap vermelerini sağlamalıyız. Buna analitik düşünme diyoruz.

Peki, bu var ise nasıl bir yol izliyor? Yani mantık devreye giriyor. Sonra dolaşımın diğer evrelerini başka etkinlikler ile çocuklara aktarabiliriz ama bir de bunlardan sıkılan çocuklar var. Çünkü bunlara tüme varıcı çocuklar, yani niçin, nasıl, mantık yürütürüm, analiz yaparım diyen çocuklar var. Bir de tümünden gelen çocuklar var. Sağ ve sol beynimizi kullandığımıza göre tümünden gelen çocuklar ise daha fazla aktivite izler. Neler görecektir merak eder.

Yine ben bu dolaşım sistemini uygulama ile öğrenen çocuklara bu yollar ile eğitim vermek istiyor isem. Hemen burada bir drama yaptırırım. Ne yaptırırım? Burada kalp var, burada ayaklar var.

Sen hangi yolu izleyerek vücudun içinde dolaşırsın? Ya da eline veririm daha somut düşünen çocuklar buna karşılık verecektir. En sonunda da sentezleme-içselleştirme yaparak. “Eğer sen bir kan damlası olsan vücudun neresinde dolaşırdın?” gibi sorular ile ve aktiviteler ile 4 eğitim biçimini kullanırım.

Eğer biz bu aktiviteler ile çocuklara eğitim verirken çocuklar sıkılıyor ise sıkılmaya başlayan çocukların çok azı kendi içine döner. % 80’i dışarı döner, %80’i dışarı döndüğü zaman da ne yapmaya başlar? Etrafındaki bir takım uyaranlar ile ortamı değiştirmeye çalışır.

Sonuç olarak; birtakım olumlu davranışların gelişmesini istiyorsak önce öğreteceğiz. Her türlü bilgiyi ya da davranışı nasıl öğreteceğimizi düşünmeniz gerekiyor. Bunun için de farklı öğrenme biçimleri olduğunu bilmeniz gerekiyor. Öğretmenler kendi öğretim biçiminin tek çeşit olduğunu zannedebilir ama farklı öğrenme biçimleri ile kendimizi donatmamız ve bunları da çocuklara faydalandırmamız gerekiyor.

EĞİTİMDE OLUMLU YAKLAŞIM: ETKİLERİ ve ÖNEMİ

VIII.PANEL

➤ EĞİTİMDE 90+1

Yrd. Doç. Dr. Sefa Şahan BİROL

*Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor
Yüksekokulu*

➤ TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNE DUYARLI SINIF

Sonnur ÖZEL

Öğretmen Akademisi Vakfı

Yrd. Doç. Dr. Sefa Şahan BİROL

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

EĞİTİMDE 90+1

Bildiğiniz üzere spor müsabakalarında uzatma dakikalarında kaybedilen sporlar kazanan taraf için çok büyük bir sevince, kaybeden taraf için ise çok büyük bir üzüntüye neden olmaktadır. İkisi için ortak olan, bu olan olay sonrası kavga oranının çok yüksek olması. Evet 90+1 dediğimizde bu uzatmalardaki üzüntülerden ve sevinçlerden bahsediyoruz.

Ben örnek olarak sevinen tarafı aldım kendime. Bu aşamada öğrencilerim ile yaşadığım mutluluk gerçekten çok değerliydi. Olayı biraz daha somutlaştırayım. Öğrencilerim ile yaşadığım bu büyük mutluluk 2014-2015 eğitim, öğretim yılındaydı. Beden eğitimi ve spor öğretmenleri 4.sınıf öğrencilerine yapmış olduğum bir final sınavıydı. Bu final sınavının diğer sınavlardan bir dönem boyunca verilmiş bilgiyle tek farkı, bir hayat tecrübesi vermek ve o öğrencilerime öğretmenlik ile ilgili asıl dikkat etmeleri gereken şeyin ne olduğu konusunda bilgi vermektir. Bu sınav kağıdını birazdan size okuyacağım.

Benim için içerisinde çok değerli bilgiler yer alıyordu. Tabi bu öğretmenden öğretmene değişebilecek bir şey. Ama ben o sınav kâğıdındaki yazı dizelerinde öğrencilerime kendi dersim boyunca onlara vermek istediklerimi ve onların meslek hayatlarında nelere dikkat etmeleri gerektiği hakkında bir yazı dizesiydi. O yazı dizesi şöyleydi. Ama öncelikle belirtmek isterim ki o an benim için çok duygu yüklüydü.

“Değerli kardeşim ve meslektaşım, 2014-2015 eğitim öğretim yılı bahar dönemi içerisinde beraber işlemiş olduğumuz Araştırma Projesi ile kendi adıma öğretmeniniz olarak son kez sizlerle birlikte olma şansını elde ettim.

Dersimiz içerisinde sizlere proje hazırlayabilme ile ilgili bilgiler verirken, bazı kurallara da meslek hayatınızda dikkat etmeniz gereken tecrübeler edindirmeye çalıştım... Emin olun ki meslek hayatınız süresince bu edinimlere bir proje hazırlamaktan çok daha fazla ihtiyaç duyacaksınız. Ders esnasında telefonunuz ile uğraşmanıza izin vermediğimde, bir öğretmen olarak öğrencilerinizin size ve bilgi aktarabilme çabanıza saygı duymasını sağlamanın gerekliliğini,

- *Derse geç kaldığınızda sınıfa almadığımda, her türlü işinizi özenle yapmanız gerektiğini,*
- *Devamsızlığınızı takip ettiğimde, işinize sahip çıkmanız gerektiğini,*
- *Konu belirleyerek grup halinde sunum yapmanızı istediğimde, sınıf içerisinde gerçekten büyük eksiklik olarak göze çarpan ekip*

çalışmasının, arkadaşlığın ve birbirinize güven duygusunun aşılması konusunda gerekliliğini,

- *Ders esnasında her birinize söz vermeye çalıştığım, toplum içerisinde aktif bireyler olarak özgürce kendinizi ifade edebilmeniz gerekliliğini sizlere aşılama çalıştım.*

Bazı arkadaşlarınızın uğruna 4 senesini verdiği not ve devamsızlık formlarının bu okulda asıl edinmeniz gerekenlerin yanında bir hiç olduğunu anlamanız için bu sınava giren her öğrenciye not ve devamsızlık sorunu olmadan dersi başarı ile tamamlamış sayacağım. Size vermiş olduğum bu dersin sonunda sizden tek beklentim; proje araştırmaları konusunda kendinizi geliştirme çabanızdan önce, öğrencilerinizin gönlünde taht kurabilecek bir öğretmen olabilme konusunda araştırmalar içerisinde bulunan ve öğretmenliğiniz süresince asla unutmayın ki....

“Hayatta nattan çok daha değerli şeyler vardır.”

Üniversite eğitiminizin sonunda sizlerin şanlı bayrağımızın dalgalandığı her karış toprakta görev yapacak birer nefer olarak yetişmiş olmanızın haklı gururunun yaşıyorum. Bana vermiş olduğunuz bu güven ve meslek hayatınız boyunca özenle dikkat etmeniz gereken bu edinimlerle, başarılı birer öğretmen olarak bulunduğunuz çevre içerisinde parmakla gösterilecek eğitimciler olacağınıza inancım tamdır.

Onurla ve gururla sürdüreceğiniz umut ettiğim meslek hayatınızda başarılar dilerim.

Evet, bunu dedikten sonra sınıfım kalabalık bir sınıftı ve onlardan bir tepki bekliyordum. Merak ediyordum ne tepki verecekler diye. Karşımda 40 öğrenci vardı ve kâğıdını okuyup kafasını kaldıran her öğrencimin gözünde gözyaşı vardı. Onlara baktıkça benim gözlerim dolmaya ve yaş akmaya başladı. İnanılmaz güzel bir ortam oluştu. O anda gerçekten anladım ki asıl ulaşmak istediğim hedefe gerçekten ulaşmışım. Çünkü benim için hayatta nattan daha değerli şeyler vardı. Bir öğretmen için bu durum farklılık gösterebilir. Bunlar ne olabilir? Başarı olabilir, çok başarılı bir öğrenci yetiştirmek isteyebilirsiniz. En üst düzeyde okullar kazansın, yurt dışına gitsin evet bu kabulümdür. Doğruluk olabilir, disiplinli olmasını arzulayabilirsiniz. Çevresine ve öğretmenine saygılı olsun, kurallara riayet etsin olabilir. Karakter sahibi olsun, itimatlı bir insan olsun, güven dolu olsun sevgiden hiç ayrılmasın isteyebilirsiniz. Bunların her biri benim için yüksek derecede kabul edilebilir şeyler. Okulda verilmesi gereken şeylerdir. Ama ben bunların içerisinde disiplini, saygıyı, sevgiyi kendim için çok ön planda tutuyorum. Dediğim gibi bu öğretmenden öğretmene çok farklılık gösterebilir. Saygı dediğimde ben kendi öğretmenlik kariyerimde sınıfa

girmeden önce yapacağım sunum ile ilgili çok detaylı bir araştırma yaparak giriyorum. Çünkü öğrencimin bana sunum ile ilgili bir soru sorduğunda cevap verememe ihtimalim beni öğrencinin önünde küçük düşürecektir. Dolayısıyla sınıfa ciddi anlamda donanımlı girmeye çalışıyorum. Öğrenci sorduğu soruların hepsine öğretmen tarafından cevap aldığı sürece gözünde sizi daha da değerlendiriyor. Sınıfa girdiğimde kendime özen göstermek zorunda hissediyorum. Giyimimden, kokuma kadar hepsine dikkat etmeye çalışıyorum.

SAYGI

**Yeterli bilgiye ve donanımına sahip
olduğunu öğrencisine hissettirdiğinde
Kendine özen gösterdiğinde
Kurallarına bağlı kalabildiğinde**

DİSİPLİN

**Kararlılık
Asla pes etmemek
Kuralları baştan belirleme**

SEVGİ

Anlık hissiyatımı anlayabilme

Onlardan birisi olabilme

Temassal sevgi

Aslında üniversitede bu tarz şeyler biraz rol modellikten çıkmış oluyor. Daha çok bu tarz giyim dış görünüşe dikkat etme durumları anaokulu, ilköğretim çağındaki öğretmenleri ilgilendiren bir şey. Çünkü o yaştaki çocuklar öğretmenlerini daha çok rol model alıyorlar. Bütün bunların akabinde öğrencilerinizin gözünde saygı kazanmak istiyorsanız kuralları en baştan belirlemeniz gerekiyor. Ben de öğrencilerime hep kararlı davranıyorum, birinci hafta neyse diğer haftalarda da aynı istikrarı koruyorum. Aldığım kararlar hep geçerli oluyor. Asla pes etmiyorum. Hatta bununla ilgili yaşadığım bir örneği sizlerle paylaşmak istiyorum. Biraz önce anlattığım üzere derse geç gelmek yok. Öğrenci geç kaldığı zaman kapıyı dahi çalamaz. Benim için o hafta devamsızlık hakkını kullanmak zorundadır. Eğitim öğretimin belli kuralları vardır. Yine dersimin yeni başladığı saatlerden bir tanesinde kapı çaldı ve sınıfta hepimiz şaşırdık. Kim acaba? Çünkü herkes biliyor derse geç gelinmez, eğer geç kalındı ise derse giremezler.

Kapıdan içeri bir er girdi. Elinde cep telefonu tutan biri dışardan konuşmaya başladı. Hocam biz yolda gelirken bizi trafik polisi çevirdi. Trafik polisinin telefonunu aldık. Şu an telefonda sizinle konuşmak istiyor. Gülümsedim ama eğer orada o esnekliği tanımış olsaydım ondan sonra, trafik polisi, belediye memuru arkası gelecekti. Tek söylediğim söz şu oldu. Lütfen kapıyı kapatır mısınız? Sınıfta gülen yüzler bir anda ciddileşti. Herkes Şahan Hocanın kurallarının ne olduğu tekrar hatırladı. Disiplin ve saygı olayını hallettikten sonra okulda bazı konuşmalara şahit oldum. Diğer öğretmenler bana öğrencilerimin benim hakkımda “gerçekten iyi bir öğretmen” dediklerini söylediler. “Şahan Hoca dersini iyi anlatan, iyi bir öğretmen.” Benim öğretmen arkadaşlarıma ise söylediğim şey şuydu; “benim hedefim sadece bu değil.” Dolayısıyla öğretmen olabilmek benim gözümde biraz da baba, ağabey olabilmektir. Onun için ne yapmam gerekiyor? Şunu sağlamam gerekiyor beni sevmelerini sağlamalıyım. Öğrencilerimin beni sevmeleri için sınıfta hazır bulunuşluk düzeylerini her

zaman ayrı tuttum. Herkes aynı dersi dinleyemez. Bir öğrencim bakıyorum dersle çok alakasız. Dışarı bakıyor dersle ilgilenmiyor. O öğrencinin yanına gidiyorum ve “oğlum-kızım dışarı çıkmak ister misin?” diyorum. “Git benden bir kahve iç bende ders çıkışında senin yanına gelirim biraz sohbet ederiz” dediğimde inanılmaz mutlu oluyor. Çünkü eğer öğretmen olarak öğrencilerinize baba-anne, abla-ağabey olmak istiyorsanız. Onlara o şekilde yaklaşmak zorundasınız. Çünkü o öğrenciye ailesi öyle davranıyor.

Evet öğrencilerimle kafeteryada sohbetler ederim. Onlar hemen başlarlar, öğretmenim Murat Hoca şöyle davranıyor. Ahmet Hoca böyle yaptı diye anlatmaya başlarlar. Öğrencilerime “bakın lütfen benimle okul hakkında konuşmayın” derim. Ben sizin ağabeyiniz olarak buradayım. Günlük hayattan bahsedelim, sohbet edelim, problemlerinizi var ise onlar üzerine konuşalım. Nasıl çözebileceğimiz konusunda bir takım fikirler paylaşalım derim. O zaman çocuk anlıyor evet ben burada bir aileyim ve ben de bu aileden birisiyim.

Diğer bir husus ise temassal sevgi. Bu sevgi konusunda gerçekten üzerinde dikkatle durulması gereken bir nokta. Çizginin çok net belirlenmesi lazım. Çünkü bu çok hassas bir durum. Ancak bizim beden eğitimi ve spor dersinde çok fazla karşılaştığımız bir olay. Üniversiteler arası turnuvalara gideriz. Orada öğrencilerimiz ilk seti kaybetmiş olabilir. Bu bir şampiyonluk maçı hemen çocukların arkasına gideriz ve koçum sen bunu alacak kapasitedesin hiç üzülme hadi göreyim seni dediğimizde; verdiğimiz o temas ciddi anlamda sizden çocuğa öğretmenin güven verdiği sevgi ile çocuğa geçmiş oluyor. Veya tenis müsabakasında bir seti kaybetmiş olan bir öğrencim aynı annesini, babasının, kardeşinin yapmış olduğu gibi o terli saçlarına hiç üşenmeyerek hadi kızım, hadi oğlum ilk yarıyı kaybetmiş olabilirsin ama bu maçı alacak kapasiten var senin dediğimde. O temassal sevgi sizden öğrenciye, öğrenciden size geçiyor. Ondandır da ne oluyor ya Şahan hoca muhteşem, Elif hoca şahane diye size sevgiyle yaklaşıyorlar ve bize gelip hocam akşama çiğ köfte partisi yapıyoruz gelir misiniz? Diyorlar. Bazen gidiyorsun, ya da hafta sonu hep beraber sinemaya gidiyorsun. Çünkü iki tarafta birbirini seviyor bir sevgi bağı oluşmuş oluyor ve birbirimizden keyif alıyoruz. Tüm bu erdemleri vermeye çalışırken bazen şöyle bir şey oluyor. Siz ne kadar uğraşırsanız uğraşın, bu kavramlar altında bazı öğrenciler bunları bir hiç olarak görüyor. Onun için tek değerli bir nokta vardır. Okulda sadece olmak ister hiçbir zaman öğretmenin tarafında olmaz. Hep öğretmenin aleyhinde kullanır.

Mesela derki;

- Kardeş Şahan Hocadan 95 almışsın. Şahan Hoca seni seviyor valla iyisin.
- Olur, mu ya, kaç gece çalıştım ben bu sınava.

Ne oldu? Siz Şahan Hoca olarak ya da başka bir hoca olarak o öğrencinin 60 olan kağıdını 95'e tamamlamış olabilirsiniz. Ama bunu siz yapmadınız. Bu notu öğrenci aldı veya tam tersini yapıyorlar.

- Kardeş 20 almışsın hayırlı olsun.
- Tabi ya, sayfaları hep doldurdum. 3 sayfa yazdım verdim ama Şahan Hoca vermemiş.

Ne oldu? Yine mesafe öğrenci, öğretmen arasında kocaman bir şey oldu. Şimdi bizim burada toplanma amacımız bu mesafeyi ortadan kaldırmak. Tabi gerçekçi olmak gerekirse çok ütöpik fikirler ortaya atabiliriz. Diyebiliriz ki en başta eğitim sisteminin değişmesi lazım. Not üzerine bir eğitim sistemi olmamalı. Ama bunu gerçekleştirecek ne bir alt yapımız var ne de öyle bir sistemimiz var. Eğitim sistemimiz her geçen senede her dönem değişebiliyor. Ama şunu unutuyorlar. Avrupa'nın en gelişmiş ülkelerinden Finlandiya ya da İngiltere'den eğitim sistemi alınırken onların tabanındaki kişileri görmezden geliyorlar. Biz farklıyız onlar çok farklı. O eğitim sistemini alıp bize yerleştiremezsiniz. O gelir seviyesine, o ekonomik ferahlığa ülke olarak yetişemeyiz. Ama böyle bir eğitim olmadan ilerleyemeyiz.

Geçenlerde Finlandiya'daki eğitim kurumlarından bahsediliyor. Çocuklar hep dışarda, hiç ev ödevi verilmiyor ama bu ülke eğitimde çok yüksek başarı oranına sahip. Nasıl oluyor? İşte diyorlar ki çocuklar bahçede çalışarak öğreniyorlar. Ama yok, bizim ülkemizde böyle bir okul mu var? Şimdi bu notun yok edilmesi ile alakalı kesinlikle bizim şu noktaya çok dikkat etmemiz gerekiyor. Çünkü bazı öğrencilerde bu böyle bazılarında değil. Bazıları gerçekten çok erdemli olmak adına ciddi gelişimler sergiliyor. Bazı öğrencilerim ise her şeyden önemlisi benim için not diyor. Bu durumda öğrenciler ciddi anlamda bunu hep talep etmekte ve gizleyebilmekte. Öğretmenin karşısında iki durum var. Birincisi şans, ikincisi tecrübe. Şanslı olan öğretmen bunu hissedebiliyor. İkinci kısımda tecrübe kısmı devreye giriyor. Öğretmen yeterli tecrübeye sahip ise o öğrencinin not ile olan alakasının durumunu değiştirmek için bir takım çabalarda bulunabiliyor. Bu sınav kağıdını hazırlarken ben çok şanslıydım. Nasıl oldu? O bahsettiğim sınıf beden eğitimi ve spor öğretmenliği 4.sınıf öğrencileri sınavdan 10 dakika önce odamda oturuyorum. Son hazırlıklarımı yapıyorum ve 3-4 kişilik bir grup geldi. Başarılı ve derslerinde hep katılımcı öğrenciler. Odama geldiler, hocam girebilir miyiz? Evet, buyrun dedim.

Dediler ki "Hocam biliyorsunuz biz bu sınavdan sonra mezun oluyoruz. Biz mezun olduktan sonra ilk hedefimiz akademisyen olmak ve bunun için de birinci öncelik yüksek lisansa girebilmek. Bunun önceliklerinden de bir tanesi yüksek

öğretim ortalamasının puanı. Hocam 10 dakika sonra çok zor bir sınava gireceğiz. O sınavda lütfen not kararınızı biraz yüksek kullanırsanız, bizim bu not ortalamamızı yükseltmemize sebep olursanız biz çok seviniriz.” “Düşüneceğim arkadaşlar” dedim.

Sonra 2-3 kişilik bir grup geldi. Hocam sizinle konuşmamız gereken bir konu var. “Biliyorsunuz biz bu sene mezun oluyoruz ve bir KPSS sınavına gireceğiz. Bu sınav için bütün bir senemizi dersanelerde harcadık. Ama 4 hafta olan devamsızlık hakkımızı geçmiş olabileceğimizi düşünüyoruz.” Evet, geçmişlerdi devamsızlıkları tam 8 haftaydı. Normal de kaldılar zaten. “Peki arkadaşlar problem ne?” dedim. “Hocam siz bize yardım etseniz” dediler. “O devamsızlığı görmezden gelseniz biz de okulumuzdan mezun olsak. KPSS’ ye çok hazırlandık. İyi bir yer kazanacağımızı düşünüyoruz.” Ben de onlara düşüneceğimi söyledim. Onları da gönderdim. Kapımı kapattım ve normalde final sorularım hazır. Bütün bir dönem boyunca araştırma projeleri ile ilgili bilgilerini test eden bir sınav kağıdı hazırlamıştım. O soru kağıdını bir kenara bıraktım. Dedim ki “Önümde bu öğrencilerimin düşündüklerini değiştirebilmek için ancak 1 sınavım ve 10 dakikam var. Onlar için ne yapabilirim?” diye düşünmeye başladım. Onların bu hayatta bu nota bakış açılarını nasıl değiştirebilirim? Çünkü değiştiremezsem ne olacak biliyor musunuz? O öğrenciler bir şekilde mecbur olacaklar. Aynı bizim küçüklüğümüzdeki eğitim hayatında olduğu gibi. Öğretmenlerimiz ne yaparlardı? Derse geç geldin 0, sözlüyü geçemedin 0, sınavın çok kötüydü 0 derlerdi. Eğitim sistemimiz bizi buna yönlendiriyor. Ailelerimiz bazen buna yönlendiriyor. Çocuk belki spor alanında başarılı ama illaki matematikten yüksek puan mı almak zorunda? Bu çalıştayda yapmak istediğimiz şey buydu.

Öğrencilerimize eğitim öğretim süresince notdan daha değerli şeyler olduğu fikri nasıl kazandırabilir? Bu konu ile ilgili Çalıştay katılımcı listesi elime geldiğinde arkadaşlarıma e-mail göndermeye çalıştım. Geri dönenler oldu teşekkür ederim. 3 ana konu başlığı belirlemiştik.

1. Sistem olarak ne yapabilir? Yani Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde.
2. Aile, okul, öğretmen bu üçü ne yapabilir?
3. Öğretmen bireysel olarak kendisi ne yapabilir?

Bunlarla ilgili çok ütöpik fikirler çıkabilir. Ama bunun bir faydası olmaz. Ancak dediğim gibi Finlandiya’ da ki eğitim sistemini alalım ve buraya getirelim. Eğer ciddi anlamda paylaşılabılır, değerli kılınacak belki de çok daha uç bir fikir ile söylüyorum dikkate alalım. Milli Eğitimde yeni bir sistem olarak kullanılmaya başlanacak fikirler ortaya çıkarırsak çok daha güzel olur. Belirlediğimiz gruplar içerisinde oluşturacağımız yukarıda saydığımız üç ana başlık için oluşan gruplar

sizden kendi aranızda bir beyin fırtınası yapmanızı istiyorum. Not sistemi içerisinde bunu öğrencinin aklından çıkarmak için öğretmen ne yapabilir? Aile ne yapabilir? Sistem ne yapabilir?

Evet hazırsak başlayalım mı? Öncelikle çok güzel fikirler çıkacağına inanıyorum.

İlk grubumuz sistem yapabilir? Şimdi bizim sistem ile akalı daha radikal kararlar bizden çıkmış olacak haliyle ama çok ütöpik demek istemiyoruz da mevcut koşullar altında neler yapılabilir diye düşünmeye gayret ettik. Birincisi bize göre çocukların her şeyden önce eğitime katıldıkları zaman belli bir ilgi alanları vardır. Biz mesela bunu lisede sayısal ya da sözel olarak ayırmaya çalışıyoruz. Ben öğretmen olurken mesela matematik sorulduğunda, ben öğrencilerime matematik anlatmayacağım derdim. Mesela benimle ilgili daha çok tarih veya eğitim bilimleri ya da Türkçe gibi ders içerisinde kullanabileceğim alanlarda başarı beklmeleri daha doğru olurdu. Madem eğitim sisteminde onların ilgi alanlarına göre bunu entegre edecek isek çocukların bu ilgi alanlarını daha küçük yaşlarda ortaya çıkarmalıyız. Çocuklar 4 ya da 5. sınıf onların ilgi alanları, başarıları neye yatkın diye rehberlik öğretmenleri tarafından bir rapor halinde her yıl dosyalanması gerekiyor. Çocuk bir üst okula geçtiği zaman bizler bu dosyaya baktığımızda o çocuğun hangi alana ilgili olduğunu ve buna göre nereye yönlendirilebileceğini tahmin eder ve çocuğa destek çıkarsak. O çocuk için bu sınavlar not değil daha çok istediği alanda bir etkileşim içerisinde onun ben bunu yapacağım diye katılmasını sağlar. İkincisi mesela biz çocukları hep sınav ile okula alıyoruz ya, okul niye bizi almıyor? Yani okul ben bu çocuğu değil de, bu çocuğu istiyorum niye diyemiyor? Çünkü buna okullarında katılması gerekiyor, eğer biz çocuğa sadece not üzerinden bakarsak o okulun belli kuralları olmalı. Mesela sen müzik aleti çalıyor musun? Senin iyi bedensel ya da sanatsal başarın var mı? Yabancı dil durumun nasıl? Aslında çocuk okula geldiği zaman çocuğun başarısı yıllar içerisinde dersteki ve sınavdaki notu değil her alanda gelişmesi gerekir. Bir çocuk makale yazmıyor ise, bir çocuk kalabalığın karşısında konuşamıyor ise, kendisini ifade edemiyor ise sınavdan 100 alması neye yarar? O yüzden öğrenciyle bir mülakat ile çocuğu baştan tanıma ile onu raporlandırarak o çocukta eksik olanları tespit etmek ve o çocukta nereye ağırlık verileceğine dikkat edilmelidir. O çocuk elbette her konuda iyi olamayacak. Varsın kendi ilgi alanında başarılı olsun, gerisi kalsın. Sonra bir diğeri mesela TEOG' da ki bu nota dayalı olma ile ilgili hocamız çok güzel bir şey söylemişti. Mesela çocuklar aynı notu aldı ve okuldaki başarı oranları da aynı ne olacak peki? O zaman neye bakılıyor biliyor musunuz? Doğum tarihine bakılıyor, isminin harfine bakıyorlar kim daha önce doğmuşsa falan gibi böyle garip şeylere bakıyorlar. Bence bu durumda bizim

söylediklerimiz kriter olarak daha makul olabilir. Arkadaşlar çocuk dersi sadece derste dinlememeli, uygulama da yapmalı. Mesela fen dersinde dersi öğrenirken bir yandan da onu uygulamalı ve uygulayarak öğrenmeli. Toprak ile haşır neşir olmalı, müzeleri öğreniyorken onları yerinde gezerek öğrenmeli. Biz belki çocuklara dersi 5-10 dakika anlatacağız ama çocuk geri kalanını yaşayarak öğrenmeli. IB ve PIB uygulamaları çok güzel biz özel okullar olarak bunu yapıyoruz keşke devlet okulları da bunu yapsa. Kısa vadede inanın bir çok şey çözülmüş olur diye düşünüyorum. Teşekkür ediyorum.

İkinci grubumuz öğretmen ne yapabilir? Biz daha çok notu nasıl kaldırabilirizden ziyade. Nota karşı kaygıyı nasıl azaltabiliriz bunu konuştuk. Çünkü hepimizin bildiği şey mevcut olan bu sistemde notu kaldırabilmek mümkün değil. Keşke böyle bir şey olsaydı daha iyi olurdu. Ancak alternatif ölçme, değerlendirme yöntemleri oluşturabiliriz dedik. Öncelikle öğretmenin kendisini sevdirmesi ve dersi sevdirmesi çok önemli. Öğrenci sıradaki ders ile ilgili eyvah! Şu öğretmenin dersi, bundan ya düşük alırsam bana çok kızar gibi kaygılar taşımaması gerekiyor. Çocuk not kaygısını taşımadığı zaman başarı mutlaka gelecektir. Çalışkan ve zayıf olan öğrenciye dengeli sorular sorulmalı. Çok üst seviyede olan çocuğa uygun sorular ile bütün sınıfa aynı tarz sorular sorulur ise o sınıf dökülür. Bu mantık yerine, bu sınıfta düzeyi o dersten düşük olan çocuklar var demeli ve onların da başarı sağlayıp kendilerini başarılı hissedebilecekleri sınav soruları hazırlamak o çocukların da başarıyı tadarak not kaygısından kurtulmalarını sağlayacaktır. Evet, bunlar öğretmenin yükünü artırıyor bunun farkındayız ama bunun da değerli olması gerekiyor. Çok değerli ama zaten var olan sistemle öğretmenlere çok fazla yük bindirilmiş durumda. Evet, aramızda düşündüğümüz bir diğer konu ise öğrencilerimizin yeteneklerine göre, ilgi alanına göre yaklaşım sergilenmesi bu çok önemli. Az önce hocamızın da belirttiği gibi aslında bizim ülkemizde giden çok güzel bir sistemi biz bozduk. Köy enstitüleri vardı biz günlük yaşamda kullanabileceğimiz şeyleri orada öğretiyorduk. Buradaki maddelerimizden bir tanesi de bu öğrencilerin edindikleri bilgileri günlük yaşamda kullanabilmeleri gerekiyor. Şimdi tekrar köy enstitülerine dönecek olursak şunu yapıyorlardı. Dışarıdan ekmek almıyorlardı, çocuklar buğdayı kendileri ekiyorlardı, hamurlarını kendileri yapıyorlardı. Öğrendikleri bütün bilgileri günlük yaşamlarında kullanıyorlardı. Not gibi bir kaygıları yoktu. Bizler sınıflarda ders anlatıyoruz ama inanın ben anlattığım derse inanmıyorum. Çocuğa derste tarihle ilgili bir konuyu anlatıyorum çocuk buna inanmıyor ben niye inanayım. Bazen günümüzden bir şey söylüyorum. “Çocuklar Konya’da büyük bir gemi kazası olmuş duydunuz mu?” diyorum o zaman katılıyorlar gerçekten mi falan diye.

Şahan Hoca: Arkadaşlar konuya giriyorum ama benim de flash diskimde hababam sınıfı ile ilgili bazı kareler var. Çocuklar ne zaman dersten kopuyor bir şeyler gerçekçi gelmiyor o zaman bir iki sahne izletiyorum ve çocuklar derse dönüyor.

İkinci grup öğretmen ne yapabilir? Bireysel farklılıkları göz önünde bulundurmak çok önemli. Aslında keşke meslek okulları olsa. Hocamızın yine söylediği gibi neyi en iyi yapıyorsan onu yap. Bizim sistemimizin içinde hiçbir şeyi en iyi yapamamak. Bir tanesini iyi yap yok. Ben de sosyalcıyım tarihi inanılmaz çok seviyorum. Ama tarihten daha çok sevdiğim bir şey var o da spor. Hayatım boyunca hep spor yaptım ve hep sporcu olmak istedim. Ama sistem beni öyle bir yere getirdi ki tarihçi olacağım ve tarihçi olurken bana üstlü sayı soran bir sistem var. O kadar da matematiğim berbattı. Öğrenci bilginin not için değil, bilgi günlük yaşamda kullanımı için öğrenmeli. Yani öğrenciyi buna inandırmak lazım. Bak ben sana pi sayısını öğretiyorum ama ben bunu sana günlük hayatında lazım olacağı için öğretiyorum. Bunu sana MEB beni zorladığı için öğretmiyorum. Sen pi sayısını bilersen, ileride Mısır Piramitleri'nde ki taban alanı ile ilgili bir şeyi çözümleyebilirsin. Dikkatini çekebilmek için de bunların günlük yaşamda karşılıklarına çıkabileceğine inandırmamız lazım. Dedim gibi ben inkılap tarihi anlatırken bir takım şeylere inandırabiliyorum ama kalkıp ta 1938 Atatürk'ün ölümünden sonrasını bilmeyen bir nesil yetiştiriyoruz. Onlara Gökürkleri anlatıyoruz ve o zaman çocuk "Ya ne diyor bu?" diyor. İşte çocukları inandırdığımız zaman not diye bir şey kalmayacak. Teşekkür ediyoruz.

Üçüncü grubumuz aile-okul-öğretmen ne yapabilir? Grubumuzun yarısı çocuk sahibi, diğer yarısının da çocuğu yok. Ama biz burada yine de aileyi temsil edeceğiz. Öncelikle belirtmek isterim ki aile benim yarımdır. Çünkü benim ailem, çocuklarımdan hepsi sayısalcı olmalı mantığı ile bakan. Hepsi doktor ya da mühendis olsun iyi bir yerde olsun mantığı ile bakan bir aileydi. Ailemizde iki çocuk bunu halletti ama ben de tılandılar. Hadi bari sayısalı yapamadın o zaman hukuk kazan dediler. Tamam dedim size söz veriyorum hukuk bölümünü kazanacağım. Gerçekten çok çalıştım ve hukuk kazanacak puanı aldım. Sonra babam bir tercih listesi çıkardı. Ama benim tek hayalim vardı. Sınıf öğretmeni olmaktı. Sınıf öğretmeni olmayı ben ilkokulda iken aklıma koymuştum. Kendime gizlice bir tercih listesi yaptım. En yüksek sınıf öğretmenliğinden, en düşük sınıf öğretmenliğine kadar 25 tercihti ve hepsini yazdım. Sonra ben yurtdışında iken tercih sonuçlarım eve gelmiş. Hacettepe sınıf öğretmenliği gelmiş ve ailem nasıl yani? Biz böyle bir tercih yapmadık ki dediler. Ben de ben yazdım dedim. Babam hayal kırıklığı yaşadı ve evde bir süre sıkıntı yaşadık. Hala içimde bir uktedir. Sen siyaset okusaydın çok güzel yerlerde olabilirdin der bana. Ama ben onlara şunu kanıtladım şu an ben

mesleğimin 5.yılındayım ve bana diyorlar ki sen gerçekten öğretmen olmak için doğmuşsun. Sabahları çok uzak bir mesafeye gidip geldiğim halde evden çok mutlu bir şekilde çıkıyorum ve mesleğimi çok severek yapıyorum. Akşam yorgun halde eve geldiğimde bile onlara öğrencilerimi anlatıyorum ve babam bana şimdi iyi ki avukat olmamışsın yoksa suçluları anlatırdın diyor.

Ben başına buyruk bir çocuktum. Ailem sürekli nottan yana dersten yana baskılayıcıydı. Ancak ben de sürekli kitap okumayı seviyordum. Bizim burada çıkardığımız şey, nottan daha değerli şeyler nelerdir? Nottan daha değerli olan çocuğun kendisidir. Bunu hem aile kabul etmeli, hem de çocuk kabul etmeli. Hayattan bir parça olduğunu kabul etmeli. Hayatın okul ve sınavlardan ibaret olmadığını bilincinde olmalı. Dışarıda yaşayacağı olaylar var. Belki arkadaşı ile kavga edecek, çizgi film seyredecek ve orada kötü bir karakter görecektir. Hayatın kendisinin bir parçası olmalı. Ailesi nottan daha değerli olmalı. Bir sınavı var ise ama babası hasta ya da üzgün ise babası ile ilgilenmeli. İşinin hayatını nasıl etkilediğini bilmeli yani şu an yaptığı seçimlerinin gelecekte kendisini nasıl etkileyeceğinin bilincinde olarak büyümeli. Hayalleri, hedefleri ve bunlar için çalışması gerektiğini bilmeli. Bunun için çocuğun mutlaka bir hayali ve hedefi olmalı.

Mesela bizim evde biz küçükken hep doktor olmayı istiyorduk ama bunu aslında biz değil, babam istiyordu. Bakıyorum şimdi benim öğrencilerimin hepsi doktor olmak istiyor, astronot olmak istiyor. Biraz meslekler değişti ama yine toplumun göz bebeği olan meslekler var. Belki de çocuk bunları ailesinden duymadığı için ben müzisyen olmak istiyorum demiyor. Ancak çocuğun hedefi kendi istediği hedefi olmalı. Peki bunun için aile olarak bizler neler yapabiliriz? Öncelikle aile kendi egosunu bir kenara bırakacak ve kendi yapamadığı şeyleri çocuğuna yaptırmaya çalışmayacak. Bir diğeri çocuğun hayallerini destekleyecek ve onun hayallerine saygı duyacak. Çocuğun hayallerini gerçekleştirebilmesi için ona imkan sağlamalı. O imkanı sağlarken de ortak bir paydada buluşmak gerekir. Çocuğun yaşadığı ortam ya da bütçeleri gereği hareket edilebilmesi. Ailenin araştırmacı çocuğuna mikroskop almaya bütçesi yok ise çocukla konuşarak araştırma ruhunu geliştirmek için kitaplar alınmalı ya da buna benzer hayalini gerçekleştirebileceği imkanlar sağlanmaya çalışılmalı. Yetenek ve çaba bir araya geldiğinde ancak sonuca ulaşabileceğini kabul edecek. Biz bunları biraz önce de hatırlarsanız Binnur hanımdan dinlemiştik. Sonrasında aile çocuğa güven sağlayacak, sen bu yolda ilerleyeceksin ve biz senin hep arkada olacağız. Çocuğun vardığı sonucu takip etmeli değerlendirmesini sağlamalıyız. Sonucu gözden geçirerek ne elde ettiğini ona sormalıyız. Burada elde ettiğin avantaj ve dezavantajlar neler? Çocuk bu sayede kendini de amacına gittiği yolu da değerlendirmiş ve gözlemlemiş olacaktır. Bu sonuçlardan da ders

çıkarmayı öğrenecek ve sonucun kendisine ait olduğunu kabullenecek. Sonucunda eğer başarısız oldu ise bunun bilincinde olacak. Başarılı olduysa da bu senin başarın olacak. Yani bu sonucu çocuğun kabul etmesini sağlayacak. Ayrıca aile, öğretmeni ile işbirliğinde olacak. Bizim en çok da zorlandığımız konu bu oluyor.

Aileye ne kadar anlatırsak anlatalım çocuk okul öncesinde üstün zekalı oluyor ancak ilkokulda okuma yazmayı öğrenemez ise öğrenme güçlüğü var deniyor. Hatta bir velim çocuğunun otizm olduğu konusunda direktmişti. Aslında böyle bir şey yok, veli bir filmde seyretmiş ve çocuğunun otizm olduğuna karar vermiş.

Sonuç olarak; öğretmeni çok iyi tanıyan bir aile, öğrenciyi çok iyi tanıyan bir öğretmen ilişkisi olmalı. Teşekkür ederiz.

Evet ben de hepinize çok teşekkür ediyorum. Gerçekten çok güzel fikirler elde edildi. Çocuğun hayallerine sahip çıkılmalı ve desteklenmeli dediğinizde aklıma benim oğlum geldi. Çocuklar küçükken farklı meslekler yerine hep doktor gibi büyüklerce kabul görmüş meslekleri tercih ederler. Benim oğluma da sordum büyüdüğünde ne olmak istiyorsun diye. Bana kamyoncu olmak istediğini söyledi. Peki oğlum dedim, aklında başka bir şey var mı diye soruyorum. Evet diyor ben de heyecanla dinlediğimde bana tırcı diyor. Araba delisi bir oğlum var ve ben onun bu konudaki hayallerine nasıl gireceğim bilemiyorum. Anne ve babası akademisyen olan bir öğrencim vardı. Onun da hayali itfaiye olmalı.

Arkadaşlar konumuz ile ilgili sonuç olarak; öğrenci öğretmenine güvenmeli ve öğrenciler doğru yönlendirilmeli. Çocuk doğru yönlendirildiğinde veli de çocuğun yanında olmalı. Sporun da çocuklara disiplin sağladığını, daha prensipli ve sorumluluk sahibi olduklarını belirtmek istiyorum. Çok verimli olduğunu düşünüyorum ve hepinize çok teşekkür ediyorum.

Sonnur ÖZEL

Öğretmen Akademisi Vakfı

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNE DUYARLI SINIF

Toplumsal cinsiyet, kadınların ve erkeklerin toplum içindeki rollerine, sorumluluklarına, sınırlılıklarına ve ayrıcalıklarına işaret eder. Henüz anne karnındaki bebeğin giyeceği renklerle başlayan sınırlar/sınırlamalar, oynanan oyuncaklar/oyunlar, çizgi filmler, masallar, öyküler, reklamlar vb. unsurlarla çizilmeye, ayrışmaya devam eder. Tam da bu noktada hak ve özgürlükler açısından eşit olarak dünyaya gelen çocukların, toplumsal cinsiyet rollerinin etkisiyle ayrımcılığa maruz kaldığı, potansiyelini gerçekleştirme noktasında eşit olanaklara sahip olmadığını görüyoruz. Eşitsizliğe karşı duyarlılık, ayrımcılığa karşı olmak, öncelikle aile ve sonrasında ilk sosyalleşme ortamı olan okullarda kız ve oğlan çocukların bu bilinçle yetişmeleri ile mümkündür. Toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bir sınıf ortamı oluşturmak, öğretmenin insan hakları konusuna verdiği önemin bir parçasıdır. Öğretmenler, kız ve oğlan öğrencilerine toplumsal roller açısından ayrımcılık yapmadan ne kadar bilinçli yaklaşır ve bu konuda adalete dayalı bir eşitlik ortamını oluşturarak; kendisi de model olur ise, ön yargı/ kalıp yargılardan uzak, farklılıklara saygı duyan ve herkesi “önce insan olarak” değerlendiren nesiller yetiştirir.

Öğretmen Akademisi Vakfı olarak “toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı eğitim ortamları oluşturulmasına katkı sağlamak” amacıyla çeşitli eğitim programları yürütüyoruz.

Bunlardan ilki Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü tarafından British Council’in teknik, Avrupa Birliği’nin finansal katkılarıyla yürüttüğü “Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Teknik Destek Projesi (ETCEP)” kapsamında yaptığımız “Kadın Öğretmenler için Liderlik ve Girişimcilik Eğitimi Programı” idi. 10 ilden 600 kadın öğretmenle yürütülen programda Liderlik Becerileri, Toplumsal Cinsiyet ve

Liderlik ve Liderlik için Kendini Geliştirme konularına yer verilmiştir. Programın amacı, proje illerinde görev yapan kadın-öğretmenlerin, toplumsal cinsiyet konusunda duyarlılığını geliştirmek; kendi yaşantılarında ve sınıflarında liderlik becerilerini nasıl kullanacaklarına dair farkındalık kazandırmak; özellikle okuldaki yöneticilik kademelerinde yer almaya teşvik etmek ve etkili liderliğin nasıl olacağını konusunda bilgi sahibi olmalarını sağlamaktır.

Programın ölçme değerlendirme çalışmalarında katılımcı öğretmenlerin eğitimin içeriğini ve eğitimin uygulanmasında kullanılan yöntem ve teknikleri yararlı buldukları, kendilerinin güçlü yanlarını fark ettiklerini, liderlik becerilerini geliştirdiklerini, toplumsal cinsiyet eşitliği ve toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bir yaklaşımı okulda nasıl sağlayacakları konularında farkındalık kazandıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılar, uygulanan eğitim programının daha fazla öğretmene (erkek öğretmenler de dahil) ve toplumun diğer kesimlerine (anne ve babalar) de ulaşılması gerektiğinin altını çizmişlerdir. Ayrıca bu eğitimden elde ettikleri kazanımları destekleyecek, bu konuda kendilerini geliştirmeye devam edecekleri başka eğitim ve projelere katılmak istediklerini belirtmişlerdir.

Eğitim sırasında ve eğitim sonunda alınan geri bildirimlerde katılımcılar; kız ve oğlan öğrencilerin öğrenme biçimlerine, ilgi alanlarına dair sahip oldukları önyargıları, öğrencilere yönelik sözcük seçimlerinde toplumsal cinsiyet ayrımcılığını besleyen sözcüklerini, toplumsal cinsiyet ayrımcılığına neden olan sınıf içi uygulamalarını, eğitim materyallerindeki sorunları, olumlu bakış açısının önemini fark ettiklerini dile getirmişlerdir. Ayrıca eğitim sırasında uygulanan aktif öğrenme yöntemlerini sınıflarına taşıyacaklarını ifade etmişlerdir.

Eğitim sırasında kartopu etkinliği ile çalışılan “Toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı, olumlu bir sınıf ortamı için eğitim materyalleri, eğitim ortamlarının kullanımı ve kullanılan dilde nelere dikkat etmeliyiz?” sorusuna katılımcılar oldukça somut ve işlevsel önerilerde bulunmuşlardır. Bunlardan bazıları aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Eğitim Materyalleri (Eğitim programları, kitaplar, çevrimiçi kaynaklar vb.)	Eğitim Ortamlarının Kullanımı (Sınıflar, oyun alanları vb.)	Kullanılan Dil
- Kitaplarda kullanılan kadın erkek görsellerinin, mesleklerin, görev ve sorumlulukların dağılımının toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bir biçimde düzenlemesi - Ders kitapları ve diğer materyallerde kullanılan görsel ve sözcüklerin toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı biçimde hazırlanması - Matematik problemlerinde problem cümlelerindeki cinsiyet ayrımına sebep olan ifadeleri yeniden düzenlemesi. Örneğin hız problemlerinde arabayı kullananın kadın isimlerinden seçilmesi gibi	- Uygulanan etkinliklerde kız ve oğlan çocuklarına eşit görevler vermek, cinsiyetlerine değil bireysel farklılıklarına odaklanmak - Çocukların karma gruplarda çalıştırması - Kızlara ve oğlan çocuklarına benzer görevler verilmesi, kızlara sınıfı toplama, temizlik gibi görevler verilmemesi	- Çocuklarla konuşurken cinsiyetlere atfedilen sıfatların kullanılmaması; aslan, güzel, güçlü vb. - Dilimize yerleşmiş, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını besleyen deyim ve atasözlerinin kullanılmaması, kız gibi gülmek, adam gibi oturmak vb. - Öğrencilere isimleriyle hitap edilmesi

- Kullanılan eğitim materyallerinde renk ayırımına gidilmemeli (kız ve oğlan çocuklarına atfedilen renkler) - Kitapları ve oyuncakları renklerine ve konularına göre ayırmadan tüm sınıfa sunmalı	- Drama etkinlikleri ve takım oyunlarının kullanılması, seçilen oyunlar toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı olması - Serbest etkinliklerde toplumsal cinsiyet rollerini pekiştirmeyen farklı oyuncaklar kullanılması - Sınıfların duvarlarında, perde, masa ve sıra örtülerinde kullanılan renklerde cinsiyetçi kalıplardan uzaklaşılması - Sınıf içindeki oyun alanları ve ilgi köşelerinin cinsiyet gözetmeksizin bireysel farklılıklara uygun düzenlenmesi	- Saygılı ve duyarlı dil kullanılması
---	---	---

Eğitimde toplumsal cinsiyet eşitliği, hak ve özgürlüklerde, fırsatlara erişim ve bunları kullanmada, kaynaklara, hizmetlere erişimde ve bunlardan yararlanabilmede çocuk ve gençlerin cinsiyeti nedeniyle daha az avantajlı konumda bulunmasının, ayrımcılığa uğramasının engellenmesidir. Eğitimde toplumsal cinsiyet eşitliği kendiliğinden değil, planlı çabaların sonucunda sağlanabilir. Eğitim materyallerinde, eğitimin uygulanma biçiminde, eğitim ortamlarında kullanılan dilde göstereceğimiz özen ve duyarlılık tüm çocukların öğrenme sürecine ve gelişimine olumlu katkılar sağlayacaktır.

EĞİTİMDE OLUMLU YAKLAŞIM: ETKİLERİ ve ÖNEMİ

IX.PANEL

➤ **ÖĞRETMEN-EBEVEYN ETKİLEŞİMİ: OLUMLU YAKLAŞIM
VE GÜVENLİ ÇEVRE**

Uzm.Birgöl Ural BAYOĞLU

Bayındır Hastanesi Çocuk Gelişimi Ünitesi

Uzm.Dr. Öge Çultu KANTAROĞLU

Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanı

➤ **OLUMLU OKUL İKLİMİNDE YÖNETİCİNİN ROLÜ**

Serap BENİBOL

Eğitimci-Danışman

Uzm.Birgöl Ural BAYOĞLU
Bayındır Hastanesi Çocuk Gelişimi Ünitesi

Uzm.Dr. Öge Çultu KANTAROĞLU
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanı

ÖĞRETMEN-EBEVEYN ETKİLEŞİMİ: OLUMLU YAKLAŞIM VE GÜVENLİ ÇEVRE

Çocuklarda gelişim, yaşamın ilk yıllarında beyin gelişimiyle doğrudan ilişkilidir. Gelişim becerilerinin kazanılması, davranış gelişimi ve algılama temel sağlıkla ilişkili olduğu kadar çocuğa sunulan ortam ve uyaranlarla da çok ilgilidir.

Çocukla etkileşimde bulunan anne-baba, öğretmen ve diğer yetişkinlerin çocuğa karşı sergilediği olumlu tutum en etkili uyaran olarak tanımlanabilir. Erken çocuklukta anne-babanın olumlu yaklaşımı önem kazanırken okullaşmayla birlikte öğretmenin sergilediği olumlu tutum öğrenmeyi hızlandırabileceği gibi kimlik gelişimine de olumlu katkılar sağlar.

Okul yaşına kadar aile ortamında daha esnek, çocuk odaklı ve daha duygusal yaklaşımla büyüyen çocuk, okul sistemine uyum sürecinde hazırlıklı olmadığı kurallar bütünüyle karşılaşır. Her çocuğun bu süreci gelişimin doğası gereği farklı sürelerde geçirdiğini akılda tutmak gerekir. Bilindiği gibi stres öğrenmeyi baskılayan etkenler arasında gösterilmektedir. Çocuğu odak almayan baskıcı, kuralcı, sistem odaklı ve duyarsız eğitim yaklaşımları akademik başarıya hedeflenmekte, çocuğun ve ailenin kaygı düzeyini artırmaktadır.

Oysa çocuğun bütüncül olarak ele alınması hem akademik hem de duygusal gelişimi güçlendirir. Çocuğun akademik ve davranış gelişimini hedefleyen öğretmen ebeveyne rehberlik ederken çocukla ebeveynin etkileşimini olumsuz etkilememeye gayret etmelidir. Toplum baskısı hisseden ebeveyni sakin, sabırlı ve anlayışlı olması, çocuğun bireysel farklılıklarına duyarlılık konusunda yönlendirmesi önemlidir.

Güvenli bir çevre oluşturmak, ebeveyni duyarlılık konusunda bilgilendirmek ve çocukla etkileşimde cesaretlendirici tutumla öğrenme becerilerini desteklemek okul ortamlarının vazgeçilmez yaklaşımı olmalıdır.

Serap BENİBOL
Eğitimci – Danışman

OLUMLU OKUL İKLİMİNDE YÖNETİCİNİN ROLÜ

41 yıldır öğretmen ve yönetici olarak eğitim dünyasındayım. Yılları söyleyince çok uzun görünüyor ve doğal olarak yorgun olmam gerek. Ama değilim? Belki çalışma hayatımın iyi gruplarla iyi yöneticilerle geçmiş olmasındandır. Bu noktada Maksim Gorki'nin beni desteklediğini görüyorum.

Maksim Gorki, “İş mutluluk verici olduğunda hayat eğlencelidir; bir görev olduğunda ise esarettir.” diyor.

İnsanın işteki mutluluğu ya da mutsuzluğu hayatının tamamına yansır. Yaptığı işin insanın mutluluğu veya mutsuzluğu üzerinde çok etkili olmasının nedeni, sadece zamanının çok büyük bir bölümünü işte geçirmesi değil, insanın yaptığı işin, o insanın kimliğini belirleyen en önemli unsur olmasıdır.

Herkesin bildiği hikayede, bazı işçiler yaptıkları işi, “duvar örmek” olarak tanımlarken, bazıları “şato inşa etmek” olarak tanımlar. Aynı işi yapan işçilerden, yaptığı işi duvar örmek olarak görenlerle, katedral inşa etmek olarak görenler arasındaki duygusal doyum elbette çok farklıdır.

Gallup'un “Q12® Meta-Analysis” araştırmasına göre, bir işte mutlu olmak için, parasal konuların dışında, insanların kendilerine sordukları sorular şunlardır:

Yaptığım işte, gerçekten bir işe yarıyor muyum?

Yöneticilerim ve çalışma arkadaşlarım, yaptığım işi takdir ediyor mu?

Kendimi bu işe ve bu iş yerine ait hissediyor muyum?

Gallup araştırmasının, bir kez daha kanıtladığı gibi, insanlar işe yaradıkları, kendilerini geliştirdikleri, takdir gördükleri işte mutlu olurlar.

Bu konuda, Davranış Bilimleri Enstitüsü'nden Uzman Klinik Psikolog Şirin Hacıömeroğlu Atçeken, “Çalışanların sevmek, sevilme, anlaşılma, görülmek, duyulma, fikirlerine değer verilmesi, takdir edilmek, gelişmek ve öğrenmek gibi ihtiyaçlarının karşılanması çalışan bağlılığını çok etkiliyor. Yöneticinin tutumu çalışanın kariyerini çok olumlu etkileyip kuruma bağlılığını arttırabilir veya tamamen tüm kuruma olan bağlılığını yok edebilir” diyor.

Olumlu iklim, sadece okullar için değil, tüm çalışma ortamları için gereklidir. İşlerine hevesle, neşeyle, stressiz giden çalışanlar, özellikle insanlarla iletişim halinde olan işlerde çalışanlar, suya düşen bir damlanın yarattığı halkalar gibi olumlu etkilerini yayabilirler. Tersi durumlarda, yaratılan "bir kaşık suda fırtınalara" hepimiz tanık oluyoruzdur zaman zaman.

Bir okulda olumlu iklim; öğrenci-öğretmen-veli arasında nitelikli iletişim, öğrencilerin aktif olarak öğrenme sürecine katılımları, güvenli ve saygın bir ortamla görünür. Olumlu okul iklimi, öğrencilerin öğrenme süreçlerini kolaylaştırarak verimi artırdığı gibi, onların sadece akademik alanda değil, duygusal, sosyal ve fiziksel gelişimlerinin de destekleyicisidir. Sınıflarda oluşturulmasını ısrarla istediğimiz olumlu tutum bu nedenledir.

Her iş yerinde ve okullarımızda olması arzulanan olumlu iklim, verimi kesinlikle artıracaktır. Çünkü stresin çok olduğu ortamlarda verimlilik yerine hatalar çoğalır.

Olumlu okul ikliminin oluşturulması, şüphesiz, tüm paydaşların desteğiyle olur. Her çalışanın görev tanımı vardır. İşler bu tanımlar ve prosedürler doğrultusunda yürütülebilir. Ancak okul müdürünün tutumu, işlerin; stresli-gergin, monoton, telaşlı, kaotik veya huzurlu ve olumlu şekilde yürütülmesini çok etkiler. Bir okulda en yetkili imza, okul müdürünün imzası olduğu gibi, olumlu iklim oluşturulmasında da en yetkili ve sorumlu kişi yine okul müdürüdür.

Bu konuya okul ortamı dışından bir örnekle değinmek istiyorum. Daha neşeli, daha az stresli, keyifli bir çalışma ortamı olduğunu düşündüğümüz bir orkestrayı izleyelim. Bu görüntüyü ünlü şef, Itay Talgam'ın TED konuşmasından aktarıyorum.

- **1.örnek Ricardo Mutti:** Son derece ciddi, sorumluluk sahibi, heybetli. Orkestra çok iyi çalışıyor. Yani görev tam olarak yerine getiriliyor, işler yürüyor. Ricardo Mutti, söylediğine göre, Mozart'a karşı sorumluymuş. Mozart durumdan memnun mudur? Doğru çalındığı için evet ?

Peki orkestra elemanları memnun mudur? Hayır. Çünkü, 700 La Scala çalışanı; "gelişmemize izin vermiyorsunuz, bizi enstrüman olarak görüyorsunuz" diyerek Ricardo Mutti'nin istifasını istemişler.

- **Bir diğer örnek** ise Leonard Bernstein'a ait.

Parça doğru çalındı mı, evet. Haydn mutlu mu, evet. Orkestra elemanları memnun mu, evet. Dinleyenler, kesinlikle evet.

O halde bir parmak-bir el hareketiyle, hatta mimiklerle yönetebilmek varken, aynı işi sert tavırlarla yürütmek, iklimi bulutlandırmak, fırtınalara yol açmak niye?

- Bu videolardan sonra belki kendimize şu soruları sorabiliriz?

Hangi orkestranın sanatçıları;

- Konser sonunda **mutlu** bir gece geçirdiğini düşünür dersiniz?
- Çalışmalara **hevesle ve huzurla** giderler?
- Kendilerine **değer** verildiğini düşünüyorlardı?
- **Takdir** edildiğini düşünüyorlardı?
- **Öğrenmelerine** devam ediyorlardı?
- **Önemli** olduklarını hissediyorlardı?
- **Cesaretlendirildiklerini** düşünüyorlardı?

İçten, yapmacık olmayan bir sevgi ortamı yaratmak, olumlu okul iklimi için birinci adım olmalıdır. Olumlu iklim, yukarıdan aşağı doğru daha kolay ve çabuk yayılır görüşündeyim. Sadece kurumsal gerekçelerle sayılan değil, sevilerek saygı gösterilen bir yönetici olmak da önemli bir adımdır. Olumlu iklimin sürekliliğini sağlar.

Bunun için okul müdürü nelere dikkat etmelidir?

Çalışana güven duyması, ilgi göstermesi, yapılanları görmesi, vicdanlara dokunması ve en önemlisi adaletli olması gereklidir ve bütün bunlar aslında okul müdürünün işini kolaylaştırır.

Yanlışları yakalamak için sarfedeceğimiz dikkati, yapılan olumlu işleri görmeye aktarırsak iklim çok büyük bir çoğunlukla zaten olumlu olacaktır. "Senin yanındayım" tutumu ilişkilerde çok yardımcıdır.

Şüphesiz, tüm öğretim kurumlarının, kurum kültürü tercihi, olumlu iklimde sürdürülen okul kültürü olmasıdır. Çalıştayımızda, değerli genç meslektaşım Elif Vatansever Özkan ile yapılan bir yüksek lisans araştırma sonuçları üzerinden, okul yöneticilerinden beklentilere değinerek, yaşam pozisyonlarına dayalı, interaktif bir çalışma gerçekleştirdik.

EĞİTİMDE OLUMLU YAKLAŞIM: ETKİLERİ ve ÖNEMİ

ÇALIŞTAYLAR

- **DOĞA İÇİNDE EĞİTİM MÜMKÜN / MÜ?**
Dr. Burcu Güngör CABBAR
TEMA Vakfı Eğitim Bölüm Başkan Yardımcısı
- **OYUN OYNAMA SANATI VE ARACILI ÖĞRENME**
Buket YENİL – Can SÖZER
Mind Academy
- **ANADİL ÖĞRENME DOĞALLIĞINDA MATEMATİK İLE TANIŞMA**
Selva MUHARREMOĞLU
Eğitmen
- **OYUN ATÖLYESİ**
Esin EKİNCİ- Doğa ERHAN
Eğitimde Kalite ve İşbirliği Platformu
- **EĞİTİMDE POZİTİF BİR GELİŞİM ARACI OLARAK DANS**
Ceren YALIN
Gelişim Psikoloğu ve Dans Eğitmeni

Dr. Burcu Güngör CABBAR

TEMA Vakfı Eğitim Bölüm Başkan Yardımcısı

DOĞA İÇİNDE EĞİTİM MÜMKÜN MÜ?

Günümüz yetişkinleri kendi çocukluklarını düşündüklerinde genellikle sokakta arkadaşlarıyla kurdukları oyunlardan, toprakla, çeşitli bitkilerle temaslarından söz etmektedirler. Sadece bir nesil geçmesine rağmen şehirleşmenin getirdiği bazı fiziksel koşullara ek olarak, bilginin edinilme şekli ve yeni neslin karşılaştığı pek çok faktörün çocukların doğa ile temasını azalttığını görmekteyiz. Öğretmenlerle yapılan görüşmeler ve yapılan araştırmalar da çocukların doğayla olan temasının oldukça kısıtlı olduğu verisini desteklemektedir (Kayhaoğlu ve Yetişir; 2015, Özdemir, 2010).

Dijital yerliler olarak adlandırılan günümüz çocuklarının teknolojik aletleri ve öğrenme aracı olarak teknolojiyi kullanma biçimleri oldukça dikkat çekicidir. Günümüz eğitim sistemi yöneticileri ve program geliştirme uzmanları teknolojiyi öğrenme sürecine en uygun şekilde nasıl adapte edileceği üzerine çeşitli çalışmalar yapmaktadırlar. Dijital göçmenler veya dijital melezler olarak adlandırılan ve öğretmenlerin pek çoğunun da içinde bulunduğu teknolojiyi belirli bir yaştan sonra öğrenmeye çalışan biz eğitimciler için bazen bu durum oldukça korkutucu olmaktadır. Ancak bilinen bir gerçek vardır ki teknoloji hayatımızın bir parçası haline gelmiştir. Tüm bu süreçte teknolojiyi de kullanarak doğa içine çıkmak mümkün müdür?

Doğadaki Son Çocuk kitabında Richard Louv (2012) doğanın sağaltıcı etkisi ve doğa yoksunluğu kavramlarından bahsetmektedir. Louv (2012) kitabında doğa yoksunluğu sendromundan bahseder ve bu kavramı doğaya yabancılaşmanın insana getirdiği maliyet olarak tanımlar. Bu maliyet aşağıdaki maddeleri de içerir:

- Duyuların daha az kullanılması
- Dikkat sorunları
- Fiziksel ve duygusal hastalıkların sayısında artış.

Tüm bunlar günümüzde, hiperaktivite, dikkat eksikliği, obezite, bazı eklem ve kas gelişiminde görülen bozukluklar olarak karşımıza çıkmakta ve bunları düzeltmek için yeni poliklinikler açmaya çabalamaktayız oysa doğanın sağaltıcı gücünün bu problemlerin pek çoğunu daha oluşmadan engellediği bilinmektedir. Çocuklar kadar biz büyüklerin de doğaya ihtiyacı vardır.

Günümüz eğitim programları incelendiğinde doğa ile ilgili pek çok kavramın derslerin kazanımında yer aldığı görülmektedir. Bu kazanımlar sıralarda arka arkaya oturan, ayaktaki öğretmenlerini dinleyen, sorularına sözlü cevaplar veren öğrenciler tarafından edinilmeye çalışılmaktadır. Bu tarz bir sınıf yönetiminin

sonucu olarak da öğrencilerin çoktan seçmeli sorulara verdikleri cevapların doğruluğunu artırırken, yoruma dayanan analiz gerektiren durumlarla karşılaştıklarında aynı başarıyı gösteremediklerini yapılan uluslararası testler sonucunda da görmekteyiz. Doğa hakkında pek çok şey bilen öğrencilerden doğa için/içinde **davranış ve tutumlara sahip öğrencilere dönüşmesini sağlamak mümkün müdür?**

Örnek Etkinlik :

Bir Ağacın Hayat Döngüsü

Kazanım: Öğrencilerin küçük grup çalışması yaparak bir ağacı yerinde gözlemlmelerini sağlamak.

Gözlem sonuçlarını kağıt üzerinde resim/ yazı ile ifade etmelerini sağlamak

Süreç:

1. Öğrenciler 4-5 kişilik gruplara ayrılır.
2. Her gruptan okulun bahçesinde bir bitki bulmaları ve bu bitkinin toprakla, etrafındaki diğer bitkilerle ve canlılarla ilişkilerini incelemeleri istenir.
3. Grupların inceleme sırasında not almaları ve birbirleriyle konuşmaları sağlanır.
4. Seçilen bitkinin buraya nasıl gelmiş olabileceği tohum halinden itibaren tüm yaşam sürecini resim ve yazı ile ifade edecek bir poster hazırlamaları sağlanır.

Bir Sandalyenin Hayat Döngüsü

Kazanım: Öğrencilerin küçük grup çalışması yaparak bir sandalyenin oluşum süreci hakkında poster oluşturmalarını sağlamak

Süreç:

1. Öğrenciler aynı gruplarla çalışmaya devam ederler.
2. Sınıf ya da bahçede bir sandalye seçilerek ortaya koyulur.
3. Grupların sandalyeyi incelemeleri ve bu sandalyenin sandalye olma sürecini tartışarak not almaları ve birbirleriyle konuşmaları sağlanır.
4. Sandalyenin tüm yaşam sürecini (kullanımı bittikten sonra da neler olacağı dahil) resim ve yazı ile ifade edecek bir poster hazırlamaları sağlanır.

Tartışma: Süreç tamamlandığında grupların ürünlerini sunmaları ve ağaç ve sandalye yaşam döngüsü arasındaki farkları ve benzerlikleri tartışmaları sağlanır.

Bu etkinliği deneyimleyen öğretmenlere şu soru sorulmuştur. Bu etkinliği sınıflarınızdaki öğrencilerinizle yapsanız öğrenciler neler fark eder? Cevaplar ise şöyle olmuştur:

Bu tür bir etkinlik öğrencilere doğanın ve doğal olanın süreci ile sonradan yapılan ürünlerin süreci arasındaki farkları görmelerini sağlayacaktır. Ağacın döngüsü ile sandalyenin döngüsü sadece bir örnek olacaktır. Gözlemleri sırasında ağacın kabuğunu, yaprağını, diğer canlılarla olan ilişkisini gözlemleyen çocuklar bu tür etkinliklerle karşılaşma sıklıkları arttıkça daha bütüncül bir bakış açısına sahip bireyler olacaklardır.

Öğretmelerle yapılan görüşmelerde özellikle büyük şehirlerde doğal alanlara çocukların ulaşımındaki zorluklardan bahsetmişlerdir. Bu nedenle de öğrencilerini doğa içine götürmekte sıkıntı çektiklerini ifade etmektedirler. Kırsal alanlarda öğretmenlik yapanların bu konuda daha şanslı olduklarını da ifade etmektedirler. Bu yaklaşım elbette ki doğaya ulaşmadaki kentsel süreçlerin etkisini gözler önüne sermektedir. Ancak doğa yeşil alanla sınırlı değildir. Öğrencilerin kaldırım arasından çıkmaya çalışan bir bitkiyi, yağmur yağdığında ortaya çıkan solucanları, içme suyunun nereden geldiğini ve bunu nelerin etkilediğini, tüketim alışkanlıklarımızın doğa ile neden ilişkili olduğunu fark etmeleri ve ekolojik okuryazar bireyler olarak yetiştirmelerini sağlamak için elimizdeki fırsatları değerlendirmek önemlidir.

Teknolojiyi de bu süreçte dahil etmek mümkündür. Yurttaş bilgin projeleri olarak adlandırılan ve vatandaşları sürece dahil ederek yapılan doğayı daha iyi tanımayı sağlayan etkinliklerden yararlanmak da bu sürecin bir parçası olabilir. Doğa tüm alanlarla ilişkisi kurulabilecek bir kavramdır.

Doğa ile daha çok temas eden öğrencilerin,

- Dikkatlerini daha uzun süre toplayabildikleri
- Gözlem yeteneklerinin daha yüksek olduğu
- Fiziksel olarak daha sağlıklı oldukları
- Problem çözme becerilerinin olumlu etkilendiği
- Liderlik becerilerinin ve özgüvenlerinin arttığını

TEMA Vakfı eğitim programlarını okullarında uygulayan öğretmenlerin sonuç değerlendirme anketlerinde ve görüşmelerde de ifade ettikleri görülmektedir. TEMA Vakfı eğitim programları Minik TEMA, Yavru TEMA, Ortaokul TEMA ve Lise TEMA olmak üzere örgün eğitimde öğrenim gören tüm öğrenciler için tasarlanmış ve ekolojik okuryazar bireyler yetiştirmek için 138 etkinlikten oluşmaktadır. Etkinlikler gönüllü öğretmenler tarafından uygulanmakta ve öğrencilerin doğa ile temasını arttırmayı amaçlamaktadır. Bu tür etkinliklerin artırılması öğrencilerin gelişimi için önemli olduğu kadar gelecek nesillerden ödünç aldığımız doğanın daha sağlıklı bir şekilde sürdürülebilir olması için de önemlidir.

Kaynakça:

- Kayhaoğlu, M., İkbâl Yetişir, M., (2015) Doğa Kavramı ve Çocukların Doğadan Uzaklaştırılmasına İlişkin Fenomolojik Bir Çalışma. Eğitim ve Bilim, Cilt 40, Sayı 182, 159-170.
- Louv, R., (2012). Doğadaki son Çocuk Çocuklarımızdaki Doğa Yoksunluğu ve Doğanın Sağaltıcı Gücü, Tubitak Popüler Kitapları, Ankara.
- Özdemir, O. (2010). Doğa deneyimine dayalı çevre eğitimin ilköğretim öğrencilerinin çevrelerine yönelik algı ve davranışlarına etkisi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 27, 125-138.
- Minik TEMA Eğitim Programı Öğretmen Rehberi, TEMA Vakfı, İstanbul.
- Yavru TEMA Eğitim Programı Öğretmen Rehberi, TEMA Vakfı, İstanbul.
- Ortaokul TEMA Eğitim Programı Öğretmen Rehberi, TEMA Vakfı, İstanbul.

Buket YENİL – Can SÖZER
Mind Academy

OYUN OYNAMA SANATI VE ARACILI ÖĞRENME OYUN NEDİR?

Oyun yetişkinlerde doğal ve süregelen bir davranıştır. Yeniden doğuş ve monotonluktan kaçıştır. Çocuk için ise oyun ciddi bir uğraştır. Oyun çocuktaki tüm yetenekleri uyandıran serpilip açılmasına yarayan bir dost, oyun; neşe, hürriyet, memnurluk, rahatlık, dostluk ve barış yaratan bir eylemdir.

ÇOCUK İÇİN OYUN NEDİR?

Çocuklara oyunun anlamını sorduk...

4-6 Yaş Grubu

7-15 Yaş Grubu

25+

SONUÇ

Küçük grupta oldukça sade yanıtlar aldık.” oyun eğlenmektir.” “ zekadır” gibi.

Diğer grupta “eğlenceli” ve “oyun” kelimeleri yeniden karşımıza çıktı ancak bunların yanı sıra “sanal” ve “bilgisayar” ifadeleri eklendi.

Yetişkinlerde ise diğer iki grupla ortak olarak “eğlence” ve “oyun” kelimelerinin kullanıldığını ancak daha az tekrarlandığını gördük.

Oyun eğlenceli bir aktivite olmanın yanında ve ötesindedir. Oyun çocukların hayatı tanıma biçimidir!

Oyun çocukların en önemli işidir. Okul yaşına gelmemiş çocukları kısa bir süre gözlemek bu gerçeği ortaya koymaya yeter. Oynayan çocuk kendi küçük dünyasındadır. Orada sadece kendisi egemendir. Çocuğun yaşadığı dünyayı tanıma yoludur.

OYUN DENEYİMİN TA KENDİSİDİR!
OYUN İNSANIN İLK SANATIDIR. (Jean Paul Sartre):

Çocuklar oyuna zevkle, eğlenerek, tüm benlikleriyle katılırlar, oyunun içinde kendilerini geliştirir ve ilk yaratıcı deneyimlerini yaşarlar. Oyun insan benliğine hitap eden, sizi farklı dünyalara götürebilen, derin bir uğraştır. Çocukların en etkili anlatım aracı, dili ve en önemli uğraşı işidir.

OYUN ÇOCUĞA NE SAĞLAR?

Freud ve Piaget oyunu, çocuğun aklına açılan bir pencere olarak değerlendirdiler. Çocuğun gelişmesini ve şekillenmesini etkileyen şeylerin başında oyun gelir.

Piaget'e göre (1896-1982) yetişkinlerin “oyun” dediği işlerde, çocuklar çok iyi çalışırlar ve önceleri iş ve oyun arasında ayırım yapmayı bilmezler fakat yaş olarak büyüdükçe oyun onlar için daha sevimli hale gelir.

Çocuğun fiziksel ve sosyal çevresini keşfetmesini ve kendi yeteneklerini fark etmesini sağlayarak planlama, değerlendirme, organize etme ve odaklanma becerilerini geliştirir.

Çocuğun akıl yürütme becerilerini geliştirerek, yeni durumlara adapte olma esnekliği kazanmasını ve yeteneklerini ortaya koymasını sağladığı için, çocuğun sahip olduğu zekâ türünün tespit edilmesini de sağlar.

Oynanan oyun türüne göre farklı faydalar sağlanır. Genel olarak elde edilen faydaları şu başlıklar altında toplayabiliriz:

- Fiziksel gelişim
- Bilişsel gelişim
- Yaratıcılık gelişimi
- Duygusal ve Sosyal gelişim
- Psikolojik gelişim
- Zeka gelişimi
- Psiko-Motor gelişim

ARACILI ÖĞRENME **(Mediated Learning)**

Eğitimsel yaklaşımlar, çocukların kişilik ve farkındalık gelişiminde deneyimli bir yetişkinin varlığını vurgular.

LEV VYGOTSKY: Nesneden çocuğa, çocuktan nesneye giden yolda köprü kuran bir başka insan olmalıdır. Çocuğun iç dünyası ile deneyimleri arasında doğru bağlantıyı kurmasını sağlamak için aracılık etmelidir.

REUVEN FEUERSTEIN: Aracı, öğrencinin bilgiyi transfer edebilmesi için öğrenme ortamını gerekli materyallerle donatan kişidir. Prof. Dr. Feuerstein'in bir aracıda olması gereken kriterler olarak belirlediği başlıklar aşağıdaki gibidir.

ARACILIK KRİTERLERİ :

- **Amaçlılık ve Karşılıklılık**
- **Derinlik**
- **Anlamlandırma**
- Yeterlilik(Yetkinlik)
- Düzenleme ve Davranış Kontrolü
- Bireysel ve Psikolojik Farklılıklar
- Planlama ve Amacı Tanımlama
- İyimser Bir Alternatif Arayışı
- Ait Olma Duygusu
- Öğretmen Öğrenci Bağı Kurmak
- Değişiklik ve Yenilik Arayışı
- Paylaşmak

Bugün, evrensel olarak geçerli olan ve her öğrenme ortamında bulunması gerekli ilk 3 kriteri inceleyeceğiz.

- **Amaçlılık ve Karşılıklılık**

Amaçlılık - Etkileşim sırasında öğrenen kişi bilinçli, hevesli ve istekli olmalıdır. Bu yüzden aracı(Öğretmen) heves uyandıran ve dikkat çekici araçlarla süreci planlamalıdır.

Karşılıklılık -(Karşılıklı değişim, değiş-tokuş) Sosyal etkileşim sırasında bireyler pozitif her davranışa pozitif, negatif davranışlara da negatif karşılıklar alır. Aracı planlaması dahilinde olumlu bulduğu veya beklediği her durumla karşılaştığında bunu gündeme getirmeli ve desteklemelidir.

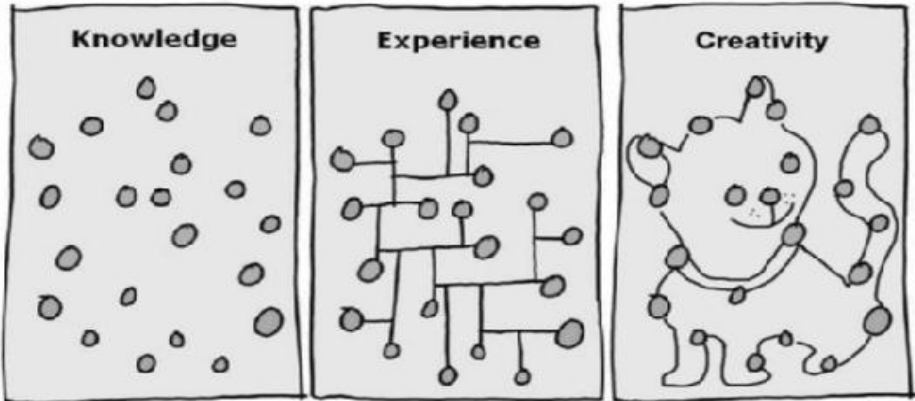
Aracı, öğrencilerin öğrenmeleri gereken bilginin direkt verilmesinden sorumlu değil, onların daha önce ne bildiklerini keşfetmelerini sağlayıp, bunu yenisi ile ilişkilendirmelerine yardımcı olmaktan sorumludur.

- **Derinlik- (Transcendence)**

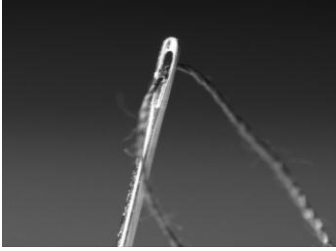
Bireyin deneyimleri, düşünce şekli, sosyal etkileşimi, ne biriktirdiği öğrenme seviyesini, kapasitesini, miktarını ve yolunu etkiler.

Öğrenmenin ya da etkileşim sonucunun değerlendirilmesi, somut araçlar ve bilinen yöntemlerle olmayabilir.

«Öğrenme, bilinenin ötesinde birçok bireysel katkı içerir.»

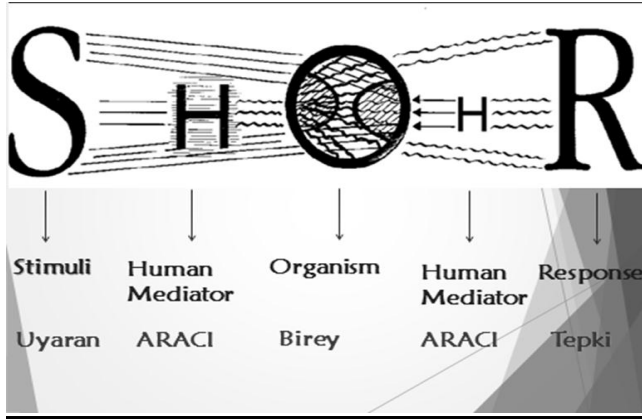

- **ANLAM**

“Anlam” iğne deliğinden ipin geçmesi ile oluşan bütünlüktür.

Bilgi ile çocuk arasında bir bağ kurulması, anlatılan bilginin öğrenen için anlamlı hale getirilmesidir. Başka bir deyişle öğrenenin bilgiyi, önemini ve kullanım alanını keşfetmesini sağlamak aracının görevidir.

Aracılı öğrenme, bir metodolojinin hayata geçirildiği, öğrenmenin, öğretmenin ve değerlendirmenin daha etkili olduğu bir plan değildir.

Sürecin kendisidir!

DENEYİMLEME BÖLÜMÜ

Çalışmanın bu bölümünde ilk kısımda anlatılan ve özellikle altı çizilen aracılık kriterleri bir oyun uygulaması üzerinde örneklendirilmeye çalışıldı. Quarto isimli bir oyun araç olarak kullanıldı. Çalışmaya başlarken, kullanılan bir görsel ile oyunda önemli olan benzerlik –farklılık- ortak payda kavramları ön plana çıkarıldı.

Sorular sorarak düşünülmesi istenen noktalar için yönlendirmelerde bulunuldu. Katılımcıların oyun parçalarını keşfetmeleri için, verilen sürede aracının yönlendirmeleri ile farkında olmadan tüm parçaların özelliklerini ve oyunda nelere dikkat etmeleri gerektiğini keşfetmeleri sağlandı.

Oyunun kurallarını öğrenmeye geçmeden önce karşılarında oturan arkadaşlarıyla birlikte kullanacakları oyun parçaları dağıtılarak ve ortak bir şekilde yapmaları gereken görevleri tamamlayarak oyuna çok daha kolay bir geçiş yapılması sağlandı. Verilen görevlerde takım çalışması yaparak, inceleme ve keşfetme becerilerini kullanarak oyundaki önemli stratejilerin farkına varmaya başlandı. Oyunun kuralları ve stratejisi öğrenildikten sonra eşler halinde oyunu kurallarına göre oynamaya geçildi.

Yapılan ön çalışmaların oynama sürecine olan katkısının farkına varmalarının hedeflendiği bu süreçte hem kullanılan yönlendirici sorular hem de aracılık kriterlerinin uygulama örnekleri ile aslında basit ama çok önemli dokunuşlarla sınıf içinde öğretmenin rolü hakkında ve oyunu araç olarak kullanmanın farklı yolları konusunda katılımcılara fikirler vermeye çalışıldı.

Bu süreçte kendilerini de değerlendirmeleri ve çıkarımlarda bulunmaları hedeflendi. Oyunu araç olarak sistemli bir şekilde kullanmanın oyun oynama deneyimine olan katkısı ve oyunda yapılanların gerçek hayatla ilişkilendirilmesi konularının konuşulması ile çalışma sona erdi.

Kaynakça

- SEEL, Prof Dr. Nobert M., “Encyclopedia of the Sciences of Learning”, March 2016
MEIR, Marcos and GARCIA, Sandra, “ Mediação da aprendizagem”, 2011
SEVİNÇ, M. (2004). *Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitiminde Oyun*. İstanbul: Yayıncılık Matbaası.
JONES, M. (2001). *Oyun ve Çocuk*. Çev., Ayda Çayır. İstanbul: Kaknüs Yayıncılık.
Pehlivan, H. (2005). *Oyun ve Öğrenme*, Ankara: Anı Yayıncılık.
<http://www.egitimtercihi.com/okulgazetesi/16866-oyun-un-egitimdeki-onemi.html>
<http://www.thinkingconnections.org/theory/MLE.Shtml>
<https://modernwish.wordpress.com/2010/01/23/oyun-ve-egitim/>

Selva MUHARREMOĞLU
Eğitmen

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE ANADİL ÖĞRENME DOĞALLIĞINDA MATEMATİK İLE TANIŞMA

“Okul yıllarımda matematik dersim hiç iyi değildi” veya “matematiği hiç sevmem” diyen insan sayısı pek de az değil. Ama bu fikre sahip bireyler dahi, matematiği gerçek hayatın içinde somut olarak kullanmaktadırlar. Çünkü, hayatın her alanında matematik vardır ve günlük akış içerisinde matematiğe dokunmadan yaşamak imkansızdır.

En basit şeklide düşünersek keyifli bir alışveriş, taşınma ve dekorasyon işleri yapmak, teknoloji harikası çeşitli aletleri günlük akışımızda kullanabilmek, kullanabilmek, adres bulmak, hayatı ve zamanımızı planlamak herkesin hayatında yaptığı olağan işlerdir.

Bu işlerin her birinde de farkında olmasak da önemli ölçüde matematik vardır.

Mesela, alışveriş konusunu ele alırsak; acaba bu işi yaparken matematik ile ilgili kısım yalnızca toplama, çıkarma, çarpma ve bölme midir? Ya da para ödemek midir? Aslında biraz daha üstünde düşünersek, para ve hesap işi alışverişin son aşamasıdır. Oysa alışverişte nereden, ne alacağını seçmek ve karar vermek de ilk aşamasıdır alışveriş sürecinin. Birinci aşamayı düşünmeden, ikinci aşamaya geçmek insana genelde zarar ettiriyor, değil mi?

İhtiyaçların belirlenmesi, öncelik sırasına koyulması, alışveriş sırasında fiyat karşılaştırması yapılması, muhtelif ölçü birimlerini kullanarak isteklerin ifade edilmesi (2 kilo ile 2 tane arasında önemli bir fark vardır) veya ihtiyaca uygun olanın seçilmesi bir grup, bir de duyguların matematiğini yapıp sevdiğimiz, güven duyduğumuz markaların tercih edilmesi, hatta yoğun tempomuz sebebiyle etkin bir zaman yönetimi yapmak yani hangi markete daha yakınım ya da hangisinden daha kolay ve hızlı alışveriş yapıyorum diye düşünerek market seçimi yapmak gibi bir başka grup matematiksel zihin aktiviteleri gerektiriyor alışveriş sürecinin ilk aşamasında da.

Aslında bu alışveriş konusunu böyle inceden inceye düşünüp analiz edince; tüketici olarak zihinsel matematik aktivitemizin sadece sayılar ve işlemlerle yapılan bir para hesabından ibaret olmadığını; daha işin içinde sıralama, gruptama, yönler, zaman ve duygularımız gibi kararlarımızı etkileyen diğer matematik kavramlarının etkisi olduğunu görebiliyoruz.

Diğer günlük hayat faaliyetlerimizde de durum bundan pek farklı değil.

Bu sebeple genellikle “Matematik” sayılar ve işlemler topluluğu olarak algılansa da, aslında matematik o kadarla kısıtlı değildir. Daha geniş bir etki alanı vardır, aslında düşündüğümüz her şeyin dile getirilmesinde önemli bir araçtır. Hatta düşünmenin gerçekleşmesi sırasında, kafamızda yaptığımız ölçümlerin, çözümlemelerin, hesapların, planlamaların tümüdür.

Renkler, şekiller, gruplama, yönler, sıralama, zaman ve duygu kavramları en az sayı ve işlemler kadar önemli matematik kavramlarıdır.

Hayatın akışı içerisinde matematik doğal olarak keyifli bir şekilde, işlerin kolaylaşması için kullanılıyor ise, o zaman matematik neden okul yıllarında “korktuğum ders” veya “en sevmediğim ders” ya da “kabus” olarak tanımlanabiliyor.

0-11 yaş aralığında, çocukların soyutu algılama becerisi düşük olmasına rağmen nedense soyut eğitimle başlanmaktadır matematiğe. Bu soyut yaklaşımla çocuğun öğrendiği kabul edilip, bir de bu derslerden test odaklı sınavlara tabi tutularak yarıştırılması söz konusudur. Bu yarışmaların sonunda da çocuğun başarısı hakkında not bazlı hüküm verilmesi büyük kırılmalara sebep olabilmektedir. Bu kırılmalar, o konuya karşı uzak durma ve korku psikolojisini geliştirebilmektedir bireylerde. Bu tip durumların ardından “ Benim zaten kafam almıyor bu matematiği”, “ ben sözel tercih ettim çünkü matematiği yapamıyorum” gibi sözler duymuşuzdur etrafımızda ya da kendi içimizde.

Matematiği çocukluk yıllarında sevmiş insanlardan ise genelde şöyle cümleler duymak mümkündür “ Matematiği severim çünkü çok iyi bir öğretmenim vardı, matematiği bize çok eğlenceli bir şekilde öğretiyordu” ya da “ matematiği bize oyun gibi veriyordu öğretmenimiz “.

İşte zaten anahtar kelime burada “eğlenerek ve oyun” oluyor.

İster yetişkin, ister çocuk olsun hiç kimse çok sıkılarak, anlamadığı detayların arasında boğularak bir şey öğrenmek istemez. Ancak çok mecbursa, o sıkıcı dönemi atlatmak için ezberler ve o bilgi ile işi bittikten sonrada ilk fırsatta unuttur. Böylece o bilgi yaşadığı hayatına katılmadan gider. Oysa bilginin gerçek faydası hayata katıldığı zaman görülür.

Bilgiyi kullanmak için öğrenmek gerek yoksa adeta boşuna taşınan bir yüke dönüşüyor zihnimizde.

Bilgiyi kullanılabilir hale getirmek için, öğrenmeyi zevkli kılmak, konuları yaş gruplarının öğrenme psikolojisine uygun hale getirmek ile mümkün olur.

Yaş gruplarına göre ilgi alanlarını çözmek ve ders konularını bu alanlarla ilişkili hale getirmek mutlu ve kalıcı öğrenmeyi sağlar.

Pozitif duygular ile alınan her bilgi gerçek faydaya dönüşür.

Gerçek başarı hayatı mutlu yaşayabilme ve yaşadığımız hayatın problemlerini çözebilme. Akademik başarılar gerçek hayatın başarılarını destekleyen başarılar olursa anlam kazanır. Doğruyu yanlış analiz edebilen, sorgulayarak düşünebilen, ilişkilendirebilen, kararlar alabilen ve kararlarını uygulamaya geçirebilen bireyler yetiştirebilmek önemlidir.

İnsanoğlunun öğrenme sürecinin, yapılan bilimsel çalışmalar ışığında anne karnında başladığını artık biliyoruz. Öğrenme hızı da 0-6 yaş döneminde en yüksek seviyede ise erken çocukluk döneminin neden kaçırılmaması gereken bir dönem olduğunu daha iyi anlıyoruz.

Tüm temellerin atıldığı dönem erken çocukluk dönemi oluyor bu durumda.

Anadili öğrendiği günü kimse hatırlamaz ama anadili hiçbir zaman unutmadan, kolaylıkla hayatında kullanır. İşte matematik de hayata bu kolaylıkla girebilir aslında. Ama bu ancak, 0-6 yaş döneminde erken çocukluk öğrenme psikolojisine uygun olarak temelleri kurulursa mümkündür.

2-6 yaş arasındaki çocukların öğrenme psikolojilerini pozitif etkileyecek ortak duygular ise; eğlenmek, değerli olduklarını hissetmek, sevmek, keşfetmek, deneyimlemek ve güvende olmaktır.

Çocuklar pozitif duygularla oynadıkları her oyundan mutlaka bir şeyler öğrenirler ve asla unutmazlar buradan öğrendiklerini.

Dünyadaki çoğu kültürün ortak oyunlarından biri olan “sek-sek” aslında ne kadar çok matematiğe dair bir şeyler kodluyor çocukların bilinçaltına. Sek-sek bir örüntü yolu kurmaktır, birebir eşleştirerek saymak, hatta kareler çizerek geometriye dokunmaktır.

Bu tip eğlenceli oyunların dışında, çocukluk yıllarımızın masalları ve çizgi kahramanları kolay kolay unutulmaz. Hatırlarsak o günlerimizi defalarca aynı masalı dinlemenin veya sevdiğimiz kahramanın maceralarını izlemenin tadına doyum olmazdı. Hayallerimizin kaynağı olur, kendimize yeni oyunlar kurgulamamıza yardım ederdi. Yeni şeyler yaratma fırsatı verirdi. Aslında hayaller insanlığı yeni şeyler keşfetmeye itecek çok önemli bir yoldur.

Demek ki tekrar etmek, hayal dünyasını zenginleştirmek de erken çocukluk döneminin ihtiyaçlarındandır.

Buradan yola çıkarak, keşif ve deneyimleme yoluyla matematiğin altyapısını neden kurmalıyım o zaman.

İşte Mathazone Programı bunu başarmaktadır. Yani matematiğin temeli olarak algılanan sayılar ve işlemlere, beraberinde gruplama, renkler, şekiller, duygular, yönler, zaman, şekiller gibi diğer matematik kavramları dünyasına somut bir giriş yapabiliyoruz.

Gerçek hayatın benzerini masalsı bir ortama dönüştüren Mathazone Ormanında sayılar ve orman hayvanları, yaşadıkları maceralar ile matematik mesajları verilir.

Çocuklara matematik değerleri, Mathazone Ormanında görsellerle, kahramanlarla ve masallarla somutlaştırılmış olarak yaş grubunun algılayacağı seviyede, eğlenceli bir şekilde ulaşır.

Hikayelerin ve oyunların mesajları ile çocuğun ilişkilendirme yaparak örüntüleri keşfetmesine yol açar.

Keşif heyecanı ile pozitif duygularla öğrenilen bilgiler sonuçta güven yaratıp, kalıcı öğrenmeye döner.

Mathazone Ormanında sayılarında bizler gibi sokakları ve evleri hatta bazılarının da apartmanları vardır. Ormanda yaşayan sevimli kahramanlarla güzel dostlukları ve komşuluk ilişkileri vardır. Gerçekten akademik derslerde verilen matematiğin sayılar, şekiller, işlemler ve yönler arasında önemli ilişkiler vardır. Bu ilişkilerin doğru anlaşılması sağlanırsa, o zaman daha ileri seviyedeki matematiğe de kolaylıkla ulaşılabilir.

Tüm bu matematiksel ilişkilerin anadili öğrenme doğallığında anlaşılabilmesi için Mathazone Programı doğru sıralama ile yapılandırılmıştır.

Mathazone Ormanında yaşam sadece sayılarla kısıtlı değildir; bunların yanı sıra renkler, yönler, şekiller, örüntüler, zaman ve duyguların gerçek hayat ile ilişkilendirme yapılması açısından çok önemlidir.

0-6 yaş döneminde başlayan öğrenme sürecimiz aslında bir ömür boyu sürer. Tüm Öğrenim süreçlerinde, yaş seviyesine uygun ilgi alanlarının tespit edilmesi ve bu alanlar üstünden doğru mesajlar vererek bireye keşfetme yolunun açılması öğrenmede güveni ve isteği artırarak öğrenmede kolaylık sağlar.

Küçük yaşlarda başlayan oyun isteği ileri yaşlarda proje bazlı çalışmalarla devam ettirilmelidir. Oyunda nasıl tek başına değil, arkadaşlarıyla oynamaktan zevk alırsa çocuklar, eğitimin ileri yıllarında da işbirlikçi çalışmalarla projeler

hazırlamak, çocukları “bireysel başarı odaklı” olmaktan çıkartıp “öğrenme odaklı” olmaya yöneltecektir.

Yarışma baskısının olmadığı ortamlar yaratarak, ders ortamlarını öğrencilerin aktif olarak keşiflerini, deneyimlerini paylaştıkları, keyif aldıkları bir platforma dönüştürmek, eğitimciler tarafından pozitif yönde desteklenmek; Öğrenen bireylerin analiz etme, veri toplayabilme, bulduğu verileri kullanarak gereken işlemleri yapabilme, çözüm bulabilme, bulduğu çözümü düşünce halinde ifade edebilme ve yaratıcılık yönlerinin de gelişmesini sağlamak “sınav başarısı ile kısıtlı olmayan gerçek hayat matematik başarısını” da çok önemli ölçüde artıracaktır.

Bu pozitif yaklaşım içerisinde öğrenmek, bireyde bilginin kalıcı olmasını, gerçek hayatta faydaya dönüşmesini mümkün kılacaktır.

Esin EKİNCİ- Doğa ERHAN

Eğitimde Kalite ve İşbirliği Platformu

OYUN ATÖLYESİ

Esin EKİNCİ: Merhaba ben bir devlet okulunda sınıf öğretmeniyim. Çağdaş Drama Derneğinde drama liderliği sertifika programının proje sürecindeyim. 2011 yılından bu yana gönüllü olarak Öğretmen Akademi Vakfında çalışıyorum. Yenilikçi Öğrenme Merkezinde Mesleki Gelişim Uzmanlığı Sertifika Programının son aşamasındayım. Şu an arkadaşlarımızla birlikte Ekip (Eğitimde Kalite ve İş Birliği Platformu) adında bir oluşum içerisindeyiz. Hepimiz eğitimi kendine dert etmiş bireyleriz. Sizler de burada olduğunuza göre hepimizin derdi ortak. Bizler bugün burada oyunla bu derde nasıl derman oluruz konusunu tartışıyor olacağız, çalışmalarını Doğa Erhan ile yürüteceğiz.

Doğa ERHAN: Merhaba ben 17 yıllık İngilizce öğretmeniyim, halen bir ortaokulda İngilizce öğretmenliği yapıyorum. Bunun dışında 6 yıldır gönüllü olarak **Öğretmen Akademi Vakfı**'nda çalışıyorum ve yine **Çağdaş Drama Derneği yaratıcı drama liderlik** programını bitirmek üzereyim. Yaptığımız gönüllü eğitim faaliyetleri nedeniyle pek çok ilde, yüzlerce öğretmenle çalıştık. Öğretmenlerin birçok sıkıntısı var, çoğuna da kendileri çözüm yolları buluyorlar ama onları en çok düşündüren sınıfta öğrencilere ulaşabilmek. Orada çocuklara daha fazla nasıl yardımcı olabiliriz? Çocukları sınıflardaki akışa nasıl dahil ederiz? Meraklarını nasıl uyandırırız? Bizlere gelen bunun gibi soruların ışığında, farklı atölyeler oluşturmaya çalıştık. Bunları Ekip'teki arkadaşlarımız ile birlikte öğretmenlerle ya da ailelerle paylaşıyoruz. Bugün de sizlerle bir oyun atölyesi paylaşacağız. Asıl amacımız oyunu bir öğrenme aracı olarak nasıl kullanırız sorusunun yanıtını düşünmek, elbette bu arada sizlerle bazı uygulamalar da yapacağız. Başlayalım mı? Şimdi sizlerden ayağa kalkmanızı rica ediyorum.

- Mekanımızın her yerini kullanarak alanda serbestçe yürüelim. Genelde serbest yürüyüş yaparken çocuklarda da, yetişkinlerde de aynı şey oluyor. Bir çember şeklinde peş peşe yürüme gerçekleşiyor. Sizlerden ricam elinizden geldiğince bulunduğumuz mekanın her alanını doldurmaya çalışmanız. Sizler serbest bir şekilde yürürken, ben de bazı yönergeler vereceğim. Ben alkış yaptığımda karşılaştığınız ilk kişi ile omuz omuza selamlaşın lütfen. Sonrasında biraz daha tempolu yürüyüşe devam etmenizi rica ediyorum. Şimdi tekrar alkış yapıyorum ve sizlerden diz dize selamlaşmanızı istiyorum. Peki, yürümeye devam edelim. Şimdi dirsek dirseğe selamlaşalım. Evet, tekrar yürümeye devam edelim şimdi kafa kafaya selamlaşalım lütfen ve yürümeye devam edelim. Şimdi ayak ayağa selamlaşalım tekrar yürümeye devam edelim. Göz teması kurarak selam

verelim, şimdi karşımızdaki kişinin elini sıkarak göz teması kurarak ve merhaba diyerek selam verelim. Çok teşekkür ediyorum.

- Şimdi bir çember olalım lütfen. Çemberde sağımızdaki kişiyle eş olalım size verdiğim yönergeyle eşinize “Merhaba” diyeceksiniz ancak bunu bir melodi ile ve el çırpma oyunu ile yapacaksınız. Sonra tempolu bir şekilde; “Girelim kol kola” diyerek kol kola girip bir tur dönecek ve eşinizle yer değiştireceksiniz. Şimdi ikisini birleştirerek “Merhaba, girelim kol kola” diyoruz. Ardından “Eğlenelim, gülelim biz bu oyunda” diyerek bunu birkaç kez tekrar etmenizi rica ediyorum. Bunu öğrencilerimizle yaptığımız zaman tanışma etkinliği olarak çok seviyorlar ve eğlenerek birbirleriyle tanışmış oluyorlar. Aynı zamanda birbirleriyle el ile göz ile temas halinde tanışmış olmanın mutluluğunu yaşıyorlar.

Şimdi sizlerle yeni bir etkinlik yapmak istiyorum.

- Yine eş oluyoruz bizim anlatıcı diğerimiz yönlendirici oluyoruz. İki rolümüz olacak anlatıcı kişi; adını, branşını, nerede çalıştığını, en sevdiği oyunu bunu bir öykü şeklinde karşısındaki (yönlendirici) kişiye anlatmasını rica ediyoruz. Anlatıcı bunları bizlere öykü şeklinde söylerken yönlendirici olarak biz de sar makarayı şeklinde kollarımızı çeviriyor olacağız. Biz kollarımızı çevirdiğimiz süre boyunca arkadaşımız bize öyküsünü anlatmaya devam edecek. O öykü içerisinde, dikkatimizi çeken, anlatıcının daha fazla ayrıntı vermesini istediğimiz kısım olduğunda ise tiftikleme hareketini yapacağız, böylece anlatıcı bize o öykünün o kısmını daha ayrıntılı bir şekilde anlatacak. Yönlendirici anlatıcının anlattıklarını kendisi için yeterli bulduğunda kollarını tekrar sar makarayı şeklinde hareket ettirmeye devam edecek. Anlatıcı da öyküsüne kaldığı yerden istediği gibi devam ettirecek. Sonra öykü bitince rol değiştireceğiz. Yönlendirici anlatıcı, anlatıcı da yönlendiren olacak. Evet, bu oyun ile kişiler birbirlerini daha iyi tanımış oluyorlar.

Sizlere kısa kısa birçok drama etkinliği yaptırmak istiyoruz. Şimdi bu yaptıklarımızın amacı bütün öğretmenlerin birbirleriyle kaynaşmasını sağlamaktı. Siz de bunu sınıf içerisinde yaparak öğrencilerinizin birbirleriyle kaynaşmasını ve birbirlerini daha iyi tanımlarını sağlayabilirsiniz. Biz burada vaktimiz olmadığı için süreci kısa tutuyoruz ancak sizler bunu sınıflarımızda daha uzun süreçlerde yapabilirsiniz. Bir diğer oyunumuzu sizlere yaptırarak anlatmak istiyoruz.

- Oyunun adı “Nesnelerin kör efendisi” oyunumuzda bir kişi sandalyede ve ortada oturuyor. Diğer arkadaşlar da duvar tarafında bir sıra halinde duruyorlar, yüzlerini ebeye dönmelerini istiyorum. Ortada oturan kişinin gözleri bağlı olacak, ebenin etrafına çeşitli nesneler bırakacağız. Sizin amacınız sessizce yerden nesneleri alıp kutunun içine bırakabilmek. Bu

sırada ebenin elinde kağıt toplar var. Ebe gözleri bağlı olduğu için sizleri göremez ama seslerin geldiği yöne doğru topları atarak, oyuncular tüm nesneleri kutuya bırakmadan önce onları vurmaya çalışacak. Sınıfta genelde vurulan oyuncunun çıkması taraftarı olmuyoruz oyuna yeniden başlamasını tercih ediyoruz. Vurulduğunu hisseden arka tarafa geçip oyuna tekrar başlayacak. Bu şekilde bir süre bu oyunu oynayalım lütfen. Oyun oynandıkça hem ebe, hem de karşısındaki oyuncular farklı stratejiler geliştirebilir, hedefe odaklanmayı öğrenebilir. Sınıf içerisinde bunları konuşarak öğrencilerin dikkatini bu becerileri üzerine yoğunlaştırabiliriz.

Şimdi sizlerden 1'den 5'e kadar saymanızı istiyorum. Lütfen tüm 1 diyenler bir araya, 2 diyenler bir araya, aynı şekilde 3-4-5 diyenler bir araya gelsin. Evet, az önce oyun oynarken bazı malzemeler gördük. Şimdi ben kutuyu gezdireceğim siz de grup olarak içinden istediğiniz bir nesneyi alacaksınız ve o nesne için size 3 dakika süre vereceğiz.

- Elinizdeki bu malzeme ile ne oynanabilir? Bunu düşünmenizi istiyorum. Tahmin edebilmemiz için hepimizin bildiği bir oyun olursa daha iyi olur. Çünkü sizin içinizden bulduğunuz ve canlandırdığınız oyunu biz tahmin edeceğiz. Ne oynayacağınıza karar verdikten ve canlandırmaya başladıktan sonra sizin oynadığınızı gören birisi fotoğrafınızı çekecek o esnada donup kalacaksınız. Ben gelip size dokunduğumda o oyunun içinde en can alıcı, çatışması en yüksek olan an ne ise o anı canlandırmanızı isteyeceğim. Evet, bir örnek yapalım. Yağ satarım bal satarım oyununu tercih ettiniz ben sizi dondurdum ve şimdi size tekrar dokunduğumda bu oyunun en alıcı anını canlandırıp “Yağ satarım bal satarım ustam ölmüş ben satarım” diye oynadınız. Biz de oynama şeklinizden ve kullandığınız oyun sözlerinden hangi oyunu canlandırdığınızı tahmin ettik.

Bu nesneler ile birçok sokak oyunu oynanabilir. Hayal gücüne bağlı olarak oyunlar farklılık gösterebilir, diğer grup renkli istop tercih etti. Mendil kapmaca tercih edildi. Tamamen öğrencilerin hayal gücüne bağlı bu oyunları sınıflarımızda veya bahçede çocuklarımıza oynatabiliriz. Ancak şunu da belirtmek istiyorum. Bizler yetişkin olduğumuz için bu oyunları bildiğimizden dolayı çok daha çabuk bulabildik ve tahmin edebildik. Çünkü bizim bu oyunları oynama şansımız oldu. Burada sizler yerine bugünün ilkokul öğrencileri olsaydı onlar da bu kadar çabuk oyun kurabilirler miydi? Belki hayır, ancak fırsatları olsa onlar da bu nesnelerle kendi oyunlarını kurarlardı mutlaka. Peki oyun neden bu kadar önemli? Şimdi sizlere konu ile ilgili sormak istediğim bir soru var.

Az önce oynadığımız bu sokak oyunlarının bize kazandırdığı duygusal ve sosyal beceriler nelerdir?

- İletişim becerileri, grup olabilme, ekip çalışması yapabilme, dikkat ve odaklanma becerileri, kazanma ve kaybetme duygusu, yönergeleri dinleme,

kendini ve çevreyi farkında olma, sırasını bekleme, kurallara uyma, iş birliği gibi bir çok çeşitli kazanımlarımız oldu.

Evet, şimdi bir karşılaştırma yapmak için bugünkü çocukların oynadıkları oyunlardan biraz bahsedelim. Onlar günümüzde neler oynuyorlar?

- Bilgisayar oyunları, Minecraft, zombi oyunları, savaş oyunları, lego, puzzle oyunları.

Peki, bu bahsettiğimiz oyunlar çocuklara ne tür beceriler kazandırıyor?

- Araştırma, strateji, bazı oyunlarda sorun çözme becerilerini kullanıyorlar. Minecraft'ta ticaret yapıyorlar, tek başlarına oynadıkları için özgürlük hissi duyabilirler. Ama gerçekten gerçek sorunlar ile karşılaşmıyorlar. Bu oyunlar onların sadece zaman geçirdikleri oyunlar.

Çocukların, daha çok grup ile oynanan oyunlar oynaması tercih edilmelidir. Bir kişinin kazanması yerine grup olarak kazanılacak oyunlar oynatılmalıdır. Uzmanlar rekabetin çocuklar üzerinde olan etkilerinin tartışmaya açık olduğunu söylüyorlar. Sanal ortamda karşısına bir rakip çıktığında çocuk sanal ortamdaki rakibini silebiliyor, ancak gerçek ortamda karşısında bir rakip var ise onunla mücadele etmek zorunda kalıyor. Biz, az önce bir kutunun içerisinden çıkan 3-5 nesneden onlarca oyun çıkarttık ve bu oyunlardan elde ettiğimiz kazanımlar adına birçok şey söyledik. Sokakta arkadaşlarımızla oynadığımız oyunların bizlerde birçok sosyal becerinin gelişmesini sağladığını ve bizlere birçok değer kazandırdığını, az önce paylaştık.

Kazanma, kaybetme, öz yönetim, dinleme becerisi, kendinin ve çevresinin farkındalığı gibi birçok önemli değer kazanıldığını gördük. Ama bize gelen öğrencilerin kendi evlerinde, kendi ortamlarında bu kadar oyunu oynama olanakları yok. Bizlerin küçükken yaşadığı gibi sokakta özgürce oynama olanakları da. Önceden hava karardığında eve giriyorduk. Saat diye bir kavramımız yoktu. Bizlerin yaşadığı çocukluğun yerine bambaşka bir çocukluk geldi.

Çocukların sosyalleşebildiği tek alan okullar ve sınıflar. Öyleyse bizler, 'sınıflarımızda bu becerileri çocuklara oyunla nasıl verebiliriz?' diye düşünmeliyiz. Bu oyunlar çok vakit alıyor, birçok malzeme gerekiyor ya da oyun oynadığımızda müfredat yetişmiyor diyebilirsiniz. Bu sebeple birçok şeyi kazandırmaktan vazgeçmiş olabiliriz. Oysa bu beceriler hayatımızda bizi biz yapan, doğru kararlar almamızı, doğru iletişim kurmamızı sağlayan beceriler. Bu nedenle çocukların bu becerileri kazanmak için yegane ortamı olan sınıfları kullanmanın gerekli olduğunu düşünüyoruz. Çocuklarımız sınıf içinde hareket edebilsin, ekip olabilsin, arkadaşını rakipten ziyade birlikte bir hedefe varmak için iş birliği içinde olduğu takım arkadaşı olarak görsün.

Bu açıdan baktığımızda vakit kaybetmek değil de zaman kazanmış olacağız. Küçük bir oyunla çocuğu çok daha iyi gözlemleyebiliriz. Şimdi o küçük oyunlardan bir tanesini daha sizlere paylaşmak istiyoruz. Etkinlik yapabilmek oyun oynayabilmek adına çok fazla materyale ihtiyacımız yok. Bazen bir kalem ile bile bir oyun oynayabiliriz. Çocuklara sınıflarda susun ya da durun yerine birlikte ping-pong oyunu oynayarak bu yönergeyi verebilirsiniz. Çocuklara ping dediğimizde sesimizin yankı oluşması sonrası onlar da bize Pong yanıtını veriyorlar. Ping karşılığında pong, ping-ping, pong-pong şeklinde çocukların sınıfta dikkatlerini toplamalarını sağlayabiliriz. Bu şekilde daha eğlenceli ve öğretici olacaktır.

Şimdi sizlerden tekrar ayağa kalkmanızı rica ediyorum. Az önce söylediğim gibi bir kalem bile oyun oynamaya yeterli oluyor.

- Sizlere vereceğim kalemi elden ele dolaştırmanızı rica ediyorum. Kalem elinize geldiğinde acaba bu kalem ile ne yapabilirim diye düşünelim. O an aklınıza gelen her neyse bu kalem o şeye dönüşebilir. Çünkü artık bu bir kalem değil, bizim zihnimizde yaratıcılığımızla oluşan şeye dönüşecek. Çalan müzik ile birlikte kalemi dönüştürdüğümüz kullanım amacına göre beden formumuzu alıp ifade ediyoruz.

Evet, mikrofon oldu şarkı söyledik, kepçe oldu yemek servis ettik. Ressam olduk resim çizdik, tenis raketi oldu.

Hepinize tekrar teşekkür ediyorum. Şimdi bu oyun üzerine konuşalım.

Oyunu oynarken neler hissettiniz?

- Eğlendiniz, düşündünüz, heyecanlandınız, aynısını yapmamak adına takip ettiniz.

Peki, bu oyunla birlikte neler düşündünüz?

- Herkesin ne kadar farklı şeyleri zihninde canlandırabildiğini gördük. Benim bulduğum şeyi bir başkası benden önce yapınca keyifli bir stres yarattı.

Peki, bu oyunla birlikte kazandığımız beceriler nelerdir?

- Günlük yaşantımızda kullandığımız nesnelerin nasıl kullanıldığını hatırlayarak kalemi ona dönüştürmek hayal gücümü kullanmamı sağladı. Sıramızı beklemek, zamanı doğru kullanmak gibi beceriler kazandırdı.

Peki, kendi beceriniz ile ilgili neyi fark ettiniz? Bu deneyiminizi yaşamınızdan herhangi bir alanına taşıyabilir misiniz?

Bugün sizlere atölyemizin temelini oluşturan bir teoriden bahsetmek istiyorum.

David Kolb **Deneyimsel Öğrenme Teorisini** ortaya çıkaran kişidir. Diyor ki;

Öğrenme stili, bir şeyi yaparken ne kadar zeki olduğunuz ya da hangi becerilerle konuyu öğrendiğinizle ilgili değildir. Bir şeyi yaparken ve yeni bir bilgiyi öğrenirken beyninizin nasıl daha etkili bir şekilde çalıştığı ile ilgilidir.

Bir başka deyişle, öğrenenlerin, ‘ne öğrendikleri’ ile ilgili değil, ‘nasıl öğrenmeyi’ tercih ettikleri ile ilgilidir.

Öğrenme Nedir?

Kolb’a göre, tecrübelerin dönüştürülerek bilginin yaratıldığı bir süreç olarak tanımlamıştır.

Bu tanımın iki yönünü oluşturan insanların ne öğrendikleri ve öğrendiklerini nasıl uygulayacakları konusu önemlidir.

Deneyimsel Öğrenme Teorisi Nedir?

Kolb’a göre, öğrenme “deneyimin bilgiye dönüştürüldüğü” süreçtir. Kolb’a göre, bireyler kendi yaşantılarından, deneyimlerinden öğrenirler. Ve bu öğrenmenin sonuçlarını da güvenli bir şekilde değerlendirebilir.

Aynı zamanda Deneyimsel Öğrenme;

Öğrenmede sonuç değil süreç daha önemlidir.

Öğrenme, deneyime dayanan ve devam eden bir süreçtir. Öğrenme, dünyaya bir uyum sürecidir.

Teorisi, 4 aşamalı öğrenme döngüsüne ve 4 farklı öğrenme stiline dayanmaktadır.

Somut deneyim (Hissederek): Somut deneyimi yüksek kişiler, öğrenmeleriyle ilgili geri bildirim aldıkları ve öğrenme ortamlarında tartışmalara katıldıkları zaman en iyi şekilde öğrenirler.

Yansıtıcı Gözlem (İzleyerek): Yansıtıcı gözlemi yüksek kişiler, açık tanımlanmış görevlerde, aktif bir şekilde çalışma fırsatına sahip olduklarında, deneme-yanılma yöntemini kullanarak en iyi şekilde öğrenirler.

Soyut Kavramsallaştırma (Düşünerek): Soyut Kavramsallaştırması yüksek kişiler, nesnelere ve sembollere karşı daha fazla eğilim gösterirler. Simülasyon, uygulama ve alıştırma gibi öğrenme yaklaşımları kullanıldığında öğrenemezler.

Aktif Deneyim (Yaparak): Aktif deneyimi yüksek kişiler, projeler, uygulamalı ödevler, küçük grup tartışmaları gibi durumlarda en iyi şekilde öğrenirler. Özetleyecek olursak, birey önce konu hakkında yapay veya gerçeğe çok yakın bir **deneyim** yaşar. Ardından bu deneyimi birey, kendi içinde **analiz** eder. Daha sonra elde edilen bu çıkarımlar gerçek hayata genellenir. Gerçek durum ve olaylarla eşleştirilir. Gerçekle ilişkilendirilen deneyimin verdiği bilgi ve farkındalık daha sonra gerçek bir durumda **uygulanır** ve yeni bir **deneyim** elde edilmiş olur.

Öğrencilerin oyun sonrası yaşadıkları somut yaşantı sonrasında onların duygu ve düşüncelerini sorarak, bunu somut kavram haline dönüştürmelerine ve kendi farkındalıklarını bilinçli bir farkındalık haline dönüştürerek gerçek yaşama taşımalarına imkan sağlamış oluruz. Kişi kendi düşüncelerini fark ederse “Bunu aktif yaşantıya nasıl geçiririm?” der. Diyelim ki bir oyun oynandığında o oyunda yeteri kadar konuşmadım diye düşünüyorsam, “Öğretmenim bana soru sordu ve ben çok fazla konuşmadım.” Daha sonra kendi kendime şunu soruyorum. “Ben gerçek hayatta da acaba böyle bir şey yapıyor muyum? Konuşmam gereken yerde konuşuyor muyum? Yoksa bu oyunda olduğu gibi donup kalıyor muyum?” diye kendi yaşantımı sorguluyorum. Sonra aktif yaşantıda böyle bir deneyim yaşadığımda bundan kazandığım kendimi rahat ifade etme becerisini hayatıma taşıyabilme şansı yakalayabiliyorum.

Dediğimiz gibi aslında David Kolb’ un söylediği şey şu, oyunlar sınıflarda oyun olarak kalsın. Biz oyunları çocuklarla oynadığımızda, sonrasında onlara düşüncelerini sorarak kendi farkındalıklarını yaratmalarına ve sonrasında bunları hayatlarına taşıyabilmelerine olanak sağlayalım. Öğrenme hayat boyu devam eden bir döngüdür. Bir somut yaşantı yaşıyoruz sonra hem çevremizi, hem kendimizi gözlemliyoruz. Kendimizdeki farkındalık ile bunu kavramlaştırıyoruz.. Sonra hayatta karşımıza çıkan yeni bir durum ile bunu adapte etmeye çalışıyoruz. Dediğimiz gibi evet sınıflarımızda oyunlar oynatıyoruz ama oyunların arkasından çocukları deneyimlerin, farkındalığını sağlayamamış isek bu bir etkinlik olarak ortada kalıyor. Amacımız da oyunları bir öğrenme aracı olarak kullanarak öğrencilerimizin oyunlar ile edindikleri deneyimleri gerçek hayata taşımalarını sağlamaktır.

Şimdi sizlerden tekrar ayağa kalkmanızı rica ediyorum. Oynayacağımız oyun için bir ebeye ihtiyacımız olacak. Birlikte “Ebe Tura 1-2-3” oyununu oynayacağız.

- Ebe diğer oyunculara arkası dönük bir şekilde durur. Ebe-tura 1-2-3 diyerek geri döner. Bu sözcüğü istediği kadar hızlı ve yavaş söyleyebilir. Çünkü

amacı onları hareket halinde yakalamaktır. Oyuncular ise yavaş yavaş oldukları yerde ebeye doğru yaklaştırmaya çalışır, ebe döndüğü anda donup kalır. Eğer ebe döndüğünde oyunculardan birini hareket halinde yakalar ise o kişi oyun dışı kalır.

Keyifli ve eğlenceli olan bu oyunu sizlerle deneyimledik. Teşekkür ediyoruz.

Şimdi sizlere üzerlerinde oyun parkında oyun oynayan çocukların olduğu birer resim vereceğiz. Bu oyun parkındaki çocukları inceleyelim ve içinden sadece bir çocuğu boyayalım, boyadığımız çocuk kendimiz olacağız. Şimdi şöyle bir şey düşünün, az önce “Ebe Tura” oyununu oynarken kapı açılsaydı. Kapıdan içeriye bir kişi baksaydı ve bizleri oyun oynarken görseydi, ne hissettiğimizi düşünürdü? Ne söylerdi?

Mutlu olduğumuzu, eğlendiğimizi söylerdi. Grup olduğumuzu birlikte hareket ettiğimizi söylerdi. Peki, bu kağıtlar üzerinde kendinizi işaretlediğinizde, hangi karakteri boyadınız ve niçin o karakteri boyadınız?

KATILIMCILAR:

- Paten kayanını işaretledim çünkü çok eğlendiğini düşündüm.
- Kaydırakta olan karakteri işaretledim bana göre en çok eğlenen oydu.
- Ben en yaramaz olan dönme dolabı çeviren karakteri boyadım yaramaz olmayı ve heyecanlanmayı seviyorum.
- Ben dürbün ile etrafa bakan gözlemleyen çocuğu boyadım gözlemlemeyi tercih ettiğim için.
- Ben de salıncakta deli gibi sallanan çocuğu boyadım. Hem eğleniyorum hem de düşme riskini almış oluyorum.

Evet, sizler burada birçok duygudan bahsettiniz. Bir “Ebe Tura” oyunu ile birçok duygudan bahsetmiş olduk. Aslında sınıflarda, sınıf içerisindeki duyguları, ilişkileri çıkaran birçok test var. Sadece oyunlarla bile öğrencilerin içinde bulundukları duygu durumlarını çözümleme fırsatı bulabiliriz. Bugün kendilerini nasıl hissediyorlar, dün oynadıkları oyunda nasıldılar? Bugün oynadıkları oyunda nasıldılar? Onların tüm ruh hallerini oyunlar aracılığı ile gözlemleyebiliriz, çocukların duygu durumlarını oyunlar aracılığı ile fark edebiliriz. Çocuklar en çok oyundayken o anda olurlar. Çünkü bizim yetişkin beyinlerimiz bizi birçok alanda engelliyor. Hareket etmemizi engelliyor ya da utanmalardan dolayı duraksamamıza neden olabiliyor. Bu tarz oyunlar, birbirlerini iyi tanıyan grupların daha rahat hareket etmelerini sağlıyor. Sınıflarımızda gerçekten küçük bir oyunla hem sınıfı odaklama, hem de o anda çocukları gözlemleme şansımız oluyor. Oyun ile birçok şeyi farkında bile olmadan eğlenerek öğrenebilirler. Derslerimizi planlarken oyunlar üzerinden yola çıkarak hareket edersek, amaçlara daha hızlı ulaşabiliriz.

Sizden şunu düşünmenizi rica ediyorum. Oyunları bir öğrenme aracı olarak kullanmanın; sınıf için, öğretmen için, öğrenci için ne gibi yararları olur? Kalem Konuşur etkinliği ile fikirlerinizi bizlere belirtmenizi rica ediyoruz. Şimdi üç gruba ayrılalım. Ellerimizdeki renkli kalemle, üzerlerinde farklı başlıklar olan tahta kağıtlarının önünde grupça durup o konudaki düşüncelerimizi yazalım. Bunu yaparken konuşmuyoruz, sadece kalemlerimiz konuşuyor.

Sınıf için: Eğlenceli öğrenme ortamı, olumlu sınıf iklimi, sınıftaki materyaller ile yaratıcı düşünce gücünü geliştirme, sınıf dinamiğinin yükselmesi ve iş birliği içinde çalışmalarına fırsat verir. Sınıf iyi bir oyun alanıdır. Oyun zihinsel ve bedensel gelişimi olumlu yönde destekler. Bireysel sınıf değil; birbirine ait olan, grup içinde bir sınıf olma ve olumlu sınıf atmosferi yaratma sağlar. Dersi monotonluktan uzaklaştırır, kalıcı ve eğlenceli bir öğrenme ortamı oluşturur.

Öğrenci için: Oyun öğrencilerin enerjilerini boşaltmak için güzel ve etkili bir yöntemdir. Dikkat becerisini eğlenerek geliştirir. Eğlenmenin keyfini yaşayarak öğrenir, yaratıcı düşünme gücünü geliştirir. Sosyal ve duygusal farkındalık ile gelişimi sağlar. Kendini bir birey olarak görür, kendini daha iyi ifade eder. Bir grubun parçası olduğunu hisseder. Öğrenci kendini rahat ve güvende hisseder.

Öğretmen için: Öğretmen öğrenci ilişkisini olumlu yönde etkiler. Gözlem yapabilmesini sağlar. Çocuklara oyunlar oynatarak her birinin özelliklerini fark eder. Aktif öğrenim ile olumlu geri bildirim alır. Kendini ifade eder, motivasyon daha yüksek olur, öğretmen bir aynadır.

Eğitim yaşam boyu süren bir deneyimdir, bu deneyimin en yoğun yaşandığı süreç ise okul dönemidir. Bu nedenle oyunu bu yaşantıya dahil etmek, dün olduğu gibi bugün ve gelecekte de önem taşıyacaktır. Oyunun;

- Esnek düşünme becerisi,
- Alçak gönüllülük ve mizah yeteneği,
- Girişkenlik ve doğaçlama yeteneği,
- Etkili iletişim becerileri,
- Gruba dahil olabilme ve diğerlerine uyum sağlama
- Sorgulama ya da alternatif çözümler arama,
- Problem çözüme gibi öğrenme alanlarını desteklediği ve geliştirdiği üzerine konuştuk.

“Çocuklar, seyircilerin içinde oturmaktansa sahnede yer almayı tercih ederler.”
der Winifred Ward ***Öyleyse artık, öğrencilerimizi oturdukları sandalyelerden kaldırıp, yaşam sahnesine taşıyalım.***

Ceren YALIN

Gelişim Psikoloğu ve Dans Eğitmeni

EĞİTİMDE POZİTİF BİR GELİŞİM ARACI OLARAK DANS

Atölye açılışı: Sevinç YILMAZ

Merhaba hepinize hoş geldiniz diyorum. Sizlere öncelikle konumuz ile ilgili biraz bilgi vermek istiyorum. Sonrasında da hep birlikte birkaç etkinlik yapacağız.

İnsanlık tarihinin bilinen en eski kutlama biçimlerindendir dans. Hasat zamanının, düşünlerin, mevsim geçişlerinin dansları vardır. Antik uygarlıklarda, kendi bebeklik yıllarımızdaysa keşfedip öğrendiğimiz her şeye yaptığımız küçük bir dans. ...Dans hem bir sanat hem de bir spordur. Sadece bedeni değil zihni de değiştiren, binlerce yıldır aktarılan genetiğimizin dönüşümsel bir parçasıdır. Beden ve zihnimiz bütünlüğümüzü oluşturur. Bu bütünlük dış dünyanın sınırlarını reddedebileceğimiz yegane sığınağımızdır. Dört duvar arasına konsak da, elimizde o vardır. Ve onun sınırsızlığı." ("Dansola: Farkındalığın Ritmi" atölye tanıtımından)

Psikoloji bilimi, dansın fiziksel faydalarının yanı sıra bilişsel ve sosyo-duygusal faydalarını da ortaya koymaktadır. Hafızanın güçlenmesinden depresyonun önlenmesine, dansın bireylerin esenliklerini arttıracak birçok fayda sağladığı artık yaygın kabul gören bir bilimsel bulgudur. Günümüzde, eğitimde de pozitif yaklaşımların benimsenmesine paralel olarak akademik başarının yanı sıra karakter gelişimi ve esenliğin sağlanması öncelikler haline gelmiştir. Dans, pozitif eğitim anlayışının temelinde yer alan bu çifte sarmalın her iki yönüne de dokunmaktadır.

Dünya genelinde büyük popülarite kazanan Dancing Classrooms (Dans Eden Sınıflar) gibi programlar, akran zorbalığında azalma, okula aidiyet ve pozitif okul ortamı algısında artış sağlamış; hatta tarihsel olarak birbirlerini “düşman” olarak tanımlayan grupları birbirine yakınlaştırma ve evrensel barışı sağlama yolunda büyük başarılar kazanmıştır. Dans, yetişen bireylerin ve onların gelişimlerinden sorumlu eğitimcilerin beden-zihin bütünlüğünü, tüm bu bireylerin bir arada uyum içinde varoluşunu desteklemek için oldukça basit ve eğlenceli bir araçtır.

Düzenlenecek atölye çalışmasında, dansın pozitif eğitim ortamlarının vazgeçilmez bir parçası olduğunu Türkiye özel eğitim camiasıyla bedensel olarak keşfedeceğiz. Atölye çalışması, farklı dans türlerinin aktif öğreniminin yanı sıra, bilimsel bulguların paylaşılmasını içermektedir. Siz katılımcılar, farklı birkaç dans türünün yanı sıra dansın birey ve grup üzerindeki etkisini bütünsel bir biçimde deneyimleyeceksiniz.

Atölye Başlangıcı: Ceren YALIN

Şimdi sizlerden ayağa kalkmanızı rica ediyorum. Ufak bir etkinlik ile başlayacağım bir ısınma yapmak istiyorum. Herkesin adını sırayla söylemesini ve adının arkasından bir hareket yapmasını rica ediyorum. Kişinin yaptığı hareketi ve adını da diğer grubun tekrar etmesini rica ediyorum. Mesela ben Ceren elimi çarptım sizin de adımı tekrar edip hareketimi de tekrar etmenizi istiyorum.

Hande, Jale, Lale, Derya, Özge, Gizem, Belkıs, Şule, Sevinç, İnci

Hepinize kendinizi tanıttığınız için çok teşekkür ediyorum. Hepinizi tek tek tanımayı çok istiyorum. Gerçekten hepinizi çok merak ediyorum. Buraya gelirken ne düşündüğünüzü, buradan ne kazanarak gitmek istediğinizi merak ediyorum.

Eğitimde dans ve olumlu yaklaşım dediğinizde aklınıza ne geliyor?

- Eğlenmek, yeni bilgi, heyecan, öğrencilerimizle bazen dans ediyoruz. Buna eğitici anlamda ne katabilirim? Bunu merak ettiğim için katıldım. Çocuklar dans etmeyi ve hareketliliği çok seviyorlar verdiğimiz eğitime dans katarak vermek belki onları daha mutlu edecek diye düşünüyorum. Bunların yöntemleri nelerdir? Öğrenmek için geldik.
- Hayatımıza dansı katmak istiyoruz. Çocukların duygularını dans ile gösterebilmeleri için bir yöntem varsa onu öğrenmeye geldik.
- Bende danstan korkuyorum dans edemeyeceğimi düşünüyorum ve bu korkumu yenmek için geldim.

Evet, sizler dansı hayatımızda istiyoruz dediniz. Eğitime katmak istiyorum dediniz. Eğitimde dikkat ve algıyı güçlendirmek için istiyorum dediniz. Şimdi sizlerden düşünerek ve ritim halinde yürümenizi istiyorum. Yürürken köşelere doğru mu bakıyorsunuz? İçinize doğru bakıyorsunuz? Çok kalabalık bir grubun içerisindeyiz. Evet, ama kendi hislerimizi düşününüz. Nerelelere doğru yürüdüğünüzü takip etmenizi istiyorum. Umudun içine doğru mu yürüyorsunuz? Şimdi biraz hızlı olmanızı ve mümkünse odanın tamamını kullanmanızı rica ediyorum. Otobüs, uçak kaçmak üzere koşmazsanız kaçacak ve çabuk olmalısınız! Çok aceleniz var. Enerjik olmalısınız evet düşünün ayaklarınızın altında ne var? Kurumuş yapraklar mı var? Soğuk mu? Sıcak mı? Bunları hayal ederek ve hissederek yürümenizi rica ediyorum. Hayal gücünüzü olabildiğince kullanın lütfen. Burası benim alanım diye hissedin. Ben şu an hayal dünyamdaki yerde yürüyorum. Nerede olmak istediğinizi ve neyin sesini duymak istediğinizi düşünün. Düşündüğünüz sesi hayal edin ve o sesi dinleyin.

Şimdi gözlerinizi kapatarak yürümeye başlayacağım. Sizlerin de bu şekilde devam etmesini istiyorum. Gözlerinizi kapatarak yürümek bizi nasıl etkiliyor? Şimdi eller havada devam edelim. Yavaşça gözlerinizi açalım. Hayal ettiğimiz düşüncelerimizi, kendinize ait olduğunu düşündüğünüz mekanın, ayaklarınızın altında hissettiğiniz ortamı kafanızdan tek tek geçirmenizi rica ediyorum ve ellerinizle hayal ettiğiniz ortamı ifade edecek bir hareket yapmanızı rica ediyorum. Duygunuzu, gözünüzün önüne gelen hayalinizi, heyecanınızı, ifade eden bir hareket ile görsele çevirmenizi rica ediyorum. Şimdi insanlardan ne kadar uzaklaşıp kendime ne kadar alan açabilirim. Önümde, arkamda kimse yok kendime zaman ayırıyorum hayalinizde gözünüzün önünde oluşturduğunuz o şeye odaklanmanızı ve onu düşünmenizi istiyorum. Çok huzurlu kocaman bir balonun içinde olduğunuzu düşünün. Gözleriniz, alt gövdeniz, ağzınız, burnunuz, kulaklarınız, elleriniz kelimeyle değil bunlarla bana göstermenizi etrafındakilere göstermenizi bir hareket ile ifade etmenizi ve içinizdekini dışarı yansıtmınızı rica ediyorum.

Şimdi hepinizin birbiriyle eşleşmesini rica ediyorum. Partnerinizin yanında gölgesi olmanızı istiyorum. Sağ elinizle partnerinizin sağ elini tutun lütfen sol elinizi arkasından tam kürek kemiğinin ortasına yerleştirin ve arkada duran kişi olarak şu anda onu yöneten, yol gösteren, rehberlik eden, idare eden olacaksınız. Siz hangisini tercih ederseniz? Hareket etmeye hazır olduğunuzda partnerinizle birlikte yürümeye başlayın. Az önceki yürüyüş egzersizine çok benzeyecek, durmadan hareket etmeye çalışacağız. Ancak benim yönlendirmelerim ile bu hareketler değişecek. Örneğin yönlendirilen kişiler gözlerini kapatacak ve ben bazı hareketler ilave etmeye devam edeceğim. Lütfen yürümeye başlayalım. Yönlendirdiğiniz partnerinize dikkat edin; mesela sıcak mı? Soğuk mu? Hızlı mı nefes alıyor? Partnerinize yeni yerler gösteriyorsunuz. “Bak, burayı da görelim!,” diyorum; “burası da var” diyorum. Ona farklı bakış açıları yeni yerler keşfet diyorum. Şimdi yönlendirilen partnerler gözlerinizi kapatıyorlar ve yürümeye devam ediyorsunuz. Artık yönlendiren kişiler daha fazla sorumluluk sahibi artık siz partnerinizin gözleri oldunuz onu gözleri kapalı iken en iyi şekilde nasıl yönlendiririm bunu hiç konuşmadan devam ettirelim. Bakalım partnerimin sadece elini tutarak yönlendirerek onu gözleri kapalı nerelere götüreceğim?

Bulduğunuz ortamda hiç gitmediğiniz yerlere giderek odanın en köşelerine giderek partnerinizi yönlendirmeye devam edebilirsiniz. Şimdi mesela biraz kısalarak isterseniz tamamen çömelerek ya da isterseniz parmak uçlarınızda yükselmeye çalışabilirsiniz. Etrafımızdaki diğer kişilere zarar vermeden partnerinize bu yürüyüş esnasında ne gibi faydalı şeyler yaptırabilirsiniz? Bu yürüyüşü nasıl faydalı hale getirip değişik tat almasını sağlayabilirsiniz? Siz onun gölgesisiniz onu yönlendirensiniz onu en iyi şekilde koruyarak yapmadıklarını, yapamadıklarını en güzel şekilde yaşatmaya çalışın ve yavaş yavaş partnerinizle bu yolculuğunuzun sonuna geldiğini düşünün ve yürüyüşünüzü yavaşlatın. Şimdi partnerinizle yer değiştirin bu sefer bir diğer kişi gölge olsun. Peki sizin partneriniz sıcak mı? Soğuk mu? Benden daha mı hızlı

hareket ediyor? Hızlı mı nefes alıyor? Bunlara odaklanın. Partnerinizi bulunduğunuz ortamda değişik mekanlara götürün, odanın gitmediğimiz nerelerine gidebiliriz? Az önce yönlendirilen olarak şimdi siz yönlendiriyorsunuz. Siz partnerinize neler yaşatmak istersiniz? Ona nasıl rehberlik etmek istersiniz? Şimdi gözlerinizi kapatın ve bunu gözler kapalı şekilde rehberinize güvenerek devam ettirin. Gölgeniz, rehberiniz size en iyi şekilde yoldaşlık edecektir. Konuşmadan sözlü iletişim kurmadan rehberimize nasıl güveniyorsunuz? Sizi ne kadar rahat ettiriyor? Ve yine seviyemizi değiştirebilir miyiz? Yükselerek veya alçalarak çevremize dikkat ederek kimseye rahatsızlık vermeden birlikte hareket etmeye nasıl çalışabiliriz? Partnerimle aynı yerde durmamak, sıkılmamak için yönlendiren ve yönlendirilen olarak aynı farklı şeyler yapabiliriz? Diyerek etkinliğimizi burada noktalamak istiyorum.

Hepinize çok teşekkür ediyorum.

Şimdi bu yaptığımız etkinlikler esnasında aklınıza neler geldi? Soru işaretleri gelmiş olabilir, duygular gelmiş olabilir, farkındalık yaşamış olabilirsiniz. Şöyle bir düşünün yönlendirdiğiniz partneriniz soğuk muydu? Üşümüş müydü? Bu bile olabilir aklınıza gelen şeyleri isterseniz çizin, isterseniz yazıya dökün. Bunu sizden almayacağım sizde kalacak. Duygularınızı yazabilirsiniz istediğiniz herhangi bir köşede ister oturarak ister ayakta enerji seviyenize göre nasıl istiyorsanız. Belki yeni bir farkındalık ile aklınıza bir dize geldi ya da epeydir hissetmediğiniz bir şey hissettiniz. Dediğim gibi yazma dışında bir şeyleri çizmek de isteyebilirsiniz. Duygularınızı yansıtacak herhangi bir şeyi kağıtlarınıza aktarmanızı istiyorum.

Evet şimdi sizden 15 kişilik gruplar halinde çember olmanızı istiyorum. En yakın olduğunuz kişinin arkasında olun. Şimdi sizlerle eşli dans yapacağız ve eşli dansların beş temel hareketini öğrenerek başlayacağız. Buradan ayrılırken en az iki tane eşli dans öğrenmiş olarak ayrılacaksınız. Eşli danslar da beş temel öge vardır.

Birinci temel öge: Yürüme adımlarıdır. Öne veya geriye doğru yürüme adımları ile oluşur.

İkinci temel öge: Sinemaya geç kaldığımızda acele ile sinemaya gireriz. Bizim yerimiz ortalarda bir yerdir. Pardon, çok afedersiniz diye yana doğru adımlarla yerinize doğru ilerlersiniz. Çok afedersiniz, pardon diye ilerlediğimiz bu adımların adı yan adım, yani eşli danslar da öne yürümek arkaya yürümek. Bununla birlikte yan adımlar vardır.

Üçüncü temel öge: Yürüme adımları ve yana adımları birleştirerek kendimize bir kare oluşturabiliriz. Mesela öne, yana, arkaya, diğer yana şeklinde. Sola adım kapa, sağ yürü kapa, arkaya yürü kapa bu şekilde kendimize bir köşe oluştururuz. Bu kutu adımlar ile tango, vals, rumba yapabilirsiniz.

Dördüncü temel öge: Eskiden, lise yıllarımızda yavaş müzikler çaldığında, eşli danslar yapılırdı ve buna slow dans denirdi. Yani aslında yalnızca sağa sola sallanırdık. İşte eşli dansların bir diğer temel ögesi de bu sallanma adımlarıdır. Bu adımlar birçok dansa vardır. Öne, arkaya, sağa, sola sallanma adımları ile birçok dans hareketi yapabiliriz. Yani bir sallanma adımı her zaman eşli danslar da vardır.

Beşinci temel öge: Bu Çaçâ dansı ile özdeşleşmiş bir adımdır. Öne ya da arkaya 1- 2- 3 adım ça ça ça bir adım kapa iki adım kapa 3 adım kapa. Aynı şekilde öne arkaya ya da olduğunuz yerde 1-2-3.

Evet, beş temel ögeyi saymış olduk. Şimdi sizlerle bu öğrenmiş olduğumuz adımlarla tango yapmak istiyorum. Tango deyince aklınıza ne geliyor? “Tutku ve romantizm, şehvet, kırmızı, aşk, eğlence.

(Atölyenin bu bölümünde tango ve swing danslarının temel adımları öğreniliyor ve müzik eşliğinde partnerlerle yapılıyor)

DANSIN BEYİN VE ÖĞRENME ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Dans birden fazla beyin fonksiyonunu aynı anda harekete geçirdiği için (mantıksal, müzikal, kinestetik ve duygusal) nöronlar arası bağlantıları artırır.

Problem Çözme Becerileri

“yakınsak düşünme” (convergent thinking) >> Kuralları olan dans türleri, kişilerde bu düşünce becerisini geliştiriyor. Soruların bir tek cevabı olduğu durumlarda gereken şey bu beceridir. Dilsel ve görsel beceri gerektirir. Yapılan bilimsel araştırmalarda, kurallı dansların kişilerin bu gibi sorulardaki performansını arttırdığı görülmüştür.

“ıraksak düşünme” (divergent thinking) >> Yaratıcı çözümler bulunması gereken durumlarda işe yarayan düşünme becerisidir. Tek bir cevabı olan değil, yaratıcı cevaplar gerektiren soru(n)ların çözülmesi için gerekli olan beceridir. Yapılan bilimsel araştırmalara göre, doğaçlamaya ve bireysel yaratıma dayalı, kesin kuralları olmayan dans aktiviteleri bu tarz düşünme becerilerini geliştirmektedir.

Hafıza

>> Dans gibi çok yönlü bir aktivite, beyindeki nöron yollarını artırır. Yani depolanan bir bilgiye ulaşım farklı yollardan sağlanabilir hale gelir.

Yaşlanmakta olan bireylerde 21 yıl boyunca yapılan bir takip araştırmasında hangi aktivitelerin demansta (bunama) ne kadar etkili olduğuna bakılmış:

- Okuma – 35%
- Bisiklet ve yüzme – 0%
- Haftada en az 4 gün bulmaca çözmek – 47%
- Golf – 0%
- Sıklıkla dans etmek – 76%

>> Beyindeki sinapsların (yani iki sinir hücresi arasındaki bağlantıların) daha karmaşık hale gelmesi sayesinde demans engellenmiş veya yavaşlamış oluyor. Her bir yeni dans adımı veya küçük koreografiyle kendi bedeniniz, uzam, mekan, müzik ve bazen de başka bedenlerde ilişkinizi sürekli öğreniyorsunuz. Hareketleri yapmanın kendinize uygun yolunu buluyorsunuz. Tüm bunlar beyinde yeni nöron yolları oluşmasını sağlıyor. Yalnızca oturarak ve bedeninizin belli uzuvlarını kullanarak veya yalnız başınıza, çevreden farklı bir uyarı olmadan (müzik) yaptığınız aktivitelerde dansta olduğu kadar çok fazla nöron (sinir hücresi) yolu oluşmayabilir.

Beden Hafızası

Dansçıların kompleks dans koreografilerini nasıl daha iyi öğrenebilecekleri üzerine yapılan bir araştırmada, spor literatüründe “zihinsel antrenman” (mental training) olarak bilinen yöntemi andıran “marke etme” (marking) yönteminin dansçıların öğrenme sürecine çok katkıda bulunduğu görülmüş. Araştırmacılar bu bulguyu öğrenme süreçleri adına çok önemli olarak yorumluyor: bedensel hareketleri görsel olarak zihinde canlandırma (marking) her tür öğrenmede benzer bir fayda sağlar; beceri gelişiminde farklı modaliteleri kullanma (görme, duyma, kinestetik öğeler) beyindeki öğrenme süreçlerini hızlandırır. Dans öğrenmek bu tarz bir görsel canlandırmayı içereceği için bu yöntemi uygulamak ve öğrenmek için en uygun aktivitedir.

DANSIN İYİ OLUŞ HALİ VE SOSYAL GELİŞİM ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Dansın Duygu Durumuna Etkisi

Parkinson hastalarıyla yapılan bir araştırmada 10 haftalık bir dans programının sonucu olarak duygu durumunda genel iyileşme, özellikle öfkenin azaldığı, depresyon seviyeleri yüksek olan hastalarda yorgunluk ve bezginlik hissinin azaldığı bulundu.

Dans ve Depresyon

Hem uzun süreli dans programlarında hem de kısa süreli dans aktivitelerinde katılımcıların depresif semptomlarının azaldığı kanıtlandı.

Güçlü Hissetme, Risk Alma, Hormonlar

Dansta özellikle de kişinin normal hareket repertuarında bulunmayan “güçlü pozlar” kişinin kendini gerçekten daha güçlü hissetmesini, risk almaya daha açık olmasını sağlıyor. Güç gösteren pozlar testosteron seviyelerini artırıp kortizol seviyelerini düşürüyor.

Kendine Güven

Araştırmalar, bale gibi mükemmeliyetçiliğin ve görsel olarak bedenin estetiğinin ön planda olduğu danslarda genç kızların daha az kendine güveni olduğu, buna kıyasla caz veya burlesque gibi kiloya ve görüntüye, dansın kurallarına daha az vurgu yapılan danslarla ilgilenen genç kızların kendine güveninin daha yüksek olduğu bulunmuş.

YAPILANDIRILMIŞ DANS PROGRAMLARININ OKUL KÜLTÜRÜNE VE BİREYLERE ETKİLERİ

- ABD'de 20 yılı aşkın süredir uygulanan ve hızla yayılmakta olan Dancing Classrooms (Dans Eden Sınıflar) Programı üzerine yapılan bilimsel araştırmalar aşağıdaki bulguları ortaya koymuştur.
 - o Katılımcı öğrencilerde ARTIŞ gösteren özellikler:
 - yeterlik duygusu
 - ilişkili olma duygusu
 - sosyal beceriler
 - özgüven & özsaygı
 - genel not ortalaması
 - okul ortamında desteklenme duygusu
 - o Katılımcı öğrencilerde DÜŞÜŞ gösteren özellikler:
 - obezite
 - akran zorbalığı
- Dans ve hareket içeren tüm okul aktivitelerinde yarar sağlamak kadar zarar verme riski de vardır. Dikkat edilmesi gereken bilimsel olarak ortaya konmuş özellikler (2014 tarihli kendi akademik yayınımdan alıntıdır):
 - o Çocuk (genç) ve yetişkinler arasındaki ilişkiler: destekleyici olması, gelişimi destekleyen zihniyeti beslemesi (performans değil çaba ve süreç odaklı olması)
 - o Yaşam becerileri öğrenimi: Çoğu dans-hareket eğitimi programı içinde yaşam becerileri öğrenimi sağlama fırsatı taşır. Bunlara örnekler empati, liderlik, iletişim, karar verme ve problem çözme becerileridir. Programların bu becerileri nasıl kazandırabileceğine odaklanması en büyük faydayı sağlamaktadır.
 - o Liderlik olanakları: Programlar içerisinde her katılımcının liderlik edebileceği unsurlar bulunursa, bu becerilerin gelişmesinin yanı sıra yapılan aktivitenin katılımcılar tarafından daha iyi sahiplenilmesi de sağlanır. Özyeterlik, aidiyet gibi hislerin gelişmesini de destekler.

Hepinize katılımlarınızdan dolayı çok teşekkür ediyorum. Burada dansı biraz da olsa öğrendiğimizi ve bunu müzikle yaparak eğlendiğimizi düşünüyorum.

EĞİTİMDE OLUMLU YAKLAŞIM: ETKİLERİ ve ÖNEMİ

SONUÇ BİLDİRGESİ

SONUÇ BİLDİRGESİ

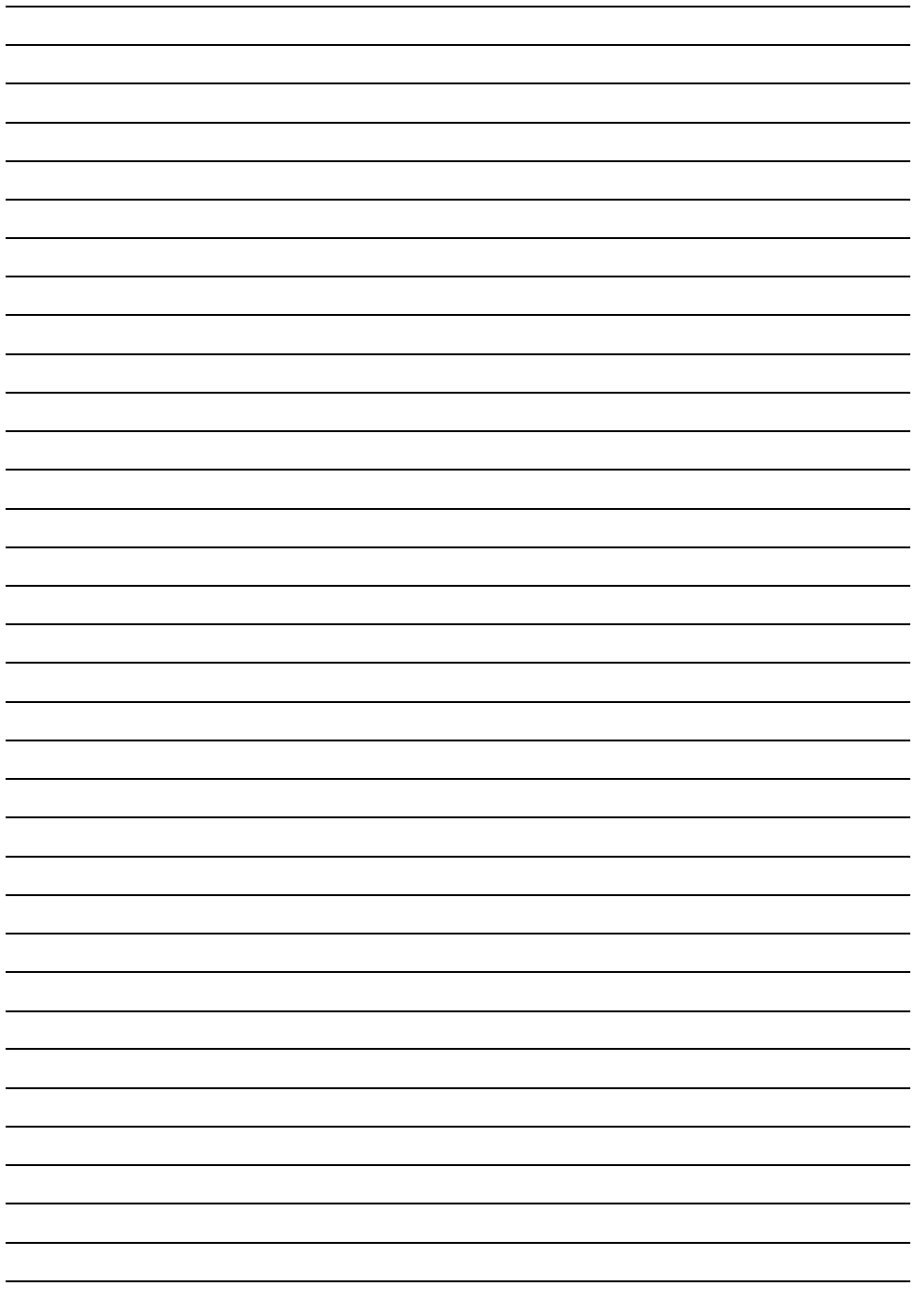
Türkiye Özel Okullar Derneği Yönetim Kurulu ile İlkokul ve Okul Öncesi Eğitim Komisyonu üyelerinin desteğiyle düzenlenen “**Eğitimde Olumlu Yaklaşım: Etkileri ve Önemi**” konulu VII. Temel Eğitim Sempozyumu, 33 akademisyen ve uzmanın katkılarıyla üyemiz İTÜ Geliştirme Vakfı Okulları, Özel Dr. Natuk Birkan İlkokulu ve Ortaokulu’nda 3-4 Aralık 2016 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir.

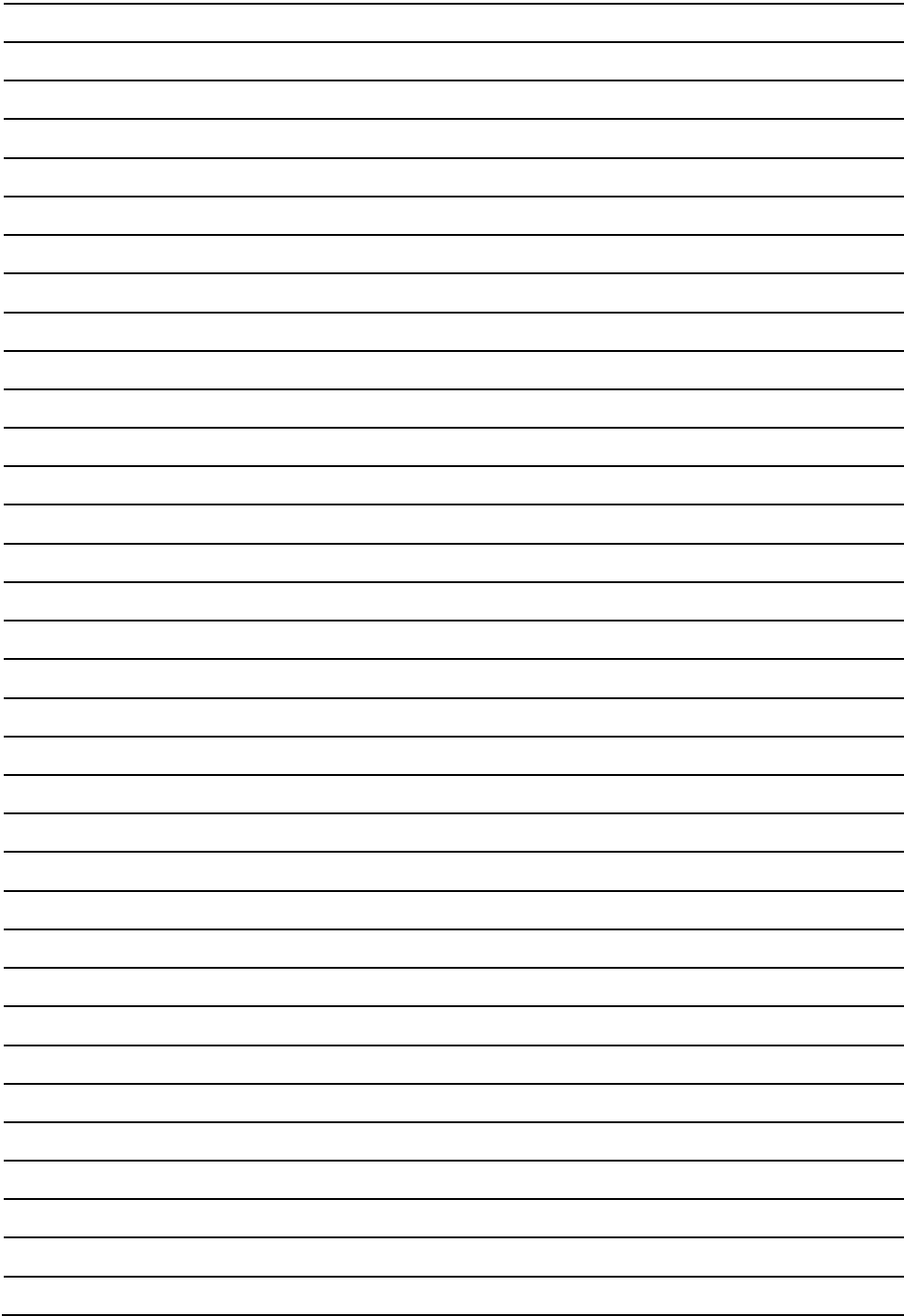
705 civarında özel okul öncesi eğitimi kurumu ve ilkokulun yönetici ve öğretmenlerinin katıldığı sempozyumda “eğitim ışığını geçmişten alıp geleceğe taşıma yükümlülüğünün vurgulandığı” bir açış konuşmasını takiben 2 konferans, 9 panel ve 23 çalıştayda “**Eğitimde Olumlu Yaklaşım: Etkileri ve Önemi**” genel teması çerçevesinde iletişim, farkındalık ve saygı, sınıf yönetimi, çatışma çözümü ve mizahın olumlu yaklaşımlardaki etkileri gibi konular ele alınmıştır.

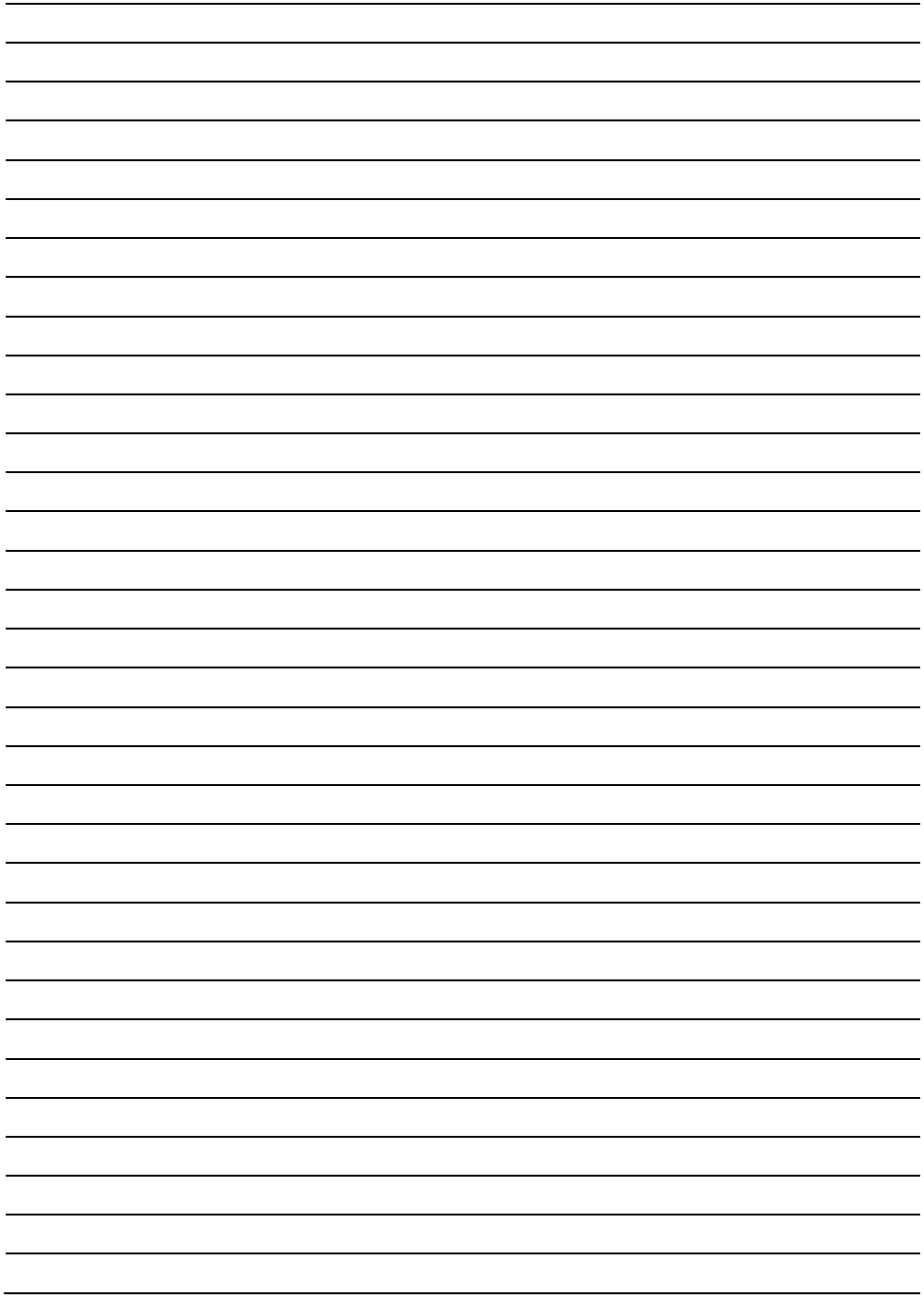
- Türkiye’deki özel okullar çocukları entelektüel, analitik ve akademik olarak iyi yetiştirmeye çabalarken, bilgiye ulaşmayı ve analiz etmeyi bilen çocuklar yetiştirmeye çalışır. Aynı zamanda onların mutlu olmalarına da destek olma ihtiyacı ile öğretim kadar eğitime de önem verir, kendi duygusunun, düşüncesinin, bedeninin, davranışının farkında çocuklar yetiştirme yolları aranır.
- Amprik çalışmalar eğitim alanında şefkat odaklı yaklaşımın akademik başarıyı, zihinsel gelişimi, fiziksel sağlığı ve duygusal zekayı olumlu yönde etkilediğini ve geliştirdiğini ortaya koymaktadır.
- Çocukların öğrenmeyle ilgili tutumları, kendileri ve beceriyle ilgili inançları, öz-yeterlik algıları hem öğrenmelerini hem de başarılarını doğrudan etkiler. Bu nedenle öğrencilerin özgüvenlerini desteklemenin öneminin farkında olarak öğretmen ve okul yöneticilerinin yanlışlara odaklanmak yerine yapılan olumlu işlere odaklanması, kaynaştırma eğitiminin de başarıyla uygulanması için çaba sarf etmesiyle okul iklimi daha olumlu olacak, tüm paydaşların aidiyet duygusu artacaktır.
- Öğretmenler, kız ve erkek öğrencilerine toplumsal roller açısından ayrımcılık yapmadan ne kadar bilinçli yaklaşır ve bu konuda adalete dayalı bir eşitlik ortamını oluşturarak; kendisi de model olur ise, kalıp yargılardan uzak, farklılıklara saygı duyan ve herkesi “önce insan olarak” değerlendiren nesiller yetişir.
- Bu amaçla öğrenciler ile olumlu iletişim kurmayı bilmeye, beklenen davranışları öğrenebilecekleri ortamları yaratmaya ve farkındalıklarını geliştirmeye öncelik verilmelidir. Arzu edilmeyen davranışları geleneksel metotlarla çözmek ve yaptırıma dayalı yöntemler uygulamak yerine öğretmenlerimizin olumlu bir öğrenme ortamı oluşturmaları tüm öğrencilerin

temel ihtiyacı olan kabul görme, sosyal, duygusal ve fiziksel güvenlik ihtiyaçlarını karşılayarak kalıcı öğrenmeye yardımcı olur.

- Eğitimde bireysel ve grup farklılıkları göz önüne alınarak başta öyküler ve oyunların kullanılması gibi yöntemlerle mutlu öğrenme sağlanabilir. Olumlu duygular ile deneyimlenenler kalıcı olur, zor kavramlar, gerçek hayat ile buluşur ve kolay anlaşılır. Oyunla eğitimde çocuk, yaparak ve yaşayarak öğrenir. Bütün duyularını kullanır ve duygularını ifade etme fırsatı bulur. Oyunu bir eğitim malzemesi olarak kullanmak hem eğitim ortamını zenginleştirir, hem de eğitimcinin öğrenciye ulaşmasını kolaylaştırır. Öğretmen ve öğrencinin karşılıklı zevk alması öğrenmenin kalıcı ve keyifli olmasını sağlar.
- Öykü tarih boyunca en etkili anlatım biçim olup teknolojiyi kullanmanın bir zorunluluk haline geldiği toplumumuzda dijital öykü, anlatımı da etkili bir yöntemdir. Böylece çocukların medya okuryazarlığı gelişir ve teknolojiyi tüketen toplum yerine teknoloji ile üreten toplum da yaratabiliriz. Dijital öyküler mevcut en basit teknolojilerden yararlanarak uygulanabilir.
- Bunlara ek olarak çevrelerini tanımalarını ve değişik yaşam biçimleriyle saygı ve empati geliştirebilecekleri doğa eğitimleri, eğlenerek öğrenmeyi sağlamak için animasyon, çizgi film, mizah ve dans gibi unsurların kullanılması öğrencileri motive eder ve eğitimin hayatla bağlantılı hale dönüşmesini sağlayarak, öğrenmeyi kolaylaştırır. Aynı zamanda işbirliğini artırır, esnek düşünebilme ve etkili iletişim becerilerini geliştirerek sınıf içinde olumlu bir öğrenme iklimi yaratılmasını sağlar.
- Sempozyumda öğretmen olmanın en önemli nedeninin öğrenciye okul ortamında “var olma” fırsatı vermek olduğu ve sağlıklı kişilik geliştirmeleri için ait olma, güçlü olma, özerk olma ve eğlenme gibi temel ihtiyaçlarının karşılanması gerektiği vurgulanmış, dolayısıyla 20. yüzyıldan kalan “öğretmenlik” paradigmalarımızı gözden geçirip, değişen koşullara ve değişen öğrenci özelliklerine uyum sağlayarak öğretmenlik rolümüzü gözden geçirmemiz için bir fırsat olmuştur.

TÜRKİYE ÖZEL OKULLAR DERNEĞİ

TÜRKİYE ÖZEL OKULLAR DERNEĞİ

Gümüşsuyu Mah. İnönü Cad. Zambak Apt. No. 7 K. 5
Taksim / Beyoğlu -İSTANBUL
TEL: 0212 249 00 00 (pbx) FAKS: 0212 249 00 10
www.tozok.org.tr info@tozok.org.tr